

DÜNYANIN İSRAİL, MÜSLÜMANLARIN ÜMMETLEŞEMEME SORUNU

Siyonist İşgal, Mülksüzleştirme ve Gazze Furkan Günleri

İslâmî Direniş Hareketi HAMAS'ın 7 Ekim 2023 Cumartesi sabahı, güne Şabat sarhoşluğuyla uyanan Siyonistlerin Süpernova Festivali'ne, Tel Aviv sokaklarına yaptığı baskınlar Ortadoğu'da, Filistin meselesinde çok ciddi sonuçlara yol açacak olayların başlangıcını oluşturdu. HAMAS'a bağlı İzzettin Kassar Tugayları'nın onlarca paraşütlü mücahidinin göklerde süzülmesi, yine sayısız mücahidin Tel Aviv'de pek çok İsrailliyi rehlin aldığı olaylar dünya çapında etki uyandırdı. HAMAS, yalnızca rehinelere yetinmeyerek İsrail'in aşılmaz denediği "demir kubbe" namı savunma sistemini delik deşik eden yüzlerce roket ve füze yollararak çok ciddi zayıflar verdi. Dünya HAMAS'ın bu operasyonlarını şaşkınlıkla izlerken, İsrailliler hayatlarının en büyük korkusunu, endişesini yaşıyorlardı.

HAMAS'ın operasyonu dünyanın en güçlü istihbarat teşkilatlarından birine sahip İsrail'in büyük zafiyet içinde olduğunu da ortaya koyuyordu. Bir tarafta ülkesinin, insanının bağımsızlığı ve işgali ortadan kaldırmak için mücadele veren bir hareket öte tarafta Amerika Birleşik Devletleri'nin, küresel güçlerin ve Batı'nın desteğini alan İsrail'in bulunması, tarihte eşi benzeri pek görülmemeyen yeni bir operasyon, zafiyetlerin, kompo teorilerinin arka arkaya gelmesine de neden oldu. Bazıları İsrail'in aşırı özgüveni ve güç kirlenmesi nedeniyle "uyuduğunu" söylerken kimileri de İsrail'i ve Yahudi kimliğini, gücünü yine kutsallaştıracak derecede bunun "MOSSAD'ın bilgisi ve hatta desteği sayesinde" gerçekleştiği yorumlarını yaptı. Öyle ki 11 Eylül kavramı hadisenin ilk zamanlarında çokça kullanıldı. ABD'nin 11 Eylül'ü bahane ederek Afganistan ve Irak'ı işgalini İsrail için de uyarlayanlar, artık İsrail'in ABD ile beraber Ortadoğu'yu, haritaları, sınırları değiştirebileceğini iddia etmeye yöneldi. ABD'nin en büyük savaş gemilerini Akdeniz'e göndermesi meselenin Filistin'i aşacağını gösteriyordu. Tüm hazırlıklara, hava saldırılarında taş üstünde taş bırakılmamasına rağmen İsrail o beklenen kara savaşına bir türlü girişemedi, HAMAS'ın yine organize şekilde güçlü direniş sergilediği gözlemlendi.

İsrail Gazze'yi katliamlarla, bombalamalarla Müslümanlardan "arındırdıktan sonra" Batı Şeria'yı da aynı şekilde eşi benzeri görülmemiş bir soykırıma tabi tutarak bütünüyle Yahudileri yerleştireceği daha da netleşti. Avrupa'daki Verdun Savaşı'ndan daha ağır bir bombardımanla İsrail tüm uluslararası savaş hukukunu çiğneyerek "bebek ve çocuk hastaneleri"ni de bombaladı; hastaneleri bile tehdit görüyordu. Dünya El Ahli Hastanesi'ni bombalayıp binlere varan Müslüman çocuğu, bebeği öldürdükten sonra İsrail'in, Yahudilerin ne olduğunu, amaçlarını, katliamcı yüzlerini daha iyi anladı.

Her ne kadar canlı yayınlarla çocukları bombalamaları izlense de ne büyük güçlerden ne dünyanın öteki ülkelerinden ve asıl olarak da İslam âleminin bireysel, toplumsal tepki ve yardımların haricinde herhangi bir siyasi, askerî yardım Filistinlilere, Gazzelilere ulaştırılmadı. İslam dünyasının halklar dışında yönetimler düzeyinde var olmadığı, İslam ülkelerinin olup bitenleri ancak çaresizce izleyebildiği açıkça görüldü.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın HAMAS'ı terör örgütü değil mücahitler olarak gördüğünü açıklaması dünyada şok etkisi yaratarak İslam âleminde büyük bir destekle karşılandı. Türkiye'nin arabuluculuk, garantörlük gibi önerileri yankı bulsa da sonuç alıcı olmadı. MHP lideri Devlet Bahçeli'nin "Türkiye'nin güvenliği Gazze'den başlar!", cümlesi Türkiye'nin meseleyi ciddiye alsın bile tesirli adım atamayacağı gerçeğinin göstergesiydi. Sivil toplum kuruluşları yardım kampanyaları, boykotlar, gösterilerle Gazze'ye desteğini güçlenen etkinlikler düzenlemeye devam ediyor.

HAMAS'ın eylemi şüphesiz Filistin için ciddi sonuçlar doğurmaya gebe. Tamamıyla köşeye sıkıştırılmış, sürekli yeni yerleşimler açarak evleri alınmaya, teker teker, az az öldürülmeye devam eden Filistinli Müslümanların önünde iki seçenek bulunuyordu kuşkusuz. Ya kaynar suda "haşlanan kurbağa" gibi yavaş yavaş öle-

cekler, sürülecekler ya da Allah'ın bahsettiği umudu diri tutan bir çıkış hamlesi gerçekleştireceklerdi. HAMAS'ın bu eylemi Filistin mücadelesini dünyanın gündemine tekrar getirirken konformizme dalan Müslümanların gözden çıkardığı mücadeleyi, azmi yeniden diriltti. Filistin meselesi HAMAS'ın Aksa Tufanı eylemiyle yalnız Müslümanların değil artık dünyanın gündemine yeniden oturdu. Asıl sorunun İslam âleminin kalbine bir haçer gibi saplanan Siyonist İsrail olduğu bir defa daha aşikâr hâle geldi. HAMAS'ı gözden çıkararak, İran'a muhtaç hâle getirmeye çalışan, işbirlikçileri muhatap alan İsrail ve diğer bölge ülkelerine böylece cevap verilirken HAMAS'a, Filistin davasına tepeden bakan, kibirli, üsttenci petrodolar ülkeleri, İslam İşbirliği Teşkilatı da İsrail'e beraber gereken cevabı aldı. Dahası artık İsrail'e dokunulabileceği, yenilebileceği fikri ayan beyan ortaya çıktı ve Müslümanlara ümit aşıladı.

İsrail'in serseri mayın gibi önüne gelen her yeri bombalaması, Gazze'de uyguladığı bu soykırım Nazileri bile geride bıraktı. "Yerleşimci" adı altındaki fanatik Yahudilerin durmaksızın Filistinlileri evlerinden etmeyi sürdürmesi HAMAS'ın mücadelesinin haklılığını daha çok gösterdi. Filistinli Müslümanların elektriğinin, suyunun kesilmesi bir tarafa sosyal medyada bununla dalga geçen videolar paylaşan, ağzını musluğa dayayıp zulmü, katliamı destekleyen Yahudiler Netenyahu ile aynı yerde durmaktadırlar. Gazze saldırıları, hastane katliamları Batı'nın evrenselliğinin, liberal değerlerinin iflasının da ilanıydı. Avrupa'nın pek çok yerinde Filistin lehine gösteri yapılmasını yasaklayan demokrat Avrupa'nın, insan hakları, özgürlükler, fikir hürriyeti, can güvenliği gibi tüm insani değerlerinin birer imajdan ibaret olduğu kanıtlandı. Uluslararası hukukun bütünüyle Yahudilerin ve İsrail'in güvenliğinin hukuku niteliği taşıdığı böylece gözlemlendi. Meseleyi siyaset içinde değerlendirme çağrısında bulunan sol liberal aydınlarla karşılık dinler çatışmasının, Yahudi intikamcılığının bu aşamada güçlendiği kanaatleri de yükseldi. Zizek, Butler gibi felsefeciler ne Hamas ne İsrail denklemi kurarken Balibar biraz daha meseleyi dinci terör üzerinden Hamas'ın, dini mücadelenin kısıtlanmasına getirdi. Suriyelileri ve tüm sığınmacıları düşman gören, linç çağrıları yapan Türkiye'deki ulusalcılar, İsrail taraftarlığını açık açık beyan etti. Meseleyi İslam düşmanlığına da taşıyan bu yeni ulusalcılara objektif gazeteci kılığında da eklendi. Meğer ne kadar çok İsrail beslemesi varmış, dedirten Aksa Tufanı, Türkiye'nin bu hakikat üzerinde meseleyi tartışması gerektiğini de ispatladı.

Aksa Tufanı ibretlerle dolu bir hadise olarak Müslümanlara büyük bir tecrübeyi yaşattı, yaşatmaya devam ediyor. Filistin mücadelesini yürütenlerin kendi içinde bölündükleri bir gerçek. Birlik beraberlik olmadan etkili ve topyekün savaşım yürütmenin imkânı yok. Bu vesileyle hem Filistin'deki Müslümanların hem de ümmetin birlik zamanının geldiği gerçeğiyle bir kez daha karşılaşyoruz.

Dünyada tek tek Müslümanlar var. Müslüman cemaatler var. Müslüman devletler var ama maalesef bir "ümme" dahası "ümme bilinci" yok. Eğer bir İslam dünyası olsaydı velev ki ümmet bilinci, yakpare ümmet varlığına sahip olsaydık, değil İsrail dünyanın tümü, Avrupa, dünya sistemi, küresel burjuva, Siyonistler adına ne dersiniz deyin kâfirler bir milletin değil bir tek Müslümanın burnunu dahi kanatmaya cesaret edemezdi.

Gazze'de şehit olanların bize bu gerçeği hatırlatmasını umut ediyoruz. Yahudiler Kur'an-ı Kerim'deki kussaların hemen tamamının ana aktörü. Hayatları düzen bozmak, bozgunculuk üzerine kurulu... Bu gerçeği değiştiremeyiz. Fakat bugün dünyayı tefecilikle, faizle, emperyalizmle kana, gözyaşına boğan kapitalist dünya sisteminin arka çıktığı bu terör devletini, tümünden bu düzeni ortadan kaldırmamız mümkün. Dünyanın İsrail sorununu ümmetleşerek çözebiliriz. Bunun için konformizmi atıp bu hakikatin şuuruna varıp harekete geçmemiz, ayağa kalkmamız yeter.

Sorunlarımızın çözümünü ümmetleşmekte!

İÇİNDEKİLER

DOSYA

04

Filistin ve İsrail Çatışmasını Doğru Değerlendirmek: Ümmetin Bir Parçası Olan Filistin ve Siyonist-Yahudilik Sorunu

Mustafa AYDIN

10

Aksa Tufanı Harekâtı ile Siyonizmin "Kurbağa Haşlama" Stratejisinin İfşa Edilmesi ve Çökertilmesi

Burhanettin CAN

24

İşgal ve Katliamlar Dolayımında Hâl-i Pürmelâlimiz

Ramazan YAZÇIÇEK

29

Hümanizmanın Striptizi

Kamil ERGENÇ

35

Filistin 12 Ay İçinde Yerle Bir Edildi Ancak Nekbe 75 Yıldır Devam Etmekte

İlan PAPPÉ

39

Siyonist Yahudiler

Abdullah YILDIZ

46

Devrim, HAMAS ve Medeniyet

Ali AKGÜN

GÜNDEM

50

ORTADOĞU'DAN

Umran

Sahibi

Pınar Yayınları Tic. ve San. A.Ş. Adına
Şemseddin Özdemir

Genel Yayın Yönetmeni

Cevat Özkaya

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Metin Çığırkçı

İdare Merkezi

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sok.

Defne Han No: 27/15

Cağaloğlu Fatih-İST.

Tel: (0212) 293 90 41

(0543) 281 58 85

www.umrandergisi.com.tr

editorumrandergisi@yandex.com

aboneumrandergisi@yandex.com

Temsilcilikler

Ankara: (0312) 418 12 77

İzmit: (0542) 250 75 77

Trabzon: (0462) 321 95 44

Görsel Yönetmen

Tekin Öztürk

Baskı: Şenyıldız Yay. ve Matbaacılık

Gümüş Suyu Cad. Işık San. Sit. No: 19 C Blok

102 Topkapı/İstanbul Tel: (0212) 483 47 91

Kasım 2023 Sayı: 351

(İlk yayın tarihi: 1991 Bülten,
1993 Umran adıyla)

Yaygın, süreli, ayda bir yayımlanır.

Yazıların ve ilanların sorumluluğu

sahiplerine aittir. Bu dergi basın

meslek ilkelerine uymayı taahhüt

eder. Umran dergisi TÜRDEB ve

DERGİBİR üyesidir, Kültür ve Turizm

Bak. Kurumsal Abonesidir.

KRİTİK

56

Doğumunun 100. Yılında
Celâl Âl-i Ahmed ve Batılılaşma
Hastalığı

Mehrzad BOROUJERDI

64

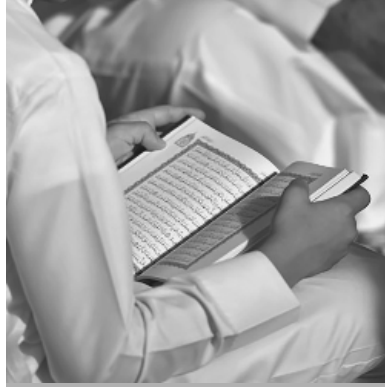
Taha Abdurrahman:
Akıl-İman Ayrımı mı
Akıl-İman Bütünlüğü mü?

Yavuz KÖKTAŞ

70

Kapitalizmin Ekonomi Felsefesi
ve İnsanın İnsanileşmesi

İlhan AKKURT

YAŞAYAN İSLÂM

75

Mesele Gerçekten "Anlam" mı?

Yakup ALTIYAPRAK

KÜLTÜR SANAT

79

Coşkulu, Yaslı ve Hüzünlü
Bir Ses: Murid Bergûsi

Edward W. SAID

82

Hayrettin Karaman'a Vefa

Ömer KANTARCI

86

Derviş Zaim'in *Devir* Filmi
Yahut Tabiatın Döngüsü

Merve ÖZGEZ

Nasıl Abone Olabilirsiniz?

1. Umran Dergisi'ne abone olmak veya aboneliğinizi yenilemek için 0212 293 90 41, 0543 281 58 85 abone hattımızı arayabilirsiniz.
2. www.umrandergisi.com.tr sitemizden Abone Formu'nu doldurarak abone olabilirsiniz.

Abone Ücretleri (Yıllık/12 Sayı)

Yurt içi: 380 TL (Öğrenci: 320 TL), Yurt dışı: 80 Euro

Birim Fiyatı: 36 TL

Abone Ücretini Nasıl Ödeyebilirsiniz?

1. 0543 281 58 85 nolu abone hattımızı arayıp kredi kartınız ile.
2. Posta Çeki hesabımıza abone ücretini yatırarak.
Posta Çeki Hesap No: 654482 Alıcı Adı: Pınar Yayınları Tic. ve San. A.Ş.
3. Banka Hesap numaramıza havale edebilirsiniz.
Banka Hesap No: 8515535-2
IBAN: TR46002050000851553500002 Kuveyt Türk
Hesap: Pınar Yayınları Tic. ve San. A.Ş.

FİLİSTİN VE İSRAİL ÇATIŞMASINI DOĞRU DEĞERLENDİRMEK: ÜMMETİN BİR PARÇASI OLAN FİLİSTİN VE SİYONİST-YAHUDİLİK SORUNU

— MUSTAFA AYDIN —

Bir aydır İsrail, 2 milyon civarında bir nüfusa sahip Gazze üzerine ateş yağdırıyor. Çoğu insan tabir caizse atandan değil de atılan taştan hareketle bir şeyler söylüyor. Bir modern mantık alışkanlığının sebep-sonuç ilişkisi çerçevesinde inanç, değer ve anlam dünyasını işin içine katmadan görünen olgulardan hareketle, mutlak doğru olduğuna inandığı kanaatler serdediyor. Çünkü bu süreci yaşayanların, olguları üzerine yerleştirebileceği bir anlam dünyası yok. Onun için de gözlemediği eylemlerin aktörlerinin niyet ve kanaatlerini okuyamıyor. O zaman da insan ortalıkta dolaşan paradigmalara mahkûm oluyor. İşin kötüsü nereden aldığını bile bilemediği bu düşünceleri kendi görüşleri zannediyor ve sahiplendiği için de kararlılıkla savunuyor.

Bu çerçevede mesela dünün İslâmcı yazarlarının bile tekrarlayıp durduğu şu görüşler böylesi fikir kırıntılarıdır: “HAMAS durduk yerde Gazze’yi ateş çemberinin içine attı. Kassam Tugayları’nın aldığı bu karardan HAMAS’ın bile haberi yokmuş. HAMAS bir terör örgütüdür, esasen İslâm ülkelerinin özellikle resmi zevatının çoğu da onu bir terör örgütü olarak kabul ediyor ve yardım etmekten imtina ediyor. Bu bağlamda Türkiye de HAMAS’a karşı bir mesafe koymalıdır. HAMAS ve temsilcisi birlikler bir güce sahip olmadıkları gibi ciddi bir plana da sahip değildirlir” vb.

Bu kadar tutarsız düşünmeyenlerin de üzerinde durdukları şeyler fiili sürece ilişkin olaylardır. Hele Siyonizm’e çanak tutan Batı dünyasının siyasi güçlerinden ve birer araç değer olarak kullandıklarında şüphe bulunmayan insan hakları, uluslararası hukuk ve saire gibi isten-

diği şekilde içi boşaltılabilen ilkelerden medet ummak durumu iyiden anlamsız kılıyor. 1975 yılında Siyonizm’i, mücadele edilmesi gerekli bir ideoloji kabul eden Birleşmiş Milletler’in kararının altından çok sular akmış, bu faşist ideolojinin uygulaması olan İsrail’in Filistin’e yaptığı katliamların hesabı sorulamamış, alınan bazı kararlar da uygulanamamıştır. Şüphesiz bu uluslararası işler olmaması gereken bir şey değildir ama neticede sorunu bütünlüklü bir şekilde anlamaya yetmemektedir.

Asıl konu öncelikle Müslümanların, bilhassa HAMAS’ı suçlamakla meşgul aydınlarının sorunu doğru anlayabilmeleridir. Bunun için önümüzde, doğru cevaplandırılması gerekli bir düzineyi aşkın soru bulunmaktadır. Bunların bir kısmı şöyle sıralanabilir:

Yahudilik nedir, bir din mi yoksa bir ırk mıdır? Siyonizm nedir, kimin ideolojisidir ve kime hizmet etmektedir? Bir harami üssü gibi çalışan İsrail nedir, mevcut küresel siyasetteki işlevi nedir? Tarih boyunca Yahudilerin her daraldığında sığındığı Müslümanları niçin düşman bilmektedir? Hıristiyan dünyası, peygamberlerini çarmıha gererek öldürdüğüne inandıkları Yahudilerle niçin dosttur? Mevcut olaylar üzerinden sıkça tekrarlandığı gibi Batı İsrail’e bir diyet borcu mu ödüyor, bir diyet ödüyorsa bu diyet neyin karşılığıdır? Medet umduğumuz Batı’nın bunun dayanağı olabilecek yüksek değerleri var mıdır ve mesela Batı için insan hakları bir yüksek değer midir? İslâm dünyasının, özellikle yöneticileri doğrudan olmasa bile dolaylı olarak niçin Gazze’nin değil, İsrail’in yanında yer almaktadırlar? Filistin biz Müslümanlar için ne anlam ifade eder? HAMAS terör örgütü

müdür, terör örgütüyse devlet kaşesi taşıyan ve varlığı hep bir saldırı hâlinde bulunan İsrail barış örgütü müdür? Bu soruların cevaplarına ve yaşanan sürece bakılarak muhtemel gelecek neler olabilir?

Filistin-İsrail sorununun doğru anlaşılabilmesi için her soru tek tek cevaplandırılmasa da bir genel değerlendirmede bulunmak gerekir.

TARİHSEL ÇERÇEVE: GENELDE YAHUDİLİK BİR DİN Mİ YOKSA BİR İRK MIDIR?

Gerçekten karşısındaki savaşçılar yerine hastane, okul, pazar yeri gibi savaşa doğrudan ilgisi olmayan masum insan kitlelerinin, yani bulabildikleri sivil halkın üzerine bomba yağdıran bir etnisite ve hele bir din ile bağdaştırılması zor olan İsrail nedir, bir dini cemaat mi, bir ırk mı? Kur'an'da uzunca anlatılan genel yapısı itibarıyla bu serkeş kavim nedir? İsrail, bu topluluğu ifade etmede kullanılan en belirgin nitelemedir. Elimizdeki mevcut tarihî bilgilerimize göre İbrani diye nitelenen bir topluluğun uzantısıdır. İbraniler Sümerlerin dağılışından sonra göçebe yaşayan ve nihayet o zamanlar Kenan ili olarak bilinen Filistin'e yerleşen bir bedevi (kaba) topluluktur. İbranice konuşmaktadırlar ama İbranice onlara ait bir dil değil, daha kapsamlı bir kavim olan Sami milletinin dilidir. Allah bu kaba diyebileceğimiz topluma yol göstermek için peygamberler göndermiş ki bunların başlangıcında Yakup peygamber yer almaktadır ve o, bir dönemeçtir.

Esasen İsrail nitelemesi Yakup peygamberin lakabıdır. Genel anlamı itibarıyla İsrailoğulları Yakupoğulları demektir. Ne var ki diğer peygamberler için uydurdukları iftiralar gibi Yakup peygamber için de bazı isnatlarda bulunmuşlardır. Bir başkasının topuğundan tutan anlamına gelen İsrail, kabul ettikleri bilgilere göre, ikiz kardeşinin önce doğmasını engellemek için topuğundan tutup çekmesinden geliyormuş. Başka bir ifadeyle sonunda bir peygamber olacak olan Yakup (ki kendisini tenzih ederiz), daha doğarken bile hileler düşünüyormuş. Tarihî süreçten anlıyoruz ki o bedevi hâlleri bütünüyle kaybolmamış, kardeşleri, Yusuf'u su kuyusuna atarak öldürmeyi düşünmüşler, ama Allah onu Mısır'a sultan yapmıştır.

Yusuf, kardeşlerini medeni bir yer olan Mısır'a yerleştirmiş, ama onlar serkeşliklerini bir türlü bırakmamışlar. Mesela ilk elde kendilerini Yakup'un, büyükten küçüğe dördüncü oğlu olan Yahuda'ya nispet etmişler ki Yahudi ismi bundan gelmektedir. Semavi bir din olan ve Hz. Musa'ya vahyedilen Tevrat'a dayanan genel anlamdaki İslâm dini çok da uzun olmayan bir zaman içinde Yahuda topluluğunun kendince düzenlediği bir tür yapay dine, bir kavme ait külte dönüşmüş. Kutsal metinlerden anladığımıza göre İsrailoğulları'nın serkeşliği hep sürmüş, Mısır'da fitne ve fesatçılık yapmışlar, şehrin kenarında bir mahallede tecrit edilmişler. Hükümdar hiç de hakkaniyetli olmayan bir karar almış, halka karışmalarına da orayı terk edip gitmelerine de izin vermemiş, hatta içlerinden kendisine rakip bir kurtarıcı çıkabilir kaygısıyla İsrailoğulları'nın yeni doğan erkek çocuklarının öldürülmesine karar vermiş.

Öyle anlaşılıyor ki Allah bu kavme böylesi örnek zulümler konusunda bir duyarlılık mesajı vermiş, ama bu onlarda hiç de kalıcı bir etki yapmamış. O zamanki II. Ramses'in Mısır'da kaç İsraili çocuk öldürdüğünü bilmiyoruz, ama bugün İsrail bu son saldırısında üç bini aşkın çocuk öldürmüş bulunuyor ve bundan da hiçbir sıkıntısı yok, hiçbir nedamet duymuyor. Gerekçesi, itiraftan bile utanmadığı Firavun'un gerekçesinin aynısı, "ilerde bu Filistinli çocuklar karşısına birer düşman olarak çıkacaklar, en iyisi bunları daha çocukken öldürmek ve işi kökünden çözmektir."

Allah, Musa'ya, o zamanlarda Mısır'da mağdur durumda yaşayan İsrailoğulları'nı oradan alıp götürmesi görevini vermiş. Bu işi gerçekleştirebilmesi için de lütuflarda bulunmuş,

Kızıldeniz'i geçirmiş, düşmanlarını defetmiş, ama onların önemli bir kısmı isyankârlığı bırakmamışlar, Hz. Musa'ya adım başı engel çıkar-mışlar: Bir gün "Allah'a söyle bize bıldırcın eti ve helva göndersin", bir başka gün "et ve helvadan bıktık, bize soğan sarmısak versin" vb. demişler. Hz. Musa'nın, Tur'da vahiy almak için ayrıldığı 40 gün içinde altından buzağı yapıp tapmışlar. Yine bir keresinde "Şöyle iki taraflı duracağız, Allah aramızdan bir gelip geçmezse asla inan-mayacağız" deme küstahlığını göstermişler. 35 yılda iyice yorulan Musa Allah'tan affını dileyip kendisini muaf kılmasını istemiştir. Bu serkeş-lik günümüze kadar süre gelmiş, günümüzde de bir fesat şebekesi olmaya devam ediyor.

Hz. Musa kavmini nereye götüreceğini sormuş, Allah da gitmek için müsait bulunan Filis-tin bölgesine götürülmelerini emretmişti ki yukarıda da geçtiği üzere burası ile önceden de bir bağlantıları vardı. Bugün hâlâ tekrarlaya geldikleri "vad edilmiş toprak" iddiası da buradan gelmektedir. Evet, Allah o zaman Filistin'i İsrailoğulları'na hedef göstermişti. Ama bu o zamana ait bir işti. Allah hiçbir topluma bir toprak parçasını ebedî bir yurt vadetmemiştir. O, bir toprak üzerindeki bozguncuları giderir, yerine başkalarını getirir. Toprak bağımlılığı hiçbir yüksek tipli dinin ilkesi olamaz. Toprak ırkçılığı din dışı, ırkçı faşist bir davranıştır. Hele bu sapık inanç gereği çevresini fesada boğ-mak, değil din genel bir insanlık ilkesiyle bile bağdaştırılmaz.

İsrailoğulları başka peygamberlerin rehberli-ğinde nihayet Filistin'e ulaştılar. Ama sürekli, medeni bir topluluk olamadılar. Hz. Davut ve Süleyman'ın iktidarlarından sonra iyiden bir fesat şebekesi hâline geldiler, çevreyi çok rahatsız ettiler. Zamanın yalnızca gücü yeten

mahalli yönetimleri değil, kendisini adalet dağıtma yükümlüsü gören Keldaniler, Roma gibi küresel iktidarlar Yahudileri sık sık ceza-landırıldılar, hatta çözümü İsrail kavmini sürgün edip Filistin'i boşaltmada gördüler. Mesela Babil kralı Buhtunnasr büyük bir kıırım yaptı, Yahudi-lerin Filistin'e girip çıkmalarını yasakladı.

Başkaldırmalar, fesatçılıklar ve bunlara bağlı sürgünler, itilip kakılmalar, ötelenmeler tarih boyunca sürüp geldi. Dünyanın değişik yerle-rinde paramparça yaşamaya mecbur kaldılar. Kendilerine özgü bir toprak ve buna bağlı bir yerleşik hayatları olmadığı için bir kültür ve medeniyetleri de var olmadı. Seyyarlıklarına bağlı olarak başta vatan olmak üzere gayri-menkul edinmediler, daha çok ticaret, para spekülatoörlüğü gibi menkul işlerle uğraştılar. En rahat oldukları yerler İslâm ülkeleriydi, çünkü Müslümanlar, Yahudiliği tüm bozulmuşluğuna rağmen Tevrat'a dayalı bir ehli kitap gördü; acıdı, ilgi gösterdi.

Yahudiler düşünce ürettiler. Ancak bu işi kendi-lerine ait bir medeniyetleri, dolayısıyla ilkeleri ve paradigmaları olmadığı için, başka medeni-yetlere katılarak onlar üzerinden yaptılar. Diğer bir deyişle ürettikleri düşünceyi, içinde bulun-dukları kültürlerin paradigmalarıyla gerçekleştirdiler. Böylece başarıları da bir başka medeni-yete ait kabul edildi. Mesela Abbasi ve Endülüslü medeniyetlerinde meşhur Yahudi düşünürler çıktı, ama bunlar İslâm kültürünü temsil ettiler. Mesela Endülüslü meşhur İslâm medeniyet düşünürü İbn Meymun Yahudi kökenlidir. Batı'nın son modern kültürü döneminde de aynı şeyler yaşandı. Albert Einstein, Baruch Spinoza, Claud Levy Straus, Hannah Arendt, Herbert Marcuse, Henri Bergson, içinde bulundukları Batı kültürünü temsil ettiler. Bunların görüşlerinde Yahu-diliğe mal edilebilecek bir taraf yoktur. İsraili felsefe tarihçisi Bohor İsrail, Antik Çağ'ın Grek felsefesini de bir Yahudilik başarısı görüyor ve "Eflatun da kim, Grekçe söyleyip yazan bir Musa'dır!" diyorsa da Tevrat ile Grek felsefesi arasında bir bağ kurmak mümkün değildir.

Yahudilik 19. yüzyıldan itibaren politik kılınarak küresel siyasette kullanışlı hâle getirildi. Esasen o yüzyılın sonunda oluşturulan küresel siyasetin iki önemli aktörü vardı: İslâm dünyası'nın temsilcisi Osmanlı'ya son vermek ve dünya

Yahudiliğini etkin bir biçimde kullanmak. O dönemlerde emperyalizmin beyni olan İngiltere’de 1904’te başlayan ve dört yıl süren kapsamlı bir komisyon çalışmasının sonunda Yahudileri İslâm dünyasının kalbi durumundaki Filistin’e yerleştirmek, bir hançer gibi saplamak kararına ulaşıldı. Bu durum aslında vatansız beynelmilel Yahudiliğe bir vatan bulmaktan öte bir şeydi. Öncelikli amaç, İslâm dünyasını kontrol altına almaktı. Bunun için de bir seri faaliyet yürütüldü. İdeolojiler üretildi, emperyalizmin en uç noktalarında söylemler geliştirildi. Haçlılar kendi dinleri açısından Kudüs’ü, kutsal yerlerinden birisi olarak görmelerine rağmen bekledikleri sonuçlar açısından tabir caizse Yahudiliğe hediye ettiler.

Yahudiliğin kutsal kitabına atıfla meşrulaştırılmaya çalışılmış bir emperyalist söylem oluşturuldu. Yani elindeki kitapta semavi din çizgisinden saptırılmış, diğer toplumlarla ilişkisinde hakkaniyet duygularını yıkan pek çok cümle yer almaktadır. Sözüm ona bu ‘seçilmiş toplum’ insanlığın tepesinde Demokles’in kılıcı gibi sallanmaktadır. Bu cümlelerden bazı örnekler:

“Rab Yehova seni yeryüzünde bulunan kavimlerin cümlesinden üstün ve kendisine has bir kavim seçti” (Tesniye 14/1). “Böylece bütün krallar sana secde kılınsınlar, bütün milletler sana kulluk etsinler” (Mezmurlar 72/11). “Saban demirlerinizi kılıç, bağcı bıçaklarınızı mızrak yapın” (Yoel 3/9-10).

“Buna karşılık onun hükümranlılığı altında nice toplum tam da bunun aksine ‘kılıçlarını saban demiri, mızraklarını bağcı bıçakları yapacak” (İşaya 20). “Milletlerin sütünü, kralların memesini emeceksin, servetlerini yiyeceksin” (İşaya 60/16). “Seni milletler ve memleketler üzerine kökten koparmak ve yıkmak, yok etmek ve bozmak, sonra da bina etmek ve dikmek için tayin ettim” (Yeremya 1/10). “Yabancılar durup sürülerinizi güdecek ve ecnebler çiftçileriniz ve bağcılarınız olacak” İşaya 61/5-6).

Öyle anlaşılıyor ki bu metinler bir kutsal kitabın tarihsel okumalarından çok güncel ideolojik okumalarıdır. Elbette Yahudilik bütünüyle bu cümlelere indirgenemez, ama bunların mevcut bir zihniyet oluşumuna da ışık tutar. Siyo-

Siyonizm mevcut küresel emperyalizmin bağlı bulunduğu ideoloji olarak gözükse de o emperyalizmin beyni değildir. Aksine Siyonizm’in beyni küresel emperyalizmdir. Bütün Batı desteklerinin arkasında yatan neden de ancak böyle açıklanabilir.

nizm adı verilen ideoloji, bu söylemin üzerine oturtulmuştur.

SİYONİZM NEDİR, KİMİN İDEOLOJİSİDİR, KİME HİZMET ETMEKTEDİR?

Siyonizm, Yahudiliğin ideolojik yapısını ifade eden bir kavramdır ve Siyon kavramı çevresinde oluşturulmuş ideoloji demektir. Siyon ise Kudüs’teki bir tepenin adıdır. Bir ideoloji vasfıyla Siyonizm ise bu tepenin merkez olduğu ve bunun çevresinde bütün dünya ülkelerinin hizmetçi olarak konumlandığı Yahudi evrensel devleti idealidir. Aslında bu ideal bir hayal ürünüdür. Yahudiliğin tarihte süreklilik kazanmış bir devleti olmadığı için bu konuda hiçbir siyasal tecrübesi de yoktur. İsrail dünya devleti değil, 150 yıldan beri bir bölgesel devlet bile kuramamıştır. İsrail tabir caizse bir taşra tiyatrosudur. Bir siyasal organizasyon, daha doğrusu bir örgüttür. Bugün Filistin üzerinden gerçekleştirdiği hastane, okul, pazar yeri, sığınmacı kampı gibi yerleri bombalamaya dayalı eylemleri bir devlet işi değil, bir terör eylemidir. Terör eylemleri karşı legal gücü kırmaya yönelik değil, kendisine bir şey kazandırmamasına rağmen sadece karşısındaki topluluğa zarar vermek ve hatta mümkünse yok etmek üzerine kurulu ilkel bir mücadele biçimidir.

Bu açıdan bakıldığında Siyonizm Yahudiler üzerinden işletiliyorsa da bir Yahudi ideolojisi değildir. İslâm karşıtı Batı kökenli küresel siyasetin bir kurgusudur. Başka bir ifadeyle genelde Siyonizm mevcut küresel emperyalizmin bağlı bulunduğu ideoloji olarak gözükse de o emperyalizmin beyni değildir. Aksine Siyonizm’in beyni küresel emperyalizmdir. Bütün Batı desteklerinin arkasında yatan neden de ancak

böyle açıklanabilir. Batı'nın Siyonizm'in üssü İsrail'e sevgisi sırf bir Yahudi sevgisi değildir, İsrail'in taşıdığı misyona dönük sevgidir. İsrail, Batı'nın kahramanı, İslâm dünyasındaki ileri karakoludur. Onun için İsrail'in çökmesi Batı'nın en büyük ideallerinden birinin çökmesi demektir. Bugün İsrail, Batı'nın bir ileri karakolu gibi çalışmaktadır.

Ancak ne yaparsa yapsın İsrail sevgisi siyasal düzeyde bir olgudur. Yönetici seçkinlerinin kendilerine görev bildikleri bir iştir. Halk katları işi bu düzeyde ele alamadıkları için İsrail'in yaptıklarını bir katliam görmekte ve sokaklarda lanetleyebilmektedirler.

Belki Yahudilerden daha fazlasıyla İslâm karşıtı Batılı küresel siyasetin gönül bağladığı Siyonizm, tabii ki Yahudilikten nemalanmaktadır. Ancak burada Yahudilik kelimesini dikkatli kullanmak gerekiyor. Yukarıda da bahsedildiği üzere Türkçede kullandığımız Yahudilik hem bir dini hem de bir ideolojiyi ve tabii ırkı ifade etmektedir. Yahudilik, İsrailoğulları'nın kendilerine göre değiştirmiş, adını bozmuş olsalar da bir dini ifade ediyor, Judaizm kavramı bir mutlak ideoloji, bir kültürdür. Batılı aydınlar özellikle kültür ve medeniyet tarihçileri mevcut Batı medeniyetini, Judeo-Grek-Roma Kültürü-Hıristiyan dini ve modern Batı düşüncesi bileşkesinde ortaya çıkmış bir oluğu kabul etmektedirler. Burada Yahudiliği (Judaizm) bir din değil, bir kültür ve ideoloji konumuna yerleştirdiklerinin altını özel olarak çizmeliyiz.

Siyonizm'in Batılılar tarafından rahatlıkla kabul edilebilir görülmesinin sebebi de bu olmalıdır. Başka bir deyişle Judaizm doğal bir din olmanın ötede, şiddetin altyapısını oluşturabilecek bir ideolojidir. Bu açıdan bakıldığında bu tür bir Yahudilik anlayışını, Musa'nın Firavun karşısında dile getirdiği "Âlemlerin rabbi bir Allah'a" ve onun elçisi Musa'ya samimiyetle inanan bir dindarlık şeklinde görmek herhâlde mümkün değildir. Esasen bu ideolojiyi İsrail'de başından beri ön planda ısrarla savunup destekleyenler bir laik aydın kesimidir.

CEVAP ARAYAN SORULAR

Tarih boyunca Yahudiler sırf ideolojik değil, daha çok fesatçılıklarından dolayı itilip kakıldı-

lar, pek çok yerde zulüm gördüler. 15. yüzyılda İspanya'dan sürüldüler. 20. yüzyılda Rusya'da sıkıntılı bir dönem yaşadılar. Hitler Almanya'sında katliama uğradılar vb. Müslümanlardan asla zarar görmediler. Aksine o zulümler karşısında Müslüman ülkeler bir sığınak görevi yaptılar. Osmanlı İspanya'dan sürülüp yurtsuz yuvasız kalan Yahudileri ülkesine kabul etti ve bu kavme karşı iyi niyetini gösterdi. Cumhuriyet Türkiye'si 1933'lerde Hitler katliamından kaçan çoğu üniversite hocası Yahudileri kabul etti, üniversite kurma görevi gibi güven isteyen işleri tereddüt etmeden kendilerine tevdi etti.

Ama o şimdi yapılan iyiliklere karşılık kin ve öfkesini Filistin Müslümanlarının üzerine boca ediyor. Bununla kalmaya da niyeti yok. Yakın vadede Ürdün, Lübnan, Suriye gibi küçük çevre ülkelerini işgal ettikten sonra uzun vadede Türkiye, Mısır, Suudi Arabistan ve İran'ı işgal etmeyi planlıyor. Böylesi bir vefasızlık bile tarih boyunca itilip kakılacak bir karakter yapısını açıklayacak niteliktedir. Tabii bu projeler bu basit topluluğun yapabileceği bir iş değildir. Yapabileceği iş küresel siyasete koçbaşılık yapmaktan ibarettir. Öyle ki bu hareketten sonra Kudüs'ü avuçlarının içinde sayan küresel siyaset, Müslümanları daha bir tedirgin edebilmek için Kâbe üzerinden planlar yapmaktadır. Yeni olmayan bu proje güncellenmek istenmektedir.

Bir kere daha belirtelim ki Hıristiyan dünyasının bu projeleri Yahudi dostluğuna değil, İslâm düşmanlığı üzerine oturmaktadır. Daha tehlikeli gördükleri bir düşmana karşı peygamberlerini çarmıha gererek öldürdüğüne inandıkları Yahudilerle ittifakı yeğlemektedirler. Savaş stratejilerine göre müttefik, gerçek dost değil, düşmandan sonraki düşmandır. Zorunlu bir dosttur. Bunak nitelemesiyle maruf ABD başkanı Joe Biden gayet yerinde bir kafayla "İsrail olmasaydı, bir İsrail yaratmak zorundaydık!" diyor ki bu bizim anlatmak istediğimiz noktayı gayet iyi açıklıyor. Mevcut İsrail bir misyon için vardır, bir ileri karakol görevini yerine getirmektedir.

Sıkça tekrarlandığı gibi Batı İsrail'e bir diyet borcu ödüyor, ama bu ödenen borç bana göre İsrail'in geçmişte onlara yaptığı bir iyiliğin veya Yahudilere verdikleri sıkıntılarının bir karşılığı değildir. Gelecekte yapacaklarına dair tabir

caizse bir promosyondur. Bu diyet çerçevesinde, insanlık dışı davranışlarında bile her türlü desteği vermekte sakınca görmemektedirler. İlgili çekicidir ki 1975 yılında BM Güvenlik Konseyi zararlı ideolojiler bağlamında Siyonizm'i zararlı ve dolayısıyla mücadele edilmesi gerekli ideolojiler listesine almıştı. Tabii ki İsrail ile ilgili alınan tüm kararlarda olduğu gibi bu karar da uygulanmadı. Ama bugün BM'nin böyle bir karar alması mümkün değildir. Bu da dünyanın güvenliği için kurulmuş bir teşkilatın nereden nereye geldiğini göstermektedir.

Dünya gerçekten ilginç bir süreç yaşıyor. Ortak ve yüksek kabul edilen değerler hızla miadını dolduruyor. Bu süreçte Batı fevkalade olumsuz bir rol oynuyor. Batı'nın artık başkalarına pazarlayıp üstünlük taslayacağı yüksek değerleri yok. İnsan hakları, demokrasi, uluslararası pozitif hukuk vb. içleri boşaltılmış sloganlar hâline gelmektedirler. Esasen hangi konu ile ilgili olursa olsun, toplumların icat ettiği değerler yüksek değerler olamaz. İcat edenler onun kurallarını gönüllü olarak değiştirirler. Mesela soykırımı, soy kırmayı gerekenin hakkı; askerî bir darbeyi de demokrasiyi koruyup kollamanın bir gereği görebilmektedirler. Buna karşılık hak, adalet, hakkaniyet, yardımseverlik, merhamet gibi değerler yüksek değerlerdir, hiçbir toplumun icadı değildirler ve hiç kimse bunların kuralını değiştiremez. Ancak araç değer yerine kullanılabilir ki bu herkesin bildiği bir ihlal olur. Şu anda Batı'nın insanlığa yaşattığı da budur.

Yüksek değerlerin sonuçsuz kalması, bunların araç değer olarak kullanılması, çıkar için göz ardı edilmesinden kaynaklanır. Irkı, dini, mezhebi, kültürünün adı ne olursa olsun yüksek değerlerin yanında durmamak bir insanlık kusurudur. Sosyolojide *anomi* (değer kaybı) diye nitelendirilen hastalık bugün küresel boyutta yaşanmakta, dünyayı gittikçe yaşanmaz hâle getirmektedir. Ülkelerin tepesindeki yöneticiler bugün dünyayı bir değersizlikle idare etmektedirler.

Bu durum bir küresel hegemoni tarafından da baskılanmaktadır. Onun için mesela İslâm ülkelerinin yöneticileri Gazze'nin yanında değil, doğrudan olmasa bile dolaylı olarak İsrail'in yanında yer alabilmektedirler. Bir gerekçe ise her zaman bulunabilir. Aklileştirme süreci her za-

man istenilen mazereti üretebilir. Mesela burada HAMAS'ın bir terör örgütü görülmesi yeterli bir mazeret teşkil eder. İşin esası HAMAS'ın, birilerinin kendilerinden onu bir terör örgütü kabul etmesini beklemesidir. Terörle ilgili bir ölçümüz, kuralımız varsa görürüz ki terörist devamlı tepesine bomba yağdırılan, içinde oturdukları evleri üzerine yıkılan HAMAS değil, bunu yapan devlet kılıklı İsrail'dir.

Yapıp etmelerinden hareketle denebilir ki İsrail normal bir devlet değildir. Bir kere ülkesinin sınırları, halkın boyutları belli değil, bir siyasal örgüttür. Devlet sıfatıyla yaptıkları işler de bir devlet işi değil, bir terör örgütü işidir. Bir devlet, savaş diye yaptığı bir eylemde doğrudan savaşla ilgisi olmayan hastane, okul, kamp, pazar yeri gibi sivil halkın toplandığı yerleri bombalamaz. Silahlı kuvvetler silahlı kuvvetlerle çatışır. Karşınıza aldığınız yerler silahlı güçler değilse, yaptığınız savaş değil, karşıt gördüğünüz bir topluma sırf zarar verme ve hatta bir ortadan kaldırma girişimidir ki bu bir terörizmdir.

Bu konuda Müslümanların geniş bir kesimi maalesef sağlıklı bir bilgi ve kanaate sahip değildirler. Bir kısmı "Filistin'den bize ne?" derken, diğer bir kesim "HAMAS'ın yanında mı yer alacağız?" diyebiliyor. Hatta bu konuda yapılabilecek girişimlere "iktidarın oy avcılığı" diye bakan akıl yoksunu kişiler bile bulunmaktadır. Öncelikle belirtmeliyiz ki "Filistin sorunu" yalnızca Filistin ile ilgili bir sorun olmadığı gibi İsrail de sadece HAMAS'ın başının belası değildir. Bu sorun topyekûn bir ümmetin bugünü ve özellikle yarını ile ilgili bir sorundur. İsrail İslâm'a karşı açılmış sınırsız bir savaşın en belirgin üslerinden birisidir. Osmanlı'nın Filistin duyarlılığını hâlâ eleştirenler görülen bu sonuçlardan sonra susma erdemliliğini göstermelidirler. Kaldı ki Filistin Müslümanların ilk topraklarından birisidir, aynı zamanda ilk kiblemizdir, burada samimi bir Müslüman cemaat yaşamaktadır. O bizim bir uzvumuzdur.

Filistin-İsrail ekseninde yer alan sorunun çözümünde umut verici iki önemli etken vardır: Bunlardan birisi, burada ümmetin çok inançlı ve cesur bir kesimi bulunmaktadır. İkincisi ise, gittikçe sivil dünya kamuoyunun yöneticilerinden farklı düşünür hâle gelmesidir. Yoksa resmî zevatin vicdanına sığınmanın bir anlamı yoktur.

AKSA TUFANI HAREKÂTI İLE SİYONİZMİN “KURBAĞA HAŞLAMA” STRATEJİSİNİN İFŞA EDİLMESİ VE ÇÖKERTİLMESİ

— BURHANETTİN CAN —

“Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde üzerinize yazıldı (farz kılındı). Olur ki hoşunuza gitmeyen bir şey sizin için hayırlıdır. Ve olur ki, sevdiğiniz şey de sizin için bir şerdir. Allah bilir de siz bilmezsiniz.” (2 Bakara 216)

GİRİŞ

15 Mayıs 1948 yılında 9 bin 481 kilometrekarelik bir alanda Şer İttifakı (ABD-İngiltere-Fransa) İsrail’i kurmuş ve Filistin topraklarının %56,47’si İsrail’e, %43,53’ü de Filistin devletine bırakılmıştır. Kudüs ise uluslararası bir yönetime bırakılmıştır. 1948 yılında İsrail’in yüzöl-

çümü 9 bin 481 kilometrekare iken bugün 22 bin 145 kilometrekaredir. 1948 yılında kendi öz vatanlarında kurulması öngörülen Filistin devleti bugüne kadar kurdurulmamış ve her geçen gün kendi öz toprakları İsrail tarafından işgal edilmiş ve edilmektedir. İsrail, “kurbağa haşlama” stratejisi ile Filistinlilere uyguladığı zulmü bütün dünyadan gizlemiştir. Dünya kamuoyunun Filistinlilere uygulanan zulmü görmemesi, işitmemesi ve konuşmaması için en pis psikolojik savaş teknikleri kullanılmakta ve dünya yanıltılmaktadır.

Aksa Tufanı Harekâtı HAMAS’ın savunma stratejisi içerisinde taktik bir saldırı olarak bu pis psikolojik savaşı çökertme ve dünya kamuoyunun dikkatini Filistin’de olanlara çekebilme amaçlıdır. İsrail; Gazze’ye 2008-2009 yıllarında “Dökme Kurşun”, 2012’de “Bulut Sütunu”, Temmuz 2014’te “Koruyucu Hat” ve 2023’de “Demir Kılıçlar” şeklinde adlandırdıkları saldırılarıyla uluslararası savaş hukukunda suç sayılan kitle imha silahlarını (seyreltilmiş uranyumlu bomba, beyaz fosfor bombası, misket bombası vb.) kullanarak tam bir soykırım girişiminde bulunmuştur.

Buna karşılık geçmişte olduğu gibi bugün de BM, NATO, ABD, AB, İngiltere, Almanya, Fransa ve özgür olduğu söylenip durulan uluslararası medya, İsrail’in saldırılarını onaylamakta ve destek vermektedir. Bu durum 11 Eylül 2001’de ABD Başkanı Bush’un “100 yıl sürecek haçlı seferleri başlatılmıştır.” stratejisinin bir uygulamasıdır. Nitekim ABD iki uçak gemisini, İngiltere ve Fransa savaş gemilerini İsrail’e destek vermek için Doğu Akdeniz’e göndermişlerdir. ABD

Siyonizm'in emrindeki hâkim medya tüm gerçekleri çarpıtarak dünya kamuoyunu yanıltmakta, Filistin topraklarında yaptıkları katliamları örtbas etmekte, HAMAS üzerinden bir psikolojik harekât yürütmektedirler.

Başkanı Biden, İsrail'i ziyaret ederek destek vermiştir. Ayrıca özel birlikler göndereceğini, çok yüksek düzeyde parasal yardım yapacağını da açıklamıştır.

Şer İttifakı, ahlaki endişe taşımadan Filistin halkını suçlamakta, Siyonistlerin Filistin topraklarındaki katliamlarına göz yummaktadır. Siyonizm'in emrindeki hâkim medya tüm gerçekleri çarpıtarak dünya kamuoyunu yanıltmakta, Filistin topraklarında yaptıkları katliamları örtbas etmekte, HAMAS üzerinden bir psikolojik harekât yürütmektedirler. Yaklaşık 27 gündür Gazze havadan, karadan ve denizden hastaneleri, ibadethaneleri, sivil yerleşim yerlerini bombalamakta, kadınları, çocukları, yaşlıları ve hastaları öldürmektedir. Siyonizm'in katil liderlerinden Moshe Dayan'ın dediği gibi tam bir "kudurmuş köpek" gibi saldırmaktadır.

Sadece İsrail'i değil başta ABD olmak üzere İngiltere, Fransa ve Almanya'yı bu derece rahatsız eden etken nedir? HAMAS'ın Aksa Tufanı Harekâtından niçin bu kadar rahatsız olmuşlardır? Aksa Tufanı Harekâtının amacı neydi; neyin ifşa edilmesine neden oldu? Siyonizm'in hangi oyunu bozuldu/bozulmak istendi? Aksa Tufanı Harekâtı ile hangi büyü/efsane bozuldu? Aksa Tufanı İsrail'deki iç kavgayı ve temel dinamikleri nasıl etkileyecektir? İsrail'in girişeceği kara harekâtının Siyonizm'e bedeli ne olacaktır? Bütün bu soruların cevaplarını gerçekçi bir şekilde verebilmek için Siyonizm'in *dünya hâkimiyet projesini* (tek devlet, tek hükümet, tek para, tek hukuk, tek banka ve iki sınıflı dünya) ve bunun İsrail merkezli strateji ve taktiklerini, Siyonizm'in ana felsefe ve yaklaşımını göz önüne almamız gerekmektedir.

Dünyada ve Büyük Ortadoğu coğrafyasında vuku bulan olayları, gerçek anlamda anlayabilmek, sonra da uygun alternatif çözüm ve politikalar geliştirebilmek için Siyonizm'in yapısını, zihniyetini, hedeflerini, plan, proje, taktik ve

stratejilerini, duygusallıktan uzak bir şekilde çok iyi bilmekle, anlamakla mümkündür. Burada İsrail'in son yıllarda uygulamaya başladığı "kurbağa haşlama" stratejisi ana hatları ile ele alınıp incelenecektir.

4 TEMEL DİNAMİK VE 6 DT YAKLAŞIMI

Ulusal veya uluslararası olayları ele alıp incelerken olaylar üzerinde etkili olabilecek olan şu 4 temel dinamik mutlaka göz önüne alınmalıdır: *1. İlgili Ülkenin İç Dinamikleri, 2. Bölgesel Dış Dinamikler, 3. Küresel Dış Dinamikler, 4. İlahi İrade.* Bütün olaylar, bu dört temel dinamiğin ara kesitinde oluşmakta ve şekillenmektedir. İlahi irade hak edildiği zaman iman edenlere Allah yardım etmekte, onları görünmez ordularla (9 Tevbe 26, 40; 33 Ahzâb 9; 48 Fetih 4, 7) desteklemekte ve var olan sayılarını/imkânlarını/gücünü 2 kat ya da 10 kat olarak düşmanlarına göstermektedir. (8 Enfâl 65-66)

Bütün bu yardımların gelmesi için mücadelenin/cihadın yasalarına uygun hareket edilmeli ve gerektiği gibi cihat yapılmalıdır: *"Allah adına gerektiği gibi cihat edin."* (22 Hacc 78) Gerektiği gibi cihat edildiğinde de Allah cihat edenlere bütün çıkış yollarını gösterecektir: *"Bizim uğrumuzda cihat edenlere, biz şüphesiz onlara yollarımızı gösteririz. Gerçek şu ki Allah, ihsan edenlerle beraberdir."* (29 Ankebût 69) Tüm bu yardımları alabilmemiz için düşünce ve hareket metodumuzu 6 DT yaklaşımına göre şekillendirmeli ve gereğini yapmalıyız: *1. Doğru Tespit, 2. Doğru Teşhis, 3. Doğru Tedavi, 4. Doğru Tedbir, 5. Doğru Terakki, 6. Doğru Terim (Kavram).* Bu nedenle Aksa Tufanı Harekâtını 4 temel dinamik ve 6 DT yaklaşımına göre ele alıp değerlendirmeliyiz. Gerçekçi olmalı, duygusal olmamalıyız. Adil olmalıyız.

TAKTİK VE STRATEJİ

Strateji, arzulanana amaca ulaşabilmek için zaman, mekân gibi değişik faktörleri ve düşman/rakip kuvvetlerin durumunu, uluslararası durumu, bölgesel ve küresel güçleri, kamuoyunu göz önüne alarak minimum zarar, maksimum fayda temelinde birbiri ile uyumlu ve eş güdüm içerisinde tüm kuvvetlerin (dost kuvvetler dâhil)/imkânların sevk ve idare edilmesi ilim, plan ve sanattır.

Strateji çare bulma ilim ve sanattır. Belirlenen amaca nasıl ulaşılacağıın yol haritasıdır. Strateji imkânsız görüneni mümkün kılmakla uğraşma ilmidir. Strateji nihai amaçla ilgilidir. Bu amacı elde etmek için yığınla ara hedefin gerçekleşmesi için mücadele eder. Bir taraftan bu birbirinden ayrı mücadeleleri düzenlemek ve yönetmek, öte taraftan bunları ana amaç doğrultusunda koordine etmek gerekmektedir. Burada iç içe iki faaliyet söz konusudur. Birincisi taktik, ikincisi ise stratejidir.

Taktik ara hedeflerle uğraşırken, strateji ana hedefle uğraşır. Taktik belli bir mücadele alanı ile ilgilendirken strateji bütün mücadele alanları ile uğraşır. Taktikte lider/komutan içinde bulunduğu anın, belli bir durumun gereklerini yerine getirmek zorundadır. Strateji ise sadece o anla değil gelecekle de uğraşır, uğraşmak zorundadır. Strateji sadece o andaki çatıştığı kuvvetlerle değil, gelecekte de çatışabileceği yeni kuvvetleri, güçleri hesaplamak durumundadır. Taktik de hızlı değişim olurken stratejide her şey çok daha yavaş hareket eder. Bu açıdan taktikte daha belirginlik varken stratejide çok daha fazla belirsizlik vardır.

Siz bir şeyler düşünüyorsunuz, rakipleriniz ya da düşmanlarınız da bir şeyler düşünüyor. Siz onun o da sizin düşünmediğinizi/düşünemediğinizi düşünebilir. Ana mesele rakiplerinizin ne düşündüğünü ya da ne düşünebileceğini düşünmek/düşünebilmektir. Buna karşılık da sizin ne düşündüğünüzü ya da düşünebileceğinizi düşünmesine imkân vermemek önemlidir. Bu açıdan strateji yığınla belirsizlikle karşı karşıyadır. Stratejide alternatifler geliştirmek ve şartların değişimine bağlı alternatifleri devreye sokmak zorunluluktur. Aynı stratejik safhada taktikler birbirine zıt şekiller alabilir. Taktik daha hızlı değişirken strateji daha duragandır.

Burada en çok dikkat edilmesi gereken nokta, birbirinden ayrı, hatta bağımsız gibi gözükken mücadele alanlarının, mücadelelerin, arka planda stratejide bir bütün ve bileşke kuvvet oluşturmuş olmasıdır.

Strateji, mücadelenin yerini, zamanını ve gerekli kuvvet miktarını tayin ederek mücadeleyi ana amacın gerçekleşmesi istikametinde sevk ve idare eder. HAMAS'ın Aksa Tufanı Harekâtını savunma stratejisi içerisinde taktik bir saldırı olarak değerlendirmek gerekmektedir. Siyonizm'in 'amentüsünü' ve "kudurmuş köpek" stratejisini göz önüne almadan, masaya yatırmadan, meydana gelen son olayları anlamamız ve gerçekçi bir şekilde analiz etmemiz mümkün değildir.

SİYONİZM'İN TEMEL VARSAYIMLARI

Siyonizm'in olmazsa olmazları onun amentüsü veya temel varsayımlarıdır. Bunlar bir Siyonist tarafından tartışılmadan doğru kabul edilir. Siyonizm'in olmazsa olmazları, amentüsü, temel kabulleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Allah tarafından Yahudilere "vaat edilmiş topraklar (!)"
2. Yahudiler Allah tarafından "seçilmiş bir halktır", "üstün bir ırktır (!)"
3. Yahudiler "arı ırktır", "saf ırk olarak kalmalıdır."
4. Yahudi olmayanlar için "etnik temizlik ya da soykırım" yapılacaktır.
5. "Dünya Yahudileri için bir tek devlet vardır: İsrail"
6. Yahudilerin "Dünya hâkimiyeti" için "Gizli Dünya Devleti".

Siyonizm'in amentüsü burada özet şekilde verilecektir. Siyonistler, dindar olmalarına karşın Yahudilerin dinî duygularını harekete geçirebilmek için dinî terminolojiyi çarpıtarak kullanmayı bir yöntem olarak benimsemişlerdir. En çok da Tevrat'taki Tekvin 15/18 ayetini istismar etmişlerdir: "Mısır ırmağından büyük ırmağa, Fırat nehrine kadar bu diyarı senin zürriyetine verdim." (Tekvin, 15/18)

Siyonist liderler tarih boyu bu ve buna benzer ayetleri "inanmadıkları hâlde"- çarpıtarak kullanmışlardır: "Golda Meir: Bu ülke bizzat Allah

tarafından yapılmış bir vaadin gerçekleşmesi olarak mevcuttur. O yüzden bu ülkenin yasallığı konusunda hesap sormaya kalkışmak gülünç olur.”

Menahem Beghin: “Bu toprak bize vaat edilmiştir ve bizim bu toprak üzerinde bir hakkımız vardır”, “...İsrail Peygamber’in toprağı İsrail halkına teslim edilecektir. Tamamı ve ilelebet.”

Moshe Dayan: “Bizler Tevrat’a sahipsek, kendimizi Tevrat ehli görüyorsak, Tevrat topraklarına da yani Hâkimler ve Hz. İbrahim’den Hz. Musa’ya kadarki peygamberlerin topraklarına, Kudüs’e, Halil’e, Eriha’ya ve daha başka yerlere sahip olmamız gerekecektir.” Dünya Yahudi Kongresi Başkanı Nahum Goldmann (1956)¹: Ben bir Arap lideri olsaydım İsrail’le asla görüşmeler yapmazdım. Çünkü biz onların vatanlarını aldık. Şüphesiz bu toprakları Tanrı bize vaat etmişti, fakat bu onlar için ne ifade eder? Bizim Tanrımız, onların Tanrısı değil ki. Evet, biz İsrailoğullarından geliyoruz fakat iki bin yıl önce; onlar için bunun ne anlamı var? Evet, Naziler, Hitler ve Auschwitz kampı yaşandı, fakat bu Arapların suçu mudur? Araplar sadece bir şey görürler: Onların vatanlarını çaldık! Bunu niye kabul etsinler?”²

Bugün Ortadoğu’da olup biten birçok karanlık olayın arkasında bu temel varsayımın gerçekleşmesi için verilen kavga vardır. Genelde tüm Müslümanların özelde de Türkiye’yi yönetenlerin bu gerçeği görmeleri ve kabul etmelerinde fayda vardır. Siyonistler tarafından çarpıtılarak kullanılan diğer bir konu, Yahudilerin Allah tarafından “seçilmiş bir kavim”, “seçilmiş halk” olduğu fikridir. Bu, Siyonistler için ikinci ana varsayım olup Tevrat’a ve Talmud’a dayandırılmaktadır: “Siz Tanrınız RAB için kutsal bir halksınız. Tanrınız RAB, öz halkı olmanız için, yeryüzündeki bütün halkların arasından sizi seçti...” (Tesniye 7/6-7) Haham Cohen, Talmud: “Dünya insanları, İsrail ve bir bütün olarak ele alınan diğer milletler şeklinde ikiye ayrılabilir. İsrail seçkin millettir. Bu, temel kabuldür.”³

1 Taha Akyol, “İsrail ve İslâm”, *Hürriyet* 12 Temmuz 2014.

2 Roger Garaudy, *Siyonizm Dosyası*, çev. Nezih Uzel, Pınar Yayınları, İstanbul, s. 171-190.

3 Roger Garaudy, *age.*, s. 32-44.

İsraililer seçilmiş üstün bir kavim olunca onun kanı, diğer “ikinci sınıf insanların” kanları ile karışıp ‘pislenmemelidir’. İkinci sınıftakilerle, Yahudi olmayanlarla, evlenme, etnik saflığı bozduğundan buna müsaade edilemez. Yabancılarla evlenme yasağı da diğer temel kabuller gibi, Tevrat’a dayandırılmaktadır:

“Kız alıp vermeyeceksiniz. Kızlarınızı oğullarına vermeyeceksiniz; oğullarınıza da onlardan kız almayacaksınız.” “Çünkü onlar oğullarınızı beni izlemekten saptıracak, başka ilahlara tapmalarına neden olacaklardır. O zaman RAB size öfkelenecek ve sizi çabucak yok edecek.” (Tesniye 7/3-4) (Bak: Ezra 10/10-11; Nehemya 13/24-25, 30)

Siyonistler, insanları seçkinler ve seçkin olmayanlar diye iki kategoriye ayırmaktadır. Siyonistler, Yahudi olmayan tüm insanları ikinci sınıf, “İsrailoğullarının kölesi ve hizmetkârları” kabul ettiklerinden hizmette kusur edenlerin etnik temizliğe tabi tutulmalarını doğal bir hak görmektedirler. Onlara göre gerek Hz. Musa ve gerekse onun yerine geçen Yeşu soykırım için Allah tarafından görevlendirilmişlerdir: “...Musa kızdı. Onlara, bütün kadınları hayatta bıraktınız demek, dedi... Pekâlâ, şimdi, bütün erkek çocukları ve bir erkekle karı koca hayatı yaşamış bütün kadınları öldürün... Fakat bütün bakireleri... Kendinize saklayın.” (Sayılar 31/14-18) “Rab, senin Tanrın seni ülkeye soktuğu zaman... Ve senin önünde sayısız milletleri kovduğu zaman sen onların hepsini yok edeceksin” (Tesniye, 7/1-2, 24).

Bu yaklaşımın bir uzantısı olarak Siyonist Golda Meir 15 Haziran 1969 tarihli *Sunday Times*’a verdiği demecinde Filistin halkını yok varsayıyordu: “Bir Filistin halkı yoktur... Bizler gelip de onları kapıya koyduğumuz ve ülkelerini ellerinden aldığımız için değil. Onlar mevcut değildir.”⁴

Bu etnik temizlik varsayımı doğrultusunda; “9 Nisan 1948’de Menahem Beghin, kendisine bağlı İrgun askerleriyle birlikte Deyr Yasin köyünün erkek, kadın ve çocuk 254 sakini katliama tabi tutmuştur.”⁵

4 Roger Garaudy, *age.*, s. 171-190.

5 Roger Garaudy, *age.*, s. 50-86.

İsrail'in büyük gazetesi *Yediot Aharonoth*'ta, 14 Temmuz 1972 tarihinde, Yoram Ben Portath, Filistin topraklarında bir etnik temizlik yapılması gerektiğini yazmıştır: "Zamanın unutturduğu birtakım vakıaları kamuoyuna açıkça ve cesaretle izah etmeleri İsrail yöneticilerinin görevidir. Bunlardan birincisi, Araplar bertaraf edilip toprakları müsadere edilmedikçe, Siyonizm'in, kolonileri yerleştirmenin, İsrail devletinin olmayacağı vakiasıdır."⁶

21. asırda Siyonist yöneticilerde aynı mantık ve yaklaşımın var olduğunu görmekteyiz. Bugünkü İsrail'in savunma bakanının Filistin halkı için kullandığı "Biz hayvanlarla savaşıyoruz." ifadesini⁷ aynı bağlamda değerlendirmemiz gerekmektedir. Siyonist mantık tarih boyu hiç değişmemiştir. Sahip olduğu teknik imkânlarla insanlıktan uzaklaşmış, daha da vahşileşmiştir.

Bütün Siyonistlerin hepsinin ortak özelliği, arı bir ırk için tüm yabancıların mallarına el koymak, onları sürüp çıkarmak ya da toptan imha ederek 'vaat edilmiş toprakların' yegâne hâkimi olmaktır. Bu boyutu ile her biri birer Hitler'dir. Siyonist hareket, başlangıçtan beri dünyadaki tüm Yahudileri, İsrail idealine bağlı kalmaya ve ona her ne olursa olsun hizmet etmeye zorlamıştır. Başlangıçtan beri slogan şu olmuştur: "Bugün Yahudi olmak demek, İsrail'e bağlı olmaktır."⁸

Dünya Siyonist Teşkilatı'nın 23. Kongresi'nde Ben Gurion, yabancı ülkelerdeki Yahudilerin görevlerinin İsrail'e kayıtsız şartsız destek vermesini açıklamıştır: "Çeşitli milletlerin bütün Siyonist örgütlerinin ortak görevi, Yahudi devletine, her hâlükârda, kayıtsız ve şartsız yardım etmektir. Hatta böyle bir davranış, içinde buldukları milletlerin otoriteleriyle çelişse bile..."⁹

ABD Dışişleri Bakanı Blinken, Aksa Tufanı Harekâtından sonra İsrail'e geldiğinde "Ben buraya sadece ABD Dışişleri Bakanı olarak değil aynı zamanda bir Yahudi olarak geldim."¹⁰

6 Roger Garaudy, *age.*, s. 171-190.

7 Fuat Bol, "Dünya Dilsiz Şeytan Kesildi-2", *Hürriyet*, 18 Ekim 2023.

8 Roger Garaudy, *age.*, s. 198-200

9 Roger Garaudy, *age.*, s. 198-200

10 <https://www.mepanews.com/abd-disisleri-bakani-blinken-israile-bir-yahudi-olarak-geldim-63053h.htm>

sözünü hatırlamakta fayda vardır. Ayrıca ABD, AB ülkelerindeki medya ağalarının aynı anda harekete geçmesini ve ABD Başkanı Biden'ın iki uçak gemisi gönderdikten sonra bizzat İsrail'e gelmesini, İngiltere ve AB ülkelerinin katil İsrail'e verdikleri destekleri bu ana varsayım kapsamında değerlendirmek gerekmektedir.

İSRAİL'İN "KUDURMUŞ KÖPEK" STRATEJİSİ

Siyonist önderlerin ana amacı, Yahudilerin birinci sınıf, geri kalanların ikinci sınıf ve Yahudilerin kölesi olduğu bir dünyayı kurmaktır. Asırlar boyu Siyonist önderler bu amaca uygun bir stratejiyi uygulaya gelmişlerdir. Yol boyu görünürde tezat teşkil eden ve fakat stratejik açıdan kendi içerisinde tutarlı politikalar uygulamışlardır.

Dünya hâkimiyeti için her ülkede faaliyet gösterirken öncelikli hedefleri, Filistin'de bir İsrail devletinin kurulabilmesi ve de korunabilmesi olmuştur. Siyonizm'in 'amentüsünde' yer alan "vaat edilmiş toprakları" ele geçirmek için zamana yayılan ve kademeli bir geçişi esas alan bir strateji belirlenmiştir. Basel Kongresi'nde çizilen programa hep sadık kalınmıştır. Bu programın uygulanabilmesi için öngörülen strateji, korku, şiddet ve dehşet salma üzerine bina edilmiştir.

Siyonist stratejide, Moshe Dayan'ın öngördüğü; "İsrail kudurmuş bir köpek gibi olmalı, kimse'nin dokunamayacağı kadar tehlikeli."¹¹ ana ilke olarak benimsenmiştir. Bu "kudurmuş köpek" psikolojisini, Başbakan Yardımcısı Avigdor Lieberman'ın, 2009 yılı ocak ayında, Gazze olayları için kullandığı ifadelerde de görebilmekteyiz: "İsrail HAMAS'la mücadelesinde ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'nda Japonlara uyguladığı yönteme başvurmalıdır..."¹²

İsrail Eski Genelkurmay Başkanı Rafael Eytan'ın konuşmalarında "kudurmuş köpek stratejisinin" dayandığı vahşet boyutunu okumak mümkündür: "Siz iyi yürekli, yumuşak huylu insanlar şunu iyi bilin ki Adolf Hitler'in gaz odaları bile birer cennet sarayıdır... Topraklara yerleşmeyi tamamladığımızda, bütün Arapların

11 E. Aydın, "İsrail'in Türk Kanyla Ulaşmak İsteddiği Nedir?", *Dünya Bülteni*, 31 Mayıs 2010.

12 Taha Kıvanç, *Yeni Şafak*, 1 Haziran 2010.

yapabilecekleri tek şey, şişenin içindeki ilacı yemiş hamam böcekleri gibi panik hâlinde bir oraya bir buraya koşturmak olacaktır.”¹³

Şubat 2010’da “aşırı sağcı” Reut Enstitüsü, İsrail ordusu ve hükümetine sunduğu “Politik Bir Duvar Yaratmak” başlıklı özel raporda öngörülen taktikler, kullanılan ifadeler, “kudurmuş köpek gibi olmanın” ne anlama geldiğini açıklamaktadır. Rapor İsrail’in “düşmanları”nı iki ana sınıfa ayırmaktadır: “1. Direniş şebekesi: İran, Hizbullah, HAMAS. 2. Gayri meşrulaştırma şebekesi: Batılı solcular, insan hakları grupları, Arap ve Müslümanlar. Gazze ablukasını, işgali protesto edenler, Filistinliye eşit hak isteyenler.”¹⁴

Raporda ikinci gruptaki düşmanların (ki tümü sivillerden oluşmaktadır) askerî ve istihbarat yöntemleri ile susturulmaları öngörülmektedir: “Barışçı insan hakları savunucularına karşı gizli servisler ve silahlı kuvvetler aracılığıyla sabotaj ve saldırılar düzenlenmeli. İsrail, bunları ülke dışında da sindirmek için gizli servis kullanmalı.”¹⁵

İsrail 2009’da Dökme Kurşun Operasyonu ile beyaz fosfor bombası kullanarak Gazze’yi günlerce bombalamıştır. Bugün Demir Kılıçlar Operasyonu ile Gazze’de insanlık dışı, en vahşi katliamları yapmakta, hastaneleri, camileri ve kiliseleri, sivil halkın yaşadığı bölgeleri, göç eden insanları ve Refah Sınır Kapısını uluslararası antlaşmalarda yasaklanan silahlarla bombalamaktadır, vurmaktadır.

13 Ertuğrul Bayramoğlu, *Yahudilik ve Siyonizm Tarihi*, Pınar Yayınları, İstanbul, 2006, s. 62-67.

14 Umur Talu, Habertürk, 1 Haziran 2010.

15 Umur Talu, *age*.

Uluslararası antlaşmalara aykırı bir şekilde dün olduğu gibi bugün de Gazze’de, yasak olan silahların kullanılmış olmasının sebebi, “kudurmuş köpek” gibi olma; hatta ondan da daha aşağı olmaktır: “...Kalpleri vardır bununla kavrayıp anlamazlar, gözleri vardır bununla görmezler, kulakları vardır bununla işitmezler. Bunlar hayvanlar gibidir, hatta daha aşağılıktırlar. İşte bunlar gafil olanlardır.” (7 Arâf 179)

Siyonizm’in amentüsünü esas alan kudurmuş köpek stratejisinin dayandığı esasları, genel olarak aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- Irkçı ve dinî temellere dayalı bir iç politika,
- Devamlı korku ve tehdit altında olmaya dayalı iç politika,
- İki yönlü göç ettirme politikası: Yahudilerin İsrail’e göç ettirilmesi, Yahudi olmayanların da Filistin topraklarından göç ettirilmesi,
- “Büyük İsrail”in gerçekleşmesine yönelik sürekli genişlemeyi esas alan bir dış politika,
- Savaşı ve devlet terörizmini esas alan bir strateji,
- Yalan ve aldatmaya dayalı bir psikolojik savaş,
- Her ülkede legal ve illegal örgütlenme ve lobicilikle yönetimler üzerinde baskı oluşturmak ve yönlendirmek,
- Antisemitizm üzerinden yürütülen bir politika,
- Makyavelci yaklaşım: Hedefe varmada her şey mubahtır anlayışı,
- Kolektif cezalandırma: Sivil asker, suçlu suçsuz ayırımı yapmama,
- Şantaj ve menfaat ile satın alarak işbirlikçi ihdas et veya yok et,
- “Kurbanı haşlama” yaklaşımı ile zamana yayma, alıştırma, unutturma ve yok etme politikası,
- Bölge ülkelerini bölmeye, parçalamaya ve yok etmeye dönük kaos politikası.

AKSA TUFANI HAREKÂTI YAPILIŞ ŞEKLİ VE TAKTİK HEDEFLER

Filistin halkının kurtuluş mücadelesini veren İslâmî Direniş Hareketine (HAMAS) mensup İzzeddin Kassam Tugayları, Aksa Tufanı¹⁶ adını

16 <https://turkish.aawsat.com/arap->

verdikleri “son yılların en büyük saldırısı” diye nitelenen bir harekâtı, İsrail’e karşı 7 Ekim 2023’te saat, 6.30-7.00’de başlatmışlardır. Aksa Tufanı, HAMAS’ın savunma stratejisi düzleminde taktik bir saldırı harekâtıdır. Zamanlaması ilginç olup psikolojik savaş kurallarına uygun gerçekleşmiştir. İsrail’in Araplara karşı zafer kazandığı Yom Kippur Savaşı’nın yıl dönümü, İsraililer için kutsal bir gün ilan edilmişti. HAMAS, İsrail’in kutsal ilan ettiği böyle bir günde, “Aksa Tufanı” adını verdiği operasyonla İsrail’e saldırarak özel bir mesaj vermiş, imajını perişan etmiş ve yenilebilir olduğunu gözler önüne sermiştir.

HAMAS Askerî kanadının açıklamalarına göre Aksa Tufanı Harekâtı fikri, “2021 yılında ortaya çıkmış, 2021’den bugüne böyle bir harekâtın hazırlığı” yapılmıştır. Gerekli planlamaların ardından strateji ve taktikler belirlenmiş, harekâta kullanılacak savaş malzemeleri elde edilmiş, HAMAS güçleri eğitilmiştir. HAMAS yöneticilerinin yaptığı açıklamalardan anlaşıldığı kadarıyla; HAMAS’ın yapacağı böyle bir harekâta karşı gerek İsrail’in gerek İsrail’i destekleyen dış güçlerin (özellikle ABD ve AB) ve halkı Müslüman ülkelerin yönetimlerinin muhtemel tepkileri hesaplanmış ve bu tepkilere karşı alınacak tedbirler, verilecek cevaplar ana strateji içerisinde değişik taktikler şeklinde belirlenmiştir.

d%C3%BCnyasi/4591201-hamastan-i%CC%87sraile-tarihi-sald%C4%B1r%C4%B1-aksa-tufan%C4%B1-operasyonunda-%C5%9Fimdiye-dek

HAMAS yöneticileri, İsrail’in bugün Gazze’de giriştiği katliamları öngördüklerinden Aksa Tufanı Harekâtının psikolojik savaş boyutunu çok öne çekmişlerdir. Harekâtle HAMAS güçleri bir taraftan çok yoğun füze saldırısı ile İsrail’in övünç kaynağı olan savunma sistemi “Demir Kubbe”yi¹⁷ ve “bölgesel haberleşme ağını” çökerirken; diğer taraftan HAMAS askerî birlikleri roket atışlarıyla birlikte sınır hattında da İsrail’e kara saldırısında bulunmuşlar, İsrail’in içine 30 kilometre kadar girerek ona karşı geniş kapsamlı bir saldırı başlatmışlardır. Eş zamanlı olarak “havadan motorlu paraşütler”/“motorlu el planörleri” ve “denizden de botlarla” İsrail’e karşı saldırıya geçmiştir. Görülebileceği gibi Aksa Tufanı Harekâtı kara, hava ve denizden olmak üzere üç boyutlu bir şekilde başlatılmıştır.

HAMAS yetkililerinin yaptığı açıklamalara göre, “yoğun füze koruması altında” Kassam Tugayları, İsrail’in savunma hattını geçmişler, “Gazze Tümeni ve güney bölgesindeki 50’den fazla bölgeye eş zamanlı koordineli” bir şekilde saldırı gerçekleştirmişlerdir. İsrail güçleri ve HAMAS arasında “en az 14 farklı bölgede” çatışma meydana gelmiştir. “İsrail medyasının haberine göre HAMAS güçleri “an itibarıyla Gazze’de 7 yerleşim yerini kontrol altına” almışlardır. HAMAS, Gazze Şeridi’nin güneydoğusunda İsrail’e ait “Kerem Ebu Salim Sınır Kapısı”nı ve “çevresindeki askerî noktaları” ele geçirmiştir. HAMAS güçleri, ayrıca “Refah eksenindeki Sufa, Kibbutz Sufa, Holit, Yated bölgelerine de sızmışlardır.”

Çatışmalarda Gazze Şeridi’ne yakın Shaar Hanegev bölgesinin meclis başkanı/belediye başkanı Ofir Liechstein/Libstein öldürülmüştür. Polis ve askerî karakollar vurulmuştur. Gazze sınırına 1 kilometre mesafedeki Sderot şehrinde bir polis karakolu ele geçirilmiştir. Medyada yer alan haberlere göre HAMAS asker, polis ve siviller olmak üzere çok sayıda İsrailiyi rehin almıştır. Rehin alınanlar arasında üst düzey İsraili komutanlar da vardır. ‘Sderot’ta 35’ten fazla İsrail askeri ve bazı siviller esir alınarak Gazze’ye götürülmüşlerdir.

“İsraili yetkililer yerleşimcileri bırakıp kaçmıştır.” İsrail ordusuna ait bazı tanklar imha

17 Demir Kubbe, İsraili Rafael Advanced Defense Systems şirketi ve İsrail Havacılık ve Uzay Endüstrisi tarafından geliştirilmiş, taşınabilir bir hava savunma sistemi.

edilmiş ve tankların içindeki askerler esir alınmıştır. Bölgedeki İsrail Savunma Kuvvetlerine ait tüm silah, teçhizat ve araçlar alınıp Gazze'ye götürülmüştür. Genelde HAMAS saldırılarında havaalanları ve askerî tahkimatın olduğu Gazze çevresindeki yerler hedef alınmıştır. "Roketlerden bazıları Tel Aviv'in 50 kilometre güneyindeki Askalan ve 30 kilometre güneyindeki Usdud kentlerine isabet etmiştir." "Sderot 100 roketle" vurulmuştur. "Roketlerin isabet ettiği güney İsrail'in bazı bölgelerinde büyük yangınlar" meydana gelmiştir. Tel Aviv dâhil birçok yerde alarm verilmiştir. Tel Aviv yakınlarında ve Gazze çevresinde patlamaların olması, İsrail genelinde, Kudüs çevresinde roket sirenlerinin duyulması, İsrail halkını çok rahatsız etmiştir. Netenyahu'ya karşı olanlar, gelişmeler karşısında Netenyahu yönetimini suçlamaya başlamışlardır. HAMAS, roketle vurmak istediği bölgelerde sivil halkın bölgeleri terk etmesi için kendilerine belli bir zaman tanımış, süre dolduktan sonra ilgili yerleri füzelerle vurmuştur. Bütün bu gelişmeler karşısında yabancı havacılık şirketleri İsrail'deki seferlerini iptal etmeye başlamışlardır.

HAREKÂTIN AMACI VE HEDEFLERİ

Gözlemlerimize göre HAMAS, savunma stratejisi içerisinde taktik saldırı gerçekleştirmiştir. Bugüne kadar, genelde saldıran, savaş çıkaran, etrafı bombalayan hep İsrail olmuştur. İlk kez İsrail, ani bir baskın harekâtıyla beklenmedik bir şekilde ters köşe yapılmış, bugüne kadar inşa ettikleri dokunulamaz psikolojisi yerle edilmiştir. Bu olgunun görülebilmesi için, yukarıda, Aksa Tufanı Harekâtının medyaya yansıyan boyutlarını ele alıp değerlendirdik. İsrail'in bugüne kadar var olan "dokunulamaz" imajını yerle bir eden, bütün algıları, kanaatleri yıkan böyle bir harekât, herkesin kafasını, algısını allak bullak etmiştir. Yazılanlarda ve yapılan tartışma ve konuşmalarda bunu görebilmekteyiz. Bu kafa karışıklığını göz önüne alarak yukarıda 4 Temel dinamiği ve 6 DT yaklaşımını ana hatları ile özetledik.

Türkiye'de Aksa Tufanı Harekâtı farklı kesimlerde farklı değerlendirmelere tabi tutulmaktadır. Bu değerlendirmeleri ana hatları ile aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz:

"İsrail'in 11 Eylül"ü, HAMAS oyuna getirilmiştir. Netenyahu, son aylarda İsrail içinde yükselen muhalefet hareketini kırabilmek için dikkatleri dışarıya yönlendirmek amacıyla HAMAS'ı tahrik ederek önünü açmıştır. Netenyahu'ya karşı çıkan, Filistinlilerle savaşmak istemeyen İsrail içindeki bazı güçler HAMAS'ı tahrik ederek önünü açmıştır.

İngiltere, küresel güç olabilmek için HAMAS'ın eylem yapmasına zemin hazırlamıştır. ABD, Çin ile iş birliği yapan Netenyahu yönetimini cezalandırmak için HAMAS'ın eylem yapmasına zemin hazırlamıştır.

Üçüncü Dünya Savaşı çıkarmak isteyen güçler HAMAS'ın eylem yapmasına zemin hazırlamıştır. Rusya ve Çin eksenli, ABD'yi Ortadoğu'da meşgul ederek, Asya pasifikle uğraşmamasını sağlamak ve Ukrayna meselesini gündemden düşürmek amacıyla HAMAS'ın eylem yapmasına zemin hazırlamışlardır.

Aksa Tufanı Harekâtı, bizzat İran-Hizbullah-HAMAS tarafından organize edilmiştir. Liderlik elde etmek için HAMAS'ın intihar girişimidir. HAMAS duygusal davranarak yanlış zamanda, yanlış bir harekât yapmıştır. İsrail'in gücünü ve arkasındaki küresel güçleri göz önüne almadan durup dururken HAMAS'ın saldırı yapması yanlış olmuştur. Bedeli Filistinlilere ağır olacaktır.

HAMAS, İsrail'in "kurbağa haşlama"/"haşlanmış kurbağa" stratejisini ifşa etme ve çökertme amacıyla bu harekâtı yapmıştır. Daha başka ihtimaller de olabilir. Bana göre en güçlü ihtimal, İsrail'in "kurbağa haşlama" stratejisini ifşa etme ve çökertme operasyonu seçeneğidir.

Diğer ihtimaller, harekât sonrası tarafların mevcut durumdan nasıl yararlanmak isteyecekleri, istedikleri ile ilgilidir. İsrail içinde çatışan güçlerin Aksa Tufanı'nı kendi menfaatlerine göre değerlendirmek için her türlü eylemi yapmaları mümkündür. Netenyahu bu eylemden yararlanıp kuvvetli çıkmak isterken ona karşı olanların bu eylemden Netenyahu'nun yıpranarak çıkmasını isteyebilirler. Bu amaçla HAMAS'ın eylem yapmasına göz yummuş olabilirler.¹⁸ Yazı-

18 Türkiye ve Osmanlı İmparatorluğu'nda bu konuda malzeme çoktur. Türkiye'deki darbelerin ve Balkan savaşlarının bu açıdan incelenmesi, çok ibret verici belge ve dokümanların ortaya çıkmasına sebebiyet verecektir.

nın kalan kısmında İsrail'in "kurbağa haşlama" stratejisini ifşa etme ve çökertme operasyonu ele alınıp değerlendirilecektir.

İSRAİL'İN "KURBAĞA HAŞLAMA"/"HAŞLANMIŞ KURBAĞA" STRATEJİSİNİ İFŞA ETME VE ÇÖKERTME OPERASYONU

Aksa Tufanı Harekâtının ana amacının ne olduğunun anlaşılabilmesi için genellikle mecazi anlamda kullanılan haşlanmış kurbağa/kurbağa haşlama/kaynayan kurbağa sendromu diye literatüre geçen olayın ne olduğunun hatırlanmasında fayda vardır. 19. yüzyıldan itibaren kurbağalar üzerinde değişik deneyler yapılmıştır. Kurbağa haşlama deneylerinden elde edilen sonuç şöyle özetlenebilir: "Kaynayan suya bir kurbağa atarsanız, elbette ki haşlanmamak için kaptan çıkmaya çalışacaktır. Fakat eğer onu ılık suya koyar, suyu ağır ağır ısıtırsanız, uysalca orada oturacaktır. Su yavaşça ısındıkça, kurbağa rahat bir uyusukluk hâline geçecektir, tıpkı sıcak bir banyo yapan insanların rehaveti gibi... Kurbağa da çok geçmeden, karşı koyamadan kaynarak ölecektir."¹⁹

Kaynayan kurbağa olayı bilim dünyasında tartışmalı bir konudur. Ancak sosyal olayların değerlendirilmesinde yol boyu hep kullanılmıştır. İsrail'in son yıllarda Filistinlilere uyguladığı strateji tam da "haşlanmış kurbağa"/"kurbağa haşlama"/"kaynayan kurbağa" stratejisidir. Aksa Tufanı Harekâtı ile başlayan süreci değerlendirebilmek için bu olgunun mutlaka göz önüne alınması gerekmektedir. Harekâtın ana amacını ve hedeflerini görebilmek için ABD Başkanı Trump'ın İsrail'le ilgili başlattığı süreci iyi değerlendirmek gerekmektedir. Trump döneminde Filistin'i çok yakından ilgilendiren iki önemli olay meydana gelmiştir: 1) Trump ABD'nin İsrail'deki büyükelçiliğini Tel Aviv'den Kudüs'e taşımıştır. 2) Bazı İslâm ülkelerinin de içinde yer aldığı Filistin merkezli Yüzyılın Antlaşması ilan edilmiş ve Filistinlilere kabul etmesi için dört yıl tanınmıştır.

19 https://tr.wikipedia.org/wiki/Kaynayan_kurba%C4%9Fahttps://www.google.com/search?q=KURBA%C4%9EA+DENEYLER%C4%B0&oq=KURBA%C4%9EA+DENEYLER%C4%B0&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyCggAEUUYFhgeGDnSAQg5MTEzajBqNKgCALACAA&sourceid=chrome&ie=UTF-8
<https://ilkha.com/guncel/haslanan-kurbaga-sendromu-ned>

Yüzyılın Antlaşması projesinin açıklanmasından sonra İsrail, bazı İslâm ülkeleri ile Abraham/İbrahim Antlaşması'nı yaparak görünürde barış ilan etmiştir. İsrail her iki antlaşmayla kendi hareket kabiliyetini artırmaya, antlaşmaları imzalayan ülkeleri Filistin konusunda pasif kılmaya, tarafsızlaştırmaya çalışmaktadır/çalışacaktır da. Ortadoğu'da bu iki antlaşma ile birlikte Türkiye, İran, Lübnan, Suriye ve Irak yeni bir blokla karşı karşıya getirilmeye çalışılmaktadır.

Bu iki antlaşma ile birlikte Filistin'de bağımsız, şahsiyetli, özgür bir devlet mümkün olmayacaktır. Bunun daha iyi görülebilmesi için her iki antlaşmanın da incelenmesi gerekmektedir. İsrail bu iki antlaşmayı Ortadoğu'daki bazı ülkelerle imzaladıktan sonra Filistin topraklarında, Filistinlilere karşı tam bir kurbağayı haşlayarak öldürme, düşünme ve hareket kabiliyetlerini yok etme stratejisi uygulamaya başlamıştır. Aksa Tufanı Harekâtının ana amacı, bu oyunu deşifre etmek, İslâm dünyasının ve tüm dünyanın gündemine bunu sokmaktır. Aksa Tufanı Harekâtının stratejik amacı, "Filistin halkının yeniden devrim yaptığı ve bir devlet kurma projesine geri döndüğü", "İsrail'in ihlallerine karşı bir çizgi çekme kararı aldık, İsrail'e karşı Aksa Tufanı operasyonunu başlattık!", "(İsrail) işgalinin tüm suçlarına son vermeye karar verdik!" şeklinde yapılan açıklamalardan çok rahat görülebilir.

Bu açıklamalara göre Aksa Tufanı Harekâtının ana amacının, unutturulmak istenen bir davanın Dünyanın gündemine sokulması, getirilmesidir. Çünkü dünya kamuoyunda ve ilgili uluslararası kuruluşlarda, Filistin topraklarında iki devletli çözüm hiç gündeme gelmemekte, gelmemesi için de Siyonist mekanizma küresel düzlemde çalışmaktadır. "1967 sınırlarına dönme ve iki devletli çözüm antlaşması" unutturulmaktadır. Bu konuda ilgili uluslararası mekanizmalara sürekli baskı uygulanmaktadır. İsrail'in güvenliğini, Filistin sorunu çözülmeden sağlamak mümkün değildir.

Hem İsrail'deki Yahudilerin bir kısmı hem de dünyanın değişik bölgelerindeki -özellikle ABD'deki Yahudilerin bir kısmı İsrail'in Filistinlilere uyguladığı şiddete karşılar. Şiddetin durdurulmasını istemektedirler. ABD'de belli

Aksa Tufanı Harekâtına kadar, genelde saldıran, savaş çıkaran, etrafı bombalayan, hep İsrail olmuştur. İlk kez İsrail, ani bir baskın harekâtıyla beklenmedik bir şekilde ters köşe yapılmış, bugüne kadar inşa ettikleri dokunulamaz psikolojisi yerle bir edilmiştir.

bir Yahudi kesimin savaşa karşı çıkıp Temsilciler Meclisi'nde oturma eylemi yapmaları anlamlıdır. İsrail'deki Yahudilerin belli bir kesimi savaşların, çatışmaların durdurulmasını istemektedir.

Yargı reformundan dolayı İsrail Cumhurbaşkanı Herzog'un ifadesiyle "İsrail ikiye bölünmüş" vaziyettedir. Herzog, Filistinlilerle diyalog kurma taraftarıdır. İki devletli çözümü destekler bir tavır sergilemektedir. Netanyahu, bunun tersine "yeni yerleşim birimleri politikasıyla" Batı Şeria'nın "yavaş yavaş", "sessizce", "Yahudileştirilmesini" öngörmektedir. Aksa Tufanı Harekâtı bir boyutu ile İsrail'in içindeki bu ihtilafları derinleştirmek amaçlı olabilir. ABD devreye girene kadar İsrail muhalefeti Netanyahu'nun başbakanlığında HAMAS'a karşı bir mücadele verilmesine karşı çıkmıştır. HAMAS'ın bu öngörüsünün tutup tutmayacağını zaman gösterecektir.

Aksa Tufanı Harekâtının bir amacı da son yıllarda İsrail'in, aşağıda özetlenen, Filistin topraklarında yaptığı zulmü, katliamı dünya kamuoyunun gündemine taşımaktır: Mayıs 2023'te İsrail, Gazze Şeridi'nde İslâmî Cihad'a karşı bir saldırı başlatmış ve savaş beş gün sürmüştür. Bu savaşta 34 Filistinli ve bir İsrailli kadın ölmüştür. Bu savaş dünya gündemine gelmemiş, BM kılını kıpırdatmamış, bugün konuşanlar o gün susmuşlardır. İsrail, HAMAS'ın Gazze'de kontrolü ele almasından bu yana Gazze Şeridi'ne her geçen gün daha sıkı bir abluka uygulamaktadır. Ocak 2023'ten bu yana İsrail, kademeli bir şekilde Batı Şeria'da şiddeti tırmandırarak en az 247 Filistinli, 33 İsrailli, bir Ukraynalı ve bir İtalyan'ın ölmesine sebebiyet vermiştir. Son aylarda Müslümanlar Mescid-i Aksa'da sabah ve öğle namazlarını kılamamaktadır. Dinin temelinde şahitlik eden ezan Mescid-i Aksa'da okunamamaktadır.

Görevli onlarca Yahudi, İsrail askerlerinin koruması altında çeşitli bahanelerle Mescid-i Aksa'ya

her gün baskın yapmaktadır. Mescid-i Aksa'ya giden Müslümanlara işkence etmekte, dövmektedirler. İsrail, Batı Şeria'da yeni yerleşim yerleri açmaya devam etmektedir. Yeni göçmen Yahudileri, "yerleşimciler" adı altında Filistinlilerin yaşadığı bölgelere yerleştirmektedir. Yahudi yerleşimciler, yerli halkın ellerinden evlerini, arazilerini almakta baskı, şiddet uygulamakta, hatta öldürmektedirler. Mallarına, mülklerine el koymalarına müsaade edilmektedir. Böylelikle Yerli Filistin halkı göçe zorlanmaktadır.

Siyonist Yahudi militanlar, gece gündüz demeden Filistin mahallelerine aralıklarla baskın düzenlemektedir. Öldürdükleri Filistinlilerin üzerine işlemektedirler. Gazze etrafındaki kuşatmayı daraltarak Gazze'ye karadan ve denizden tam bir ekonomik ambargo uygulamaktadır. Filistin topraklarındaki Hıristiyanlar da Siyonizm'in bu vahşi politikalarına karşılar ve kendilerini güvende hissetmemektedirler. Nitekim İsrail, Demir Kılıçlar operasyonunda Gazze'de bir Ortodoks kilisesini vurmuştur.

SİYONİZM'İN İKİ YÖNLÜ GÖÇ ETTİRME POLİTİKASI

Bu politika Yahudilerin İsrail'e, Yahudi olmayanların da Filistin topraklarından göç ettirilmesine dayanır. Siyonist kadronun ön gördüğü stratejide önce Filistin'de tutunmak ve bir mekân elde etmek gerekiyordu. Bu amaçla Filistin'de bir Yahudi topluluğunun meydana getirilebilmesi için üç eksenli bir politika uygulanmışlardır: Yahudilerin Filistin'e göç etmesi, Yerli Arapların/Filistinlilerin Filistin'den göç ettirilmesi, Yerli Arapların arazilerinin imha ve işgal edilmesi. Bu stratejinin kökenleri Siyonizm'in kurucusu Theodor Herzl'in 12 Haziran 1895'te yazdığı günlüklerde yer almaktadır: "Usul usul istimlâk etmeliyiz... kendi ülkemizde onları işten yoksun bırakırken, geçmiş ülkelere onlara iş sağlayarak heveslendireceğiz... hem istimlak süreci hem de yoksulların (yer-

lilerin) ihracı, ihtiyatlı ve temkinli bir şekilde yürütülmelidir.²⁰

Londra'da 1920 yılında toplanan Siyonist Kongre, önce Filistin'e göçün hızlandırılabilmesini, böylelikle demografik yapının değiştirilmesini öngörmüştür. Bu amaçla "Filistin'deki Yahudi olmayan topluluklarla barış içerisinde bir arada yaşamayı" kamuoyuna ilan ederek, bir taraftan Filistin'den toprak alınmasını kolaylaştırmayı ve hızlandırmayı, diğer taraftan da Araplarla iş birliği yapan İngiltere ve Fransa gibi devletlere güvence vermeyi hedeflemişlerdir. Ancak bu bildirge sadece kâğıt üzerinde kalmış, fakat Siyonistlere zaman kazandırmıştır.

Arazi satın alıp göç işini organize edebilmek için de Yahudi Ulusal Fonunu kurmuşlardır. Gerek bildirge gerekse fon, öngörülen tedrici stratejinin birer parçasıydı.²¹ David Ben Gurion, 1939 yılında "Yahudi göçünün hızlandırılması ve Yahudilerin ellerindeki toprakların genişletilmesinin öncelikli bir ana politika olarak benimsenmesinde" aşırı ısrarcı olmuştur.²²

Siyonistlerin, göç olayında aceleci ve ısrarcı olmalarının, bunu çok öncelikle neden, Yahudilerin yaşadıkları ülkelerde güvenlik sorunu yaşamalarından dolayı değildi. Yahudi toplulukların yaşadıkları ülkelerde güvenlik içerisinde olup olmamaları onları genellikle ilgilendirmemekteydi. Ancak güvenliklerinin olmaması, Siyonistlerin göçü hızlandırma politi-

20 Menderes Kurt, "Yahudi Nüfus Problemi ve İsrail Devleti'nin Yahudi Karakteri", Mukaddime, 2021, 12(1), s. 194-219. Ö. Dikmen, (Nisan 2019). "Siyonist Güvenlik Tahayyülünde Demografi Unsuru", *Orsam Analiz*, No: 228, 2-13.

21 Roger Garaudy, *age.*, s. 32-44.

22 Roger Garaudy, *age.*, s. 230-234.

kasıyla örtüşmekteydi. Amaç, yersiz yurtsuz Yahudilere yalnızca bir toprak parçası aramak da değildi. Ana amaç, bir Siyonist Yahudi devletini Filistin'de kurmaktır. Bunun dışındaki arayışlar, "tehlikeli akıntılar" kabul edilmekteydi. Siyonist önderlerden Weizmann, Yahudi göçündeki ana amacın gözden kaçırılmamasına özellikle dikkat çekmekteydi: "Biz, bu akıntıyı yönlendirmek ve onun bizi hedefimizden başka yerlere alıp götürmesine izin vermemek için elimizden geleni yapmalıyız."²³

Siyonist önderlerin önceliği, Yahudilerin kurtarılması olmadığı gibi dünyanın başka bir yerinde kurulabilecek bir İsrail devleti de değildi. Onların önceliği, Filistin'de bir İsrail kurmaktır. "Vaat edilmiş topraklar" varsayımına uygun olan buydu. Nitekim İsrail'in ilk yöneticisi olan Ben Gurion, 7 Aralık 1938'de Labour Siyonistlerinin önünde bu politikayı açık bir şekilde seslendirmiştir: "Eğer bilsem ki hepsini İngiltere'ye götürerek bütün Almanya (Yahudi) çocuklarının tamamını kurtaracağım ve İsrail toprağına götürerek de ancak yarısını kurtaracağım, ben ikinci çözümü tercih ederim. Zira bizler yalnızca bu çocukların hayatını değil, İsrail halkının tarihini de düşünmek zorundayız."²⁴

Bu politika, tüm Siyonist yöneticiler tarafından benimsenip tatbik edilmiştir. Yahudi Ajansı'nın Kurtarma Komitesinin memorandumunda bu politikanın uygulanmasındaki kararlılığı görmek mümkündür: "Siyonist'in görevi, Avrupa'da bulunan İsrailoğulları'nın 'geri kalanını' kurtarmak değil, aksine Yahudi halkı için İsrail'in toprağına kurtarmaktır. [...] Yahudi Ajansı'nın yöneticileri şu hususta mutabık kalmışlardır: Kurtarılabilir olan azınlık, Filistin'deki Siyonist plânın ihtiyaçları göz önünde bulundurularak seçilmeliydi. [...] Bize ihtiyacı olan herkese, her birinin niteliklerini hesaba katmadan yardım etmeli miyiz? Bu harekete Siyonist millî bir nitelik vermemeli ve İsrail toprağı ve Yahudilik için yararlı olabilecekleri öncelikle kurtarmaya çalışmamalı mıyız? Soruyu bu şekilde sormanın gaddarca olduğunu biliyorum, fakat maalesef açıkça ortaya koymalıyız ki, eğer biz 50 bin kişi arasından ülkenin inşasına ve millî yeniden doğuşuna katkıda bulunabilecek 10 bin kişi ile

23 Roger Garaudy, *age.*, s. 230-234.

24 Roger Garaudy, *age.*, s. 50-86.

bizim için bir yük veya daha doğrusu ölü bir yük hâline gelecek olan bir milyon Yahudi arasında tercih yapacak olursak, -yüzüstü bırakılan milyonların ithamlarına ve çağrılarına rağmen bizler kurtarılabilecek olan bu 10 bini kurtarmalı ve bunlarla sınırlı kalmalıyız.”²⁵

“Siyonizm her şeyden önce gelir!” şiarına sıkı sıkıya bağlı olan Siyonist İzak Gruenbaum, 18 Ocak 1943'te, Avrupalı Yahudilere para yardımı yapmanın ihanet olduğu inancındaydı: “Onlar benim Yahudi düşmanı olduğumu, sürgündeki insanları kurtarmak istemediğimi, benim “a warm yiddish heart” taşımadığımı söyleyecekler. [...] Bırakalım istediklerini söylesinler. Ben Yahudi Ajansı'ndan Avrupa Yahudiliğine yardım için ne 300 bin ne de 100 bin Sterlin vermesini isteyeceğim. Ve ben bu tür şeylerin yapılmasını isteyen kimsenin Yahudi düşmanı (Anti Siyonist) bir davranış sergilediğini düşünüyorum.”²⁶

İsaiah Trunk'ın, *Judenrat* adlı kitabında, İkinci Dünya Savaşı'nda Yahudilerin yüzde ellisinin kurtarılmamasının müsebbibi olarak Yahudi konseyleri gösterilmektedir: “Freudiger'in hesaplamalarına bakılırsa, eğer Yahudi konseylerinin talimatları dikkate alınmasaydı, Yahudilerin yüzde ellisi kurtarılabilecekti.”²⁷

Bunu teyit eden ilginç bir olay da Kudüs'teki Eichmann Davası'nda, Başsavcı Haim Cohen'in Nazilerle iş birliği yapan Kastner'i savunmasıdır: “Eğer sizin felsefenizle örtüşmüyorsa, Kastner'i eleştirebilirsiniz... Fakat bunun iş birliği ile ne alakası var? Bizim Siyonist geleneğimizde, Filistin'e göçü düzenlemek için her zaman seçkin bir zümreyi ayırmak olagelmıştır... Kastner de bunun dışında bir şey yapmamıştır.”²⁸

Diğer taraftan S.S Patria Gemisi olayı, amacın yersiz yurtsuz Yahudilere dünyanın herhangi bir bölgesinde güvenle yaşayacakları bir yer bulmak olmadığını göstermektedir. 1940'ta, Hitler'in tehdidi altındaki Yahudileri Maurice adasına kabul ederek, onları kurtarmaya karar vermiş olan İngiltere'yi Filistin'e göçe zorlamak için, bu Yahudileri taşıyan *Patria* adlı Fransız

25 Roger Garaudy, *age.*, s. 50-86.

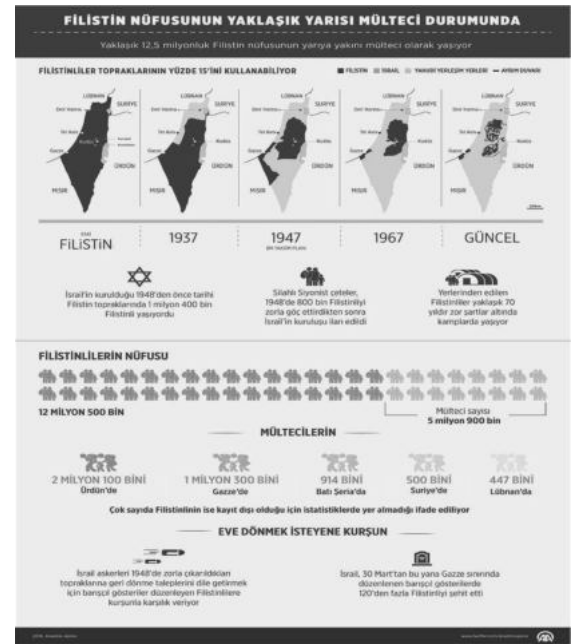
26 Roger Garaudy, *age.*, s. 50-86.

27 Roger Garaudy, *age.*, s. 50-86.

28 Roger Garaudy, *age.*, s. 50-86.

yük gemisine, 25 Aralık 1940'ta Hayfa limanında, Ben Gurion önderliğindeki Haganah Siyonistleri tarafından sabotaj yapılmıştır. 252 Yahudi ve geminin İngiliz mürettebatı ölmüştür. Bu olay üzerine İngiltere, geriye kalan Yahudilerin Filistin'de yerleşmesine müsaade etmek zorunda kalmıştır.²⁹

İki boyutlu göç ettirme stratejisi yol boyu hiç istikamet değiştirmemiştir. Bu stratejinin sonucu, Filistin coğrafyasında çok ciddi boyutlarda hem nüfus hem de toprak değişimi meydana gelmiştir. (Şekil 1)

Şekil 1: Tarihi Süreçte Filistin Coğrafyasında Toprak ve Nüfus Değişimi³⁰

“İsrail Devleti'nin nüfusu, Birleşmiş Milletler Nüfusa Göre Ülkeler ve Bağımlılıklar listesinde 2022 yılı itibarıyla yaklaşık 9 milyon 506 bin 100'dür”. “İsrail nüfusunun %73,9'u her kökenden Yahudi, %21,1'i Yahudilik dışında herhangi bir dine mensup Arap, %5'i diğerleri olarak tanımlanmıştır.”³¹ Gazze'de yaklaşık 2,1 milyon

29 A.R. Taylor, *İsrail'in Doğuşu*, Pınar Yayınları, İstanbul, 1992, s. 107.

30 Anadolu Ajansı “Filistin nüfusunun yaklaşık yarısı mülteci durumunda; aktaran: Hebah Ahmad, Filistin Sorununun Tarihi Gelişimi ve Ürdün'deki Filistinli Mülteciler, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası Politik Ekonomi Anabilim Dalında, Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2021, s. 105.

31 <https://vizem.net/israil/yaşam/nufus/>

Filistin vardır; hiç Yahudi yoktur. Batı Şeria'da ise takriben 2,8 milyon Filistinli ve yaklaşık 460 bin Yahudi yerleşimci bulunmaktadır. Gazze Şeridi tüm bu bölgeler içerisinde doğurganlık hızı en yüksek bölgedir. "Filistinlilerin doğurganlık oranı Yahudilerin üzerindedir." Özellikle Batı Şeria'daki doğum oranı İsraililere göre çok yüksektir. "Seküler Yahudilerin doğum oranı düşüktür."³²

İsrail'deki Yahudilerin farklı kökenleri vardır. İsrail nüfusunun yaklaşık %73'ü İsrail doğumludur. Nüfusun %18'i Kuzey Amerika ve Avrupa'dan, %9'u Afrika ve Asya'dan gelen göçmenlerden oluşmaktadır. 1970'lerde yaklaşık 163 bin Yahudi, 1989 ile 2006 arasında ise, yaklaşık 979 bin Yahudi eski Sovyetler Birliği'nden İsrail'e göç etmiştir. 2019-2020 döneminde İsrail'e yaklaşık 136 bin civarında göçmen gelmiştir.³³

Göçmen unsurun, Yahudi nüfusun artışında önemli bir ağırlığı vardır. (Tablo1)

Tablo1: 1882-1998 Yılları Arasında Yahudi Nüfusu, Göçmen Sayısı Değişimi³⁴

Yıllar	Dönemin Yahudi Nüfusu	Yahudi Göçmen Sayısı	Yıllık Göçmen Sayısı	Sadece göçten kaynaklanan yıllık nüfus artış hızı
1882-1948	24,000	543,857	8.293	4.9
1948-1951	649,500	687,624	194,244	22.6
1952-1966	1,404,400	587,472	39,165	2.4
1967-1989	1,344,900	558,909	24,300	0.9
1990-1998	3,717,100	879,486	97,721	2.4

Bir taraftan göç oranı düşerken diğer taraftan doğum oranının düşmesi, Siyonistleri çok fazla rahatsız etmektedir. Dış göçü artırabilmek için görünür bir savaş hâlinin olmasını taktik bir yaklaşım olarak istememektedirler. Bu nedenle Arap yönetimleri ile Yüzyılın Antlaşması'nı ve İbrahim Antlaşması'nı imzalamışlardır. Bu antlaşmalarla İsrail huzur içerisinde olan bir 'ülke' görünümünü dışarıya vermek istemektedir. Böylece kurbağa haşlama tekniği ile Filistinlileri zamana yayararak göçe zorlamak istemiştir.

32 <https://www.mepanews.com/filistinlilerin-nufusu-1948den-bu-yana-ilk-kez-yahudileri-gecti-44782h.htm>

33 <https://vizem.net/israil/yasam/nufus/>

34 Menderes Kurt, *agy*.

Aksa Tufanı Harekâtı bu tezgâhı bozmuş; İslâm dünyasında unutulmuş, unutturulmak istenen Siyonist İsrail zulmünü gündeme taşımıştır.

Son yıllarda Ukrayna savaşından sonra Ukrayna'dan Yahudiler getirilip Filistinlilerin olduğu bölgelere "yerleşimciler" statüsüyle yerleştirilmişlerdir. Dışarıdan gelen bu insan unsurları, bizzat Siyonist mekanizma tarafından yönlendirilerek asker ve polis koruması altında yerli Filistin halkına baskı, işkence uygulayarak göç etmelerini sağlamaya çalışmaktadırlar: Türkiye Dışişleri Bakanı Hakan Fidan bu bağlamda şöyle demiştir: "Birisinin toprağını işgal ediyorsunuz. İşgal etmekle kalmayıp evine el koyuyorsunuz, yıkıyorsunuz, dışarı atıyorsunuz, sonra bir başkasını getirip oraya koyuyorsunuz, sonra buna da bir terim buluyorsunuz 'yerleşimci' diyorsunuz. Bunun adı hırsızlıktır."³⁵

Hakan Fidan'ın İsrail'in Filistinlileri göç ettirme politikasının psikolojik savaşla maskelendiğini ifşa etmesi de son derece önemlidir. "İsrail uzun yıllardır hegemonik güçlerin elinde bulunan medya gücüyle oluşturdukları algıyla problemin gerçek tabiatını unutturduklarını hem kendilerine hem dünyanın geri kalanına büyük bir yalan söylediklerini ve bu yalanı da kurumsal-laştırdıklarını görmekteyiz, artık buna bir son verme zamanı geldi. Bu yöntem ne İsraililere ne Filistinlilere güvenlik ve barış getirmiyor, artık bu yalandan, yapılan haksızlıkların, zulmün kılıflara sokulmasından vazgeçilmesi lazım."³⁶

Hakan Fidan, İsrail'in şeytani göç ettirme politikasını "hırsızlık" şeklinde nitelendirmektedir. Ayrıca Siyonizm'in medya gücüyle Filistin meselesinin gerçek boyutlarını gizlediğini ve buna bir son vermek gerektiğini dile getirmesi son derece önemli bir olgudur.

SONUÇ: AKSA TUFANI HAREKÂTI, UNUTTURULMAK İSTENEN BİR DAVANIN DÜNYANIN GÜNDEMİNE SOKULMASI HAREKÂTIDIR

Aksa Tufanı Harekâtı olmasaydı Filistin halkının çektikleri, Siyonist İsrail'in yaptıkları hiç gündeme gelmeyecek; İslâm dünyası, Yüzyıl

35 <https://www.sozcu.com.tr/2023/dunya/hakan-fidan-daha-buyuk-savaslar-cikabilir-7832640/>

36 <https://www.sozcu.com.tr/2023/dunya/hakan-fidan-daha-buyuk-savaslar-cikabilir-7832640/>

Antlaşması ve İbrahim Atnlaşması ile narkozla uyutulurken, Filistin halkı haşlanarak ölüme terk edilecekti. Hakan Fidan'ın açıklamalarında bu olguyu görebilmekteyiz: “Buna benzer yalanların artık kabul görmediği son olan olaylarda da ortaya çıktı. Bu yöntem ne İsraililere ne de Filistinlilere güvenlik ve barış getirmiyor, bu yalandan, yapılan haksızlıkların, zulmün kılıflara sokulmasından artık vazgeçilmesi lazım. Bunların derhal son bulması lazım, bunlar İsraililere de Filistinlilere de ve bölgeye de barış, güvenlik getirmiyor. Bunu uluslararası toplum biliyor. Bizim uluslararası topluma çağırımız; bildiğiniz gerçeğe uyumlu politik davranış içinde bulunmanız ve bunun ne olduğunu sizler de biliyorsunuz, biz de biliyoruz.”³⁷

Aksa Tufanı Harekâtı, unutturulmak istenen bir davanın öne çekilmesi, dünyanın gündemine sokulmasıdır. Harekât, duyarsızlaştırılan Müslüman ülkelerin yönetimlerini, uykudan uyandırma, geleceklerine sahip çıkma, karşı karşıya kaldıkları ana tehlikeyi gösterme olgusudur. Dışişleri Bakanı Hakan Fidan, çok büyük bir özgüven içerisinde, bu olguya özellikle dikkat çekmiştir: “Bir araya gelip yani diplomatik tavır alınabilecek çok ciddi diplomatik tavırlar var. Bu tavırları aşamalandırabiliriz, ortaya koyabiliriz ama bir yerden başlamak lazım. Ama hep beraber başlanırsa bir yere gider, yoksa bugüne kadar yapıldığı gibi Amerika, İsrail adına gelir, bütün ülkelerle teker teker, ayrı ayrı konuşur. 8’yle Amerika konuşur, 3’üyle İngiltere konuşur, 1’yle Fransa konuşur. Herkesi bir hatta tutup, İsrail’i bulunduğu istikamette gemisini yürüttürmeye devam ederler. Yani oyun, bugüne kadar hep böyle kurgulandı, böyle gidiyor. Filistin meselesi, yani bu da işte herkesin birtakım kınama açıklamaları yaparak, insani yardım gitmesine izin vererek, herkesin herkesi aldattığı bir oyuna dönmüş durumdadır. Ama ahlaksızlığından ve fitrata aykırılığından dolayı olayın gideceği bir yer kalmadı artık. Neredeyse uluslararası bir kabul hâline gelmiş, 1967 sınırlarına dayalı, iki devletli, Kudüs’ün başkent olduğu bir Filistin devletinin kurulması konu-

37 <https://www.ntv.com.tr/dunya/bakan-fidanislam-isbirligi-teskilatinin-disisleri-bakanlari-olaganustu-toplanacak,nqCUQBcqzECSMp8DusisQ>

sunda artık uluslararası toplumun ciddi bir adım atma zamanı gelmiştir.”³⁸

Burada, Ortadoğu’da hatta tüm dünyada ana sorun, Siyonizm’in amacı, mantığı, örgütlenmesi ve çizdiği stratejidir. O nedenle Siyonizm’e karşı verilecek mücadelede Siyonizm’in temel varsayımları mutlaka masaya yatırılmalıdır. Siyonizm’in amentüsü, Siyonist hareketin hem gücü hem de en büyük zafıdır. Çünkü Siyonizm, tüm insanlığa karşı açılmış gizli bir savaşın adıdır. Bu, Siyonizm’le insanlık arasındaki en ciddi, birincil tezattır.

Siyonizm’e karşı mücadele, bu tezadı derinleştirme ekseninde yapılmalıdır. Siyonizm’e karşı mücadele, Yahudileri de kurtarmayı amaçlayacak bir genişlik ve elastikiyette olmalıdır. Kitabı Mukaddes’in bütünlüğünün gözden kaçırılarak, zahiri ve parçalanmış okunması, Siyonistleri böylesi yanlış ve tehlikeli bir noktaya sürüklemiştir. Kutsal metinleri tahrif ederek yorumlayan ve de anlatan bir zihniyete tabi olmuş, Garaudy’nin tabiriyle “Entegrist bir Yahudi (Siyonist), tam bir Nazi’dir.” İşte bu tezattı duruş tüm Yahudilere iyi anlatılmalıdır.

Siyonizm’in yıkılışı, Yahudiliğin kurtuluşu olacaktır. Aksi takdirde Allah bugün icra ettikleri zulüm ve fesat yüzünden geçmişteki gibi kendilerini yine cezalandıracaktır: “Bütün bunlara karşın beni dinlemezseniz, günahlarınıza karşılık cezanızı yedi kat artıracam. İnatçı gururunuzu kıracağım. Gök demir, yer bakır olacak. Gücünüz tükenecek...” (Leviller 26/13-30)

Unutmayalım: Siyonizm, bir terör ve ifsat hareketidir. Siyonizm, makyavelist bir hareket olup hiçbir ahlaki ölçüsü yoktur. Siyonizm, yalan ve aldatma eksenli bir psikolojik savaş makinesidir. Siyonizm, yirmi birinci asrın Nazi hareketidir. Siyonizm, bir zulüm makinesidir. Bir zulüm hareketi olduğu için kendi sonunu hazırlamaktadır. Çünkü Allah zulmü sevmez, zalimi affetmez ve cezalandırır:

“Zulmetmekte olanlar, nasıl bir inkılabı uğrayıp-devrileceklerini pek yakında bileceklerdir.” (26 Şu’arâ 227)

38 <https://www.ntv.com.tr/dunya/bakan-fidanislam-isbirligi-teskilatinin-disisleri-bakanlari-olaganustu-toplanacak,nqCUQBcqzECSMp8DusisQ>

İŞGAL VE KATLIAMLAR DOLAYIMINDA HÂL-İ PÜRMEĠİMİZ

— RAMAZAN YAZÇIÇEK —

Batı, tarihte eşi görülmemiş talan ve işgallerle sabıkalıdır. Emperyalist hedefler eşliğinde sürdürülen istilalar devam ediyor. Yıllarca besleyip kullandığı firavunların, nemrutların son kullanma tarihinin dolduğunu gören Batı, firavunlar eliyle işlenen zulüm ve katliamları dahi kendi lehine çevirme gayreti içindedir. İslâm'ın siyasi, iktisadi karaktere sahip olduğu fikrinin intişarı, Batı'nun tedirginliğini her geçen gün daha bir artırmaktadır. Demokrasi ve laiklik teranelerinin telaşe ile yükseltilmesi buradan kaynaklanmaktadır. Öfkeyi eken de yerserten de Batı iken, *öfkenin kökenlerini* İslâm'da arama gayretkeşliği tam anlamıyla insanlığın vicdanını, aklını yok sayma yüzüzlüğüdür.

BATI'NIN SABİKA KAYDI

Batı, Arap dünyası ve Afrika'daki totaliter rejimlerin sebebi olarak İslâm'ı göstermektedir. Akademik dünyada masum gibi gözükken birçok teolojik tartışmanın arka planındaki siyasi saik, gayri İslâmî teo-politik hesaplara dayanmaktadır. Bilimsellik kisvesiyle ortaya konulan melez fikirler ve yaşananlar bunu göstermiştir. Meseleler değerlendirilirken arka plan asla göz ardı *edilmemeli*, bu bağlamda dile getirilenlerin saf teoloji olmadığı bilinmelidir.

Batı tarafından problem hâline getirilmek istenen amaç, *vahyin hedefiyle* alakalıdır. Bunu da Hristiyani okumaya kıyasla yapmak istemektedirler. Farklı bir ifadeyle Batı, Protestan bir 'İslâm' peşindedir. Oysa İslâm inancında vahyin hedefi, yaşamın sadece sınırlı alanlarına söz söylemekten ibaret değildir. Yine vahyin hedefi sadece ahiret, öbür dünya ve ölümden

sonraki hayat ile ilgili mahdut inançlar vazeden anlamında 'dinler arasında *en iyisinin* İslâm olduğu'nu bildirmek de değildir. Kur'ân'da İslâm, insanların toplam yaşantılarına söyleyecek sözü olan, zaman ve mekânla sınırlı olmayan; hayatın bütün boyutlarına dair emir ve yasaklar cihetiyle prensipler vaz' eden, 'tek hak din' olarak tanıtılır. Dinin *hayat tarzı* olması; farklı bir ifadeyle, *Allah'a has kılınması* da bu anlamdadır.

Modernliğin kurucu akli kendi alternatifini içinden çıkarıyor. *Kapitalizmin kurucu akli sosyalizmin de kurucu aklidir*. Her yanlışın, karşısındakinin illaki 'doğru' olmadığı bilinmelidir. Tuğyan, alternatifini kendi doğurmaktadır. *İzm*'ler, aynı tanrı tanımaz yaklaşımdan neşet eden ayrı cinsiyetteki ikiz çocuklar gibidirler. İdeolojilerin isimlerinin farklılığı, sonucu değiştirmemektedir. Acımasızlık, bencillik ve açgözlülük tesadüfi olmayıp Batı düşüncesinin, kültürünün ve uygarlığının kodlarında mevcuttur. "Bizzat kendilerinin de açıkça itiraf ettikleri gibi Avrupa'nın tarihi 'Barbarların tarihi'dir. Bugün Batı kültürünün geldiği nokta, insanın doğasını bile değiştirebilecek tehlikeler içeren bir metamorfoz (*başkalaşım*) hâlidir. Şiddetli bir varoluşsal metamorfoz hâli yaşayan, dünyayı bir savaş ve kavga arenasına çeviren Batılılar, insanlığa yeni bir ruh verebilecek tüm teorik ve pratik imkanlardan yoksunlar artık. Batılılar, diğerleriyle kurduğu ilişkileri, 'Ya asimile olacaksınız (bana benzeyeceksiniz) ya da elimine olmaya razı olacaksınız!' ilkesizliği üzerine kurmuştur."¹ Hakikat şu ki, kapitalist bir

1 Yusuf Kaplan, "Bir Metamorfoz Hikâyesi: İnsanın ve Dünyanın Bunalımının Anatomisi", *Umran*, İstanbul, 2002, sayı: 90, s. 50-57.

yaşam tarzıyla kapitalizmle, seküler zihniyetle de sekülarizmle mücadele edilemez. İzahtan varestede olduğunu düşündüğümüz bu tespit, kendi medeniyet kodlarımıza; yani fitrî ve vahyi olana dönme zorunluluğuna işaretir.

Yaşadığımız çağ “şiddet yüklü bir çağ”dır. Dönem, zulümatı nura çeviren risaletin geldiği zamanki gibi karaları ve denizleri fesadın kapladığı bir dönemdir âdeti. Bu sonuca, küresel emperyalist sermayenin, toplumları ifsadiyla gelindi. Çağımız, Batılı seküler dünya düzeninin -yani düzensizliğinin- ortaya çıkardığı bir çağdır. Çağımız, aklın ilah edildiği; sihirbazların sapkın dünyasında, sahte kıyamet senaryolarının sanal kahramanlarından oluşan çelişkilerle dolu kehanetler çağıdır. Çağımız, kuzu postuna bürünmüş hümanizmin servis edildiği, kurtlar sofrasında naraların atıldığı kaygı çağıdır.

İçinde yaşadığımız süreç bundan sonrası için de sancılı ve kaotik bir geleceği işaret ediyor. Bunun sebebi Batı uygarlığının yaşadığı serüvenin gizli kodlarında saklıdır. O kodlar, bozuk tanrı anlayışından kaçarken topyekûn Allah inancına savaş açmayı barındırıyor. Bir diğer kod, cehennem’in öteki yakası diye betimlediğimiz, aklın yok sayılması/aklın doğru kullanılmamasıdır. (Yûnus, 10/100; Haşr, 59/14; Ankebût, 29/63). Bunun diğer adı mistisizm musibetidir. Modern dünya bugün iki cehennem; *aklı ilahlaştırma* ve *aklı yok sayma* cehennemini yaşamaktadır.

Son 500 yıl içinde yaşanan savaşların takribî beşte dördü Avrupa’da cereyan etmiştir. Amerika başta olmak üzere bütün dünyada, topyekûn küresel sisteme bakıldığında servet dağılımı

havsaları zorlayacak düzeyde adaletsizdir.² Adaletsiz dağılımda açılma her geçen gün daha da genişlemektedir. Neslin ve ekinin ifsadı ekseninde ilerleyen süreç, insanlığı varoluşsal helakın eşiğine getirmiştir. Yukarıdaki gerçekliğin perdelediği hakikat, Batı’nın, tarihinin en büyük buhranını yaşamakta olduğudur. Yaşanan bunalım, tüketim, konfor ve teknolojik gelişmişlikle alakalı değildir. Çöküş, iktisadi hayattaki dengesizlikten, insan onur ve haysiyetine dönük tehdide varıncaya dek hemen her alanda gözükmemektedir.

Roger Garaudy’nin naklettiği Kızılderililerin imhası anlatıları, Batı’nın sabıka kaydını ele veren bir örnektir. Garaudy, Batı’nın dehşete düşürücü talan ve soykırımlarını anlatırken diyor ki, “On iki milyondan fazla insan telef edildi. Köpeklerini beslemek için zincirlere vurulmuş Kızılderililer getiriliyor... Onları öldürüyorlar ve insan etinden gezici bir kasap dükkânı işletiyorlardı.”³ Düünden bugüne, tüyleri ürperten nice dehşet verici katliam ve köleleştirme hikâyeleri modern dünyada; çağdaş Batı’da yaşanmaktadır.⁴

Birinci Haçlı Seferi sırasında sadece Antakya ve Maarratu’n-Nüman’da (M. 1098) gerçekleşen Fransızların soykırım ve yamyamlıkları bile Batı’nın utanç tablosunu tek başına sergilemekte yeterlidir. O gün, katledilenlerin pişirilerek yenilmesi, insanlığın hafızasına kazanmış

2 Mustafa Özel, “Dünyanın Bunalımı”, Açıkoturum -ikinci bölüm-, Yöneten: Yusuf Kaplan, *Umran*, İstanbul, 2002, sayı: 90, s. 34, 46.

3 Yusuf Kaplan, “Bir Metamorfoz Hikâyesi”, sayı: 90, s. 56.

4 Bk. Aliya İzzetbegoviç, *Doğu Batı Arasında İslâm*, Tercüme: Salih Şaban, Klasik Yayınları, İstanbul, 2016, s. 203-208.

dehşet sahnelerini içerir. Yamyamlık, Orta Çağ Avrupası'nda ilk defa ve buralarda yaşananlarla sınırlı değildir. Haçlı barbarların, işgal ettikleri İslâm beldelerinde yetişkin Müslümanları kazanlarda kaynattıklarını, çocuklarını ise şişe geçirerek kızartıp yediklerini birçok Batılı tarihçi, şair ve kralların itiraflarından öğreniyoruz. Yaşanan katliamların vahametini dönemin Müslüman tarihçisi İbnü'l-Esir de nakletmektedir.⁵

O dönemde, Haçlıları Müslümanlara tercih edip İslâm aleyhine iş birliği yapan gulat zümreler; Bâtını Haşhaşi sapkınlar⁶ vardı. Ne garip ki, bugün de İslâm'a ve ümmete karşı aynı amaçla ve fakat farklı isim ve yöntemlerle hile ve ihanete devam eden zümreler iş başındadır.

5 Amin Maalouf, *Arapların Gözünden Haçlı Seferleri*, çeviren: Ali Berktaş, YKY Yayınları, İstanbul, 2017, s. 49-52.

6 Bk. Amin Maalouf, *Arapların Gözünden Haçlı Seferleri*.

ŞAHİTLİK EDENE VE ŞAHİTLİK EDİLENE ANDOLSUN Kİ,

Yaşayan kuşak olarak bizler, İslâm ümmetinin içinde bulunduğu duruma, zamana ve mekâna şahidiz. Her Müslüman sorumluluğunu yerine getirmekle mükelleftir. 'Emîn' ve 'adil' bir şahitliği yerine getirmek... Nitekim Yüce Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: "*Şahitlik edene ve şahitlik edilene andolsun ki, (müminleri yakmak için) hendek kazıp (içinde) alevli ateş yakanlar lanetlenmiştir.*" (Burûc, 85/3-5)

O gün, Necran halkı Nasraniliği kabul edince, Himyer Kralı Yahudi Zu Nuvas onlara savaş açmış, dinlerinden dönmeyenleri açtığı hendeklerde yaktığı ateşlere atmıştı. Tarihteki Zu Nuvasların, Faytonların⁷ Yahudi vahşetini sergileyip inananları ateş çukurlarında yakması, diri diri toprağa gömmesi ve evlenen kızları ilk gecesinde kendi yanlarında alkoyması vahşeti, şimdilerde arkasına Amerika ve Batı'yı alan İsrail tarafından sürdürülmektedir. Hitler'in gaz odalarının (Holocaust) yerini bugün, İsrail tarafından muhasara altına alınan Gazze şehri almıştır. Yakılmış, köz olmuş bedenlerin kokusu şimdi Gazze'den yükseliyor... "*Kutile ashâbu-l-uhdûd!*"

Kur'an'ın yukarıdaki uyarısı, kapsamlı bir yemin ve mucizevi bir hatırlatmadır. Diğer taraftan, hâl-i pürmelâlimiz de ortadadır. Kulluk cihetiyle her şey ve herkes bir şekilde şahittir ve şahit olunandır. Ve hepimiz, takatimiz ölçüsünde (*teklîf-i mâ lâ yutâk*) sorumluyuz.⁸ Başka bir ifadeyle ister *şahit olan*, isterse *şahit olunan* konumunda bulunalım, her an Rabbimizin gözetimi altındayız ve hesaba çekileceğiz. Şimdi de, şahidi olduğumuz her şeye yönelik duyarlı-

7 Zu Nuvas'ın asıl ismi Tübban'dır. Yahudiliği kabul ederek Yusuf adını almış ve zulme başlamıştır. Kur'an'da zikredilen Ashab-ı Uhdud'dan maksad Zû Nuvâs ve tebaası olduğu söylenir. On binlerce insanu ateş çukurlarında yakmıştır (Bk. Ramazan Yazıcıoğlu, *Dini Doğru Anlamak*, Ekin Yayınları, İstanbul, 2023, 162).

8 Teklif kavramının yer aldığı çeşitli ayet ve hadislerde Allah Teâlâ'nın kimseye gücünün yetmediği şeyi yüklemeyeceği (Bakara, 2/233, 286; En'âm, 6/152; Arâf, 7/42; *Buhâri*, "avm"; *Müslim*, "İmân"), Allah'a karşı yükümlülüklerde herkesin kendisinden sorumlu olacağı (Nisâ, 4/84) buyurulmuştur. İnsanların da birbirlerine güçlerinin yetmeyeceği zahmetli işler yüklememeleri, böyle bir durumda birbirlerine yardımcı olmaları gerektiğine (*Buhâri*, "İmân"; *Müslim*, "Eymân") dikkat çekilmiştir.

Çağımız, sihirbazların sapkın dünyasında, sahte kıyamet senaryolarının sanal kahramanlarından oluşan çelişkilerle dolu kehanetler çağıdır. Çağımız, kuzu postuna bürünmüş hümanizmin servis edildiği, kurtlar sofrasında naraların atıldığı kaygı çağıdır.

lık isteniyor bizden. Şahit olduklarımıza karşı sorumluluk ertelenemez bir *emanettir*. Adil ve emîn bir şahitlik, *İslâmî bilincin* hem şartı hem de teminatıdır. Müslümanların meselelerini dert edinmek ve bunlar üzerinde düşünmek, çözüm yolları aramak, dile getirmek ve doğru çözüm önerilerine katkıda bulunmak... 'Kurtuluşta ermek', hemen her gün namazda tekrarladığımız, *hakkı ve sabrı tavsiye* emrini (Asr, 103/3) yerine getirmekle mümkündür.

Gelinen noktada ümmet coğrafyasında fikrî ve fiili yaşananlar, meselelerin bireysel değerlendirme konforundan öte ele alınması zarureti doğurmuştur. Maruz kalınan musibetler, ümmetin tamamını ilgilendiren umumî belaya dönüşmüştür. Bu noktada küfrün topyekûn harekete geçtiğini göz ardı etme hakkımızın olmadığını düşünüyorum. Bu kanaatim, "Umumi belâyâ hususi kederin fayda vermeyeceği"ne olan inancım sebebiyledir. Nitekim bugün şâhidi olduğumuz musibetler, sadece Gazze'nin, Bağdat'ın, Halep'in, Felluce'nin, Srebrenitsa'nın, Halepçe'nin, Doğu Türkistan'ın, Arakan'ın meselesi değildir artık. İşlenen toplu katliamlarla ümmetin onur ve değerleri ayaklar altına alınmaktadır. Ve bununla İslâm ümmeti, bir daha ayağa kalkamayacak şekilde bastırılmak istenmektedir.

HÂL-İ PÜRMEĻĻİMİZ

Ümmet insanlığın anası olmak zorundadır. Şayet insanlığın vicdanı, anası olabilseydik bugün, itilip kakılan bir yamak gibi oradan oraya savrulmazdık. "*Diri diri gömülen kız çocuğunun, hangi suçtan dolayı öldürüldüğü*"nü (Tekvîr, 81/8) sorabilseydik, ümmetin başına bunlar gelmezdi. "*Zulmedenlere erişmekle kalmayacak fitne*"den sakınsaydık, (Enfâl, 8/25) 'o gün' için 'bugün', hüccetten yoksun kalmazdık!

Bu hâlimizi mustazaflık olarak tanımlayıp mazeret beyan etmemiz mümkün müdür acaba?

Malumdur, Kur'ân'da övülen mustazaflar, zaafa düşürüldüğünde cehd ve gayret gösterip o zulmü aşmaya çalışanlardır (Nisâ, 4/75, 98-99), miskin ve asalak bir şekilde zulme rıza gösterenler değildir. Hele, zalimleri dost edinenler, yaptıklarıyla övünenler, kâfirlere arka çıkanlar hiç değildir. Müslümanlar yeryüzünde insanlığın vicdanı olmak zorundadır. Her nerede bir zulüm varsa Müslüman vicdanı haksızlığa karşı oradan ayağa kalkmalıdır. İşte duyarlılık budur ve ümmet bilincinin başladığı yer de burasıdır. Mazlumların, mağdurların kanına girilmesini insanlığın kanına girme olarak görüp zulme "Dur!" diyebilmek... Adalet noktasında insanlığa 'ana' olabilmektir ümmet.

Yaşananlara karşı bugün, *aklımızın erdiği ancak elimizin erişmediği bir ıstırap içindeyiz!* Şahitliğimiz bir açmaz içinde... Ölenlere mi ağlamalı kalanlara mı? Burada gerekli olan, her Müslüman için gücünün yettiğince kalbi dua, sözlü dua ve fiilî duadır artık. Dünya Müslümanları olarak zulümle imtihan olduğumuz gibi, her birimiz *durduğumuz yerle* de imtihan oluyoruz. Ümmetin fertleri âdeta dağılmış tespih taneleri gibi saçılmıştır. İmamesiz boncukların ipe dizimine tespih denilmeyeceğini bilirsiniz... Bugün ümmetin durumu tam anlamıyla böyledir. O hâlde bizler öncelikle evimizde, çevremizde ümmet olmalıyız. Ümmeti, sahici zeminde yeniden içten dışa doğru oluşturmalıyız. Yaşananlara derman niyetine ilişki kurabilmeliyiz derdi olanlarla.

Ümmetin yaşadığı bu duruma kısa sürede gelinmediği malumdur. Hz. Ömer'e nispet edilen, "Dağlara buğday serpin, Müslüman ülkede kuşlar aç kaldı demesinler!" sözü, İslâm adına derdi olanların bir büyük medeniyet kaygısını dile getirmektedir. Ancak süreç içinde insani, âlemşümül duyarlılığımızı yitirmekle kalmayıp bizi biz yapan Müslüman kimliğimizi dahi yitirdik! Dinin doğru anlaşılması, yerini, yer

Şahit olduklarımıza karşı sorumluluk ertelenemez bir emanettir. Adil ve emîn bir şahitlik, İslâmî bilincin hem şartı hem de teminatıdır. Müslümanların meselelerini dert edinmek ve bunlar üzerinde düşünmek, çözüm yolları aramak, dile getirmek ve doğru çözüm önerilerine katkıda bulunmak...

yer İslâm'a muhalif din anlayışlarına bırakmış, İslâm'a aykırı gelenekler sıradanlaşmış hatta İslâm dışı modern fikir ve yaşantılar, 'İslâmî' diye kabul görmeye başlamıştır. Heyhat! Yaşanan zulümlerin suçu, bizatihi küfrün ve kâfirlerin olduğu kadar, insanları Allah'tan soğutan sahte dindarların üzerinde olduğu da unutulmamalıdır. *Haktan sapan da saptıran* da mesuldür bu yolda. Ve zulmün, çekiçle örs arasında gerçekleştiği de unutulmamalıdır.

Bizler İslâm dışı yerel ve küresel kültür kodlarını tanımak ve bunlardan arınıp uzak durmak zorundayız. Akşamdan sabaha oluşmayan İslâm dışı inançların, akşamdan sabaha değişmesini beklemek, Sünnetullah'a muhaliftir ve fitri

değildir. Gayri İslâmî modern yahut geleneksel kabullerin silinip atılması için öncelikle ve yeniden sükûnet içinde dinleyip anlamaya, hasbî bir paylaşım ile değerlendirmeye ihtiyaç vardır. Peygamberlerin (a.s.) örneğinde bu, tertîl üzere bilip anlamak, tertip üzere yürüyüp yaşamaktır. Bunun diğer adı İslâm olmaktadır.

Nizamülmülk'ün çağlar öncesinden iktidar sahiplerine uyarısı, "Küfür ile belki amma, zulüm ile payidar kalmaz memleket" idi. Emperyalist dünyanın unuttuğu hakikat, tarih boyunca "Memleketlerin yıkılma sebebinin küfr değil zulüm olduğudur." Kur'an'ın, helak edildiğinden veya bir şekilde yıkıldığından bahsettiği toplumlar da zalim ve adaletsiz toplumlardı.

"Sakin, Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma! Allah, onları ancak gözlerin dehşetle bakakalacağı bir güne erteliyor." (İbrahim, 14/42)

Hâsılı Gazze'de yaşanan fiilî durum doğru teşhisi gerektirmekte ve dolayısıyla, "*Müslümanların ilki olmakla emrolundum.*" (Zümer, 39/12) hakikatini dile getiren herkesi takati ölçüsünde ilgilendirmektedir. Lakin iki şeyden muzdaribim: Fikir sahiplerinin öfkesez, öfke sahiplerinin fikirsiz olmasından.

HÜMANİZMANIN STRİPTİZİ

— KAMİL ERGENÇ —

Fransız egzistansiyalist (varoluşçu) düşünür J. P. Sartre, Cezayir Bağımsızlık direnişinin mühim simalarından Martinikli psikolog Frantz Fanon'un *Yeryüzünün Lanetlileri* adlı eserine yazdığı önsözde, Fransa'nın Cezayir'de yaptıklarını ifade sadedinde şöyle der: "Öncelikle şu beklenmedik manzarayla bir yüzleşelim: *Hümanizmamızın striptizi*. İşte çırılçıplak, güzel değil; Yalancı bir ideolojiden başka bir şey değil, yağmanın incelikli aklanması; yapmacık tavırları ve sevgisi, saldırgan eylemlerimize kefil oluyor. Şiddet karşıtlarının görüntüsü hoştur: ne kurban ne işkenceci! Gelin bakalım şimdi! Oy verdiğiniz hükûmet ve kardeşlerinizin hizmet ettiği ordu hiç duraksamadan ve vicdan azabı duymadan 'soykırım' işlerken siz kurban değilseniz, o zaman kesinlikle işkencecisiniz."¹

ZALİMLERİ KORUYAN DÜNYA DÜZENİ

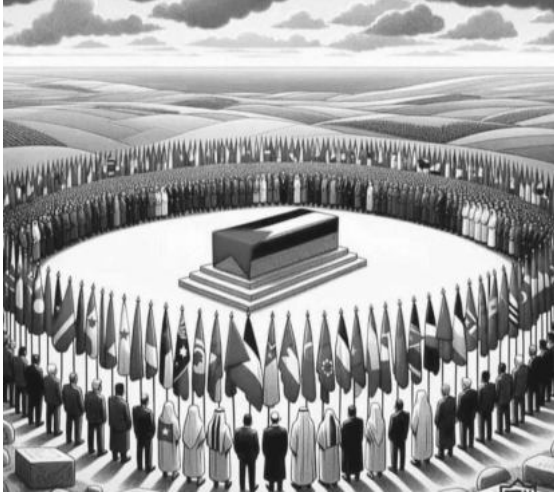
Yazımın başlığını Sartre'dan ödünç aldım. Bu yazının yazıldığı tarihte 3. haftasına giren Gazze'ye yönelik İsrail barbarlığı/vahşiliği, Judeo-Hıristiyan referanslı modern/postmodern paradigmanın (ve onun insan tasavvurunun ideolojik formu olan hümanizmin) doğasını deşifre ediyor. Evet tam da budur modern paradigma/aydınlanma ideolojisi... Ne fazla ne eksik... Kimi zaman WASP (White Anglosakson Protestan) esinli Amerikan kurulu düzeniyle kimi zaman Avrupamerkezci hegemonyasıyla kimi zamansa Siyonizm formunda çıkar karşımıza... Hepsinde ortak nokta kendi dışındakileri "insan altı yaratıklar" olarak görmektir. İsraili bir yetkilinin "insansı hayvanlarla savaşıyoruz" cümlesinde belirginleşen bu kibir sömürgeci geleneğin mirasıdır.

Siyonizm, sömürgeci-ırkçı karakteri bariz bir ideoloji olarak yaklaşık seksen yıldır Filistin-

lilere "Apartheid" uygulamaktadır. Tarihleri boyunca, kısa süreli müreffeh dönemleri hariç tutarsak, büyük ölçüde zillet içinde yaşayan; İkinci Dünya Savaşı yıllarında ise sistemli kıyım maruz kalan bir topluluğun (Yahudilerin), Siyonizm'e sığınarak, vaktiyle kendilerine reva görülen zulmün aynısını Filistin halkına göstermesi, mazlumun zalimi taklidi değil de nedir? Hz. Musa'nın (a.s.) kısa süreli ayrılmasını fırsat bilerek efendileri Firavun'un tanrısını (buzağıyı) taklit etmek suretiyle tevhide çizgiye ihanet eden İsrailoğulları, iki bin yıllık sürgünün ardından işgal ve terör vasıtasıyla sahip oldukları toprakları koruma güdüsüyle, Nazileri taklit ediyor. Bu taklit ne zaman "gaz odalarını" da içerir bilmiyoruz. Fakat insanların "güvenli" olacağını düşünerek sığındığı hastaneleri, okulları, mabetleri bombalamak Nazilerin bile aklına gelmemiştir herhâlde...

Bu barbarlık/vahşilik karşısında uluslararası toplumun "izleyici" olmayı seçmesi İsrail'le suç ortaklığı yapmaktan başka bir şey değil!

¹ Frantz Fanon, *Yeryüzünün Lanetlileri*, çev. Şen Sürer, Versus Yayınları, İstanbul, 2013, s. 33.

Sömürgeci-emperyalist ABD-AB-İngiltere'nin ivedilikle İsrail'e destek açıklaması, hatta açıklamayla yetinmeyip askeri, siyasi, iktisadi her türlü yardımı temin etmesi, dahası Hindistan ve Japonya gibi meselenin çok uzağındaki ülkelerin bile İsrail'le dayanışma içerisinde olması, hâlihazırdaki dünya düzeninin mazlum ve mağdurları değil zalimleri koruduğunu/gözettiğini göstermesi bakımından manidar.

Öte yandan halkı Müslüman beldelerin hükümetlerinin tutumu Siyonist sömürgeciliği cesaretlendirmekten başka bir işe yaramıyor. Arap Birliği ve İslâm İşbirliği Teşkilatı, Gazze günlerce bombalandıktan sonra "lütfen" toplanıyor. Kahire'de tertip edilen Barış Zirvesi kınama ve temenni içeren cümleler kurmaktan başka bir şey yap/a/mıyor. Anlıyoruz ki bu yapılar/organizasyonlar aslında "kadavra"ymış. Bir kez daha içimiz acıyarak şahit olduk ki, halkı Müslüman beldelerin hükümetleri, yönettikleri insanların (vatandaşların) rızkından keserek yaptıkları devasa askeri harcamalar, teçhiz ettikleri tam donanımlı ordular aslında kendi halklarını kontrol/denetim altında tutmak içinmiş. Ya da başka bir Müslüman beldeye saldırmak için. Yoksa mazlum-mağdur insanları korumak, emperyalist-Siyonist sömürgeciliğin burnunu sürtmek için değil.

Gösterişli savaş aygıtlarına sahip "kadavra" hükümetlerin tam donanımlı ordularının yapamadığını, yıllardır ablukaya, açlığa, yoksulluğa, acıya, kedere göğüs geren, birlikte savaşmış birlikte ölen, halkıyla bütünleşik bir teşkilat, İslâmî Direniş Hareketi, yaptı. İrkçı-sömürgeci Siyonizm'in kibirli ve küstah yüzünü yere

sürttü. Onunla birlikte emperyalizmin-sömürgeciliğin-tiranlığın temsilcisi ve sevdalısı olanları mağlup etti. Modern/postmodern paradigmanın doğasında içkin sömürgeci şiddete karşı izzetli bir duruş sergileyerek âdeta ümmete ve insanlığa "direniş" dersi verdi. Avrupa-merkezci bilgi ve değer sisteminin kof, bayağı, pespaye doğasını deşifre etti. Bunu 2006 senesinde Lübnan'da, yine bir örgüt, Hizbullah da yapmıştı. Yaklaşık 33 gün süren savaşta İsrail, bugün olduğu gibi yoğun hava bombardımanıyla büyük bir yıkım gerçekleştirmiş, akabinde karadan müdahale etmişti. Fakat amacına ulaşmadan, büyük kayıplar vererek, geri çekilmek zorunda kalmıştı. Vinograd Raporu mağlubiyetin açık itirafıydı bir bakıma...²

TAHKİR, TEZYİF VE KOMPLOCU TEZVİRAT

İrkçı-sömürgeci Siyonizm, 1967'de Altı Gün Savaşı'nda Mısır-Ürdün-Suriye devletlerinin yapamadığını bir teşkilatın yapması karşısında yaşadığı acizliği telafi etmek için 7 Ekim'den bu yana barbarca/vahşice eylemler sergiliyor. Buna şaşırıyoruz. Karakterinin gereğini yapıyor Siyonistler. Fakat kendisini İslâm'a nispet ettiği hâlde direnişi küçültmeye/küçümsemeye ("gıdanızı bile dışarıdan gönderiyoruz!") tahfif ve istiskal cümlesi bu bağlamda değerlendirilebilir), tahkir ve tezyif etmeye, komplocu tezviratla kirletmeye, kriminal ve terörist bağlama hapsederek yargılamaya çalışan Müslümanların tutumu şaşkırtıcı hatta utanç verici! Bu tutum Judeo-Hıristiyan referanslı modern paradigmanın kavramsal ve kurumsal tahakkümüne razı olmanın, onun epistemolojik emperyalizmini içselleştirmenin, sömürgeci, ırkçı, pozitivist perspektifini kanuksamanın, hâsılı kelam, zihinsel sömürgeleşmenin sonucudur. İslâmî Direniş Hareketi, Avrupa'nın "yerel"liğini (Hıristiyanlık içi gerilimin sonucu olan aydınlanma paradigmasını) alternatifi olmayan tek makul seçenemiş gibi küreselleştirmek isteyenleri şok ederek, sadece Müslümanlara değil, insanlık ailesine de antiemperyalist/anti-Siyonist/antikolonyalist bir bilinç aşlamak suretiyle, onurlu/izzetli bir hayatın imkânını öğretti/öğretiyor... Direniş "paradigma dışı" mücadelenin mümkün olduğunu gösterdi/gösteriyor...

2 İsrail'in Lübnan Hizbullahı tarafından mağlup edilmesini konu edinen bir soruşturma için bk. *Umran*, 2006, sayı: 145, s. 41-54.

Walter Mignolo “kolonyalite olmadan modernitenin olmayacağını ve kolonyalitenin moderniteden türemek yerine onu oluşturduğunu” söylerken haksız değildir.³ Benzer bir tespiti Edward Said’in oryantalizm çözümlemesine eleştiri bağlamında Wael B. Hallaq da yapar: “Şarkiyatçılığın sadece yapılandırılmış bir sistem olmadığını, ama ayrıca ve çok daha ehemmiyetli bir şekilde, sistemik bir yapı olduğunu, modern proje ve onun aydınlanması vasıtasıyla yatay ve dikey olarak yayılan geniş bir yapıya gömülü olduğunu, bu yapı tarafından tanımlandığını, bu yapıya kuşatıldığını ve bu yapı tarafından güdüldüğünü söylemektir.”⁴ İslâmî Direniş Hareketi, mazlum-mustazaf-madun halklara *dekolonizasyon* (sömürgesizleştirme) mücadelesinin yol haritasını sunuyor. Tam bu noktada asıl konuşulması gereken şey, Judeo-Hıristiyan referanslı modern/postmodern paradigmanın kavramsal ve kurumsal hegemonyasından kurtuluş yollarıdır. Sistem içinde kalarak (sistemin uygun gördüğü muhalefet unsurlarını kullanarak) çözüm aramak değil! Müslüman toplumlar ilahi vahiy bilgisi, nübüvvet pratiği ve bu bilgi-pratikte mütenasip geleneksel birikimi referans alarak örgütlü birliktelik inşa etmek suretiyle tarihe tanıklık edebilir/etmelidir. Kokuşmuş ulus-devlet retoriği, pörsümüş uluslararası ilişkiler literatürü, insanlık ailesinin hayrına değil. Bu retorik ve literatür sadece zalimlerin hukukunu koruyor.

İkinci Dünya Savaşı’nda Kıta ve Ada Avrupa’sı kendi içinde çok büyük kırılmalara ve savaşlara tanıklık etti. Ancak savaşın akabinde önce Avrupa Ekonomik Topluluğu’nu devamında ise Avrupa Birliği’ni tesis ederek kendisini koruma altına aldı. Avrupalı “beyaz adam” Avrupa dışı uluslara etnik, mezhebi enstrümanlar temelinde ayrışmayı/parçalanmayı önerirken (hatta bunu teşvik edip icrasına yardımcı olurken) kendi içinde birleşmeyi, farklılıkları tolere etmeyi, “Avrupalılık” ortak paydasında buluşmayı yeğliyor. Sözüünü ettiğimiz ortak paydanın ana omurgasını ise Antik Yunan-Roma-Hıristiyanlık temelinde şekillenmiş medeniyet (*civilisation*) birikimi oluşturuyor. İslâm dünyası toplumlarının ise etnik (Türk-Kürt, Arap-Fars) ya da

3 Walter Mignolo, *Yerel Tarihler Küresel Tasarımlar*, çev. Emre Can Ercan, İnsan Yayınları, İstanbul, 2023, s. 10.

4 Wael B. Hallaq, *Şarkiyatçılığı Yeniden Düşünmek Modern Bilginin Eleştirisi*, çev. Ahmet Demirhan, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2020, s. 28.

Bilinci yaralı Türkiye aydını HAMAS’ı, tıpkı İsrail gibi ‘cihadist’ (ki bu kelime genellikle IŞİD-el Kâide gibi organizasyonlar için kullanılır) olarak niteleyerek meseleye vâkıf olmadığını aşikâr etmiştir.

mezhebi (Şii-Sünni, Selefi-Vahhabi) temelde ayrışması, şu günlerde, Siyonist sömürgeciliğin en büyük yardımcısı. Filistin’i/Kudüs’ü Arapların meselesi olarak gö(st)ren etnik bağnazlık ümmet bilincini yaralıyor. “Araplar bizi arkadan vurdu!”, “Filistinliler toprak sattı!” gibi klişeler üzerinden yürüyen tartışmalar, sömürgeci propaganda unsurlarının ne kadar etkili olduğunu gösteriyor. “Uzman” sıfatlı kişiler aracılığıyla toplumsal bünyeye zerk edilen etnik, mezhebi, ulusal, reelpolitik zehir/ler, sağlıklı düşünme kabiliyetinin yitimine hizmet ediyor. Halkı Müslüman beldelerin hükümetleri, üçüncü dünya milliyetçiliğine yaslanarak saygınlık kazanacağını zannederken, sömürgeci-emperyalist perspektifin mahkûmu olduğunu kavrayamıyor. Hiçbir milliyetçilik antiemperyalist/antikolonyalist olamaz. Çünkü “beyaz adamın” bilgi-anlam-değer sisteminin izlerini taşımaktadır.

HEGEMONYA VE İSLÂMÎ DİRENİŞ HAREKETİ

Küresel sistemin Filistin’de seküler Arap milliyetçisi bir hareketi (FKÖ’yü) muhatap alması gösteriyor ki, “beyaz adam” ve onun sadık yareni Siyonizm, İslâm dünyası toplumlarında ümmet perspektifiyle hareket eden organizasyonlardan nefret ediyor. Biliyor ki milliyetçilik (nationalism) Avrupamerkezci bilgi-anlam-değer dünyasının rengini, kokusunu, tadını taşımaktadır. Dolayısıyla onun ne yapacağını ya da yapamayacağını kestirebilmektedir. Şifreleri elinde olduğu için nereye varmak istediğini bilmektedir. Filistin’i ümmet havzasının dikkatinden uzaklaştırmak için milliyetçilikten daha kullanışlı bir aparat olamazdı. Mahmut Abbas hükümetinin Filistin’in tek temsilcisi diye öne çık/arıl/ması, İslâmî Direniş Hareketi’nin ise marjinal-kriminal-terörist bağlama hapsedilerek yerel-bölgesel-küresel boyutta “öcüleştirilmesi” bu bağlamda değerlendirilebilir.

Filistin'i/Kudüs'ü Arapların meselesi olarak gö(st)ren etnik bağınazlık ümmet bilincini yarahyor. 'Araplar bizi arkadan vurdu!', 'Filistinliler toprak sattı!' gibi klişeler üzerinden yürüyen tartışmalar, sömürgeci propaganda unsurlarının ne kadar etkili olduğunu gösteriyor.

Filistin'in Siyonist sömürgeciliğin hegemon-yasından kurtulma mücadelesinde Nasırcı çizginin mağlubiyeti Baas ideolojisinin etkisinin azalmasına, giderek İslâmî direniş hareketlerinin öne çıkmasına neden oldu. Başka türlü olması da mümkün değildi zaten. Çünkü mukaddes belde olarak Kudüs, insanlık ailesinin hidayet önderleri/rehberleri nebilere-resüllere işaret eden başka bir ifadeyle tevhidi dünya görüşüne ve hayat tarzına ev sahipliği yapan, hâsılı kelim, Allah-insan ilişkisinin kemalini temsil eden boyutuyla yerel-kültürel-millî bağlamı aşan müstesna bir değerdir. Böyle bir değer sadece Müslümanlar için değil, insanlık ailesi için de korunması-gözetilmesi gerekir ki bu da ancak son ilahi beyana teslim olanlarca mümkündür.

İslâmî direniş hareketleri Kudüs'ü sol-seküler Baas ideolojisinin tekelinden kurtararak onu insanlık için tevhidi bilinçlenme mekânı olarak özgürleştirme mücadelesine öncülük ettiler. Siyonist-Evanjelist tiranlık bu öncülüğün rahat-sızlık duyduğu için İslâmî direniş hareketlerini, "İŞİD" ile eşitlemek suretiyle terörist bağlama hapsedmek istediler. Lakin İŞİD'in ağırlıklı olarak başka ülkelerden (Avrupa, Asya, Afrika, Rusya) gelen savaşçılardan oluşan seyyar/mobilize yapısı, neoselefi/vahhabi ideolojisi, literalist perspektifi, sosyal taban yoksunluğuna karşı İslâmî Direniş Hareketi'nin Filistin'in tamamında, özellikle de Gazze'de güçlü bir sosyal tabanının bulunması, dışarıdan savaşçı kabul etmemesi, İhvan hareketiyle ünsiyeti, sadece askerî değil siyasal olarak ta örgütlenmesi gibi nedenlerle bu eşitleme çabası akim kaldı. Bilinci yaralı Türkiye aydını HAMAS'ı, tıpkı İsrail gibi "cihadist" (ki bu kelime genellikle İŞİD-el Kaide gibi organizasyonlar için kullanılır) olarak niteleyerek meseleye vâkıf olmadığını aşikâr etmiştir.⁵

5 Şu cümleler dikkat çekici: "Filistin davasının cihadi terörle anılır hâle gelmesi; her şeyin Filistin koşullarından soyutlanıp sanki Holokost'un yeni bir sayfasıymış gibi okunması, Filistin davasına çok ağır bir darbedir... Filistin'de iktidarın bir bölümünü gasp etmiş bir aktörle karşı karşıyayız ve bu aktör, yani Hamas, Filistin davasının meşruiyetinin erimesinde şimdiye

Beyni sömürgeci tarafından dağlanmış Türkiye aydınının fark edemediği şey İslâmî direniş hareket/leri/nin, özelde Gazze, genelde ise Filistin'in sömürgeleştirilmesine yaptığı katkıdır. 20. yüzyıl siyasal tarihinden öğreniyoruz ki sömürgeleştirme mücadelesi daima büyük riskler almayı, büyük bedeller ödemeyi gerektirmiştir. Sömürüye maruz kalan halklar/toplumlar kendilerini sömürenleri çizmelerinin altına alıp ezmedikçe, sömürgeciliğin benliklerinde açtığı yarayı tedavi edemezler. Bu nedenle mücadele/direniş sömürgecinin burnunun sürtülmesi, kibirli ve küstah yüzünün tokatlanması, imtiyazlı olduğuna dair inancının ve bu inançla yoğrulmuş literatürünün tarihin çöp sepetine atılmasını içerir. Sömürgeciye karşı direniş bir insanlık (insan kalma) mücadelesidir.

Dolayısıyla direnişçinin silahı onun insanlığını inşa eden enstrümandır aynı zamanda. Çünkü o silah sayesinde varlığını kanıtlamakta, sömürgeciye bedel ödetmektedir. Uysallık/uzlaşmacılık sömürgecilerin en çok kullandığı kelimeler arasındadır. Onlar karşılarında yapıp ettiklerini kolaylıkla sineye çeken bir yığın görmek isterler. Sömürgeci perspektife ikna olmalarını beklerler. İnsansı hayvanlar olduklarına, doğuştan yeteneksiz yaratıldıklarına, ehlileştirilmeleri gerektiğine, yönetme kabiliyetlerinin gelişmediğine, rüş sahibi olmadıkları için güdülmeye muhtaç olduklarına inanmalarını

dek hiç olmadığı kadar büyük bir rol oynadı. (...) Birinci İntifada döneminde Sovyetler Birliği çöküyor, Soğuk Savaş sona eriyor, Ortadoğu'da taşlar yerinden oynuyordu. O dönemde her şeye rağmen İsrail'de de bir sol hareket vardı. Keza dünya çapında bir sol hareket vardı ve Filistin davasının meşruiyeti, Güney Afrika'daki direnişin meşruiyetiyle birlikte ilerliyordu. Yani tarihsel koşullar şimdikiyle mukayese edilemeyecek kadar değişti. (...) Avrupa'da siyasi sınıflar ya çöküyor ya radikal sağa kayıyor veya ciddi siyasi krizler nedeniyle yeni alternatif siyasetlerin oluşması çok zorlaşıyor. Batı demokrasilerinde yaşanan krizle İsrail'de yaşanan kriz arasında da bir ilişki var. Bu ilişki aynı zamanda İsrail'de sivil çözüm toplumun yerini askeri çözüm toplumunun almasına yol açıyor. Aslında bu konuda İsrail'i içeren ve ama onu aşan bir araştırmanın çok boyutlu olarak yapılması gerekiyor." İki bölüm hâlinde yayımlanan yazının tamamı için bk. <https://artigercek.com/makale/hamit-bozarslan-gazze-icin-etnik-temizlikten-cok-daha-buyuk-bir-tehlike-var-269881>

Şeyh Ahmet Yasın

El Kassam Tugayları Komutanı Ebu Ubeyde

Hamas Siyasi Büro Başkanı İsmail Heniyye

umarlar. Sömürgeci efendilerinin kendileri için uygun gördükleriyle yetinmelerini, daha fazlasını istememelerini, efendisine saygıda kusur etmemeyi, onun insani yetiler bakımından her zaman kendisinden üstün olduğunu, istese de ona yetişemeyeceğini bilmesini arzularlar.

HAMAS VE BİLİNCİ YARALI AYDINLAR

İslâmî direniş hareketleri sömürgeci dile-tutumata-tarza başkaldırdığı için öncelikli hedef olarak kodlandılar. 1991'de Sovyetler dağıldıktan hemen sonra NATO, her nerede olursa olsun sosyal tabanı güçlü antikolonialist/antiemperyalist İslâmî hareketleri işlevsizleştirmek, itibarsızlaştırmak, kriminalize ve terörize etmek gibi son derece stratejik bir hedef belirledi. Kızıl tehlike ortadan kalkınca yeni düşman İslâmî hareketler oldu... Bu hareketleri bertaraf etmek için de Suud merkezli neoselefi/vahhabi doktrinden yardım alındı. IŞİD-el-Kaide gibi organizasyonlara ilham veren bu doktrin sayesinde sömürgeciler ilgili ülkeye müdahale gerekçesine kavuştular. Afganistan, Irak, Suriye, Libya, Orta Afrika sözünü ettiğimiz doktrin meyve verdiği yerlerdi. Gazze'deki İslâmî direnişi kirletmek için de vaktiyle, yine Suud mahreçli, Cundu Ensârullah adlı bir örgüte alan açmak istediler fakat tutmadı. Tıpkı Siyonistler-Evanjelistler gibi Körfez monarşileri de HAMAS gibi (toplumla bütünleşik-barışık) siyasi, askerî organizasyonları kendi istikballeri açısından tehlikeli addediyorlar. İsrail vahşetine karşı Körfez monarşilerinin sessizliğinin (hatta en önemli/etkili rakiplerinin ortadan kaldırılmasından duydukları memnuniyetin) en önemli sebeplerinden biri de budur...

HAMAS hayli güçlü sosyal tabanı ve yaklaşık kırk yıllık tecrübesiyle Siyonist sömürgeciliğin Filistin'i yutma planlarını boşa çıkarmayı başarmış, örgütlü-sistemik-uzun erimli çabaların, emperyalist-Siyonist ittifakı şok edecek görkemli eylemler üretebileceğini bütün dünyaya kanıtlamıştır. Böylece anti-emperyalist/anti-ko-

lonyalist bilincin inşasına katkı sunmuştur. Bu katkıyı görmezden gelerek hatta burayı neredeyse hiç konuşmayarak hâlâ Siyonist sömürgeciliğin mağlup edilemezliği, küresel güçlerin her şeyi kontrol altında tuttuğu efsanesi üzerinden komplocu yaklaşımlara prim verilmesi iç acıttı! Türkiye özelinde yıllardır tekrar edile gelen "Siyonizm'in etkisi"ne dair anlatı öylesine büyük bir bilinç yaralanmasına yol açmış ki, direnişin apaçık zafer/ler/i bile komplocu yaklaşımlara kurban edilmekte. Modern/postmodern paradigmanın kavramsal ve kurumsal tahakkümünü içselleştirenlerin, direnişin bu görkemli sömürsüzleştirme eylemini fark etmeleri mümkün değil.

Sömürgeci efendilerinin verdikleriyle yetinenler, onun düşünmesine izin verdiği kadarıyla düşünenler, neye muhalif neye muvafık olacağına dahi efendisinin müsaadesiyle karar verenler, hayatı boyunca konfor alanının dışına çıkmayanlar, statükoculuğu kendileri için bir kader hâline getirenler, teslimiyetçiliğin anaforunda debelenenler, elbette ki, direnişin parlak zaferini anlayamazlar. Onlar hâli hazırda Filistin/Gazze üzerine yağın bombaların, kelimeler-kavramlar aracılığıyla "soyut şiddet" olarak her gün/her saat bilinçlerini tarumar ettiğinin de farkında değiller.

Filistin/Gazze korkunç silahlarla bir günde ölüren, sömürgeci bilgi sisteminin anlam-değer dünyasının içinde yaşamayı sorun etmeyenler, her gün aşağılanarak-istiskal edilerek, bilinç düzleminde katlediliyorlar. Kıt imkânlarla Siyonist sömürgeci İsrail'e direnen Filistin/Gazze halkı, kısacık hayatlarına, insanlık ailesine rehberlik edecek haysiyetli çabalar ortaya koyarken, eylemler sığdırırken, sömürgecilerle uzlaşanlar upuzun ömürlerini kadavra gibi yaşıyorlar. Judeo-Hiristiyan kodlarla teçhiz edilmiş modern/postmodern paradigma barbar-vahşi yüzünü/karakterini bütün çıplaklığıyla (adeta striptiz yaparak) gözümüze sokmasına rağmen, içinde yaşadığımız toplum, yıllardır maruz

kaldığı “epistemolojik emperyalizm” nedeniyle “paradigma dışı” bir mücadelenin faili olamıyor.

Filistin meselesini sadece toprak kazanımı ya da kaybı bağlamına hasrederek ulusal bir çerçeve içine hapseden her türlü yaklaşım merduttur. Meseleyi, ırkçı-sömürgeci Siyonizm’in mukaddes beldeye sürdüğü leke (insanlık ailesinin felah öncüleri/önderleri olan nebevi geleneği ırkçı-sömürgeci emellere alet etme, tevhidi perspektife mugayir olma durumu) bağlamında ele almak ve bu lekenin temizlenmesi için direnişin imkân ve kabiliyetlerinin artırılması olarak değerlendirmek daha isabetlidir. Türkiye’de ana akım medya ve akademinin direnişi kriminal/terörist bağlama irca etme, dahası Filistin’in temsilcisi olarak seküler milliyetçi Mahmut Abbas hükümetini öne çıkarma çabası sebepsiz değil elbette. Meseleyi yerel-kültürel-millî bir çerçevenin içine hapsettiğinizde hem HAMAS’ı kriminalize ediyorsunuz hem de ümmet perspektifini yaralıyorsunuz. Orta yolu gösteriyor/hakkaniyete riayet ediyor(muş) gibi yapıp, direnişi “insanlığa karşı suç” işlemekle itham etmek ise Türkiye’nin bilinci yaralı aydınuna mahsus bir sıklık.⁶

6 “ Hamas ve benzeri örgütlerin insanı insanlıktan çıkarmaya yönelik olan ve bizzat, doğrudan bugünkü dehşeti yaratmayı hedefleyen eylemlerini insanlığa karşı suç sayarken, İsrail devletinin -özellikle hâlihazırdaki ırkçı yöneticilerinin- iğrenç zihniyetini ırkçı, şu anda giriştikleri işi soykırım başlangıcı olarak nitelendirmek ve bundan hareketle siyasî tavır geliştirmek çok mu zor?” Yazı uluslararası düzeyde insanlığa karşı işlenen suçlar alanında uzman Luis Moreno Ocampo ile yapılan röportajdan alıntılarla devam ediyor: “Ocampo’ya göre, Hamas’ın o günkü eylem dizisi doğrudan doğruya insanlığa karşı suç, çünkü “sivil halka karşı yaygın ve sistematik saldırı” niteliğinde. Ayrıca rehine almak, savaş suçu. Hamas’ın İsrail’i ortadan kaldırma niyetiyle birleştirildiğinde bunlar soykırım suçuna da kapı açabilir. İsrail tarafında işler biraz daha karışık. Ocampo, sadece Gazze’nin abluka altında tutulmasının bile, “bir grubu ortadan kaldırmaya yönelik şartlar yaratma” olarak yorumlanabileceğini ve soykırım suçu kapsamında görülebileceğini belirtiyor. Zorla yerinden etme, bu açıdan bir başka kalem. Ocampo, bugün İsrail’i yöneten faşistlerin giriştiği toplu kıyımı mazur göstermek için, Batılı politikacılar başta, ezcümle zalim zevatın sarıldığı “kendini savunma hakkı” bağlamında ölçüleri ortaya koyuyor. Elbette, diyor, birileri İsrail’e saldırırsa İsrail’in de onlara karşılık verme hakkı doğar. Bu saldırı İsrail toprakları dışından yapılıyorsa İsrail oralara da saldırabilir. Örneğimizde, İsrail’in Hamas üyelerini öldürmeye hakkı var. Fakat İsrail bu hakka dayanarak sivilleri öldüremez, onları yerlerinden edemez.” Yazının tamamı için bk. (<https://www.gazeteduvar.com.tr/insanliga-karsi-suclar->

Bilinci yaralı aydınlarımızın evveleminde bilmesi gereken hakikat şudur ki, İsrail meşruiyeti olmayan bir organizasyondur. İşgal ve sömürü düzenine devlet kılıfı geçirilmiş kötülük şebekesidir. Direniş hareketleri ise bu kötülüğün bertaraf edilmesi için canla başla mücadele eden yapılarıdır. Nehrin suyundan fazla içenlerin (dünya lezzetlerine meftun olanların, sömürgecilerin çanağını yalamaktan haz alanların, karnı tok köle olmayı meşakkatli özgürlüğe tercih edenlerin) dizlerinin bağı çözüldü... Onlar Calut’un (ırkçı-sömürgeci Siyonizm’in/emperyalizmin) mağlup edilemeyeceğine inanıyor... Aşagılanarak yaşamayı izzetli ölüme yeğledikleri için haysiyetli bir yarınları olmayacak... Oysaki hayatı anlamlı kılan şey direniştir!

Nizar Kabbani’nin 15 Nisan 1997’de Londra’da yazdığı “Ben Terörizmden Yanayım” şiiriyle bitirelim:

“Bizi terörizmle suçluyorlar/ reddediyoruz diye yeryüzünden kazınmayı/ Moğolların, Yahudilerin ve Barbarların ellerinde,/ bir taş attık diye/ Güvenlik Konseyi’nin camına,/ Sezarların Sezarı/ Oradan kendi istediğini aldıktan sonra./ Bizi terörizmle suçluyorlar/ reddediyoruz diye kurtlarla masaya oturmayı/ bir orospuyla el sıkışmayı/ [...] Bizi terörizmle suçluyorlar/ savunuyoruz diye ülkemizi/ tozun onurunu/ başkaldırdık diye insanların/ ve kendimizin/ ırzına geçilmesine./ Koruyoruz diye, çöllerimizdeki/ son palmye ağaçlarını/ semalarımızdaki son yıldızları/ isimlerimizdeki son heceyi/ anlarımızın memelerindeki son sütü./ Eğer buysa günahımız,/ ne güzel şey bu terörizm. / [...] Ben terörizmden yanayım/ kurtarabiliyorsa bir halkı/ zorbalardan ve zorbalıktan/ kurtarabiliyorsa insanı/ insanın acımasız mezaliminden/ geri getirebiliyorsa limonu zeytin ağacını/ ve götürebiliyorsa kuşları Lübnan’ın güneyine/ Gülmeyi de Golan tepelerine. / [...] Ben terörizmden yanayım/ kurtarabiliyorsa beni /Yehuda Sezarından/ Roma Sezarından”⁷

makale-1643756) Hamas’ın eylemlerini “insaniyet fikrinin katli”, “gaddarlık” “terörizm” olarak niteleyen soldan iki yazı için bk. Tanul Bora, “Kibbutz”, <https://birikimdergisi.com/haftalik/11524/kibbutz>, Etienne Balibar, “Ölümüne Filistin”, <https://birikimdergisi.com/guncel/11531/olumune-filistin> Ayrıca Slavoj Zizek’in “antisemitik” yaftaya maruz kalmamak için olduğu aşikâr olan korkusunun sindiği yazısı için bk. <https://birikimdergisi.com/guncel/11523/israile-filistini-ayiran-asil-fay-hatti>

7 Aktaran Tarık Ali, *Bush Bağdat’ta Irak’ın Yeniden Sömürgeleştirilmesi*, Agora Yayınları, çev. Osman Akınhay, İstanbul, 2003, s. 10-17.

FİLİSTİN 12 AY İÇİNDE YERLE BİR EDİLDİ ANCAK NEKBE 75 YILDIR DEVAM ETMEKTE

— ILAN PAPPÉ —

Nekbe Filistinlilerin hayatlarını ve umutlarını yerle bir etti. Yanlışların düzeltilmesi, ancak tüm dünyanın desteğiyle gerçekleşebilecek telafi edici kapsamlı bir adalet süreci ile mümkün olabilir. Şubat 1947'in başında, İngiltere Bakanlar Kabinesi 30 yıllık manda yönetiminin ardından Filistin üzerindeki vesayetini sonlandırma kararı alarak ülkeyi terk etti.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından İngiltere'de başlayan ekonomik krizin neticesinde iktidara gelen İşçi Partisi hükûmeti, imparatorluğu küçültüp İngiliz adalarının ihtiyaçlarına karşılık verebilmeyi amaçlıyordu. Buna göre Filistin, devletin üzerinde bir yükü ve hem Filistinlilerin hem de Siyonist yerleşimcilerin İngiliz mandasına karşı mücadele edip onu ortadan kaldırmak istemesiyle artık devlet için bir değer ifade etmiyordu.

1 Şubat 1947 tarihinde yapılan kabine toplantısında ok yaydan çıkmıştı ve Filistin'in kaderi artık, o zamanlar deneyimsiz bir uluslararası kuruluş olan ve hâlihazırda Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasında baş gösteren soğuk savaştan kötü etkilenen Birleşmiş Milletler'in ellerine bırakılmıştı. Ancak bu iki süper güç, istisnai bir biçimde, kendi müdahaleleri olmaksızın diğer üye devletlerin "Filistin Sorunu" için çözüm önerebilmeleri konusunda mutabık oldu.

Filistin'in geleceği konusu, üye devletlerin oluşturduğu Birleşmiş Milletler Filistin Komitesine

(UNSCOP) havale edildi. Bu durum, bölgede manda altındaki diğer devletler gibi, İngiliz mandası sonrası, kendi siyasi geleceğini kendilerinin belirlemesine izin verileceğini uman Filistinlileri ve Arap Birliği üyesi devletleri çileden çıkardı.

Arap dünyasında kimse, Kuzey Afrika'daki Avrupalı yerleşimcilerin yeni kurulmuş bağımsız devletlerin geleceğini belirlemede söz sahibi olmasına izin verilmesini kabul etmeyecekti. Benzer biçimde, Filistinliler de Birleşmiş Milletler Filistin Göçmen Dairesinin (UNRWA) 1949'da tayin edilmiş iki yıl önce bölgeye gelmiş olan yerleşimcilerin oluşturduğu göçmen Siyonist hareketin kendi vatanlarının geleceği hakkında söz sahibi olabilmesi fikrini reddettiler.

Filistinliler Birleşmiş Milletler Filistin Komitesi'ni boykot ettiler ve komite, tam da onların korktukları gibi, 29 Kasım 1947 tarihinde geçirilen Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 181 numaralı kararın bir parçası olarak Filistin topraklarının yaklaşık yarısını kapsayan bir Yahudi devletinin kurulmasını teklif etti.

Siyonist yönetim, prensipte bir Yahudi devletin kurulması fikrini memnuniyetle karşılayarak Filistin'in bölünmesini kabul etti; ancak bölgedeki nüfusunun yarısının Filistinli olacağını ve istedikleri toprakların yalnızca yarısının onlara tahsis edileceğini görerek pratikte bu karara sadık kalmadı.

ETNİK TEMİZLEME PLANI

Tarihçiler, 30 yılı aşkın bir süre boyunca, Kasım 1947'den 1948 yılının sonuna değin sürdürülen Siyonist stratejiyi gözler önüne sermek için, çoğunluğu İsrail'den olmak üzere çok sayıda gizli arşiv belgesini açığa çıkardılar. Ben çalışmamda, bu dönemde yürütülen Siyonist stratejiyi "Filistin'in etnik temizliği için yapılan ana plan" olarak ifade ettim.

Zamanın geçmesi, daha fazla malzemenin açığa çıkması ve Filistinlilerin sürekli gelişen önemli sözlü tarih projeleri, kullandığım bu ifadenin Filistinler tarafından "Nekbe" olarak adlandırılan bir dizi olaya ne kadar uygun düştüğünü ortaya çıkarmış oldu.

Son yıllarda, "Siyonizm" kelimesi, yerleşimci bir sömürgecilik hareketi olarak Filistin tarihi araştırmacıları tarafından yeniden kullanılabilir oldu. Bu tanım, Siyonist yönetimin neden bölünmüş bir Filistin fikrini asla kabul etmeyeceğini açıklamaktadır.

Diğer tüm yerleşimci sömürgecilik hareketleri gibi, bu hareket de kıtada dışlanmış olan ve genellikle hâlihazırda başka insanların yaşadıkları bölgelerde kendilerine yeni bir hayat kurmak zorunda kalan Avrupalılar tarafından gerçekleştirilen bir hareketti. Yerli halkı ortadan kaldırma ihtiyacı, bu tür hareketlerin alametifarikası hâline gelerek Kuzey Amerika'daki Amerika yerlileri soykırımına benzer örneklerin yaşanmasına yol açtı.

Mümkün olduğu kadar az yerliyle yeni yerin büyük bir kısmına sahip olmak, en başından beri Siyonist ideolojinin ve hareketin ana düşüncesi idi. İngiliz yönetimi büyük toprak alımlarını engelliyordu, 1948'de Filistin topraklarının yüzde altısından azı Siyonist mülkiyetindeydi; ancak Siyonistler tarafından alınan topraklarda, ki esas olarak Filistinli seçkinlerden ya da Filistin dışında yaşayan toprak sahiplerinden alınmış topraklardı, yerel çiftçiler İngiliz yetkililerinin onayıyla etnik temizliğe maruz kaldı.

Siyonist yönetim, Şubat 1947'de Filistin'e yönelik bir etnik temizlik planlamaya başladı ve ilk etnik temizlik hareketleri, bundan bir yıl sonra, İngiliz manda yönetiminin gözünün önünde vuku buldu.

Siyonist yönetimin, Yafa ile Hayfa arasındaki kıyı bölgesindeki üç köyü zorla boşaltılmasıyla başlayarak Şubat 1948'de başladığı Filistinlilere yönelik etnik temizlik hareketini hızlandırması gerekiyordu. Amerika ile diğer Birleşmiş Milletler üyeleri çoktan bölünme planının işlerliği hakkında şüpheye düşmüş ve bir çözüm arayışı içine girmişlerdi. Amerika Dışişleri Bakanlığı, yeni müzakerelere zaman sağlayabilmek amacıyla, Filistin üzerinde beş yıllık bir vesayet önerisinde bulundu.

ASIL GERÇEKLER

Bunun üzerine, Siyonist yönetimin yaptığı ilk şey, manda yönetiminin resmî olarak sona ermesinden bile önce, fiilî gerçekleri tesis etmek oldu. Bu, Filistinlilerin BM tarafından Yahudi devleti için tahsis edilen bölgelerden temizlenmesi ve mümkün olduğu kadar çok Filistin kasabasının ele geçirilmesi anlamına geliyordu.

Filistinliler, Siyonist paramiliter gruplar için askerî bir rakip değildi. Destek amaçlı birtakım Arap gönüllüler bölgeye gelse de Filistinleri etnik temizlikten kurtarabilmek adına çok az şey yapabildiler. Arap dünyası Filistin'e askerî birliklerini göndermek için 15 Mayıs'a kadar bekledi.

Filistinlilerin BM'nin Filistin'in bölünmesine ilişkin kararı kabul ettiği 29 Kasım 1947 tarihi ile manda rejiminin sona erdiği ve komşu Arap devletlerinin Filistinlilere yardım için olay mahalline vardıkları gün olan 15 Mayıs 1948 tarihleri arasında oldukça savunmasız kalmış olması yalnızca tarihî bir gerçek değildir. Bunun da ötesinde bu gerçek, İsrail'in savaş için yürüttüğü propagandadaki ana iddiayı, Arap dünyası Filistin'i işgal edip Filistinlileri ülkelerinden kovduğu için Filistinlilerin mülteci konumuna düştüklerine dair günümüzde bile kabul gören şehir efsanesini kesin bir şekilde çürütmüştür.

Bu söyleneceye göre, eğer Arap dünyası İsrail'e saldırmamış olsaydı Filistinliler topraklarından sürülüp mülteci oldukları kaderlerinden kaçabileceklerdi.

Yaklaşık çeyrek milyon Filistinli, 15 Mayıs 1948 tarihinden önce zaten mülteciydi ve Arap dünyası, kalanları kurtarmak için istemeyerek de olsa ordularını Filistin'e gönderdi.

Hayfa ve Yafa'da yaşayan Filistinlilerin neredeyse tamamı zorla evlerinden çıkarıldı ve Bisan, Safad ve Acre kasabaları tamamen boşaltıldı. Çevrelerindeki köyler de benzer bir kadere maruz kaldı. Kudüs dağlarının batı yamaçlarındaki bölgede, onlarca köy etnik olarak temizlendi ve 9 Nisan 1948'de Deir Yasin köyünde olduğu gibi, zaman zaman tehcirlerle katliamlar da eşlik etti.

Dünyadan İsrail'e iletilen mesaj, Batı'da iyi tanınan Filistin'in etnik temizliğinin kabul edilebilir olduğuydu, bunun temel nedeni ise bu operasyonun Holokost ve Avrupa'yı istila eden yüzyıllık Yahudi karşıtlığına bir tür tazminat olarak görülmesiydi.

İSRAİL'İN EN BÜYÜK ZULÜMLERİ

Mısır, Suriye, Ürdün ve Lübnan ordularının Mayıs 1948'de ülkeye girişi, yeni kurulmuş İsrail devleti için ciddi bir tehdit oluşturdu. Fakat o tarihe kadar, Sovyetlerin onayıyla İkinci Dünya Savaşından arta kalan çok sayıda silahı elinde bulunduran Çekoslovakya'dan satın alınan Doğu Bloku silahlarının sayesinde, Yahudi topluluğunun askerî kapasitesi de önemli ölçüde artmıştı. (İngiltere ve Fransa o sırada tüm taraflara karşı bir silah ambargosu uygulamıştı.)

Sonuç olarak, İsrail güçleri iki cephede faaliyet gösterebildi: İlk olarak Arap ordularına karşı savaştı, ikinci olarak ise BM'nin kararıyla Arap devletine tahsis edilen bölgeleri hedef alarak etnik temizlik hareketine devam etti.

Özellikle Yukarı Celile'deki operasyon, kısmen İsrail işgali altında akıbetlerinin ne olacağını zaten bilen insanların güçlü direnişinden dolayı kısmen de sivil halka karşı davranışlarında önceden sahip oldukları çekinceleri ortadan kaldıran işgalci güçlerin tükenmişliğinden dolayı, İsrail ordusunun Nekbe sırasında sergilediği en büyük vahşetlerden biriydi.

29 Ekim 1948'te, El Halil yakınlarındaki Devayime köyünde gerçekleştirilen katliamda, yarısı kadın ve çocuk olmak üzere 455 Filistinlinin İsraili askerler tarafından öldürüldüğü tahmin ediliyor.

Tarihî Filistin'in iki bölgesi etnik temizlik kaderinden kurtuldu. Batı Şeria olarak bilinen bölge, Ürdün ve Irak güçleri tarafından neredeyse çatışmasız bir şekilde ele geçirildi. Bu, İsrail ve Ürdün arasında bu ilhaka karşılık sessizce yapılan bir kısmi anlaşmaydı; bu anlaşmaya

İsrail şimdiye kadar yaptıklarının ve şu anda da yapmakta olduklarının hesabını vermeyip sömürgeciliğe devam ettiği sürece ona karşı direnen sömürgecilik karşıtı hareket de devam edecektir.

göre Ürdün, Filistin'i kurtarmak için genel Arap ordusunda asgari bir askerî rol oynayacaktı.

Buna rağmen, savaştan sonra İsrail'in baskısı altında Ürdün, ateşkes müzakereleri esnasında Batı Şeria'nun bir parçası olması gereken bölgenin bir bölümünü İsrail'e bıraktı. Akdeniz ile Cenin bölgesini birbirine bağlayan bu bölge "Wadi Ara" olarak adlandırılır.

Aslında bu ilhak, İsrail gibi yerleşimci bir sömürge devleti için bir sorun teşkil etmekteydi. Daha fazla toprağa sahip olmak, aynı zamanda daha fazla Filistinliyi de bünyesinde barındırmak anlamına geliyordu. Bu sebeple, Wadi Ara'da yaşayan Filistinlilerin sayısını azaltmak için bölgede daha küçük çaplı etnik temizlik operasyonları düzenlendi.

Coğrafya ve nüfus arasındaki bu bağlantı, İsrail'in ilk başbakanı David Ben-Gurion'un generallerinin Batı Şeria'yı işgal etmek için yaptıkları baskıyı reddetmesine yol açtı. (Söz konusu generaller, Batı Şeria'yı 1948 yılında işgal etmeyerek yaptıkları "hata"nın bir telafisi olarak Batı Şeria'nın 1967 savaşında ele geçirilmesi için baskı kuran politikacılar hâline geleceklerdi.)

DEVAM EDEN NEKBE

İsrail ayrıca Gazze Şeridi olarak bilinen başka bir bölgeyi de terk etti. Gazze Şeridi, İsrail'in Filistin'in güneyinden temizlediği yüzbinlerce mülteci için devasa bir yuva olarak tasarladığı ve Mısır'ın burayı askerî işgal altındaki bir bölge olarak tutmasına izin verdiği yapay bir kara dikdörtgeniydi.

İsrail, harabeye dönen Filistin köyleri üzerine, çoğu zaman Arapça adlarının İbranice karşılıklarını kullanarak, yeni yerleşim yerleri veya

parklar kurdu. Bu yolla, 1948'de dokuz ay içinde yok ettiği yaşam, kültür ve toplumun izlerinin tamamını silmeye çalıştı. Filistin nüfusunun yarısı mülteci oldu, yüzlerce köy yıkıldı ve şehirler işgalci güçler tarafından Arap etkilerinden arındırıldı.

Nekbe Filistinlilerin hayatlarını ve umutlarını yerle bir etti. Filistin toplumunun geliştirdiği devasa beşeri sermaye, mülteciler aracılığıyla diğer Arap ülkelerine kazandırılarak onların kültürel, eğitimsel ve ekonomik gelişimine katkıda bulundu.

Dünyadan İsrail'e iletilen mesaj, Batı'da iyi tanınan Filistin'in etnik temizliğinin kabul edilebilir olduğuydu, bunun temel nedeni ise bu operasyonun Holokost ve Avrupa'yı istila eden yüzyıllık Yahudi karşıtlığına bir tür tazminat olarak görülmesiydi.

Dolayısıyla İsrail, ilhak ettiği topraklar kendisine "istenmeyen" yeni insanlar katmaya devam ettiği müddetçe etnik temizliğini sürdürdü. Bu sefer sürdürdüğü aşamalı bir etnik temizlik ve bu aşamalı operasyon bugün de devam etmektedir.

Bütün bunlara rağmen Filistin olağanüstü bir direnç ve direniş göstererek varlığını devam ettiriyor. Süregelen Nekbe'ye karşılık devam eden bir intifada var. İsrail şimdiye kadar yaptıklarının ve şu anda da yapmakta olduklarının hesabını vermeyip sömürgeciliğe devam ettiği sürece ona karşı direnen sömürgecilik karşıtı hareket de devam edecektir.

Geçmişteki kötülükleri telafi etmenin tek olası yolu, Filistinli mültecilerin ülkelerine dönüş hakkına saygı duymak ve tarihî Filistin toprakları üzerinde, demokrasi, eşitlik ve sosyal adalet ilkelerine dayalı tek bir devlet kurmaktır.

Bu ise, dünyanın göstereceği destek ile insanların topraklarının, kariyerlerinin ve kayıplarının yeni devlet tarafından telafi edileceği bir adalet süreci aracılığıyla mümkün olacaktır.

Kaynak: <https://www.middleeasteye.net/opinion/israel-palestine-nakba-destroyed-twelve-months-gone-on-75-years>

Çeviren: Deniz MERCAN

SIYONİST YAHUDİLER

— ABDULLAH YILDIZ —

Hak ve hakikatin bilgisini bütün yönleri ile içeren Kur'an-ı Mübîn, bugünkü Siyonist uygulamanın ta kendisi olan inkârcı Yahudi geleneğini de tüm detayları ile bizlere tanıtır. Bir ırk/soy veya dinî grup şeklinde değil, tamamen Kur'an ayetleriyle yapacağımız tanımlamalarla ortaya konacağı üzere, belirli olumsuz tutum ve davranışları kuşanmış inkârcı ve zalim bir "lanetli gelenek"ten yani Siyonist devlet olarak karşımızda duran, insanlığın baş belası bir yapıdan söz ediyoruz.

Yüce Rabbimizin Kur'an'da sıkça dikkatlerimizi üzerine çektiği bu "lanetli gelenek", ayetlerde geçen bütün karakteristik özellikleriyle çok iyi bilinirse, atalarının izinden ayrılmayan bu geleneğin günümüzdeki temsilcisi olan "Siyonist güç odağı"nın attığı ve atacağı her adım da o oranda tanınup bilinecektir.

YARATILMIŞLARIN EN ŞERLİLERİ

Allah (c.c.), inkârları ve yaptıkları sözleşmeleri bozmaları sebebiyle Yahudileri lanetlemiştir. Bu yüzden de Rabbimiz onların kalplerini kaskatı kılmış ve mühürlemiştir. Onların pek azı iman ederler (Bakara 2/88; Maide 5/13; Nisâ 4/155). "Yaratılmışların en şerlileri" olup cehennemde ebedî kalacak olan Yahudilerin ve Kitap Ehlinin inkârcıları (Beyyine 98/1-6), ayrıca şu sebeplerle lanetlenmişlerdir:

- Allah'ın kelimelerini 'konuldukları yerlerden' saptırıp dillerini eğip bükerek ve dine karşı kin ve hınç besleyerek: "İşittik ve isyan ettik. İşit -işitmez olası- ve 'Râina' bizi güt, bize bak" demek suretiyle Peygamberimiz'le (s.) ve

Müslümanlarla alay etmeleri, böylece küfürlerini izhar etmeleri (Nisâ 4/46).

- Cibte ve tâğûta inanıp inkârcılar için "Bunlar müminlerden daha doğru yolda" demeleri (Nisâ 4/51).

- Ayrıca Allah'a ve peygamberlerine isyan etmeleri ve günahı haddi aşmaları. İşte bu sebeptendir ki inkârcı Yahudilere, Davud ve Meryem oğlu İsa diliyle lanet edilmiştir (Mâide 5/78).

PEYGAMBER KATİLLERİ

Kur'an-ı Kerim, bu lanetli kavmin Allah'ın lütfettiği kudret helvası ve bıldırcından bıkıp bakla, acur, sarımsak, mercimek ve soğan istemeleri, böylece "hayırlı olanı (özgürlüğü) değersiz şeyle (kölelikle) değiştirmek" istemeleri üzerine zilletle (horluk) ve meskenetle (aşağılık) damgalandıklarını ve Allah tarafından gazap üstüne gazaba uğratıldıklarını beyan eder; böyle damgalanıp azap görmelerinin sebebini ise şöyle açıklar:

Allah'ın ayetlerini inkâr etmeleri, peygamberlerini haksız yere öldürmeleri, isyan etmeleri ve haddi aşmaları (Bakara 2/61, 90; Âl-i İmrân 3/112); ki bu yaptıkları Rabbimizce kaydedilmiştir (Âl-i İmrân 3/181).

Allah, İsrailoğulları'ndan kesin misak/söz almış ve onlara elçiler göndermiştir. Ama onlara ne zaman nefislerinin hoşuna gitmeyen bir şeyle/vahiyle bir elçi geldiyse, bir kısmını yalanlamışlar, bir kısmını da öldürmüşlerdir (Mâide 5/70; ayrıca bk. Bakara 2/87).

Yine onlar, Hz. Meryem'e iftira etmişler; Hz. İsa'yı da (a.s.) öldürmeye yeltenmişlerdir:

İnkârcı Yahudiler, Hz. Meryem aleyhinde de büyük bühyanlarda bulunmuşlar (Nisâ 4/156); be-beği (Hz. İsa) ile birlikte gelince ona: *"Ey Meryem, sen çok çirkin bir şey yaptın."* (Meryem 19/27) demişlerdir.

Yine onlar, Hz. İsa'yı (a.s.) öldürmeye yeltenmişler hatta onu öldürdüklerini sanmışlardır. Oysa *"Onu kesin olarak öldürmediler ve onu asmadılar. Ama onlara (onun) benzeri gösterildi."* (Nisâ 4/157).

İNKÂRCI ZALİMLER

Onlar öylesine inkâra şartlanmışlardır ki, Allah'ın peygamberlerine ikram ettiği mucizeleri gözleriyle gördükleri hâlde yine de inanmamışlar, bu inkâr ve isyanları yüzünden de azaba uğramışlardır:

Allah, Hz. Musa'ya: *"Asanla denize vur!"* diye emretmiş, o denize vurunca deniz hemen yarılmış; Musa ve ümmeti kurtarılıp Firavun ve ordusu boğulduğu hâlde onların çoğu yine iman etmemişlerdir (Şu'arâ 26/63-67).

İşte bu açık inkârları ve günahları, zulümleri ve bozgunculukları yüzünden üzerlerine gökten korkunç bir azap indirilmiştir (Bakara 2/59; A'râf 7/162).

Ayrıca; Allah'ın peygamberleriyle alay etmişler, kıskançlıkları yüzünden onlara karşı gurur ve kibre kapılıp saygısız davranmışlardır. Mesela; Hz. Musa (a.s.) onlara: *"Allah, muhakkak sizin*

bir sığır kesmenizi emrediyor" deyince: *"Bizi alaya mı alıyorsun?"* diye cevap vermişlerdir. Bu sebeple azap üzerine azabı hak etmişlerdir (Bakara 2/67, 90; Nisâ 4/54). Peygamberimiz'e de (s.) "es-selâmu aleyk" yerine *"es-sâmu aleyk (sana ölüm olsun)"* demişler, sonra da *"Allah bize azap etmeli değil mi?"* diyerek küfür, isyan ve inkârlarını alaycı tutumlarıyla birlikte ortaya koymuşlardır (Mücadele 58/8).

CEBRAİL'E, KUR'ÂN'A VE DİNE KİN DUYANLAR

Yahudiler hem Hz. Peygamber'e (s.) hem de ona vahyi getiren Hz. Cebrail'e ve Kur'ân'a düşmandırlar:

"De ki: Cibril'e kim düşman ise, (bilsin ki) gerçekten onu (Kitabı), Allah'ın izniyle kendinden öncekileri doğrulayıcı ve müminler için hidayet ve müjde verici olarak senin kalbine indiren odur." (Bakara 2/97).

Yüce Rabbimizin, kutlu peygamberi Hz. Muhammed'e (s.) Kur'ân'ı inzal buyurması, onlardan çoğunun taşkınlıklarını ve inkârlarını artırmıştır (Mâide 5/64, 68). Bugün de Kur'ân'a düşmanlıkları had safhadadır.

Yahudiler İslâm'a karşı büyük kin/hınc besler; *"Dinledik ve isyan ettik!"* derler (Nisâ 4/46).

İNANANLARI İNKÂRA DÖNDÜRMEK İSTEYENLER

İnkârcı Siyonist Yahudiler, Allah'ın "dosdoğru dini" İslâm'da çarpıklık arayarak insanları ondan alkoymaya ve müminleri de ondan geri çevirip inkâra sürüklemeye çalışırlar:

Müminleri Allah yolundan, onda bir çarpıklık arayarak çevirmeye çalışırlar (Âl-i İmrân 3/99).

Kitap Ehlinden çoğu, kendilerine gerçek (hak) apaçık belli olduktan sonra, nefislerini (kuşatan) kıskançlıktan dolayı, müminleri imanlarından sonra inkâra döndürmek arzusunda olurlar (Bakara 2/109).

Ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek isterler (Tevbe 9/32).

Bugün medya gücünü son derece etkili biçimde kullanan Siyonistler, insanlığın tek kurtuluş umudu olan İslâm'ın nurunu söndürmek ve onu terörizmle, gerilikle özdeşleştirmek için her

şeyi yapmakta ve İslam'da -sözde- çarpıklıklar arayarak insanların zihinlerinde kuşku uyandırmaya çalışmaktadırlar.

MÜMİNLERE DÜŞMANLIKTA İNSANLARIN EN ŞİDDETLİLERİ

Rabbimiz Yahudilerin şiddetli düşmanlıkları hakkında Peygamberimiz'i (s.) ve müminleri uyarmıştır:

"Müminlere düşmanlıkta insanların en şiddetlisi olarak Yahudi ve müşrikleri bulursun." (Mâide 5/82).

Bu düşmanlıkla; müminlerin sapık olduğunu iddia ederler ve inkârcıları Müslümanlara tercih ederler.

Onların çoğu, inkâra sapanlarla dostluklar kurarlar (Mâide 5/81). Cib't'e ve tâğûta inanıp saptıkları gibi, inkâr edenleri iman edenlerden daha doğru bir yolda görürler (Nisâ 4/51).

Yine bu düşmanlıkları sebebiyledir ki müminlere karşı sürekli tuzaklar, planlar kurarlar ve onların hiçbir zaman iyi bir durumda olmasını istemezler:

"Onlar bir tuzak kurarlar. Allah da bir plan kurar. Allah, planı en hayırlı olanıdır." (Âl-i İmrân 3/54).

Kâfir ve müşrik olan Kitap Ehli, Allah'tan müminlere bir hayrın gelmesini istemezler (Bakara 2/105).

Bu düşmanlıklarını etkili kılmak için müminler arasında casusluk yaparlar ve Müslümanlara düşman olan bütün topluluklarla iş birliği yaparlar. Rabbimizin beyanıyla; *"Küfür yolunda koşuşan Yahudiler, yalana kulak tutanlar ve diğer topluluklar adına haber toplayanlardır."* (Mâide 5/41).

Bu yüzden Rabbimiz, müminlerin Yahudiler başta olmak üzere başkalarına güvenmemelerini söyler:

"Ve sizin dininize uyanlardan başkasına inanıp güvenmeyin." (Al-i İmrân, 3/73).

Kur'ân-ı Kerim'de Siyonist Yahudilerin aslında Tevrat'a da inanmadıkları, ondan kuşku duydukları ve din bilginlerinin görüşlerine uyararak kendi zanlarınca saçma bir 'din' oluşturdukları ortaya konulur.

HAYAT TARZLARINA UYMADIKLARI SÜRECE MÜMİNLERDEN ASLA RAZI OLMAYANLAR

Bakara Suresi'nin 120. ayeti, geçmişte olduğu gibi bugün ve yarın da geçerli olan Siyonist duruşa dikkatimizi çeker: Hem Yahudiler hem de Hristiyanlar için geçerli olan bu tutum; "Sen onların milletlerine (hayat tarzlarına) uymadıkça onlar da senden kesinlikle hoşnut olmayacaklardır!" hakikatidir. Bu durum, geçmişten bugüne defalarca test edilmiş bir vakıa olarak karşımızda durmaktadır.

Müslümanlardan hoşlanmamakla kalmayan bu tutum onlardan intikam alma düzeyine kadar varır:

"Ey Kitap Ehli, yalnızca Allah'a, bize indirilene ve önceden indirilene inanmamız ve sizin çoğunuzun fasıklar olmanız nedeniyle mi bizden hoşlanmıyor da intikam almaya kalkışıyorsunuz?" (Mâide 5/59).

Rabbimiz, Yahudilerin ve diğer Kitap Ehli toplulukların bu düşmanlıkları, intikamcı tutumları ve müminlerle alay etmeleri sebebiyle onları dost, veli ve sırdaş edinmemeyi tavsiye buyurur:

"Ey iman edenler, sizden önce kendilerine kitap verilenlerden dininizi alay ve oyun konusu edinenleri ve kâfirleri dostlar (veliler) edinmeyin. Ve eğer inanıyorsanız, Allah'tan korkup sakının. Onlar, siz birbirinizi namaza çağırduğunuzda onu alay ve oyun konusu edinirler. Bu, gerçekten onların akıl erdirmeyen bir topluluk olmalarındandır." (Mâide 5/57-58).

Âl-i İmrân suresinin 118-120. ayetlerinde de müminlerin kendilerinden başkalarını dost ve sırdaş edinmemeleri, zira İslâm düşmanlarının

müminlere her fırsatta sıkıntı vermek istedikleri, kin besledikleri ve öfkelerinin de ağızlarından taşıdığı beyan edilir; nihayet “*De ki: Öfkenizle geberin!*” buyrulur.

KAN DÖKÜCÜLER, KATLİAM YAPANLAR VE SÖZLERİNE GÜVENİLMEZLER

İnkârcı Yahudilerin kadim tarihi hep döneçlik, ihanet, şiddet, vahşet, katliam ve sürgünlerle doludur:

Rab Teâlâ: “*Allah’tan başkasına kulluk etmeyin, anneye-babaya, yakınlara, yetimlere ve yoksullara iyilikle davranın, insanlara güzel söz söyleyin, namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin*” diye kendilerinden misak aldığı hâlde, onlar, pek azı hariç bu sözlerinden dönmüşler ve yüz çevirmişlerdir (Bakara2/83).

ise, müminlere olan kin ve düşmanlıklarını ortaya koyar, onlar aleyhine planlar kurarlar (Bakara 2/76).

Allah’a ve Resûlü’ne düşmanlıklarının cezası ise dünyada sürgün, ahirette de azaptır (Haşır 59/3-4).

Bu yüzden Rabbimiz, onlar hakkında; “*İçlerinden birazı dışında, onlardan sürekli ihanet görür durursun.*” buyurarak Peygamberi’ni (s.) ve biz Muhammed ümmetini uyarmıştır (Mâide 5/13).

AÇĞÖZLÜ, HARAM YİYİCİ, AZGIN NANKÖRLER

Azginlikları ve hakka/hakikate saldırmaları sebebiyle Allah Yahudileri cezalandırmıştır (En’âm 6/146). Onların yaptıkları zulümler

Kur’ân-ı Kerim’in bize haber verdikleri bugünün Siyonistlerini de iyi tanıyıp bilmemiz ve onlara karşı duruşumuzu ve tavrımızı netleştirmemiz bakımından son derece önemli olduğu gibi onları tuzaklarına düşmememiz bakımından da vazgeçilmezdir.

“*Birbirinizin kanını dökmeyin, birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayın*” diye Rabbimiz kendilerinden söz aldığı ve bunu kendileri de onaylayıp şahitlik ettikleri hâlde yine de birbirlerini öldürmüşler, bir kısmını yurtlarından sürüp-çıkarmışlar, günah ve düşmanlıkla aleyhlerinde ittifaqlar kurmuşlar, işledikleri haramlar sebebiyle de ceza olarak dünya hayatında aşağılanmayı, kıyamet gününde ise azabın en şiddetli olanına uğratılmayı hak etmişlerdir (Bakara 2/84-85).

Ne zaman sözleşme yapsalar, içlerinden bir kısmı mutlaka onu bozmuştur, bozarlar (Bakara 2/100).

Yeryüzünde sürekli fitne çıkarmaya, bozgunculuğa çalışmışlardır, çalışırlar (Mâide 5/64). Allah Teâlâ, Kitap’ta İsrailoğulları’na şu hükümü vermiştir: “*Muhakkak siz yeryüzünde iki defa bozgunculuk çıkaracaksınız ve büyük bir kibirleniş-yükselişle kibirlenecek-yükseleceksiniz.*” (İsrâ 17/4).

İman edenlerle karşılaştıklarında “İman ettik!” derler; kendi başlarına kaldıkları zaman

ve insanları Allah’ın yolundan alıkoymaları nedeniyle (önceleri) kendilerine helal kılınmış güzel şeyleri Allah onlara haram kılmıştır (Nisâ 4/160). Fakat onlar Allah’ın kendileri için koyduğu yasakları ve Cumartesi yasağını da çiğneyerek haddi aşmışlardır (A’râf 7/163).

Kur’ân ayrıca; Yahudilerin haram yiyici, faiz yiyici, açğözlü, nankör bir ahali olduklarını deşifre eder:

Onlar, yalana kulak tutanlar, haram yiyicilerdir (Mâide 5/42).

Onlar, yasaklandığı hâlde faiz alırlar ve insanların mallarını haksız yere yerler (Nisa 4/161).

Yahudi bilginlerinden ve Hıristiyan rahiplerinden çoğu, insanların mallarını haksızlıkla yerler ve onları Allah’ın yolundan alıkoymalar. Altını ve gümüşü biriktirir, Allah yolunda harcamazlar (Tevbe 9/34).

- Rabbimizin ikram ettiği kudret helvası ve bildircından bıkan Yahudiler bakla, acur, soğan, sarımsak, mercimek isteyince, üzerlerine zillet

ve meskenet damgası vuruldu ve Allah'ın gazabına uğradılar. Bu, isyanları, Allah'ın ayetlerini tanımamaları ve peygamberlerini haksızca öldürmelerindendi (Bakara, 2/61).

- Kitap Ehli, özellikle Yahudiler kendilerinden olmayanlara her türlü muameleyi caiz görürler; "ümmiler (Ehl-i Kitap olmayanlar) konusunda üzerinizde bir yol/sorumluluk yoktur" derler. (Âl-i İmrân, 3/75)

ALLAH'IN KADRİNİ GEREĞİNCE TAKDİR EDEMEYEN PAGAN MÜFTERİLER

Yahudiler; "Allah, beşere hiçbir şey indirmede" demekle Allah Teâlâ'nın kadrini gereği gibi takdir edememişlerdir (En'âm 6/91). Allah'ın kadrini bilemeyince de şirke ve paganizme sapsmışlardır.

Cinleri Allah'a ortak koşmuşlardır (En'âm 6/100).

Kendilerine apaçık belgeler geldikten sonra bu zağıyı (ilah) edinmişlerdir (Nisâ 4/153; Bakara 2/51).

Hiçbir bilgiye dayanmaksızın Allah'a oğullar ve kızlar yakıştıırıp-uydurmuşlardır (En'âm 6/100)

"Allah oğul edindi" (Bakara 2/116); "Üzeyir Allah'ın oğludur" diyerek Allah'a iftira atmışlardır (Tevbe 9/30).

Dahası; Yüce Allah'ı -hâşâ- cimrilik ve fakirlikle suçlayıp, kendilerinin zengin olduklarını söylemişlerdir.

"Allah fakirdir, biz ise zenginiz" diyerek Allah'la alay etmeye yeltenen (Âl-i İmrân 3/181) Yahudiler: "Allah'ın eli sıkıdır" demişler; bu yüzden de elleri bağlanmış ve lanetlenmişlerdir (Mâide 5/64).

KENDİLERİNİ ALLAH'IN ÇOCUKLARI VE DOSTLARI OLARAK GÖREN SEÇKİNCİLER

Yahudiler de Hıristiyanlar da kendilerinin Allah'ın seçilmiş kulları, dostları ve hatta çocukları olduklarına dair çeşitli iddialarda bulunmuşlardır. Yüce Rabbimizin onlara cevabı ise şöyledir:

"Biz Allah'ın çocuklarıyız ve sevdiğimiziz" dediler. De ki: "Peki, ne diye günahlarınızdan dolayı size azap ediyor? Hayır, siz O'nun yarattığından birer beşersiniz. O, dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve onların arasındakilerin tümünün mülkü Allah'ındır. Son varış onadır" (Mâide 5/18).

"De ki: "Ey Yahudiler, eğer siz, (bütün) insanlardan ayrı olarak yalnızca sizlerin gerçekten Allah'ın velileri (dost ve sevgili kulları) olduğunuzu öne sürüyorsanız, o hâlde ölümü temenni edin; eğer doğru sözlü iseniz (bunu çekinmeden yapın)" (Cum'a 62/6).

Onlar, Allah'ın çocukları ve velileri oldukları için sadece kendilerinin cennete gireceklerine inanırlar:

"Yahudi veya Hıristiyan olmayan hiç kimse kesin olarak cennete giremez" dediler. Bu, onların kendi kuruntularıdır. De ki: "Eğer doğru sözlüyseniz, kesin kanıtınızı getirin" (Bakara 2/111 ve 135).

“De ki: “Eğer Allah katında ahiret yurdu, başka insanların değil de yalnızca sizin ise (ve) doğru sözlüyseniz, öyleyse hemen ölümü dileyin” (Bakara 2/94).

Oysa onlar, aşağıda görüleceği üzere, ölümü istemedikleri gibi dünyaya da çok bağlıdır.

ÖLÜMDEN ÇOK KORKAN DÜNYACILAR

Rabbimiz, bugünkü Siyonistlerin atalarının dünyaya aşırı düşkünlüklerine dikkatlerimizi çeker:

“Andolsun, onları (Yahudileri) hayata karşı (diğer) insanlardan ve şirk koşanlardan (bile) daha ihtirash bulursun. (Onlardan) Her biri, bin yıl yaşatılsın ister; oysa bunca yaşamayı onu azaptan kurtarmaz. Allah, onların yapmakta olduklarını görür” (Bakara 2/96).

Aslında onlar dünyayı ahirete tercih etmiş, ahiretten tamamen ümit kesmiş dünyevilerdir:

“Onlar, ahireti verip dünya hayatını satın alanlardır” (Bakara 2/86). “Onlar kâfirlerin mezar halkından ümit kesmeleri gibi ahiretten ümit kesenlerdir” (Mümtehine 60/13).

Bu yüzden de ölümü hiç istemezler ve ölümden çok korkarlar:

“De ki: ‘Ey Yahudiler, eğer siz bütün insanlardan ayrı olarak yalnızca sizlerin gerçekten

Allah’ın velileri olduğunuzu öne sürüyorsanız, o hâlde ölümü temenni edin; eğer doğru sözlü iseniz.’ Oysa onlar, ellerinin yapıp ettikleri sebebiyle bunu hiçbir zaman istemezler” (Cum’a 62/6-7; Bakara 2/94-95).

TEVRAT’A İNANMAYIP DİN ADAMLARINI İLAHLAŞTIRANLAR

Kur’ân-ı Kerim’de Siyonist Yahudilerin aslında Tevrat’a da inanmadıkları, ondan kuşku duydukları ve din bilginlerinin görüşlerine uyarak kendi zanlarınca saçma bir “din” oluşturdukları ortaya konulur:

“Onlar Allah’ın hükmünün bulunduğu Tevrat yanlarında olduğu hâlde ona inanmazlar” (Mâide 5/43).

Rabbimiz, kendilerine Tevrat yükletilip de sonra onun yükümlülüklerini yerine getirmeyenlerin durumunu, kitap yüklü eşeğin durumuna benzetmiştir (Cum’a 62/5).

“Buna karşılık, Allah’ı bırakıp bilginlerini ve rahiplerini rabler (ilahlar) edinmişlerdir” (Tevbe 9/31). “Kitabı bilmezler; (bildikleri) bir sürü asılsız/saçma şeylerdir; onlar yalnızca zannederler” (Bakara 2/78).

“Kitaba mirasçı olanlar, ona karşı kuşku verici bir tereddüt içindedirler” (Şura 42/14).

ALLAH'IN SÖZÜNÜ DEĞİŞTİRİP ÇIKAR ARACI YAPAN OPÖRTÜNİSTLER

İnkârcı Yahudilerin bir diğere olumsuz özellikleri ise Allah'ın kelamını tahrif etmeleridir:

“Kendilerine söylenen sözü bir başkasıyla değıştirmişlerdir” (Bakara 2/59; A'râf 7/162).

“Allah'ın sözünü işitip akıl erdirdikten sonra bile değıştirmişlerdir” (Bakara 2/75).

“Onlar, Allah'ın kelimelerini konuldukları yerlerden saptırmişlardır” (Nisâ 4/46; Mâide 5/13, 41).

“Rabbimiz; “Şu şehre girin ve orada istediğiniz yerde bol bol yiyein, yalnızca secde ederek kapısından girerken ‘dileğimiz bağışlanmadır’ deyin de hatalarınızı bağışlayalım; iyilik yapanların (ecirlerini) artırırız” buyurmuş; ama onlar, kendilerine söylenen sözü bir başkasıyla değıştirmişlerdir (Bakara 2/58-59).

“Kitabı elleriyle yazıp sonra az bir değere satmak için ‘Bu Allah katındandır’ demişlerdir” (Bakara 2/79).

“Allah'ın indirdiğı kitaptan bir şeyi gizlemişler ve onunla az bir değeri satın almışlardır” (Bakara2/174).

Bütün bunlar, inkârcı Yahudilerin dini kendi çıkarlarına alet eden oportünist karakterlerini ele verir.

SAVAŞMAYI GÖZE ALAMAYAN KORKAKLAR

“Ey Musa! Biz, o düşmanlar durduğı sürece hiçbir zaman oraya girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin git, ikiniz savaşın. Biz burada oturacağız” (Mâide 5/24) diyerek peygamberlerini düşmanları karşısında yapayalnız bırakan Yahudiler, tarih boyunca zor zamanlarda hep aynı tavrı sergilemişlerdir.

Hız. Musa'dan (a.s.) sonra gönderilen bir peygamberlerine: *“Bize bir melik gönder de Allah yolunda savaşalım”* demişler, ama onlara savaş farz kılınca az bir kısmı hariç yüz çevirmişlerdir (Bakara 2/246).

Yahudiler, özellikle müminlerle savaşarlarsa onlara arkalarını dönüp kaçarlar (Âl-i İmrân 3/111).

Bu tavrı, günümüzdeki Siyonist Yahudiler için de fazlasıyla geçerli bir durumdur. Zira Allah, onların arasına kıyâmet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kin sokmuştur (Mâide5/64). Bunun sebebi de işlerini kendi aralarında parçalamaları, dinlerinde bölünmeleridir (Enbiyâ 21/93). Yine kendilerine ilim geldikten sonra yalnızca aralarındaki ‘tecevüz ve haksızlık’ dolayısıyla ayrılığa düşmeleridir (Şûrâ 42/14).

Ancak bugün yeryüzünde yaşayan bütün Yahudiler Siyonist olmadığı gibi Kur'ân-ı Kerim'de de tüm Yahudilerin/İsrailoğullarının ve Kitap Ehli'nin aynı olumsuz özelliklere sahip olmadığı beyan edilir:

“Kitap Ehli'nden öyle bir topluluk vardır ki gece vaktinde ayakta durup Allah'ın ayetlerini okuyarak secdeye kapanurlar” (Âl-i İmrân 3/113).

NETİCE: KUR'ÂN'DA ANLATILAN “LANETLİ GELENEK” GÜNÜMÜZÜN SİYONİSTLERİDİR

Yüce Rabbimizin Kur'ân-ı Kerim'de pek çok özelliklerini deşifre ettiği “lanetlenmiş Yahudilerin” Peygamber Efendimiz (s.) devrindekilere ve günümüzdeki Siyonist çeteye aynen benzediğı; yani bugünkü Siyonistlerin karakteristik özelliklerinin kadim inkârcı Yahudi geleneğı ile birebir örtüştüğü apaçık ortadadır.

Kur'ân-ı Kerim'in bize haber verdiği “lanetli geleneğı” bütün bu özellikleri ile çok iyi tanıyıp bilmemiz, bugünün Siyonistlerini de iyi tanıyıp bilmemiz ve onlara karşı duruşumuzu ve tavrımızı netleştirmemiz bakımından son derece önemli olduğu gibi onları tuzaklarına düşmemiz bakımından da vazgeçilmezdir.

DEVİRİM, HAMAS VE MEDENİYET

— ALİ AKGÜN —

İslâm medeniyeti, Kur'ân'ın ebedî mesajını bütün insanlığa bildirmek ve yeryüzünde Allah'ın hâkimiyetini gerçekleştirmek için büyük bir özlemdir. Bugün İslâm dünyasını oluşturan ülkelerin devlet anlayışlarında İslâmî prensipler geçerli değildir. Var olan Müslüman toplumların dünya görüşleri ve hayat tarzları tevhide değildir. Bilimcilik, teknokrazi, ekonomik büyüme, sekülerizm gibi yeni putlar halk nezdinde kabul görür olmuştur. Bu zemin üstünde ümmetin yakın zamanda bir İslâm medeniyeti binasını yükseltmesi mümkün görünmemektedir.

ABD'nin kontrolündeki dünya sistemi yeryüzünün dört bir yanında toplumların hayat şeklini etkileyip belirlemektedir. Önce sömürgecilikle başlayıp yeryüzüne yayılan ve "küreselleştirilen İngiliz-Yahudi Medeniyeti"¹ İkinci Dünya Savaşı'yla birlikte merkezini İngiltere'den ABD'ye taşıyarak yeni bir aşamaya geçmiştir. Dünya sisteminin ideolojisi liberalizmdir. Liberalizm Batı aydınlanmasından doğan felsefi bir görüştür. Demokrasiye, hürriyete, piyasa kapitalizmine vurgu yapan ve insanın kendi kendine yettiği inancını savunan bir yaklaşımdır. Sistemin ideoloğu Fukuyama, 1990'larda Sovyetlerin çöküşüyle liberal demokrasinin ciddi bir rakibinin kalmadığını iddia ediyordu. Buna göre liberal demokrasi "insanlığın ideolojik evriminin son noktası" ve "siyasi yönetim biçimlerinin en gelişmiş hâli" olarak ileri sürü-

lüyordu.² Oysa öte yandan yaşanan gerçeklik bu iddiayı yalanlamaktadır. Günümüzde toplumlar din, dil, ırk veya başka ayrımlar nedeniyle eşit hak ve özgürlüklere sahip konumda değildir. Zengin ülkelerle fakir ülkeler arasındaki uçurum giderek derinleşiyor. Ülkelerdeki savaş ve yıkımın nedeni de Batı'nın sömürgeci/emperyalist girişimleridir.

Günümüzde "İngiliz-Yahudi medeniyetini" temsil eden ABD'nin öncülüğündeki dünya sisteminin düşünce düzeyinde tek rakibi İslâm medeniyetidir. Aslında İslâm eşsizdir. İslâm'ın getirdiği nizam, çağdaş düzen ve sistemlerden onlarla kıyaslanamayacak kadar üstün ve hayırlıdır. İslâm beşeriyetin barış ümididir.

Şu görülebilir ki insanlar, ABD ve müttefiklerinin kurduğu düzenin kesin zafere ulaştığını ve İslâm fikriyatının da bir daha uyanmamak üzere uykuya daldığını sanıyorlar. Dünya sistemini kontrol edenler işin öyle olmadığını biliyorlar elbette. Bu yönde de birtakım tuzaklar kuruyorlar.

DİN VE DEVLET

Kur'ân bize şöyle söylüyor: "Sizden inanıp iyi işler yapanlara Allah şöyle vaat etti: 'Onlardan öncekileri nasıl hükümler kıldysa onları da yeryüzünde hükümler kılacak ve mutlaka onlara kendileri için razı olduğu dinlerini kuvvetle tatbik kudreti verecek ve mutlaka onları korkularının arkasından emniyete kavuşturacak.'" (24/55) "Bir kavim kendini değiştirmedikçe Allah o kavmin durumunu değiştirmez." (13/11)

1 İngiliz Yahudi medeniyetine gelince; o Yeniçağ dindışı Batı Avrupa medeniyetinin tabii uzvi devamı olarak da görülebilir. Yeni Çağ'da baş göstermiş olan islahat, insancılık ile aydınlanma devrimcilikleri İngiliz-Yahudi medeniyeti çerçevesinde temellenerek kurumuşlardır. Ş. Teoman Durah, *Çağdaş Küresel Medeniyet*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2000, s. 21.

2 S. Burchill, A. Linklater, R. Devetak vd. *Uluslararası İlişkiler Teorileri*, çev. Muhammed Ali Ağcan, Ali Aslan, Küre Yayınları, İstanbul, 2021, s. 86.

“Eğer yüz çevirecek olursanız, Allah sizin yerinize başka bir kavim getirir de onlar sizin gibi olmazlar.” (47/38) “Yoksa siz sizden önce geçenlerin durumu başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Onlara öyle yoksulluk ve sıkıntı dokunmuştu, öyle sarsılmışlardı ki, nihayet peygamber ve onunla birlikte inananlar; ‘Allah’ın yardımı ne zaman?’ diyecek olmuşlardı. İyi bilin ki Allah’ın yardımı yakındır.” (2/214) “Bu, Allah’ın gerçek müminleri ortaya çıkarması ve sizden şahitler/şehitler edinmesi içindir.” (3/140) “Size ne oluyor ki Allah yolunda ve çaresizlik içinde bırakılan: ‘Ey büyük Rabbimiz bizi şu halkı zalim olan memleketten çıkar, bize katından bir koruyucu gönder, bize katından bir yardımcı ver!’ diyen zayıf erkek, kadın ve çocuklar uğrunda savaşmıyorsunuz?” (4/75)

İslâm’da ahlaki bir davetle, ibadetlerle ilgili bir yan olduğu gibi, devlet idaresi, hukuk, iktisat ve devletlerarası ilişkilerle ilgili bir taraf da vardır. En önemli husus da elbette İslâm bir toplumda tatbik edilmelidir. Çünkü insanlar hayata geçtiğini, uygulandığını görmedikçe sadece fikir düzeyinde kalmış bir inanca önem vermezler. Bugün İslâmî prensipleri benimsemiş, toplumun bütün katmanlarında ve hayatın tüm alanlarında; siyasi, hukuki, ekonomik ve ilmi konularda İslâmî usulün esaslarını gerçekleştirmiş bir İslâm devleti olmadığı için İslâm ümmetinin varlığı hissedilmemektedir.

İslâm düşüncesi belirli bir zaman ve mekânla kayıtlı olmadığı gibi, gelişmenin düzeyi ve aşamalarından herhangi biriyle de sınırlı değildir. ‘Onun gayesi sunmuş olduğu yeni

nizamı zaman içinde kesintisiz bir hareketle geliştirmektedir.”³

Müslümanlar dünya ve bilgiyle ilişkiler konusunda İslâmî düşünme yeteneğini yeniden kazanmalıdırlar. Bu, âlimlere düşen bir görevdir. Özellikle 19. yüzyıldan bu yana temel kaynaklarımıza bakışta kaybettiklerimizi bulma arayışı, İslâm’ın değer ve öğretilerine tekrar dönüşümüz için bir başlangıç sağlayabilir.

Dış dünya var oluşunu gerçekliğin nihai sebebi Allah’a borçludur. Tevhidi düşünüşün metodolojisinin en karakteristik özelliği hakikatin tekliği ilkesine sahip oluşudur. İslâm buna bir de ümmetçilik ilkesini katar. Bu ilke hiçbir değeri ve hiçbir buyruğu kişisel, yalnızca bireye ait olarak görmez. Allah’ın buyrukları ya da ahlaki emirleri esas itibarıyla ümmetin sosyal düzenine yönelik emirlerdir ve orada yürürlüktedirler.

Seyyid Kutub İslâm nizamının benzersizliğini ve hayata geçmesi gerektiğini belirtirken şöyle söylemektedir: “Bizim insanlığın tanımadığı ve üretmesinin de mümkün olmadığı yepyeni ve mükemmel bir değere sahip olduğumuz konusunda kuşku yoktur. Ancak bu yeni ve mükemmel değer -daha evvel de vurguladığımız gibi- mutlaka pratik hayatta fiilen uygulanması, bir toplumun bunu yaşaması zorunludur. Bu ise Müslümanların eskiden beri yaşadığı yerlerde yeniden diriliş hareketinin başlatılmasını gerekli kılar. Uzak veya yakın bir zamanda insanlığın liderliğini ele geçirmek, işte bu yeniden dirilişin peşinden gelecektir.”⁴

3 Seyyid Kutub, *İslâm Düşüncesi 2*, çev. H. Fehmi Ulus, Beka Yayınları, İstanbul 2017, s. 53.

4 Seyyid Kutub, *Yoldaki İşaretler*, çev. Kamil M. Çetiner, Beka Yayınları, İstanbul 2017, s. 14. İslâm’ın uygulama yeteneğini Thomas Carlyle de şöyle ifade etmektedir: “İslâm’ın çıkışıyla Arapların putperestliği, Hristiyanlığın gücü ve haklı olmayan her

Günümüzde ‘İngiliz-Yahudi medeniyetini’ temsil eden ABD’nin öncülüğündeki dünya sisteminin düşünce düzeyinde tek rakibi İslâm medeniyetidir.

Günümüzde İslâm âleminin sönüklüğü aşikârdır. Mesele ile ilgili birçok sebep ileri sürülebilir. Belki de en önemli sebeplerden biri ümmetin iktidarı kaybetmesidir. “Din temel ve esastır, iktidar ise onun koruyucusudur.”⁵ Bu itibarla sosyal bir otorite olan devlet vazgeçilmez bir araçtır. Adil bir devlet İslâm’ı ışıltatmak, yeryüzünde vahyin dinamizmini gerçekleştirmek ve bâtılı ortadan kaldırmak sorumluluğunu üstlenecek bir toplum oluşturmak için mutlaka gereklidir.

İslâmî bir idarenin ortaya çıkması için birkaç yol sayılabilir. 2012’de Mısır’da ve 2013’de Tunus’ta olduğu gibi halka hitap edip, demokratik sistem içinde, seçimlerle iktidarı kazanmayı düşünebilir Müslümanlar. İran’da 1979 yılında olduğu şekilde kanlı bir halk ayaklanmasından sonra gerçekleştirilen devrim yoluyla iktidarın elde edilmesi de mümkündür. Farklı yöntemler söz konusu olabilir. Mısır’da halkın seçtiği Cumhurbaşkanı Mursi zindanda ölüme sürüklenmiştir. Tunus’ta da İslâmî hareketin

şey sanki birer odun parçası olup İslâm’ın ateşinde yanıp kül oluverdi. Allah Arapları İslâm’la karanlıktan aydınlığa çıkardı. Adı sanı kaybolmuş bir toplumu ve hayat eseri kalmamış, sesi sedası kesilmiş bir yeri yeniden hayata kavuşturdu. Onlara kendi katından bir kitapla peygamber gönderdi. Böylece birdenbire Arap toplumunun sessizliği şöhrate, uyuşukluğu uyanıklık ve dinçliğe, düşüklüğü yüceliğe ve zayıflığı kuvvete dönüştürdü. Parlayan kıvılcımı nuru kıtalara yayılıp güneyden kuzeye, doğudan batıya dünyayı dört bir yandan çevreledi. İslâm’ın çıkışından daha bir yüzyıl sonra Arapların güçlerinin bir ucu Endülüs’e diğer ucu Hindistan’a ulaştı. İslâm devleti insanlık içerisinde çeşitli faaliyetleriyle yüzyıllarca iyilik, bolluk, huzur ve bayındırlıkla hüküm sürdü. Fethi Yeken, *İslâm*, çev. Cuma Ağa, İnkılab Yayınları, İstanbul, 1986, s. 27.

- 5 “Din esastır, devlet ise onun koruyucusudur. Temeli bulunmayan şey yıkıma mahkûmdur; koruyucusu olmayan şey de kaybolmaya mahkûmdur” ifadesi Gazali’nin *İhya* kitabında zikrettiği bir sözdür. Gannuşi, *İslâm Devletinde Kamusal Özgürlükler*, çev. Osman Tunç, İstanbul, 2015, s. 120.

seçimlerdeki başarısı yok sayılmış ve Gannuşi hapsedilmiştir. İran devriminin oluş şartları söz konusu olabilir. İlk iki durumda neticede bir başarısızlık meydana gelmiştir. İkisinde de ordu darbe yapmıştır. Mısır’da Müslüman Kardeşler’e yönelik bir katliam gerçekleştirilmiştir, dolayısıyla halkın seçimiyle iktidar olma hususunda aklı meşgul eden kuşkular vardır.⁶ O hâlde Müslümanlar hâkimiyeti nasıl elde edeceklerdir?

HAMAS VE ÜMMET

Birinci Filistin İntifadası’yla birlikte mücadele içinde doğan HAMAS (İslâmî Direniş Hareketi) hem fikrî üstünlüğü itibarıyla hem de en büyük direniş fraksiyonu olması bakımından bugün Filistin hareketine liderlik etmektedir. Başka bir ifadeyle şu anda HAMAS hem hacim hem de rol açısından 1948 Arap-Yahudi savaşından⁷ günümüze kadar gelmiş geçmiş Filistin direniş ve kurtuluş hareketlerinin mirasçısı olduğu anlamına gelmektedir. Bu da HAMAS’ın üzerindeki manevi yükü ağırlaştırmaktadır.

Filistin mücadelesinin önemli bir aşamasını teşkil eden Fetih hareketinin direnişçi gücü giderek azalmıştır. Filistinli kitleler de Fetih hareketine zaman içinde mesafe koyarken, HAMAS’a daha üst bir konum vermeye başlamıştır. HAMAS bugün işgale direniş pozisyonunda denge ve rol açısından tek başına durmaktadır.

- 6 İran Devrimi’nin, yakın tarihin üç önemli devriminden (diğer ikisi 1789 Fransız Devrimi, 1917 Rus Devrimi) biri olduğu kuşkusuzdur. İran Devrimi bir burjuva devrimi değildir; bir proletarya veya köylü sınıfı devrimi de değildir. Milyonlarca insanın katılımıyla vuku bulan ve Şii özelliği baskın bir devrimdir. Fakat bu durum onun bir İslâm devrimi düşleyen insanlara örneklik teşkil etmesine mâni değildir. Bir İslâm devleti inşasını hedefleyen İslâmî hareketin İran devriminden alacağı çok dersler vardır. Tabii İran’ın da izlediği siyaseti gözden geçirmesi gerekir. Ulusal çıkarları temelinde politika izleme hatasından dönmelidir. Sünni dünyayla ve İslâmî hareketle daha içten bir diyalog kurması gerekir. Böylece Sünni toplumun desteğini kazanır ve bölgeye de büyük katkı sağlar.

- 7 Bu hareketin anası özellikle İhvan-ı Müslimin cemaatidir. İhvanın lideri Hasan el-Benna 1947’de Filistin’in kurtuluşu için Nil Vadisi Heyeti’ni oluşturdu. Müslüman Kardeşler mensupları 1948’de Arap-Yahudi savaşına katıldılar. HAMAS 1987’de İhvan’ın Filistin kolu olarak kuruldu. Tabii HAMAS’ın askeri kanadına ismini veren Şeyh İzzettin el-Kassam’ın mücadelesini ve İngilizlere karşı savaşırken 1935 yılında şehit olduğunu da belirtmek gerekir.

HAMAS'ın kuruluşundan 2006 yılına değin Filistin yönetiminden ayrı kendi programına ve planına sadık kalması kendisine bir üslup ve söylem gücü kazandırmıştır. 2006 genel seçimlerinde geniş Filistinli kitlelerin desteğini sağladı. HAMAS bugün de direniş yapısı üzerinden temel vizyonunu korumaktadır. Günümüzde fazlasıyla gösterdiği direniş onun güvenilirliğinin kanıtı olmaktadır. Bu şekilde HAMAS'ın halk desteği artmakta ve ulusal toplum nezdindeki konumu güçlenmektedir.

Bugün Batı Şeria'daki Filistin yönetiminin bütünüyle İsrail'in kontrolünde olması, Fetih hareketinin direniş gücünün kaybolması ve özellikle Gazze'ye yönelik ablukanın kuvvetle sürmesi HAMAS'ın sorumluluğunu artırmaktadır.

İslâmî hareket ve mücadelesi ümmet üzerinde bir diriliş nefesi üfleme etkisi yapabilir. Elbette eğer Müslümanların kalplerinde Allah'ın emirlerine bir nebze de olsa bağlılık kaldıysa.

Bugün genel siyasi ufuk çok belirsiz görünmektedir. ABD ve İslâm ülkeleri gibi aktörler İsrail-Filistin ilişkilerinde neticeyi etkileyebilecek konuma sahiptirler. Ayrıca Kudüs ve Mescid-i Aksa'nın durumunun İslâm dünyası üzerinde ilave bir tesirinin olduğunu da kabul etmek gerekir.

SONUÇ YERİNE

Müslümanlar zamanımızda İslâm medeniyetini inşa edecek devletler kurabilirler mi?⁸ Elbette bunu kendi öz güçleriyle yapmaları gerekir. Örneğin günümüz şartlarında, İslâmî prensiplerle kitleler devrim için mobilize edilebilir mi?

8 Günümüzde İslâm şariatını uyguladığını iddia eden devletler vardır tabii. İlk elde akla gelenler. Suudi Arabistan, Afganistan ve İran... Biz bir medeniyet ufku olan, Müslümanların gurur duyacağı işler yapan, dünyayı selamete erdirecek bir yaklaşımdan bahsediyoruz. İslâm her türlü baskı ve zulme karşı direnmeye bir çağrıdır. Eğer dünyada gerçekten bir İslâm devleti veya toplumu olsaydı 7 Ekim'de direniş için işgalci İsrail devletine karşı bir hamle yapan HAMAS'ı ve Gazze'yi yalnız bırakmazlardı; Yüce Allah'ın açık emrine "Size ne oluyor ki zayıf erkekler, kadınlar ve çocuklar için savaşıyorsunuz?" (Nisâ, 75) uyarlardı. Mescid-i Aksa'nın ve Kudüs'ün işgali de uyandırmazsa bu ümmeti ne uyandırır? Celal sahibi Rabbimizin yukarıda zikrettiğimiz 13/11, 47/38 ihtarlarını unutmayalım.

Devrimler devletlerin örgütlenme sisteminin ve devletlerarası ilişkilerin bir fonksiyonu olarak ortaya çıkarlar. Yani sadece bir devletin veya toplumun örgütlenme şekli -devrime yatkınlığı- ni etkilemekle birlikte- devrimci bir durumun oluşması için yeterli değildir. Devletlerarası ilişkiler de bir devrimin yerinin ve karakterinin tespitinde belirleyici bir role sahiptir. Özellikle günümüzdeki ABD merkezli dünya sistemi, devletleri, ulusları ve orduları satın alabilecek ezici bir güç olarak görülmektedir. Öte yandan devrim yapmak için kitlenin geniş bir silahlı gücün denetimini elinde tutması gerekir. Dolayısıyla ABD merkezli sistem, emperyalist çıkarlarını korumak adına, Müslüman Kardeşler veya benzeri İslâmî hareketlerin ülkelerinde bir devrim yapmasını önlemektedir.

NATO, AB, BM gibi kuruluşlar sistemin aparatlarıdır. Bu anlamda gerçekte hiçbir zaman Müslümanları desteklemezler. İsrail ABD'nin paralı askerliğini yapmaktadır. ABD de İsrail'in varlığı için tehdit gördüğü unsurları yok etmek veya zayıflatmak için işgaller dâhil her türlü eyleme destek vermektedir. Suriye ve Irak bölünmüş ve Sünni yapısı yok edilmiştir. Libya zayıflatılmıştır. Mısır ve Tunus'ta İslâmî hareket mensupları seçim yoluyla yönetime gelmişler ama askerî bir darbeye devrilmişlerdir. Başka bir ifadeyle ABD bu şekilde de Müslüman Kardeşler veya onun temsil ettiği düşüncenin iktidar olmasına mâni olmaktadır. ABD ve yerli iş birlikçileri bu konuda mahirdirler.

İslâm ümmeti bir devrim yapamıyorsa, demokratik bir sistemde de görüşlerini uygulayamıyorsa, çözüm nedir? Biz iflas etmiş Batı medeniyetine karşı beşeriyete onurunu ve kendi insani niteliklerini yeniden kazandıracak İslâm medeniyetini nasıl inşa edeceğiz?

İslâm ümmeti uyanmalıdır. İnsanlığın İslâm'ın cevaplarına ihtiyacı vardır. Sembolik anlamı ve manevi değeri çok yüksek bir eylem belki Müslümanların uyanışına sebep olabilir. 7 Ekim'de HAMAS tarafından İsrail'e karşı yapılan hamlenin böyle bir fonksiyonu olabilir. Ümmet İslâm'ın ilk kıblesi olan Mescid-i Aksa'nın ve vakıf toprağı olan Kudüs'ün kurtarılması için Filistinli kardeşlerine yardıma koşabilir. Doğrusu ufukta başka bir yol da görünmemektedir.

FİLİSTİN HAÇLI SEFERLERİNİN BİR UZANTISI MI?

Hüseyin MECDUBİ

Acaba Filistin'deki savaş Batı'nın Arap ve İslâm dünyasına yönelik Haçlı savaşının ilan edilmemiş bir halkası mı? 21'inci yüzyılda bu soru tuhaf görülebilir ancak tarihî olaylar zincirinin ve bu dosyada geçen onlarca yıl boyunca bazı Batılı ülkelerin çözüm arayışlarını engelleme yönündeki yaklaşımlarının takibi bu hissiyatı veriyor.

Bu çerçevede Kahire, Filistin-İsrail çekişmesinin son halkasının çözümünü için 21 Ekim'de "barış zirvesine" ev sahipliği yaptı. Arap yetkililer Batılıların, Filistin ve İsrail taraflarından sivillerin öldürülmesini kınayan kapanış bildirisini onaylamayı reddetmesinden ve Batılıların "İsrail'in kendini savunma hakkı" ifadesini bildiriye sokmakta ısrarcı davranmalarından dolayı dehşete düştü.

Batılı yöneticilerin uluslararası hukuku tehlikeli bir yorumla nasıl ele aldıklarını gösteren bir tutum. Bu durum İsrail'e dilediği suçları işleme hakkı veriyor. Batı bu tutumuyla Gazze şeridindeki sivillere yönelik İsrail ile Ukrayna savaşı arasında sergilediği pozisyonlarda çelişkiye düşmektedir! Hiç kuşkusuz Arap yetkililer ve özellikle de İsrail'le normalleşmeye inananlar hiç de yeni sayılmayan bu tutum sebebiyle Batı'nın kendilerini hor gördüğünü anladılar. Filistin sorunu etrafındaki birçok örnekten sadece biri bu...

İki devletli çözüm prensibini dilendiren ve boş bir slogan hâline getiren, buna karşın geçen yüzyılın kırklarından itibaren Filistin devletini tanımayı reddeden bu Batı'dır. Tüm bunlar yaşanırken Batı, sonuncuları Güney Sudan, Doğu Timor ve Kosova olmak üzere onlarca ülkeyi tanıdı.

İsrail'in askerî üstlüğünü muhafaza eden, yayılcı politikalarına karşı uluslararası hukukun uygulanmasını engelleyen ve suçlarını koruyan yine bu Batı oldu.

Son noktayla ilişkili olarak Gazze'de El-Ehli Baptist Hastanesi'nin bombalanması suçu işlendiğinden beri Washington, Londra ve Paris gibi büyük Batılı başkentler İsrail'i gelecekte Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde yargılanmaktan kurtarmak için âdeta üşüştiler. Buna karşın İslâmî Cihad'ı suçlamakta gecikmediler, İsrail'in tezini benimsediler ve uluslararası soruşturma açılmasına karşı çıktılar.

Bu olayların gölgesinde Fransa'nın eski dış istihbarat başkanı Alan Joje, 21 Ekim'de Fransız YouTube kanalı TVL'ye "İsrail'in Filistin devleti istemediğini, birçok Batılı başkent Filistin devleti istemediğini, Washington'un İsrail'in Ortadoğu'da uçak gemisi vasfıyla kalmasını istediğini" söyledi. Bu açıklama bir siyasi analistten değil, uluslararası istihbaratlar içinde en önemlilerinden birinin başında bulunan isimden geliyor, belgelerden ve yaşanmış deneyimlerden hareketle konuşuyor.

Batı tarihini düşünen biri Arap ve Müslüman olması gerekmiyor, sadece olayları tarihî ve fikrî bağlamına koyan vicdanlı bir tarihçi olsun yeter. Haçlı savaşlarından bu yana ve özellikle de büyük coğrafi keşiflerden ve Batı'nın Arap dünyasını sömürmesinden sonra Batılı liderlerden "Aşırılıkçı Batı nizamı" -aşırı sağcı partileri kast etmiyoruz- diye adlandırılacak derin bir akınum Arap ve İslâm dünyasını kasten büyük so-

runların rehini kıldığı sonucunu çıkaracaktır.

Kâh dün ve bugün her direnişi terör olarak tanımlıyor, kâh bazı ülkelere karşı savaş açıyor, kâh demokrasinin ve insan haklarının olmayışını, Arap yöneticilerin iktidar koltuğuna yapışmasını kullanarak ülkeler arasında toprak ve ideolojik çekişmelere sebebiyet veriyor. Amaç da Hıristiyanlığın ebedî rüyasına hizmet etmek... O da İsa Mesih'in dönüşünün büyük İsrail üzerinden geçmesi ve dolayısıyla şartsız desteğin sağlanması gereği.

Konu belirli bir tarihi dönemle ilişkili değil, Haçlı savaşlarından itibaren tüm dönemlerle ilişkili. İlk Haçlı savaşlarından Haçlı düşüncenin bir halkası olan emperyalizme kadar organize bir halat bu dönemleri birbirine bağlamaktadır. Bu Haçlı düşünce Filistin sorununu Arap dünyasına müdahale etmenin ve parçalamının gerekçesi olması için çözümsüz tutmaktadır.

Batı'nın, Filistin dosyasında kendi halklarına karşı "3 hayırdan" Fas Konferansına, Camp David ve Abraham antlaşmalarına geçen Arap dünyası liderlerinin ödüllerini dikkate alması mümkün değildir. Tarihi ödüllerin dikkate alınmaması Batı'nın Arap liderlerini hor görme boyutunu gösteriyor. Barış düşüncesiyle İsrail'e ne kadar hizmet etseler de "Allah'ın seçilmiş halkına" hizmet eden köleler konumunda kalacaklardır.

Evet, bu Batı akımı Filistin sorununun küresel bir çatlağa yol açtığı farkında... Çünkü ekonomi, kültür ve topraktan daha tehlikeli bir konuya, başka bir ifadeyle bazı zamanlar mantığı ortadan kaldırmaya çalışan "inanca" yoğunlaşıyor. Buna rağmen aşırılıkçı bu Batı akımı bu çekişmenin çözümsüz sürmesini muhafaza ediyor, çekişmenin hakikatinin bilinmemesi için Batı dünyası kamuoyunun büyük kesimi kasten kandırılıyor. Bu aslında bir tesadüf değil, nesilden nesile bu aşı-

rılıklı akımın ortasında miras bırakılan tarihî bir stratejik plandır. ABD Başkanı Joe Biden 20 Ekim 2023'te yaptığı "Bizler gelecek yılları belirleyecek tarihî bir yol ayırımındayız!" yollu sözünde haklıydı. Başkanlık görevine geldiğinden bu yana ikinci kez bu cümleyi kuruyor. Durumun tehlikeli olduğu izlenimi vermek için Beyaz Saray'dan hitap etmişti. Evet, ABD Başkanı şu iki sebeple sözünde haklı:

Birincisi Batı'daki aşırılıklı akım HAMAS ve Hizbullah gibi hareketlerin ve Mısır gibi bazı ülkelerin kazandığı bağımsız askerî güç sebebiyle Ortadoğu'da inisiyatifi kaybediyor. Zira uluslararası ilişkilerin formüle edilmesi esasında güç kavramına dayanmaktadır. Ardından uluslararası hukuk gelir. Çünkü İsrail artık Ortadoğu'yu korkutamıyor ve ABD, İsrail'in jandarmalık görevini yapmaması sebebiyle savaşın genişlemesi hâlinde Tel Aviv'i korumak için iki uçak gemisi ve savunma sistemi gönderdi.

İkincisi aşırılıklı Batı akımı yeni güçlerin ve özellikle de Ortadoğu çekişmelerinin çözümünde büyüyen bir rol oynamaya başlayan Çin'in ortaya çıktığını görüyor. Çin, Mart 2023'te Şii-Sünni anlamına gelen Suudi Arabistan-İran çekişmesini sonlandırmıştı. 7 Ekim yol ayrımı sonrası bu çekişmeye çözüm bulunması için Ortadoğu'ya temsilci gönderen ilk devlettir Çin.

Filistin sorununun çözümü ya "aşırılıklı Batı nizamı" nezdindeki Haçlı zihniyeti bırakacak ve halklar arasında eşit değerlere inanacak Batı aklının ortaya çıkmasıyla ya da Ortadoğu'da askerî güçlerin dengesi ve Pekin'in gelecekteki çözüm arayışında eklen rol oynamasıyla ilişkili hâle gelmiştir.

(El-Kudsü'l-Arabi gazetesi, القدس Faslı yazar, 23 Ekim 2023)

MESİRİ'YE GÖRE İSRAİL'İN ÇÖKÜŞÜNÜN 10 İŞARETİ

İman ABDULMUNİM

Yahudiler, Yahudilik ve Siyonizm adlı ansiklopedik eserin yazarı Mısırlı Düşünür Dr. Abdulvehhab el-Mesiri, İsrail'in çöküşünün yakın olduğunu gösteren 10 işaret belirliyor.

Mesiri [hayattayken] Islamonline internet sayfasına yaptığı özel açıklamalarda bu tahminin iyimserlik veya karamsarlıkla ilişkisinin bulunmadığını altını çizerek kendisinin İsrail basını ve kitaplarından derlediği verileri ve gerçekleri okuduğunu belirtiyordu.

Mesiri'nin belirlediği 10 işaret şunlar: İbrani devletinin toplumsal sisteminin erozyona uğraması, hâkim politikaları değiştir-

medeki başarısızlık, İsrail dışına göç edenlerin sayısındaki artış, ulusal uzlaşma teorisinin çöküşü, Yahudi devletinin mahiyetinin tanımlanamaması yanı sıra geleceğin belirsizliği, askerî bir yaşama yönelik isteksizlik, yerli halkın (Filistinlilerin) ortadan kaldırılamaması, İsrail'in Amerikan stratejisi üzerinde bir yüke dönüşmesi ve Filistin direnişinin sürmesi.

Sistemin Erozyona Uğraması

Mesiri İsrail'in toplumsal sisteminin erozyona uğramasının İsrail'in çöküşünün en önemli yönlerinden biri olduğunu düşünüyor. Bu erozyon da İbrani devletinin kurucusu David Ben-

Gurion'un tanımladığı "asimilasyon" teriminin tüm İsrail toplumunu, Yahudilerin dünyanın dört bir yanından getirdiği farklı kimliklerden uzakta ulusal ortak tek bir sistem içinde asimile etmekte başarısız kalması sonrasında yaşandı. Mesiri şu eklemeyi yapıyor: "Bu kavram İsrail'e gelen Yahudiler için ortak ulusal bir kimlik oluşturmakta başarısız oldu. İsrail toplumunda 48 Arapların ve azınlıklarının bütünleşme sorunu bulunmaktadır ve bu sorun hâlâ bir engel oluşturmaktadır. Ayrıca İsrail toplumu bir dizi fikrî ve etnik kutuplaşma ve çekişme içine düşmüştür."

Politikaların Değiştirilmesi

Hâkim politikaları değiştirmekle ilgili olarak Mesiri, bu politikaların değiştirilememesinin "İsrail içinde aydınlar ve düşünürlerde -parti içi çöküşün yaşanması ve İsrail'de genel isyanın ortaya çıkması derecesine varan- endişe hâlini arttırdığını, hatta ordu ve istihbarat kurumlarında altmışlı yıllarda hâkim siyasi sistemin geliştirilmesi adımlarının sekteye uğraması gölgesinde MOSSAD saflarında yaşananlara benzer bir hoşnutsuzluk hâlinin yaşanmasını yol açtığını" ifade ediyor.

Dışarıya Göç

Mesiri'nin belirlediği üçüncü işaret ise "İsrail'den dışarıya yönelik göç." Mesiri İsrail sicil kayıtlarının gelen toplam 6 milyonun 1 milyonunun İsrail dışına göç ettiğini doğruladığına işaret ediyor ve şöyle ekliyor: "Sadece 2007'de 18 binden fazla İsraili ülkeden çıkarken İsrail'e göç seviyesi 20 yılın en düşük oranlarına düştü."

Geleceğin Belirsizliği

Mesiri dışa yönelik bu göçü İsrail'in geleceğine belirsizliğe bağlayarak "İsrail toplumunun yapay bir toplum ve dolayısıyla bu bölgeye ait olmama duygusunun kalıcılığına" işaret ediyor. Mesiri bu tespiti doğrulaması

bağlamında İsrail eski cumhurbaşkanı Şimon Peres'in bir gazetecinin "İsrail bir 60 yıl daha hayatta kalacak mı?" yollu sorusuna verdiği "Bana önümüzdeki 10 yıl hayatta kalacak mı diye sorsana!" diye verdiği cevaba dikkat çekiyor.

Ulusal Konsensüs

Laikler ile dindarlar arasındaki uçurumun açılması dikkate alınarak "ulusal uzlaşma teorisinin çöküşü de İsrail'in çöküşünün işaretlerindedir. Bu uçurum Doğu, Batı ve Ortadoğulu dinî partiler arasında süren düşmanlık hâline yol açtı.

Yahudiliğin Mahiyeti

Mesiri İsrail'in şu ana kadar Yahudi devletinin mahiyetini belirlemede başarısızlığa uğradığına dikkat çekerek hahamların Yahudi devletinin ilanının Yahudi inanışlarına göre bir çöküş işareti olduğuna yaptıkları vurguya işaret ediyor.

Askerî Hayata Olan İsteksizlik

Mesiri, İbrani devletinin çöküş işaretlerinin geçen yıllarda arttığını ekliyor. Bunlardan biri de İsrail medya organlarının ve yazıların, makalelerin "gençlerin askerî hayata katılma isteksizliğini ve başkasının topraklarının işgalinin sürdürülmesinin haklı gerekçesi olmadığı yönündeki görüşlerini" vurgulaması.

Mesiri İsraili gençlerin şunu sormaya başladığına dikkat çekiyor: "Devletin girdiği bu savaşlar bir tercih mi yoksa işgal mi?"

Yerli Nüfus

Mesiri'nin üzerinde durduğu çöküş işaretlerinden biri de "İsraililerin yerli Filistinli nüfusu bitirmekteki başarısızlığı." Mesiri demografik yapının İsraililerin değil, Filistinlilerin lehine işlediğini belirtiyor.

Mesiri dünyadaki yerleşimlerinin iki kısma ayrıldığını ekliyor. İlki ABD ve Avustralya gibi yerel nü-

fusu bitirmekte başarılı olurken İsrail'in içinde bulunduğu ikinci kısmın bu hususta başarısızlığa uğradığını söylüyor ve sözünü şöyle sürdürüyor: "Ben Gurion 'bizler şu an terörist bir grupla değil, milliyetçi bir devrimle karşı karşıyayız. Topraklarımızı aldık ve buna sessiz kalmadılar, bir nesli yok etsek bir başka nesil ortaya çıkacak' diyerek bu gerçeği erken zamanda anlamıştı."

Direnişin Sürmesi

Mesiri Filistin direnişinin sürmesinin "İsrail devletinin çöküşünün mikrobi" olduğunu dile getirerek "İsrail liderlerinden birinin şu sözünün bu durumu teyit ettiğini ilave ediyor: Bizler ilkel yapımı sebebiyle Kassam füzelerini tespit edemiyoruz. Gelişmiş füzeleri onlara verin Kassam füzelerini almaya hazırız."

Mesiri İsrail'in "zaferlerin derinliğindeki eksiklikten" mustarip olduğuna işaret ederek "İsrail, birçok başarılar kazandığı devasa askerî araçlara sahip olmasına rağmen siyasi zaferlere ulaştırmayan askerî zaferlerin kısır kaldığını" belirtiyor.

ABD'ye Yük

Mesiri'nin dikkat çektiğini onuncu ve son işaretse "İsrail'in dış destek ve özellikle Amerikan desteği üzerine kurulması. Bazıları şu an İsrail'in bölgede Amerikan stratejisi için büyük bir yük olmaya başladığından bahsediyor."

Mesiri, İsrail'in işlevsel doğasının "emperyalist güçlerin ürettiği, kendilerinin doğrudan yapamayacağı işleri ve görevleri yürütmesi için kurduğu bir ülke anlamına geldiğini, bu emperyalist projenin Yahudilikle bir ilgisinin bulunmadığını ve bu hedef sona erince İsrail'in de son bulacağını" açıklıyor.

(Islamonline.net , 17 Mayıs 2008)

BATI MEDYASININ ÇÖKÜŞÜ

İyad ED-DULEYMİ

Batı medyası çoğunlukla profesyonelliğin ve nesnelliğin örneği görülürdü. Kahire, Beyrut, Bağdat, Rabat ve Cezayir'de neşet etmiş medya ekollerimiz medyada İngiliz veya Fransız ekolünden olmakla övünürlerdi. Basındaki bu uluslararası ekoller gerçekleri araştırma ve yayımlama noktasındaki araçlarının titizliğini ortaya koyuyor, bizim için bir örnek ve okul konumuna yerleşiyordu. Ancak her sınavda profesyonel ve nesnel eldivenlerini süratle bıraktı ve çirkin yüzünü gösterdi. Böylelikle Arap medyasının her zaman kusurlu olduğu objektiflik testini kaybetti Batı medyası.

Burada Arap medyasını savunacak değiliz. Denetleyici otoritenin rolünü bıraktığı ve vicdanın otoritesinin baskın geldiği ender durumlar hariç objektif mesleki temellere sahip değil zaten. Ancak bugün bizler Batı medya organlarının Gazze'ye yönelik İsrail saldırısını verirken ortaya koyduğu ahlaki ve nesnel düşüşü etraflıca tartışmalı ve Batılılardan önce Arap akademisyenlerin bu tartışmaya önem vermesi gerekmektedir.

7 Ekim'de Aksa Tufanı savaşının ilk gününden itibaren Batı medyası zorla değil, kendi iradesiyle ön yargı çamuruna battı. Ön yargı çamurundan bahsettiğimiz zaman bu önyargının sebep olduğu tesirden, çok uzun süre devam edecek etkilerden ve artçılardan söz ediyoruz.

Batı medyası bütünüyle İsrail iddialarına teslim olmuş vaziyette, Filistin direnişi savaşçıları karşısındaki yenilgisine yalanları tekrarlamak dışında daha iyi bir cevap bulamayan söylemin esiri oldu. Bu yalanlar üzerinden kendi topraklarını sünen Filistin silahlı direniş hareketini deforme etmeye ve farklı renkleriyle Batı dünyasının sempatisini kazanma-

ya çalıştı. Hatta bu İsrail anlatımını Arap dünyasına ithal etme girişimi ve Arap sempatisine karşı Filistin direnişinin ayakları altından halıyı çekmek için etkileme çabası içinde köprü görevi gördü Batı medyası. Bebeklerin kafalarının kesilmesinden ve kadınlara tecavüz edilmesinden bahsetti. Son olarak HAMAS'la eş anlamlı hâle getirmek için IŞİD'ten daha iyisini bulamadı. Batı medyasının tekrarladığı yalanlar bunlar. Hatta varsayımlarla değil de kanıtlarla konuşması düşünülen ABD Başkanı Joe Biden'ın konuşmasına bu yalanlar hâkimdi.

Biden'i ve arkasında tüm 'uygar' Batı dünyasının yönetimlerini geçersizliği ispat edilen İsrail yalanlarını tekrarlamaya iten sebepler bir yana Batılı medya organlarının saatlerce tartışması gereken sorular şunlardır: Bu medya niçin İsrail yalanlarının peşinden gitti? Niçin bazı medya organları yalan İsrail söyleminin üzerine fazlasını koydu, ona başka sıfatlar verdi ve bu yalan için yüzlerce sebep bulmaya çalışıyor?

Medya uzmanı Dr. Daya Thouso 2004 yılında yayımlanan bir makalesinde dünya medyasının uzun yıllardır dünyada gazetelerden haber ajanslarına, televizyon kanallarına ve hatta yayınevlerine kadar medya organlarının çoğunluğuna sahip altı şirket şeklinde kartelleştiğini, bu medya organlarının iktisadi ve siyasi çıkarlara tabi olduğunu ifade ediyor. Genellikle Filistin sorununa ilişkin yayınları bu çıkarlardan kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırmalar söz gelimi kriz zamanı Amerikan medyasının yayınları İsrail medyasıyla karşılaştırıldığında İsrail'e daha fazla taraf olduğunu ifade etmektedir.

Aksa Tufanı savaşında Batı ve Amerikan medyasının pohpohlamaya ve HAMAS'ı şeytanlaştır-

maya çalıştığı yalanların miktarına rağmen dijital alan birçok Batı medyası organını geri adım atma veya en azından İsrail söylemine yönelik yanlı tutumunu engelleme ve işgal karşıtı Filistin görüşü üzerinden bir dengelemeye sevk etme noktasında bir nebze başarıya erişti. Konu İsrail medya yalanlarını tekrarlamakla ve resmî söylemini makbul gerçekler şeklinde aktarmasıyla kalmadı. Aksine iş Amerikan uydu kanallarının Gazze halkına sempatislerini ortaya koymamaları için Müslüman spikerlerinin Gazze savaşı yayını boyunca ekrana çıkmasını yasaklama noktasına kadar varırken İsrail'e bağlılıklarıyla bilinen spikerlere açılan alan geniş tutuldu.

Batı medyasında İsrail iddiasına yönelik bu skandal taraflı tutum karşısında güçlü şekilde yöneltilen soru şu: Bu tarafgirlik niçin? Gerçekten İsrail ve Yahudi sermayesi belli başlı Batı ve Amerikan medyasına hâkim mi? Yoksa İsrail devletine dinî bağlılık ve miras kalmış ideolojik söylem bu medyaya mı egemen? Yahut Batı'nın Yahudilere karşı yaşadığı ve Tel Aviv'den gelen her şeye tam bağlılığa yol açan suçluluk psikolojisi mi sebep?

Bunlardan daha da önemlisi Batı medyasındaki nesnellik söyleminin gözden geçirilmesinin gerekliliğidir. Evet, Batı medyası kendi belirlediği kıstasların tuzagına ilk kez düşmüyor ancak bu kez utanç verici ve yüz kızartıcı oldu.

(El-Arabi El-Cedid gazetesi, العربية العراقی yazar, 24 Ekim 2023)

SURİYE İLE GAZZE ARASINDA: ASIL VE KOPYASI

Ahmed Muvaffık ZEYDAN

Bir mahkûmun gardiyanından öğrenmesi gibi katiller ve suçlular da birbirlerinden öğrenirler. Belki de Gazze'ye yönelik Siyonist saldırganlığın somutlaştığı en önemli nokta, Tel Aviv ve Şam'daki katillerin paylaştıkları devasa deneyim envanteridir. Bu deneyimi halklar üzerinde harfiyen uyguluyorlar. Ki bu deneyimler birkaç yıla değil, uzun yıllara dayanmaktadır. Sanki öldürme, işkence etme ve aşağılamaya dair başucu kitapları aynı.

Amerikalı Yahudi yazar Thomas Friedman *New York Times* gazetesindeki uzun makalesinde bir kavramı su yüzüne çıkardı. Gazze saldırısı sonrası birileri duysa da "Hama kuralları" kavramını bir süre önce kendisinin oluşturduğunu belirtiyor. Başka bir ifadeyle mücrim Hafız Esed'in 1982 yılında uyguladığı kurallar. Esed, Müslüman Kardeşler Teşkilatı İhvan'ı bitirme gerekçesiyle Hama şehrini soykırımdan geçirmişti. Yazarın değerlendirmesine göre yaklaşık 20 bin sivil öldürürken başka kaynaklar sayıyı 40 bin sivile kadar çıkarıyor. Toplu katliam operasyonları sonrası bu mücrim Esed, buldozzerlerin arazi düzlemesi emri vermişti.

Friedman İsrail'in aynı şeyi Gazze'de yapabileceği sözüyle bu durumu özetliyor. Yahudi yazar bir Arap liderin Hafız Esed'e Hama katliamında ölenlerin sayısını sorduğunu ve Esed'in soğukkanlı şekilde "Her zamanki gibi bazı insanlar yaşıyor, bazıları da ölüyor!" diye cevap verdiğini ifade ediyor.

Friedman'ın makalesinden saatler sonra Eski İsrail Dışişleri Bakan Yardımcısı Danny Ayalon Al Jazeera İngilizceye bu kez Hafız Esed'in oğlunun kurallarını delil göstererek konuşuyordu. Beşşar Esed de Suriye devriminin 10 yılı aşan süresi boyunca milyonlarca Suriyeliyi yerinden ederek bu kuralları uygulamıştı. Ayalon bu kuralları İsrail'in milyonlarca Gazzeliyi kendileri için hizmetlerin sağlanacağı şehirlerin inşa

edilebileceği Sina çölüne sürerek uygulayabileceğini söylüyordu. Bu model milyonlarca Suriyelinin Rus ve İran işgalcilerinin desteğiyle kendi bölgelerinden Türkiye ve başka bölgelere göç ettirilmesiyle yaşananlara benziyor. Şöyle ki İran, Şam kırsal bölgelerini Esed çetelerine karşı ayaklanan Sünnilerden boşaltma teorisinin sahibi sayılmaktadır.

Oyunun kuralları sadece yıkıcı askerî zihniyetle sınırlı kalmıyor ve bazı sivil Siyonistlerin Gazze halkının su, elektrik ve yakıt kesintisi içinde yaşadığı bir za-

manda musluklardan su içmenin keyfini çıkararak Gazzelileri kızdırmak için uyguladıkları taktiklere kadar varıyor. Esed milisleri de daha önce Madaya ve Şam kırsal kasabalarını kuşatması sırasında aynı yöntemi uygulamıştı.

İntikamın coğrafyası, iğrenç taktik ve kural nakli sanat dünyasına da geçti. Siyonist televizyon kanalı ekranında Aksa Tufanı operasyonlarına doğrudan tepki vererek Gazze'nin haritadan silinmesi çağrısı yapan Siyonist bir sanatçı çıktı. Humus'ta yüzden fazla kişinin ölümüne yol açan Harp Akademisi saldırısına tepki olarak İdlib'in soykırımdan geçirilmesi ve yok edilmesi çağrısında bulunan Suriyeli mezhepçi sanatçı Ribal el-Hadi de aynısını yapmıştı.

Savaş taktikleri ve kuralları hızla medya sahasına taşındı. Tel Aviv, İslâmî Direniş Hareketi HAMAS'ı çocukların kafalarını kesmek ve cesetlerini yakmakla suçlamak için DEAŞ kimliğini giydirmeye başladı. ABD Başkanı Joe Biden bu iddiayı yuttu. Sonrasında Beyaz Saray ve hatta Siyonist ordu dahi bu iddiayı yalanladı. Esed çetelerinin de Suriye devrimine DEAŞ maskesi giydirerek uyguladığı aynı kurallar ve taktiklerdir.

Siyonist ordunun HAMAS'ın DEAŞ olduğu iddiasıyla MOSSAD eski başkanı General Ephraim Halevy de dalga geçti. Halevy HAMAS'ın DEAŞ olmadığını ve diyaloga geçilmesi gerektiğini ifade ediyor. Halevy'nin önemi Netanyahu'nun 1997'de Halid Meşal suikast girişiminin sonuçlarını gidermesi için Ürdün'e gönderdiği isim olmasından kaynaklanıyor. Halevy özetle İsrail ordusunun "Demir Kılıçlar" operasyonlarında hedef seçtiği üzere HAMAS'ı bitirmenin mümkün olmadığını, müzakere edip anlaşmak gerektiğini söylüyor.

(www.arabi21.com, Suriyeli yazar, 16 Ekim 2023)

BATI'NIN FİLİSTİN HALKINA YÖNELİK ÇİFTE STANDARDI

Dr. Cemal NASSAR

Dünyanın dört bir yanında Batı'nın Filistinlilere karşı uyguladığı çifte standardı, top-rağı gasp eden, onlarca yıldır halkını göçe zorlayan İsrail işgalinin yanında duruşu herkesin malumu. Genelde Filistin'e ve özelde Gazze'ye yönelik tekrarlanan savaşlarındaki tam desteği de cabası.

Dünya, Kudüs'te İslâm'a hatta Hıristiyanlığa ait kutsallara yönelik her gün işlenen ihlaller ve saldırılar yanı sıra Filistin halkını boğan, saygın yaşamın en basit haklarını çiğneyen kabul edilemez ablukayla birlikte Gazze'deki halkımıza yönelik vahşi suçları unutamaz.

Bizlerin ve dünyanın televizyon ekranlarında ve haber ajanslarında gördüğü, yerel ve dünya basınında okuduğumuz tüm bu ihlaller ve Filistin'in evlatlarının her konuda yaşadığı sıkıntılar malum. Ne var ki aynı zamanda ABD'den, Fransa, İngiltere, İtalya ve Almanya gibi diğer Batılı ülkelerden İsrail'in kendisini savunma ve Filistin direnişine tüm gücüyle karşılık verme hakkı olduğu yönünde açıklamalar gelmektedir. Hatta şu an baskın dil Filistin halkının aç bırakılması ve merkezinde HAMAS'ın bulunduğu direnişin nihai olarak bitirilmesi için hayatın tüm araçlarının engellenmesi olmuştur.

Bu iğrenç ikircikli tutum kesinlikle tüm bölgeyi tutuşturacaktır ve sadece kendi çıkarlarını düşünen otoriter yöntemler sebebiyle ilk kaybeden kendileri olacaktır. ABD Başkanı Biden'ın desteğiyle, tamamen işgalci İsrail oluşumunun yanında duruşuyla, dışişleri ve savunma bakanlarının bölge ziyaretleriyle tekrarlanan açıklamalarla benzeri görülmemiş bir

Amerikan desteği bunun en iyi kanıtıdır. Keza İsrail'i destekleyen NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in açıklamaları da...

Hiç kuşkusuz ABD Başkanı, İsrail'in yalancı Başbakanı Benjamin Netanyahu'nun işgal altındaki Filistin topraklarında dönen olaylarla ilgili tekrarladığı Siyonist anlatımı tamamen benimseyerek skandal stratejik bir hata işledi. Direniş çocukları öldürmüş, kadınları idam ediyormuş ve IŞİD tarzında kafalar kesiyormuş. Bununla da yetinmeyip iddialarını Filistin direnişinin kadınlara tecavüz ettiği -ki bu kesinlikle doğru değil ve hiçbir kanıtı da bulunmuyor- boyutuna taşıdı Netanyahu.

Başkan Joe Biden bu açıklamalarıyla, İsrail işgaline tüm silah ve uçak türleriyle tam desteğinin Amerikan halkı nezdindeki kredisini arttıracak olsa da yanılıyor aslında. Çünkü bu tavrıyla Washington'un bölgede tüm düzlemlerdeki çıkarlarına olumsuz yansıyacak skandal hata işliyor ve stratejik çıkarlarını dikkate almıyor. Zira bu Amerikan söylemi Arap sokaklarında ABD'ye ve -Irak savaşı akabinde iyileştirme çabası sonrası- bölgedeki imajına yönelik nefretin boyutunu arttıracaktır. Buna ilaveten çekişmenin yayılması ve başka bölgesel tarafların tüm bölgeyi tutuşturacak çekişmeye dâhil olmaları üzerinden bölgedeki tıkanıklığı ve istikrarsızlığı katlayacaktır.

Sadece bununla da sınırlı değil, aynı zamanda bu destek, Filistin'de yaşananlara tek gözle bakılması, terazinin İsrail işgali kefesinin tercih edilmesi ve Filistin halkının dikkate alınmaması, Gazze'de yaşanan benzeri görülmemiş ihlallerin neticesinde

bölgede Washington müttefiki üzerindeki baskıları arttıracaktır. Şartlar Mısır, Ürdün ve Lübnan gibi Filistin'i çevreleyen ülkelerde patlayabilir. Bunun yanı sıra Rusya ve Çin'e bölgede daha güçlü şekilde var olmak için mevcut krizde fırsat verecektir. Bu da Amerikan kazanımlarını azaltacaktır. Batı ve özellikle de ABD tarafından Filistin davasına yönelik bu tek taraflı bakış bölgede ve tüm İslâm dünyasındaki tıkanıklığı arttıracak, ABD'ye karşı büyük dönüşümlerin başlangıcı olacak ve bu denklemde en büyük kaybeden konumuna yerleşecektir.

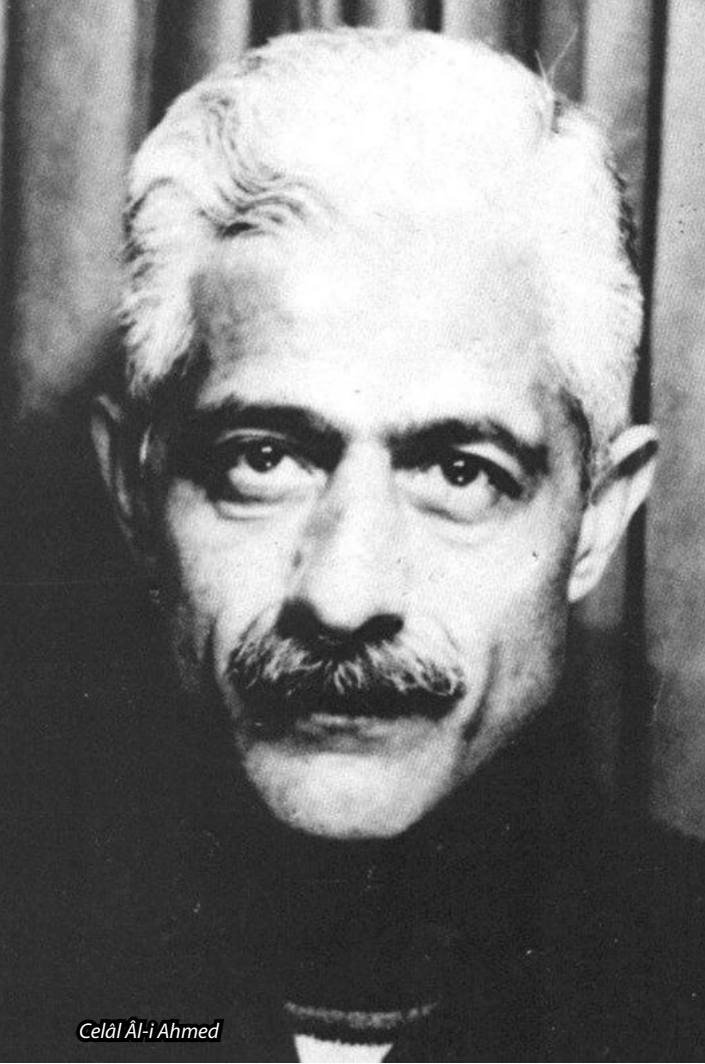
Siyonist oluşumun Gazze'deki halkımıza yönelik işlediği vahşice suç, etnik temizliği, uluslararası alanda yasaklanmış binlere tonluk bombalarla yakılmış toprak politikasını, çocukların ve kadınların katledilmesini, evlerin, hastanelerin ve tüm kurumların yıkılmasını, su, elektrik ve yakıtın kesilmesini, tıbbi ve gıda yardımlarının engellenmesini izlemiyorlar mı? Yoksa vicdanları yok mu? Sadece tek gözle bakıp Filistin halkını yakından veya uzaktan düşünmüyorlar ve yaşamayı hak etmeyen bir halk olarak niteliyorlar!

(Katar Şark gazetesi, **الشرق** Mısırlı yazar, 16 Ekim 2023)

Arap dünyası medyasından derleyerek ORTADOĞU'dan sayfasını hazırlayan ve tercüme eden Halil Çelik.

DOĞUMUNUN 100. YILINDA CELÂL ÂL-İ AHMED VE BATILILAŞMA HASTALIĞI

MEHRZAD BOROUJERDI

Celâl Âl-i Ahmed

Celâl Âl-i Ahmed, Ahmed Ferid'den ödünç aldığı *Garbzadegi* kavramının popüler duruma gelmesi ve İran'da bir dizi toplumsal ve siyasi tartışmanın müşahhas duruma gelmesi sürecinde diğer birçok İranlı entelektüelden daha fazla katkı sundu. Onun 1961'de bölüm bölüm hatta gizlice yayımlanan, tam hâli ancak 1962'de basılabilen *Garbzadegi* yahut *Batılılaşma Hastalığı* isimli kitabı, İran nesrinin klasik bir eseri hâline geldi. Öyle ki UNESCO hazırladığı İran'ın Mirası Dizisi'ne kitabın İngilizce çevirisini ekleyerek bunu kabul etmiştir. Âl-i Ahmed'in bu eserinde yaptığı İran'daki Batılılaşma sürecine ilişkin tarihsel ve kültürel analiz kuşağının bazı isimlerine nazaran daha gelişkin ve daha sistemli olması bir yana Türkiye açısından da önem taşımaktadır.

Duruma ait olguları doğrudan tasvir eden ve ayrıntıları siyaset, sosyoloji ve ekonomi konusunda uzman kişilere bırakan esere ve yazarına dair Mehrzad Boroujerdi'nin *Iranian Intellectuals and The West* [Syracuse University Press Syracuse, New York, 1996] adlı eserde hayli kapsamlı bir değerlendirme yer alıyor. Kitabın ilgili kısmını, teknik dipnotlarını dışarıda tutarak, başlık, ara başlık eklemek dâhil birtakım tasarruflarda bulunarak ve önceki çeviriden de yararlanarak okurlarımızın dikkatine sunuyoruz. Zira gerek Cumhuriyet Türkiye'sinin bir asırlık muhasebesine gerekse içinde yaşadığımız dünyaya ve yerlilik tartışmalarına katkı

sunacak tahliller yer alıyor metinde. Hakeza ekonomik ve kültürel bağımsızlığı dert edinen Âl-i Ahmed'in modern İran tarihine yönelik okumasında. Bazı akademik entelektüeller *Batılılaşma Hastalığı* kitabının Andre Gunder Frank, Ernesto Celsao Furtado gibi Üçüncü Dünyacların dillendirdikleri bağımlılık teorisinin İran'daki tezahürü olduğunu dile getirirler. Sadece ekonomi ile yetinmeyen Âl-i Ahmed ise Batı'yla en fazla zehirlenmiş kültürel kurumun eğitim kurumları olduğunu söyler. İran'daki *batılılaşma hastalığının* uzun tarihinin izlerini süren eser, Türkiye'nin yakın ve uzak tarihinin izlerini sürmeyi de mümkün kılıyor. Yerli kültürün Batılılaşmasına, Batı'ya sevdalanmasına, onun zehrini içmesine yapılan haklı itiraz esas itibarıyla hâlâ güncel. (*Umrân*)

Celâl Âl-i Ahmed (1923-1969) Kuzey İran'da dinine ve geleneklerine bağlı bir ailede dünyaya geldi.¹ Yirmi yaşındayken babası tarafından medresede okuması için Irak'ta Şiilerce kutsal kabul edilen Necef şehrine gönderildi, ne var ki Âl-i Ahmed orada birkaç aydan fazla kalamadı. İran'a dönüşü üzerine 1946'da bitirdiği Tahran Öğretmenler Yüksekokulu'na kayıt yaptırdı. Âl-i Ahmed daha sonra Fars edebiyatında doktora yapmak üzere Tahran Üniversitesi'ne yazıldı ancak 1951'de tezini savunmadan orayı terk etti. Bu esnada dinden uzaklaşarak bir müddet sonra propaganda biriminde yüksek bir konuma yükseleceği Marksist Tudeh Partisi'nin saflarına katıldı. Bununla beraber 1947'de o ve Halil Maliki'den etkilenen birtakım entelektüeller hâlâ Sovyetler Birliği'ne sadık kalmayı sürdürmekle birlikte, önce bazı iç problemler üzerine Tudeh Partisi'nden ayrıldılar. Moskova radyosunca hain diye ihbar edildikten sonra Âl-i Ahmed birkaç yıl siyasi arenadan çekildi.² Fakat o, Maliki'yi Muzaffer Beka'i Kirmani'ye sunduğu

1 Celâl Âl-i Ahmed'in babası, Tahran'ın önemli dini liderlerinden biriydi, ağabeyi ise iki yıl Medine'deki Şii cemaati içinde çalıştı. Aynı şehirde vefat eden ağabey, oraya defnedildi. [çev.]

2 Metnin sonraki satırlarında da görüleceği üzere Celâl Âl-i Ahmed, 1950'li yılların başında petrolün millileştirilmesi meselesi üzerinden yeniden siyasi faaliyetlere katıldı ve bu süreçte başını Muhammed Musaddık'ın çektiği Millî Cephe Hareketi içinde yer aldı. Ağustos 1953'te CIA destekli darbeyle başbakan Musaddık'ın devrilip şahlık rejiminin yeniden kurulması üzerine Âl-i Ahmed, kendisinin ifadesiyle, "zoraki sessizlik" dönemine girdi. Bu süreçte aynı zamanda Tahran'daki öğretmen okulunda ara ara dersler verdi. [çev.]

Biz makine ve onun vahim saldırısı karşısında tarihsel ve kültürel karakterimizi koruyamadık. Aksine hezimete uğratıldık. Bu çağdaş canavar karşısında sağlam bir tavır alamadık.

1950'de bir kere daha siyasetle ilgilendi ve daha sonra Hizb-i Zahmetkeşan-i Millet-i İran'ı (İran Milletinin Emekçiler Partisi) kurduklarında, bu ikili ona katıldı. Başbakan Musaddık tarafından yönetilen petrolün millileştirilmesi kampanyası esnasında etkili bir rol oynamasına karşın, Âl-i Ahmed ve bir grup muhalif entelektüel, Niruy-i Sevvom (Üçüncü Kuvvet) adlı bağımsız temayüllü Üçüncü Dünyaçı bir siyasi teşekkül kurmak üzere 1952'de bu partinin saflarından ayrıldılar. 1953 Darbesi'nin elim neticesinde Âl-i Ahmed tüm parti bağlarını koparıp bağımsız bir siyasi eylemci olarak kalırken öğretmen, edebiyatçı³, çevirmen⁴ ve antropolog⁵ olarak daha çok edebî ilgileri üzerine yoğunlaştı.

ENTELEKTÜEL HAYATININ ŞEKİLLENMESİ

Böylece, 1940 ve 1950'ler Âl-i Ahmed'in entelektüel hayatının şekillendirici on yılları oldu. Bu dönemde o, Ahmet Kesrevi, Sadık Hidayet, Nima Yuşic ve Halil Maliki gibi ünlü entelektüellerin fikirleriyle tanıştı. Âl-i Ahmed bu kişilerin her birinin hayat ve fikirlerinden farklı bir ders aldı: Kesrevi'den varoluşçuluk, Hidayet'ten kısa hikâye yazma, Yuşic'den yeni tarz şiir ve Maliki'den siyasi faaliyet. Âl-i Ahmed, bilhassa kendisi gibi, sırasıyla şair ve entelektüel

3 Dilimize de kazandırılan *Okul Müdürü* isimli eserinde bir araya getirdiği hikâyeleri, *Neşrin-e Zemin* (Toprağın Laneti) adlı romanı, *Hasi dar Mikat* (Bir Zerre Hac Yolunda) isimli, kendi Hac yolculuğunu anlattığı metni onun edebî dünyasını tanımak bakımından dikkate değer. [çev.]

4 Âl-i Ahmed, Albert Camus'nün *Yabancı* ve *Yanlışlık* eserleri, Jean Paul Sartre'in *Kirli Eller*'i, Andre Gide'in *Sovyetler Birliği'ne Dönüşü* gibi birçok eseri Farsçaya tercüme etti. Bunun yanında Dostoyevski'nin *Kumarbaz* isimli eserini Fransızcadan Farsçaya kazandırdı. Âl-i Ahmed'in tercüme alanındaki tercihi kendisinin hususen ilgilendiği alanlara ve İran halkının kazanmasını arzuladığı alternatif bakış açılarının açığa çıkmasını sağlayacak özellikler taşıyor. [çev.]

5 Âl-i Ahmed, yazdıklarıyla okurlarını İran'ın Harg Adası, Zahre bölgesi ve çeşitli köyleri içeren kimi uzak noktalarıyla tanıştırdı. [çev.]

siyasetçi rollerinde bağımsız görüşlü öncüler konumundaki Nima Yuşic⁶ ve Halil Maliki'den etkilendi. O Yuşic'i alçakgönüllü edebî bir dâhi gördü, Halil Maliki'yi ise modern İran'da entelektüelliğin yegâne örneği sayarak alkışladı. Bu etkilenmelerin birikmiş neticesi şuydu; bu zaman zarfında Âl-i Ahmed dinden uzaklaşıp Marksizm'i tecrübe etmiş ve yavaş yavaş daha milliyetçi yönelimli bir ideolojiye doğru kaymıştı. Bu tecrübeler gelecek yıllarda onda izler bırakacaktı.

Âl-i Ahmed, 1962 güzünde, aslında Eğitim Bakanlığı'na bağlı İran Eğitimnin Gayesi Komisyonu için hazırladığı bir rapora dayanan *Garbzedegi* [Batılılaşma Hastalığı] adlı bir inceleme yayımladı.⁷ Komisyonu kısa bir süre önce Ali Emami kabinesine eğitim bakanı atanan Cemî'e-yi Mu'alliman-i İran'ın (İran Öğretmenler Birliği) lideri Muhammed Derahşeh oluşturmuştu. Ahmet Ferdid'i de içine alan on üyeli komisyon, Kasım 1961 ile Ocak 1962 tarihleri arasında Âl-i Ahmed'in raporunu enine boyuna tartıştı ve rejimi açıkça eleştiren görüşü sebebiyle bu denemeyi yayımlayamayacağına karar verdi. Komisyonun monografi hakkındaki endişesinin hayli haklı olduğu ortaya çıktı. Zira Âl-i Ahmed farklı bir zeminde onu yayımlamayı başarır başarmaz, monografi entelektüel bir bombanın patlayışı sayıldı ve selamlandı. Sözü nü sakınmayan tarzıyla *Batılılaşma Hastalığı*, İran entelektüel söyleminin evrenine yerliliğin gecikmiş ve uyuşuk girişini telafi etti.

- 6 Âl-i Ahmed, edebiyatla alakalı konuları ele aldığı çok sayıda makalede, yeterince değer görmediğini düşündüğü Nima Yuşic gibi İranlı yazarları tauntmak için çaba harcadı. [çev.]
- 7 Kitabın adının tam çevirisi hakkında genel bir uzlaşma yoktur. *Garbzedegi* muhtelif Türkçe ve İngilizce çevirilerde "Batı çarpmışlık", "Garp marazı", "Batı'dan gelen veba", "Batı hastalığı", "Avrupa hastalığı", "yabancı hastalığı", "Batı yangısı", "Batı'yla ağulanma", "Batı sarhoşluğu", "Batı düşkünlüğü", "Batı manyaklığı", "Batı'yla kirlenme", "Batı'nın etkisinde olma" "Batı bulaşması" ve nihayet "Batı zehirlemesi" şeklinde karşılanmıştır. Bütün hâllerde garbzedelik sözü, genellikle İran toplumu ve entelektüellerinin Batı'dan gelişigüzel almasına göndermede bulunur. Burada kitabın Türkçedeki son tercümesi esas alınarak *Batılılaşma Hastalığı* (çev. Fatmanur Altun, Yöneliş Yayınları, İstanbul, 1999.) tercih edilmiştir; çünkü aslında o sosyal bir hastalığı belirten tıbbi bir metafor olarak Âl-i Ahmed'in garbzedelik kullanımına çok benzer. Bununla birlikte, çeviri boyunca eser adıyla, düşünce arasında ayırım yapmak için kitap adı italik, kavram adı ise düz yazılmıştır. [çev.]

SOSYAL VE ENTELEKTÜEL TARİHİN SORGULANMASI

Dili bağlı eleştirmenin antitezi olarak Âl-i Ahmed ülkenin hızlı sosyo-ekonomik dönüşümlerden geçtiği bir sırada İran'ın sosyal ve entelektüel tarihinin temellerini sorguladı. Bu özellik, birkaç İran entelektüel nesli için *Batılılaşma Hastalığı*, âdeta kutsal bir kitaba dönüştürdü ve bu devrin en gözü pek ve etkili ismi olarak Âl-i Ahmed'e şöhret kazandırdı. Meşhur bir yazar ve edebiyat eleştirmeni olan Rıza Baraheni kitabın ehemmiyetini şöyle tanımladı: "Âl-i Ahmed'in *Batılılaşma Hastalığı*... sömürgeci milletlere karşı sömürgeleştirilmiş milletlerin ödevini belirlemede Marx ve Engels'in *Komünist Manifesto*'sunun kapitalizm ve burjuvaziye karşı proletaryanın sorumluluğunu ve Frantz Fanon'un *Yeryüzünün Lanetlileri*'nin yabancı sömürgecilere karşı Afrikalı milletlerin rolünü tanımlamada sahip olduğu ehemmiyete sahiptir. Âl-i Ahmed'in *Batılılaşma Hastalığı* Batı'ya -sömürgeci Batı'ya- karşı Doğu'nun durumunu açıklayan ilk Doğulu deneme idi ve belki o dünya çapında sosyal değere sahip ilk İran denemesi idi."

Baraheni'nin övgüsü abartılı sayılabilirse de *Batılılaşma Hastalığı*'nın İran entelektüel topluluğu için türlü önemli işlevler gördüğü doğrudur. *İlkin*, o İran aydınlanma yüzyılına eleştirel bir tarihçesini sunarak değişen bir toplumun çıkmazını tasvir etti. *İkincisi*, *Batılılaşma Hastalığı*, millî ve etnik kimlik sorununu bir kere daha gündeme getirerek evvelki on yılda aşırı popüler olan İran solunun evrenselciliğine karşı yerlici bir seçeneği sundu. *Üçüncüsü*, geçen bir çağ ve onun âdetleri için tutkulu bir methiye yapan *Batılılaşma Hastalığı* Batı'nın önerdiği şey hakkında çok şüpheli bir Üçüncü Dünyacı söylemi açıkça dile getirdi. *Dördüncüsü*, o İran entelektüellerini, Batı kültürünü ve fikirlerini edilgen ve köle gibi kabul edişlerini yeniden gözden geçirmeleri için teşvik etti ve İran toplumunun entelektüel, sosyal, siyasi ve iktisadi manzarasına gitgide hâkim olan yabancı bir kültürün hegemonyasına mukavemet ve uyanı-şa çağırdı.

Âl-i Ahmed meydan okuyan monografisi *Batılılaşma Hastalığı*'na "hayattaki, kültürdeki, medeniyetteki hadiselerin toplamı ve destekle-

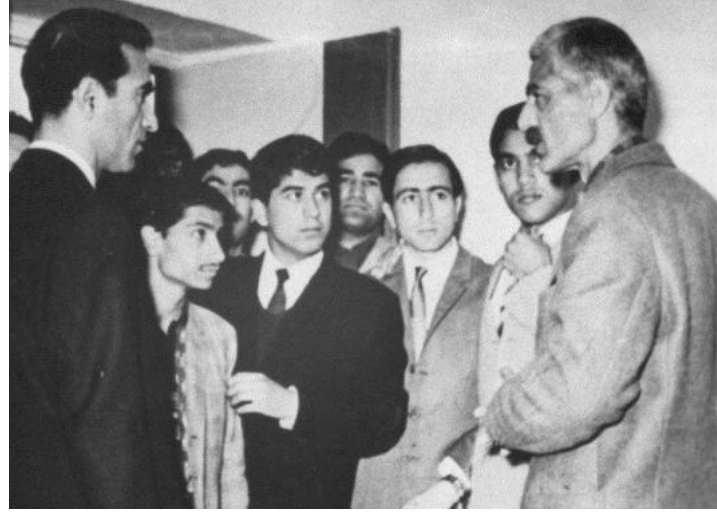
yici geleneği, tarihsel devamlılığı ve dönüşüm temayülü olmayan bir halkın düşünce biçimi” diye başladı. Niyeti İran kamuoyunu, ülkesinde büyüyen “köksüzlük” problemine karşı duyarlı kılmaktı. “Bir hastalıktan söz ediyorum: Ona kolaylıkla kapılanmayı mümkün kılan bir ortamda yayılan sebepsiz bir kaza. Bu sayrılık ve onun sebebi -ve şayet mümkünse, onun tedavisi- için teşhis arayalım.” Âl-i Ahmed’in toplumu yiyip bitiren⁸ ve sosyal bir buhrana yol açan Batılılaşma hastalığı kavramına iki açıdan yaklaşıldı. “Sebepsiz kaza” ve “ona kolaylıkla kapılanmayı mümkün kılan ortam.” Âl-i Ahmed’in ifade ettiği ötekilik anlamında sırasıyla dış ve iç boyutları temsil etti. Bilim ve teknoloji üzerine (her nasılsa Ahmet Ferdid vasıtasıyla ona nakledilen) Heidegger’in görüşlerinden etkilenmiş olan Âl-i Ahmed beşerî ustalığın bu iki âletini Batı medeniyetinin özü olarak addetti. Makineleri⁹ ve teknolojiyi “Batı’nın zehirlediği kişi” için bir “tılsım” kabul eden Âl-i Ahmed temel endişesini aşağıdaki sözlerle dile getirdi:

“Biz makine ve onun vahim saldırısı karşısında tarihsel ve kültürel karakterimizi koruyamadık. Aksine hezimete uğratıldık. Bu çağdaş canavar karşısında sağlam bir tavır alamadık. Batı medeniyetinin gerçek özünü, temelini ve felsefesini kavramadığımız sürece, sadece Batı’ya görünüşte ve biçimsel olarak (makinelerini tüketme yoluyla) öykünerek, ancak aslan donuna girmiş eşek gibi olabiliriz.”

Âl-i Ahmed bu evrensel hastalığın İran’ın kültürel otantikliğinin, siyasi egemenliğinin ve iktisadi refahının yok edilmesiyle neticelenebileceğine inanmıştı. Onun kültürel, siyasi ve iktisadi rahatsızlığı sembolleştirmek için tıbbi benzerliği kullanışı kasten entelektüel uyanıklığı vurguladı. Tartışmasını tanıdık “onlar”a karşı “biz” veya “Batı”ya karşı “Doğu” ikiliğinde gerekçelendiren Âl-i Ahmed, kendisini “ayakları sağlam bir şekilde geleneğe basan, iki veya üç yüz yıllık bir sıçrama yapmaya arzulu ve pek

8 Âl-i Ahmed kitabına ad olan kavramı İran’da epey yaygın olan yaprak yiyen bitin buğdaya verdiği zararı ifade eden *senzadegi* kelimesinden türetmiştir. [çev.]

9 Âl-i Ahmed, *meşinzadegi* (makinecilik) ile ilgili eleştirilerinde, Batı’nın İran üzerinde kurduğu hâkimiyeti esas itibarıyla Batı’nın sahip olduğu makineyle, teknolojiyle ve modern bilimle ilişkilendirir. Ona göre, eğer İran ekonomik ve kültürel bağımsızlığını yeniden kazanmak istiyorsa makinelerin büyüşünden kurtulmalıdır. [çev.]

çok kaygı ve aykırılığı telafi etmeye mecbur bir Doğulu” diye tasvir eder. Daha sonra karşılaş-tırmalı akıl yürütmesine devam ederek şöyle yazar: “Batı ayağa kalkarken, biz oturduk. Batı sanayi dirilişine uyanırken, biz Yedi Uyurların uykusuna geçtik.” Bununla beraber, bizi eleştirisinde Âl-i Ahmed en başta Batı’ya bir seçenek olarak bakan İran entelektüellerini suçladı. O Batı nüfuz ve hâkimiyetini doğuran ortamı yaratmada birinci derecede sorumlu ajanlar olarak bu entelektüelleri gördü. Âl-i Ahmed meşrutiyet devri hareketinin bütün hatırı sayılır düşünürlerini şöyle eleştirdi:

“Görebildiğim kadarıyla, bizim bütün bu yerli Montesquieularımız çizginin aynı tarafına düştüler. Hepsi kadim toplum ve geleneğimizin Batı teknolojisinin hücumuna dayanamayacağı şeklinde içgüdüsel bir duyguya sahiptir. Hepsi “Avrupai medeniyetin İran’a uyarlanmadan benimsenmesi” seçiminde yanılmışlardır, fakat bu müphem ve ispatlanmamış çareye ilaveten her biri farklı bir tedavi peşinde oldu. Kimi yabancı sefaretlerin kapısını çaldı, kimisi Batı’yı taklit ederek Luther’inki gibi dinî bir “reform” yoluyla kadim geleneği ihya etmek gerektiğine inandı, kimisi de Osmanlıların [tehcir siyasetinin] dünyayı kapladığı bir çağda İslâm birliğine çağırdı.”

Batılılaşma Hastalığı’nın iki notunda atıfta bulunulan Şadman’ın tasvir ettiği tarza benzer biçimde Âl-i Ahmed de okuyucularını “Batı’nın zehirlediği kişi”ye karşı tahrik etmek için tekrarlamalı retorik mecazlara dayalı bir düzyazı tarzı kullandı. Batıca zehirlenmiş kişiyi kadı-

Yerliliğin fazlasıyla ilmî bir tartışma olarak kalmamasını sağlaması sebebiyle Âl-i Ahmed itibar edilmeyi hak ediyor. O yerliliği İran'da modern siyasi söylemin mecburi bir bileşeni yapmayı başardı.

nımsı, hilekâr, konfor arayan; özelliği, karakteri, inancı veya kanaatleri olmayan ve Batı'nın kelime ve mekânlarına tutulan biri olarak tavsif etti.”

FİKRÎ ETKİLEŞİMLER

Bununla beraber, yukarıdaki polemik içerikli mecazlardan bizatihi Âl-i Ahmed'in Batı etkilerinden muaf olduğu neticesine varmak ciddi bir hatadır. Aksine, o birçok Batılı (başta Avrupalı) düşünür ve yazardan etkilendi. Mesela, Âl-i Ahmed her hâkimiyet şekline karşı duran siyasi ve edebî bir “baskı ölçüsü” olarak mütalaa ettiği Jean-Paul Sartre'm büyük bir hayranıydı. Sartre'dan bir yazarın vazifesinin temel bileşeni olarak sosyal sorumluluk fikrini aldı. Muhammed Taki Giyasi adlı İranlı bir edebiyat eleştirmeni 1964'te Fransa'dan İran'a dönüşünde Âl-i Ahmed ile arasında geçen bir konuşmayı hatırlar. Âl-i Ahmed'in Sartre'ı sorması üzerine Giyasi “Sartre şimdi [entelektüel olarak] ölüdür; bugünlerde herkes Michel Foucault'yu konuşuyor.” karşılığını vermişti. Bunu işiten Âl-i Ahmed öfkeli bir hâlde “fakat bizim için o [Sartre] henüz doğmuştu.” diye karşılık vermişti. Âl-i Ahmed'in Nobel Ödülü'nü reddeden, Küba Devrimi'ni kucaklayan ve 1968'lerde bile Paris sokaklarında devrimci gazeteleri dağıtan put kırıcı filozof Sartre'a bağlanması, sadece şahsi bir zevk meselesi değildi. Onun Foucault'ya karşı Sartre'ı yeğlemesi aynı zamanda postmodernizmle karşı sarıh bir modernizm seçimidir.

Ferdid'in Sartre ve Camus'nün varoluşçuluğuna çok itibar etmemesine karşın, Âl-i Ahmed, onu Batı düşüncesinin öz temellerinin doğruluğundan şüphe eden ilk hakiki savaş sonrası hareketi olarak gördü.¹⁰ Bununla beraber, yine Ferdid'in

¹⁰ Bununla beraber, bana öyle gelir ki Âl-i Ahmed tutarsızlıklardan çok fazla rahatsız değildir. O

entelektüel etkisinin Âl-i Ahmed'i, Martin Heidegger'in eserleriyle de yakınlaşmaya götürdüğü doğrudur. Özellikle, o Heidegger'in Batı'da teknoloji ve maddeciliğin tabiatı üzerindeki fikirlerinin çekiciliğinin etkisi altında kaldı.¹¹ Öncüsünü izleyen Âl-i Ahmed, Batı'nın, sadece emperyalist bir varlık değil, aynı zamanda, yalnız bir enstrüman olmayan fakat bir düşünce biçimi diye de görülen teknolojik gelişmenin kalbi olduğu iddiasındaydı. Âl-i Ahmed, teknolojinin milletler arasında eşit bir değiş tokuşa izin vermediğini çünkü bazılarının onun ihracatçısı iken, bazılarının onun ithalatçısı; bazılarının makinelerin üreticileri iken, bazılarının da ancak onun tüketicileri konumunda olduğunu ileri sürdü. İran'da endüstriyalizmin ilk etkili eleştiricisi olan Âl-i Ahmed, geleneksel toplumunun makinelerin elinde ufalanışına dövünmüştü: “Makine kendisini kasabalar ve köylere sağlam bir şekilde yerleştirirken ister makineleşmiş bir değirmen ister bir tekstil fabrikası şeklinde olsun, mahalli zanaatlarda çalışan işçiyi işsiz bırakır. Köy değirmenini kapatır. Çıkrığı işe yaramaz kılar. Havlı halılar, düz halılar, keçe halılarının üretimine son verir.”¹²

Ne var ki, Âl-i Ahmed, bu “yabancı” makinelerin aynı zamanda çalışma saatlerini düşürerek ve üretim güçlerini artırarak işçilerin zorluklarını azalttığı gerçeğinden kasten habersiz görünüyordu. O korkunç bir dev olan makineyi cin şişesine geri sokup onu her zaman efendisine boyun eğmeye hazır itaatkâr bir halayığa döndürmeyi arzuluuyordu. Bununla birlikte, Âl-i Ahmed teklifinin nasıl gerçekleştirileceğini

birincinin kendisini ikincinin “kuzey” varoluşçuluğundan uzak tuttuğu gerçeğine bakmadan hem Camus'ü, hem de Sartre'ı sevmiştir.

- ¹¹ Burada insan Âl-i Ahmed'in Sartre, Heidegger ve diğer Batılı filozoflar bilgisinin tamamen kırık dökük olduğunu aklında tutmalıdır. Âl-i Ahmed ne bir felsefe adamıydı ne de Fransızca ve Almancaya tam hâkimdi. Onun Batı felsefesiyle gelişmemiş tanışıklığı esasen Batı'da tahsil görmüş arkadaşları ve meslektaşlarıyla konuşmalarıyla edinilmişti.
- ¹² Âl-i Ahmed'in teknoloji hakkındaki görüşlerinin inceden inceye incelenişi için onun 1954 ve 1960 arasında yazdığı bir dizi antropolojik denemeye başvurmalıdır. Bu antropolojik incelemeler Batılı çizgiler boyunca modernleşmenin İran köylerindeki tabii sosyal münasebetleri nasıl alt-üst ettiğinden bahseder. 19. yüzyıl Rus Slavsever yazarları gibi Âl-i Ahmed de İran'ın gelişme ve modernleşme modelinin ülkenin yegâne tarih, karakter, değerler ve kuramlarına uygun olması gerektiğini savundu.

tartışmadı. *Batılılaşma Hastalığı* denemesinde teknolojinin olumlu sonuçlarından hiç bahsedilmez. Onun makinecilik tenkidi daha sonra diğerleri arasında, Ali Şeriatî, Daryuş Şayegan, İhsan Narakî, Rıza Daveri, Murteza Mutahhari ve Rıza Baraheni gibi öbür münekkitlerce de benimsenmiştir.¹³ Âl-i Ahmed'in makineler eleştirisi hakkında en tedirgin edici husus onun Heidegger papağanlığıdır. Oysa Heidegger'in makineler eleştirisi Birinci Dünya Savaşı sonrası Avrupası ile (arkasında bıraktığı inanılmayacak katliam ve tahribatla) alakalıdır, insan 1960'lar İran'ında "makineciliği" eleştirmenin nasıl uygun düşüğünü merak eder. Âl-i Ahmed'in makinelerin rolüyle uğraşması, onu teknoloji ve ileri kapitalizmin karmaşıklığını takdirden alıkoydu. Bağımlılık kuramı veya Kuzey-Güney çekişmesi gibi 1950 ve 1960'ların tartışmaları üzerine yorum yapmamasına rağmen, Âl-i Ahmed açıkça bunların karışımından etkilenmişti. Onun batılılaşma hastalığı kuramı bağımlılık kuramının daha az sistemli bir nüshası şeklinde görülebilir. Gerçekten, Âl-i Ahmed İran'da bu tarz söylemi yaymada yalnız değildi.¹⁴

CELÂL ÂL-İ AHMED'İN YERLİLİĞE DÖNÜŞÜ

Batılı düşünürlerin etkisi, Âl-i Ahmed'in İran entelektüel hareketinin tarihini araştırdığı manidar şekilde adlandırılmış iki ciltlik kitabı *Der Hidmet ve Hıyanet-i Rovşenfikran*'da (Aydınla-

13 Bununla beraber, birtakım İran entelektüellerinin Âl-i Ahmed'in makineler ve teknoloji hakkındaki olumsuz görüşünü eleştirdiklerine işaret edilmelidir. Âl-i Ahmed'e atıfla bir münekkit şöyle yazar: "Muhalefeti Batı burjuvazisine, cansız bir makineye muhalefete çevirmeye çalışanlar var... Hayır! Batı burjuvazisinin ellerinde Şarkın boyun eğdirilmesine sebep olan makine Şarklıların elinde kesinlikle bir savunma aracıdır (onların yaptıkları ve kendi aralarında kullandıkları kabul edilse bile). Bir jet uçağını yay ve oklarla vuramazsınız."

14 Âl-i Ahmed'in *Batılılaşma Hastalığı* gibi aşağı yukarı aynı zamanda yayımlanmış ve aynı perspektifi taşıyan birtakım diğer kitaplar Abdurrahim Ahmedî, Nahamahangi-yi Roşd-i İktisadi ve İctima'i der Donya-yi Mo'asır (Muasır Dünyada İctimai ve İktisadi Gelişmenin Ahenksizliği); Majid Rahnama, *Masa'il-i Kişverhâ-yi Asiyâi ve Afrika'i* (Asya ve Afrika Ülkelerinin Meseleleri); ve Mehdi Bahar, *Mirashar-i İstîmar* (Sömürgeciliğin Mirasçısı). İlaveten, sömürgecilik üzerine Aimé Césaire, Frantz Fanon, Tibor Mende ve Albert Memmi'nin açıkça tenkitçi eserleri çeviri biçiminde yayımlanmışlardı.

rın Hizmeti ve Hıyaneti Üzerine) da vardır.¹⁵ O asalet, ulema, toprak sahipleri/kabile liderleri ve şehirli orta sınıfı İran entelektüelliğinin dört kaynağı şeklinde tanımladı. Âl-i Ahmed son grubu entelektüelliğin mantıksal doğum yeri diye isimlendirdi ve mensuplarını İran'ın gelecek entelektüel hareketinin "ümitler"i şeklinde tarif etti. Bununla beraber, aynı zamanda bu grup hakkında çok eleştirici idi. Âl-i Ahmed'in seküler İran entelektüellerini kitlelerden soyutlanmaları, yüzeysellikleri, çoğunluğun geleneksel inanışlarını reddetmeleri veya umursa-mamaları ve yönetici sınıflarla genellikle kolayca iş birliğine girmeleri sebebiyle eleştirdi. Bu durumu düzeltmek için o entelektüellerin, İran'da tarihsel açıdan muhalefetin ve entelektüelliğin ikinci büyük sütunu olan ulema ile ittifakın teşkil etmesi gerektiği sonucuna vardı. Batı düşüncesi ve modernleşme projesi ile karşılaşması Âl-i Ahmed'i yerliliğe dönmeye icbar etti. *Batılılaşma Hastalığı* ile *Der Hidmet ve Hıyanet-i Rovşenfikran*'da ayrıntılarıyla açıklanmış fikirlerinin gelişmesinden bir sonuca ulaşan insan, Âl-i Ahmed'in yerli âdetlerin muhafaza edilmesinin Şiiliğe dönüşle mümkün kılınabileceğine gitgide inandığını fark eder. Yukarıdaki eserler, Âl-i Ahmed'in İran milliyetçiliğinden, Marksist iktisadi çözümlemeden ve Avrupai varoluşçuluktan çıkardığı neticeleri açıkça göstermelerine rağmen, onun söyleminde kuvvetli bir gizli dinî hava da sezilir. O -Osmanlılara karşı din adına İran'ın egemenliğini kuvvetlendiren- Safevi hanedanının 16. yüzyılda ortaya çıkışından beri Şiiğin İran sosyal ruhunun derinlerinde özel bir konum edindiğine inanmıştı. Böylece, Âl-i Ahmed için Şia İslâmî İranlı kimliğinin vazgeçilmez bir bileşeni hâlini almıştı. Bu sebeple o, Şia İslâm'ının canlanışını bulaşıcı batılılaşma hastalığına karşı İran'ın en etkili "aşı"ı olarak reçetesine yazdı ve ulemayı bu kimlik koruyucu aşiyı sağlamaya muktedir en vasıflı "hekimler" konumuna yerleştirme noktasına geldi.

Ulemaya yüksek itibar göstermesi, onu Batı hâkimiyetine yenik düşmeyen İran'daki tek ehemmiyetli sosyal grup olarak addetmesinden kaynaklanmaktadır. Âl-i Ahmed ulemanın,

15 Çok muhtemeldir ki bu kitabın başlığım seçerken Âl-i Ahmed, Julien Benda'nın (1867-1956) Batılı entelektüelleri suçlayan 1927 tarihli *La Trahison des clercs* (Aydınların İhaneti) adlı klasik kitabından esinlenmişti.

kendilerini seküler entelektüellere değerli müttelikler kılan dört avantaja sahip olduğunu ileri sürdü: Onlar mesleklerinin tabiatı sebebiyle âlim; esas olarak alt sınıftan gelerek radikal görüşlü oluyorlardı; inancın muhafızları olarak kitlelerce kendilerine itimat ediliyordu. Dahası kitlelerin dilini konuşma kabiliyetlerinin neticesinde sosyal veya siyasi isyanın ajanları olabilirlerdi. Burada Âl-i Ahmed 1891-1892 Tütün İsyanı, 1905-1911 Meşrutiyet Hareketi, 1950'lerin başındaki petrolün millileştirilmesi ve Ayetullah Humeyni'nin başını çektiği Haziran 1963 protestosu gibi olaylarda ulemanın tarihî rolüne atıfta bulunuyordu. Âl-i Ahmed bu son olaya seküler entelijansiya tarafından gösterilen kayıtsızlıktan o kadar şaşkınlığa düşmüştü ki ondan kısa bir süre sonra *Der Hidmet ve Hıyanet-i Rovşenfikran*'ı yazmaya başlamıştı. Âl-i Ahmed temel tezi, önceki yüzyıllık İran tarihinde her ne zaman ulema ve entelektüeller birbirleriyle iş birliğine gitmişlerse zaferi ve ilerlemeyi başarabilmeleriydi. Bununla beraber, aynı şekilde onların ayrılığı bozgun ve çöküşle neticelenmişti. Bu iş birliğini kolaylaştırmak için o, entelektüellerin ulemaya ve kitlelere açılması ve ulemanın da muhafazakâr tutumlarını bırakması gerektiğinde ısrarlıydı.

ENTELEKTÜEL GELİŞMELER VE ELEŞTİRİLER

Âl-i Ahmed'in ulemaya doğru hayırhah tavır Doğu'nun entelektüel mirasına da teşmil edilmişti. O İran entelektüellerinin Batılı yönelimlerinin daha Doğulu bir bakış açısıyla dengelenmesi gerektiğine inanmıştı. Âl-i Ahmed İran entelektüellerinin ilham alabileceği bir örnek olarak özellikle Hindistan'a bakmıştı. Bu teklif birkaç öncüle dayanıyordu. Hindistan hem Allah vergisi dinî geleneklere ve hem de İran'la kuvvetli tarihî bağlara sahipti. İlaveten, Hindistan henüz sömürgeciliğe karşı kuvvetli bir hareketi teşvik etmiş ve dünya çapında bir devlet adamı ve düşünür olan Gandhi'yi (1869-1948) yetiştirmişti. Âl-i Ahmed Gandhi'nin popülist "halkın adamı" imajından etkilenmiş ve onu herhangi bir sınıf menfaatinden ziyade ütopyacı ideallere adanmış entelektüel bir model kabul etmişti. Âl-i Ahmed hatta Gandhi'yi Üçüncü Dünya'nın bağımsızlığı hakkında en doğru görüşlere sahip biri olarak övdü. Gerçekten, işi Hindistan'ın İran'ın annesi olduğunu

söylemeye kadar vardırı ve hatta İran'ın, öğrencilerini Batı yerine Hindistan ve Japonya'ya göndermeye başlaması gerektiğini teklif etti. Bu sebeple, Âl-i Ahmed birçok İran entelektüeli ve çevirmenini Doğu hakkında yazmaya ve Doğulu dillerden tercümeyle başlamaları için teşvik etti.¹⁶

Bu teklif doğru bir teklifti çünkü eğitimli İranlıların ekseriyeti komşuları olan Doğu ülkelerindeki entelektüel gelişmelerden tamamen habersizlerdi (ve hâlâ öyledirler). 1969'dan 1974'e dek Şiraz'daki Pehlevi Üniversitesi'nin Asya Enstitüsü müdürlüğünü yapan Harvard Üniversitesi Yakın Doğu Dilleri emekli profesörü Richard N. Frye "İran üniversitelerinin öğrencilerine Uzak Doğu veya hatta komşu Hindistan hakkında hiçbir şey öğretmediklerini ama Avrupa tarihi ve hatta Amerikan tarihi dersleri sunduklarını belirtti." Bu durum, Pehlevi saltanatının sonuna doğru bir avuç profesörün Hint Bilimi ve Şark'a ait felsefe dersleri vermek için görevlendirildiğinde düzeltilmeye başlanmıştı. Bununla birlikte, genelde seküler İran entelektüelleri Avrupa, Kuzey Amerika ve hatta Latin Amerika entelektüel ve edebî eğilimlerinden bütünüyle haberdardılar fakat Hindistan, Pakistan, Afganistan, Türkiye ve Arap âlemi gibi onlara daha yakın komşu devletlerde ne olduğundan büyük ölçüde habersizdiler.

Yerliliğin fazlasıyla ilmî bir tartışma olarak kalmamasını sağlaması sebebiyle Âl-i Ahmed itibar edilmeyi hak ediyor. O yerliliği İran'da modern siyasi söylemin mecburi bir bileşeni yapmayı başardı. Ondan sonra, İran entelektüellerinin onun Batılılaşma kuramına bazı bakımlardan itibar etmeksizin çağdaş Batı medeniyetiyle kültürel ihtilaflarından bahsetmesi hemen hemen imkânsız olmuştu. Bununla beraber Âl-i Ahmed'in entelektüellerin rolünü eleştirisi çok yetersizdi. Aydınları batılılaşma hastalığının destekçileri gördü fakat bir sosyal grup olarak onların sadece kendi toplumlarının iç çelişkilerinin ve tutarsızlıklarının bir yansıması olduklarını kabul etmek istemedi. Hızlı bir şekilde şehirleşip sanayileşen ve dünya kapitalist sistemine katılan İran gibi bir toplumda, yeni bir kimlik tarifini talep eden yeni sosyal sınıfların

16 Daryuş Şayegan, Âl-i Ahmed'le görüşme fırsatı yakaladığını, bunlardan birinde onun kendisini, çok hoşlandığı Hint dinleri ve felsefi düşünce okulları hakkındaki iki ciltlik eseri için tebrik ettiğini hatırlar.

ortaya çıktığı gerçeğini görmezlikten gelirken entelektüelleri eleştirdi. Âl-i Ahmed, İran entelektüellerini yersiz bir şekilde toplumlarının tüm ıstırap ve sefaletinden tek başına sorumlu tuttu. Sanki bu entelektüeller ve onların yetiştirilme mahalleri arasında hiçbir münasebet yoktu, sanki onlar kendiliğinden biten otlardı. Âl-i Ahmed'in haşin eleştirisi sosyal ilişkilerden ziyade entelektüelleri yargılıyordu. Jean-Paul Sartre'in "yaralı toplumların ürünleri olarak entelektüeller, ince çatlaklarını içselleştirmeleri sebebiyle bu toplumların sözcüsü olabilirler. Entelektüel tarihî bir görüngüdür. Bundan dolayı, hiçbir toplum kendini suçlamaksızın entelektüellerini suçlayamaz, onlar tam da bu toplumların ürünleri oldukları sürece" demesi Âl-i Ahmed ile hayalî bir tartışma gibiydi.

Âl-i Ahmed'in entelektüellere karşı öfkesi İkinci Dünya Savaşı sonrasında bu topluluğu kuşatan üzücü zihniyet bağlamında anlaşılmalıdır. Bu, Hiroşima ve Nagazaki'ye nükleer saldırılar, Soğuk Savaş, Stalin ve onun siyasetini itibardan düşürme, Vietnam Savaşı, öğrenci ayaklanmaları ve kendine özgü diktatörlükler, iktisadi bağımlılık ve ayrıca millî isyanlarla cefaya maruz kalmış bir nesildi. Âl-i Ahmed vaktiyle Batı'dan esinlenmiş fakat siyaseten ona muhalif bir nesle mensuptu. Batı'ya düşman fakat onun önde gelen düşünürlerinin düşüncelerinden ilhamlar alan bir nesil; din ve gelenekçilikten kopan fakat onlara doğru sürüklenen bir nesil; demokrasi, özgürlük ve sosyal adalet gibi modernist gayeleri arzu eden fakat onların tarihî örnekleri ve çağdaş problemlerine şüpheli bir nesil. 1960'lar İran'ının önde gelen entelektüeli olarak Âl-i Ahmed bu zihni azap hâlini temsil etti. O, siyasi seçenekler olarak hem liberalizm hem de sosyalizmden hayal kırıklığına uğramış bir İran entelektüeller neslinin temsilcisiydi. Âl-i Ahmed'in liberalizmden hayal kırıklığına uğramasının sebebi, demokrasiyi korumak için ant içmesine karşın Batı'nın, İran'a sağladığı bütün şeyin, (yeni) sömürgecilik ve otokratik idarecileri desteklemekten başka bir şey olmaması gerçeği idi. Âl-i Ahmed'in, Albert Camus (1913-1960), Erich Fromm (1900-1980), Herbert Marcuse (1898-1979), Jean-Paul Sartre (1905-1980), George Bernard Shaw (1856-1950) ve Arnold Toynbee (1889-1975) ve onlardan önce Oswald Spengler (1880-1936) ve Henri Bergson

(1859-1941) gibi Batı entelektüel dünyasının en duygulu zihinlerinin bazılarının Batı medeniyetinin erdemleri ve gelecek yönü hakkında şüphelerini dile getirdikleri bir zamanda sosyal bir eleştirmen olarak yetiştiği hatırdaki tutulmalıdır. Benzer şekilde sosyalizmden hayal kırıklığına uğrayışı, Sovyet yayılcılığının, mevcut sosyalizmin birçok vaadini gerçekleştirememesinin ve Tudeh Partisi'nin Sovyet talepleri ve siyasetlerine doğru teslimiyetçi tavrının neticesiydi.

Âl-i Ahmed'in dine dönüşü İran entelektüel topluluğunun birçok mensubundaki geniş ideolojik tersine çevrilmenin bir örneğiydi. Mirza Fethali Ahundzade, Mirza Aka Han Kirmani, Ahmed Kesrevi, Ali Deşti, Taki Arani ve Sadık Hidayet'in bilinemezci, tanrı tanımaz ve yaratılışçı fikirleri daha sosyal fikirli ve eylemci İslâm lehine terk ediliyordu. Âl-i Ahmed seferber edici siyasi bir ideoloji olarak Şiiliğin faydacı görüşünü benimsemişti.¹⁷ O, Hindistan, Cezayir ve Vietnam olayları sırasında ve sol kanat entelektüellerinin ilerlemeci bir rol oynadığı 1960'lardaki Avrupa'daki isyankâr hareketlerden daha da cesaret bulmuştu. Âl-i Ahmed'in büyük icraatlarından biri, modern entelektüeller ve ulema arasındaki aralığı kapatmasıydı. O, bir taraftan, modern entelijansiyayı, ulema sınıfının İran'da Batı hâkimiyetine yenik düşmeyen tek tabaka olduğuna ikna ederek onların ulemaya karşı muhalefetlerinin tonunu azaltmaya çalıştı; diğer taraftan da ulemayı Şah'ın zorba idaresine meydan okumanın tek etkili yolunun bir ulema-entelektüeller ittifakı olduğuna inandırmaya gayret etti. Bu nedenle, Âl-i Ahmed'in eserlerinin hem üniversite yerleşkelerinde hem de medreselerde ciddi şekilde okunup tartışılması sürpriz değildir. Artık tarihsel bölünmenin her iki yanındaki insanlar uzlaşmaya ilgi göstermeye başlıyorlardı. Ve az sonra o da olacaktı.

Çeviren ve Notlandıran: Ali Ekrem ÖZDEMİR

17 İranlı solcu yazar, çevirmen ve Âl-i Ahmed'in yakın arkadaşı olan Menuçehr Hezarhani, Âl-i Ahmed'in İran'ın geleceği için öngördüğü senaryonun Cezayir Devrimi sonrası modellendiğini itiraf etmiştir. Hezarhani, Âl-i Ahmed ile aralarında geçen şöyle bir konuşmayı hatırlıyor: "Komünist Parti hücrelerinin camilerde teşkil edilmesi gerektiğini siz [solcular] nasıl anlamazsınız? Sizin gibi ne Müslüman ne de adanmış komünistler olan Cezayirli bu anladılar ve kazandılar."

TAHA ABDURRAHMAN: AKIL-İMAN AYRIMI MI AKIL-İMAN BÜTÜNLÜĞÜ MÜ?

YAVUZ KÖKTAŞ

Burada önce Ahmet Arslan'dan bir alıntı yapacağım. Maksat, Taha Abdurrahman ile onu mukayese etmek değil. Biri ateist, diğeri mümin. Maksadım, konuya bir giriş yapmak ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak. Ancak her iki düşünürün ortak bir noktası var: Aklı kullanmak ve din felsefesi yapmak. Açık söylemek gerekirse bana Arslan'ın bakışı biraz yüzeysel geldi, ama bu meseleyi gördükten sonra hangi bakışın daha derinlikli olduğunu siz okuyucuların takdirine bırakacağım: Ahmet

Arslan ve onun gibi düşünenlere göre mesele kısaca şöyledir: Tanrı akılla ispat edilemez. Tanrı sadece bir iman konusudur, inanılır o kadar. Akla uygun din olmaz. Akla uygun iman da olmaz.

Evet, hepsi bu kadar... İman irrasyoneldir, saçmadır, akılla işi yoktur. Zengin bir hayal ürünü olabilir, şiirsel bir şey olabilir, ama akılla işi olmaz. Böylece bu ateist insanlar kendilerini inanca külfetinden kurtarmış sanıyorlar! Dahası inananları da kuru bir hayal ve hurafe peşinde koşmakla nitelemiş oluyorlar! Görüldüğü gibi burada imandan akıl tamamen nefyedilmiştir. Yani diğer bir ifade ile fideizm denilen şey bu. Bu anlayış bize Hristiyanlık tarihini anımsattırıyor. Ama oraya girmeyeceğiz. Peki, gerçekten böyle midir? Bu soruya döneceğim ama yeni vâkıf olduğum bir tweet oldu. Konumuzla ilgili olduğu için paylaşmak isterim. İsmi lazım değil tweette şöyle denir:

“Tanrı vardır veya yoktur demek için düşünmeye gerek yoktur. Tanrı vardır veya yoktur dedikten sonra da düşünmeye gerek yoktur. Tanrı varsa düşünmeye gerek yoktur, yoksa yine düşünmeye gerek yoktur. Çünkü inanıp inanmamanın düşünüp düşünmemekle ilgisi yoktur.”

Evet, burada ilginç olan “Tanrı yoktur demek için düşünmeye gerek yoktur!” denilmesidir. Ahmet Arslan duymasın! Hatta diğer bütün ateistler de duymasın! Adamlar kendilerini filozof kabul ediyordu!

Taha Abdurrahman

İMAN VE DÜŞÜNCE MÜNASEBETİ

Tanrı vardır demek için de düşünmeye gerek yokmuş! Bunu da İbn Sinalar, İbn Rüşdler ve hatta Gazaliler, bilumum kelamcılar duymasın! Herhâlde insanlar annelerinin karnından mümin veya ateist olarak doğuyorlar! Dahası, anne karnındayken mümin veya ateist olmaya karar veriyorlar! Öyle ya! Düşünmek de neyin nesi?! Ancak onca insan düşünerek, araştırarak, inceleyerek Müslüman oluyor! Onlara ne demeli? “Siz düşünmüş değilsiniz, siz sadece iman etmişsiniz, düşünmüş değilsiniz” mi demeli? Ama adamlar önceden mümin değillerdi. Vahiyle mi mümin oldular? Yok! Nasıl mümin oldular?

Yukarıdaki lafları söyleyen zat, eskiden mümin idi. Şimdi imanını ciddi anlamda zorluyor! Bu son hâline ne ile geldi acaba? Diyelim ki, vardığı nokta Tanrı'nın yokluğu olsun! Bu duruma nasıl gelinmiş oluyor? Düşünmeden mi? Veya ateizme inanarak mı? Düşünce ve inanç o kadar iç içe ki, ayrılmaları mümkün değil! İnanç içinde de, inançsızlığın içinde de iman vardır aslında. Ya da şöyle diyelim: İmanın içinde düşünce, düşüncenin içinde de iman vardır. Aşağıda açıklayacağım. Ama maalesef yukarıdaki sözlerde iman ile düşünce mutlak olarak birbirinden ayrılmak isteniyor. Bu da genel ayrıma dayalı seküler yaklaşım ne yazık ki!

Peki, sorumuza tekrar dönelim: İmanın düşünmeyle ilgisi yok mudur? Akıl ve iman yan yana gelemeyecek iki olgu mudur? İman, tamamen irrasyonel bir şey midir?

Taha Abdurrahman'a göre iman-akıl ayrımının birbirini gerektiren iki anlamı vardır. Yani iman ve akılı birbirinden ayırırsak şu iki sonuç ortaya çıkar demektir:

a) Birincisi akılda imanla ilgili hiçbir şey yoktur.

b) İkincisi ise imanda akılla ilgili hiçbir şey yoktur.

Şimdi bu durumların hangi varsayıma dayandığını, bu varsayımların çürüklüğünü ve bu çürütmeyi ayrıntılı bir şekilde ortaya koyalım. Mezkûr akıl-iman ayrımı özel bir varsayıma dayanır. Bu varsayımın bir kısmı aklın açık delillere dayandığı ve bu delillerin mantıksal şartlar gereğince sıralandığında, kesin ve

Taha Abdurrahman'ın belirttiğine göre Kur'an'da akıl, öz veya cevher anlamında değil de fiil şeklinde olup, anlama-kavrama fiili de kalple doğrudan ilişkilidir.

bağlayıcı olduğudur. Bu akla 'soyut akıl' denir. Bu varsayımın ikinci kısmı, imanın delilden yoksun olduğu ve bu durumun ancak inananları bağlayan taklidi imana götürdüğüdür. Buna da 'taklitçi iman' diyelim. Ancak bu varsayımı şu iki gerçek çürütmektedir: Birincisi akıl, delili olmayan bir şeyi araç edinebilir. (Bunu aşağıda açıklayacağız) Bu da mezkûr ayrımın ilk anlamını, yani akılda imanla ilgili hiçbir şey olmadığı kısmını çürütür. İkincisi iman, delile sahip bir şeyi araç edinebilir. Bu da ikinci anlamı, yani iman da akılla ilgili hiçbir şey olmadığı kısmını çürütür. Şimdi bu iki çürütmeyi ayrıntılı bir şekilde izah edelim.

1. Akılda imanla ilgili hiçbir şey yoktur. Soyut veya daraltılmış akli delildeki her görüşün mutlak şekilde kanıtlanmadığı gerçeğini dikkate alırsak, birinci anlamın yanlışlığı ortaya çıkar. Gerçek şu ki, bu delilde kanıtlanmamış önermeler görüyoruz. Delilin dayandığı bu kanıtlanmamış önermelerden bazılarını zikredelim. Bu önermeler pek çok bakımdan felsefi varsayımları oluşturan belli kabuller (müselleme) diye alınır: Bu kabuller ya açıkça taklitte ya bir başka delille yahut bir başka bilimde ispatlandığı iddiasıyla yahut da ispatlanacağına ilişkin kanıta gelecekte ulaşılmasının mümkünlüğü iddiasıyla varsayım diye ifade edilir. Yine bu önermelerden kaynaklanan sonuç veya sonuçlara ulaşmakta kullanılan kural ve kuralları da zikredelim. Bu kurallardan bir kısmı taklitte alınmış, diğer bir kısmı da delilin düzenlendiği mantıksal sistem dışında kanıtlanmış kanunlardan elde edilmiş olabilir. Dolayısıyla bu önermelerin hepsi varsayım konumunda bulunabilir. Bu varsayımın mutlak varsayım ve şartlı varsayım olmak üzere iki tür olduğu malumdur. Mutlak varsayımın yapısı, bütün zamanlarda bütün delillerden yoksun kalmasıdır. Şartlı varsayımın yapısıysa, belirli bir zamanda delilden yoksun

kalmasıdır. Varsayım, bir görüşün bütün zamanlarda veya belli bir zamanda delil olmadan kabul edilmesidir.

O hâlde varsayım, mutlak veya şartlı şekilde taklitçi iman cinsindedir. Bundan da soyut akli delilin bir miktar taklitçi iman, yani son tahlilde soyut akıl anlamında akli olmayan kararlardan bir miktar içerdiği sonucu ortaya çıkar. Buna ilaveten soyut aklın varlıklarla ilişki kurmak için bir yol seçmesi, açık bir imanı seçimdir. Nitekim bazı modern akılcılık teorisyenleri bu bağlamda akla imandan, yani soyut akla imandan bahseder. Bunun gerekçesi, bu aklın varlığına ve doğruluğuna ilişkin kanıtlanmanın, kendisinin dayandığı ilke ve değerleri reddeden kimseyi ikna edememesidir. Böylece soyut akıl, varlığının ve doğruluğunun ispatı için bir başka akla, kendisi gibi soyut olmayan seviyeye kendisinden aşağı değil, üstün bir akli ihtiyaç duyar. Aksi hâlde tek yapabileceğimiz vahye inandığımız gibi bu aklın varlığına ve doğruluğuna inanmaktır.

2. İmanda akılla ilgili hiçbir şey yoktur. Bu anlamın yanlışlığı, bütün dinî hakikatlerin taklit yoluyla varsayım şeklinde kabullenilmediği veya her dinî hakikatin sunulma bağlamında veya bir başka bağlamda kendisini ispatlayan kanıttan bağımsız olmadığı veyahut hiçbir şekilde kanıtlanması mümkün olmayan özel bir içerik taşımadığı anlaşıldığında ortaya çıkar. Gelgelelim delilin yollarının var olduğu yerde aklın görünümünün mevcudiyetini kabul ettiğimizde, dinî metinde (yani imanda) bu akli görünümünden bir miktar bulunduğu sonucu çıkar. Şöyle ki, dinî metin mükelleflere hitap eder. Teklifin şartı ise bilindiği gibi akla sahip olmaktır. Bu durumda dinî metnin hitabı, akıllı yetişkinlere yöneliktir. Bu metnin bir taraftan kendi delillerini anlamaya çağırırken, diğer taraftan akli şart koşmaması ve bu şartı en güzel şekilde yerine getirmemesi düşünülemez. Bu yüzden dinî metnin emir ve haberlerini ulaştırırken çok sayıda delil, işaret ve mesel kullandığını görürüz. Bunlardan bir kısmı soyut aklın mantıksal şartlarıyla uyumlu olduğu için soyut akla indirgenebilir. Diğer bir kısmı ise indirgemeyi kabul etmez, aksine, soyut aklın yerine getiremeyeceği özel kanıtlanma şartlarıyla soyut olmayan bir başka akıl tarafından elde edilmesini gerektirir.

Bununla birlikte dinî metinde bu delil ve mesellerin çeşitliliğinden başka bir şey daha vardır ki, bu ayrımı benimseyenlerin, dinî metindeki dinî anlamı indirgemelerine ve genelleştirmenin sebep olduğu yanlışlığa düşmelerine yol açmaktadır. Bu şey, onların soyut kanıtlamalarının imkân vermediği yollara iman etmeye teşviktir. Böylece onlara göre iman, delilsiz inanç konumuna yerleşmektedir. Hâlbuki onların bu tanımı ancak taklitçi imana denk gelmektedir. Taklitçi olmayan imana gelince, onların bildiği soyut düşünceden değil, bilmedikleri soyut olmayan düşünceden, bir başka deyişle genişletilmiş düşünceden alınmış delillere dayanır. Bu özel imani deliller hakkında soyut düşünce kanununu uygulayacak olsak, yanılır ve şüphelere düşeriz. Açıktır ki, genişletilmiş akıl, rehberlik edilmiş akıl ve desteklenmiş akıl diye isimlendirdiğimiz şeydir. Buna göre genişletilmiş düşüncenin soyut akılla ispatlanmış gerçekliklerden akılcılık bakımından aşağı kalmaması gerekir. Aksi hâlde, genişletilmiş aklın, soyut aklın kanıtlayamadıklarını ispatlama gücünü dikkate aldığımızda, genişletilmiş düşünce bu gerçekliklerden akılcılık bakımından daha yüksektir.

GENİŞLETİLMİŞ AKLIN MAHİYETİ

O hâlde şimdi, dinî metnin kendisine dayandığı bu “genişletilmiş akıl”ın imanla çatışmadığını açıklayalım. Hemen belirtelim ki, Taha Abdurrahman, akıl için tek tip bir mantığı aklın yegâne bilgi üreten mekanizması sayan “soyut/felsefe mantığını” esas almaz. Onun genişletilmiş akıl dediği, bu soyut akla dayanan değil, soyut akıl da içine alıp onu aşabilen ve genişletebilen akıldır. Tabii bundan önce Taha Abdurrahman’ın aklın mahiyetine dair söylediklerini özetleyelim, ondan sonra bunun sonuçları üzerinde duralım.

Taha Abdurrahman’ın belirttiğine göre Kur’ân’da akıl, öz veya cevher anlamında değil de fiil şeklinde olup, anlama-kavrama fiili de kalple doğrudan ilişkilidir. Bunu biraz açalım. Önce Aristo’nun akıl anlayışına yaptığı eleştiriyi görelim:

Ona göre Aristoteles’in “Akıl, insanda kaim olan ve onu hayvandan ayırıp bilgiyi kabul etmeye istidatlı hâle getiren cevherden ibarettir!”

şeklindeki akıl tanımı, akli, başlı başına bir varlık sahibi olan “cevher” addetmektedir. Oysa doğru olan, aklın eylemlerden bir eylem olması, hatta faaliyete ve onun vasıflarına en iyi delalet eden eylem olmasıdır. Çünkü akıl, insanın diğer faaliyetlerine müdahil olur. Örneğin gören gördüğünü düşünürken görür, işiten işittiğini aklederken işitir. Bunun yanı sıra akıl, tıpkı fiiller gibi bazen güzel, bazen çirkin olabilir. Sahibi onunla hakiki bilgi yolunu yürüdüğünde güzel, bu yoldan sapıp onu şüphe, heva ve hevesin meydanına sürdüğünde çirkin olur. Keza, akıl, tıpkı fiiller gibi dönüşüm ve değişimi kabul eder; zira akli eylemi yönlendirip ona etki etmek mümkündür.

Şu da var ki, söz konusu tanım, insanı birbirinden bağımsız kısımlara ayırmaktadır; çünkü akli zat diye nitelenen onu insanın mahiyetini belirleyen “fiil/eylem” ve “tecrübe” gibi diğer sıfatlarından ayırmaktadır. Böylece eğer Yunan düşüncesinde olduğu gibi aklın cevher olduğu teslim edilirse eylem ve tecrübenin de cevher olabileceğini teslim etmek gerekir ki bundan insanda “düşünen zat”, “eyleyen zat”, “deneyimleyen zat” gibi birçok zatın kaim olduğu manası çıkar. Bu mana, vasıflarının bütüncüllüğü ve eylemlerinin iç içeliği yönünden “insanın birliği hakikatine” aykırı olduğundan gerçeğe çok uzak düşer.

Taha Abdurrahman’ın “akıl” inşasına gelince, ona göre “akıl” zat/cevher değil, fiil/eylemdir. Felsefi ifadeyle cevher değil, arazdır. Zira Kur’ân-ı Kerim’in nassları okunduğunda oradaki “akl”ın, Yunanların akıldan anladığı manadan farklı bir manaya geldiği görülür. Bu müessis metinlerde yer alan mana, aklın da tıpkı işitmek, görmek, tatmak ve koklamak gibi bir fiil olduğu yönündedir. Akıl, insanın kendi hayatında yaptığı algısal (*idraki*) eylemlerden biridir ve Kur’ân-ı Kerim’de “fıkıh” ile “ilim” kelimeleriyle birbirilerinin yerlerine kullanılmıştır. Hiçbir Arap lügatçi tatmaya, koklamaya veya görmeye zat demediği gibi akla da zat dememiştir. Felsefi tabirle ifade edilecek olursa akıl, İslâm’ın kurucu metinlerine göre “cevher”, başka bir ifadeyle kendi zatıyla kaim, kendi kendisine yeten, başkasına ihtiyaç duymayan bir şey değildir. Çünkü akli “şeyleştirme” onu donukluğa götürür; oysa açıktır ki, akıl, zatın

ve mahiyetinin kaldıramayacağı kadar canlılık, hareketlilik ve güç taşımaktadır.

Peki, aklın yani bu mahsus algısal eylemin kaynağı nedir? Kur’ân-ı Kerim’in bu soruya cevabı, Taha Abdurrahman’a göre, açık ve tartışmasızdır. Kur’ân’a göre akletme eyleminin kaynağı kalptir. Akıl, kalbin fiillerinden bir fiildir. Kalbe mahsus eylemdir. Nitekim ayeti kerime “*Onların kalpleri vardır, ama onunla akletmezler.*” (Hacc, 46) der. Akıl burada sarıh bir fiildir. İşitmek, aleti kulak olan bir fiil; görmek, aleti göz olan bir fiil olduğu gibi akıl da aracı kalp olan bir eylemdir. Nitekim Kur’ân-ı Kerim’de de “akıl”, kırk dokuz ayette sadece fiil olarak geçmiş, hiç isim olarak kullanılmamıştır. Taha Abdurrahman buradan hareketle, akıl ile çokluk (taaddüt) arasında bir alaka ortaya koyar ve aklın teklik değil, çokluk arz ettiğini söyler. Bu durumu da “tekevsür” diye ifade eder.

Şöyle ki, kalp -onu zat veya yeti kabul edilmek bir hâl üzere kalmaz. Sürekli dönüşüp değişir. Dolayısıyla kalbe mahsus fiil olan akıl da kalp kadar değişkendir. Bu tagallüpten ötürü de akıldan çokluk meydana gelir. Hâl bu olunca, ona göre, bir akıldan değil, akıllardan bahsedilmelidir. Hatta en yüce akıl veya en kâmil akıl en çok değişebilen ve dönüşebilen akıldır. Çünkü kalbin üstüne çok hâller varit olur, bu hâllerin bazıları duysal iken, bazıları ruhi (manevi) hâllerdir. Tabiatıyla bu muhtelif hâller, kalp fiillerine de yansır. Akli fiillerin sadır olduğu kaynak kalp olduğuna göre, akli fiil de biraz duygu ve biraz maneviyat taşır. Yani Taha Abdurrahman’ın tasavvurunda akli fiilde hissi olan ile ruhi olan iç içedir.

Taha Abdurrahman’ın tasavvurunda kalp, aklın yegâne kaynağı olunca ve dolayısıyla bilginin de bir kaynağı hâline gelince şunu sormak elzem hâle gelir: Kalpten sadır olan bu akılsal ve epistemik eylemin doğası nedir? Ona göre bu sorunun cevabı şöyledir: Kulak organının yaptığı işitmek, sesleri almak; göz uzvunun yerine getirdiği görmek de suretleri almak şeklindeki kalpten sudur eden akletme fiili de ilişkileri (bağlantıları) tespit etmek şeklindedir. Kalp, aralarında alakalar kurarak şeyleri birbirine bağlama faaliyetinde bulunur. Buna göre akletmek demek, sahih bağlantılar kurmak demektir. Bu doğrultuda da o akli şöyle tanımlamaktadır:

“Akıl, kalbin şeyler arasındaki mevcut ilişkileri idrak etmesinden ibarettir.”

Şeyler arasındaki bağlantı olasılıkları ise sayılamayacak kadar çoktur. Dolayısıyla bu bağlantıyı tespit eden eylem de aynı çoklukta olmalıdır. Aslında bilim tarihi de bu durumu ispatlamaktadır; zira insanlık tarihinin geçtiği merhalelere göre “akli” sayılan, çoğu zaman değişmiştir. Öyle ki önceki tarihî aşamada akli sayılan, bir sonraki aşamada gayr-i akli sayılabilmektedir. Bunun da ötesinde aynı husus, bireysel gelişim için de geçerlidir, bir birey ömrünün belli bir aşamasında akla çok uygun gördüğü bir hususu başka aşamada akla aykırı bulabiliyor. Aklın arz ettiği bu değişkenlik sadece zamansal değil, mekânsal da olabilir. Nitekim aynı şey, bir kültürel mahalde veya epistemik alanda ya da muayyen bir mantık sisteminde akli sayılırken, başkasında gayr-i akli sayılabiliyor.

BATI MODERNİTESİNİN TASAVVURUNDA AKIL

Burada Taha Abdurrahman’a göre, dikkate alınması gereken bir husus vardır. O da, aklın tanımında yer alan bu “bağlantı”ya yönelik Batılı tasavvurun, Müslümanların tasavvurundan farklı olduğudur. Şöyle ki; Yunanlar, bu bağlantının bütün kâinata şamil olduğunu ve kâinatın nizamının akıl tarafından oluşturulduğunu düşünmekteydiler. Onlara göre akıldan müteşekkil olan bu nizam, birbirine bitişik ilişkilerden meydana gelir ve bütünlüklü, evrensel bir sistemden oluşur.

Böylece Yunanlar, bütün kâinatı kapsamayı ve içinde yer alması bakımından aklın “bağlantısallığını” teslim etmişlerdir. Oysa Batı modernitesinin tasavvurunda akıl, evrensel bir düzen içinde bütün şeyleri birbirine bağlamak değildir, bilakis araçlar ve amaçlar olarak ayrılan şeylerden araç olanlar ile amaç olanları birbirine bağlamaktır. Akli bağlantı kurmak, modern tasavvurda, her gaye için uygun bir vesile bulmaktır. Bunu da “araçsal akıl” diye tesmiye etmişlerdir. Araçsal rasyonalite, esasında, matlup gaye için münasip vesileyi icat etmeye çalışır; öyle ki önceden gaye olan, belli bir aşamadan sonra vesile hâline gelir ve bu durum sürgit böyle devam eder. Nihayet her şey bir araç hâline gelir ve varılan yerde artık “gaye” diye bir şey kalmaz.

Buna karşın İslâmî tasavvurda “aklın bağlantısallığı”, araç ile amaç arasındaki bağlantı olarak değil, esasen araç ile değer arasındaki bağlantı olarak tecelli eder. Bu özellik son derece önemlidir; zira değer, vesileyi maddenin seviyesini aşan bir ufka yükseltir. Vesile, her ne kadar maddesel bir araç olsa da bu irtibat sayesinde ideal bir anlam taşıyan hâle gelir. Hatta bu bağlamda, değer o veya bu şekilde vesileye tesiri anlamında “araçların değerlendirilmesi”nden bahsedilebilir. Bundan hareketle denilebilir ki, bu konuda Batılı tasavvur ile İslâmî tasavvur arasındaki fark, bir şey ile zıddı arasındaki fark gibidir. Zira Batılı tasavvur, bütün gayelerin asıl mertebelerinden düşüp araçsallaşması noktasına varırken, İslâmî tasavvur bütün araçların maddî mertebelerin üstüne çıkıp değerler seviyesine yükselmesiyle sonuçlanır. (Bk. <https://islamdusunceatlası.org/taha-abdurrahman/5787>)

Şimdi bu görüşleri hem toparlayalım hem de sonuçlarını özetleyelim:

1. Akli fiil, aslında diğer idrak fiillerinden kopuk değildir. Bu durum duyu veya vicdanın fiilinin, örneğin akli fiiller alanına girmediği şeklindeki hâkim inancı çürütür, çünkü duyu ve vicdanın fiili de az veya çok kendi ölçüsünde akli fiilin izlerini taşır.
2. Kalbin akli fiilinin, diğer fiillerdeki varlığı, onların idrak durumunu etkiler ve onların idrak edemedikleri şeyleri yahut idrak edemedikleri şekilde veya ölçüde idrak etmelerini sağlar ve bu idrak; algılama, anlama veya bilme şeklinde gerçekleşir.
3. Kalbin akli fiili, idrak fiillerinin, nesnelere dış yüzeyini idrakten iç yüzünü idrake, hatta bu idrakin de üzerine yükseltir. Bu da o fiilin Allah’ın insanı kendisine uygun yarattığı fıtrata uyduğunda söz konusudur. Bu gerçekliklerden hareketle, genişletilmiş aklın kendisinde idrak güçlerinin eşleştiği akıl olduğu, bu idrak güçlerinden her birinin, biri dışsal güç veya duysal güç ve içsel güç veya manevî güç olmak üzere iki güçten teşekkül ettiği ortaya çıkmaktadır. Dışsal güç nesnelere sadece dış yüzlerini ve kanunlarını idrak eder. İşte bu, soyut akıl adını verdiğimiz güçtür. Çünkü onda dinî amelde bulunma şartı yoktur.

ZİHNİN VE KALBİN AKLI

İçsel güce gelince bu güç nesnelere iç yüzlerini ve sırlarını idrak eder ve onda dinî ameli gerçekleştirmek için şart koşular. Bu gücü ancak rehberlik edilmiş akıl veya desteklenmiş akıl elde edebilir. Kur'ân'da bu ikili idrak yapısını destekleyen ayetler görüyoruz. Örneğin, işitme, biri dış ve diğeri iç işitme olmak üzere iki türdür. Bu, şu ayeti desteklemektedir: *“İşitmedikleri hâlde işittik diyenler gibi olmayın, şüphesiz Allah katında hayvanların en kötüsü düşünenmeyen sağırlar ve dilsizlerdir Allah onlarda bir hayır görseydi elbette onlara işittirirdi fakat işittirseydi bile onlar yüz çevirerek dönerlerdi.”* (Enfâl 21-23)

Görme, biri dış ve diğeri iç görme olmak üzere iki türdür. Bu, şu ayeti desteklemektedir: *“Onları doğru yola çağırırsanız işitmezler ve onları sana bakar görürsün, oysa onlar görmezler.”* (A'râf 198) Akıl da iç akıl ve dış akıl olmak üzere iki türdür. Bu şu ayeti desteklemektedir: *“Sana karşı çıkanlar hiç yeryüzünde dolaşmadılar mı? Zira dolaşsalar elbette düşünecek kalpleri ve işitecek kulakları olurdu, ama gerçek şu ki gözler kör olmaz lakin göğüsler içindeki kalpler kör olur.”* (Hacc 46) Zira onların kalpleri nesnelere sadece dış yüzlerini görürler ama nesnelere hakikatlerini ifade eden iç yüzlerine gelince bu kalpler onların idrakinden tamamen engellenmiştir.

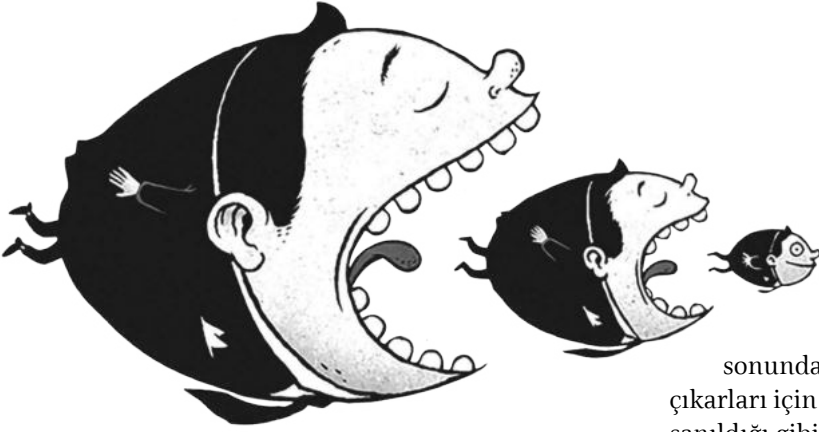
Buna göre bu iki güce, yani iç akla ve dış akla yer veren akli kazanmak gerekir. Bu yer veriş kalp ilk fıtratındayken kalbin aslından yardım olarak alınır. Bu yardım alma, akıl, rehberlik edilme derecesinde durursa maksatlar, anlamlar ve değerlerden ibaret olur. Akıl, desteklenme derecesine ulaştığında ise sırlar, nurlar ve ruhlardan ibaret duruma gelir. Bütün bunlar soyut akla farklı derecelerde ilişen eksikliği giderir. Kur'ân'ın, söylemenin bu hususta tefekkür, tedebbür ve tezekkür gibi güçlü bir şekilde tekrarlama, çoğaltma ve alma anlamlarını ifade eden yapıları olan fiil kullanması garip değildir. Çünkü bu fiiller, akli, varlıkların dış yüzlerini kavrayan ilk idrakten, varlıkların iç yüzlerine nüfuz eden, şeyleri var kılarak ve onlara yardım ederek kendisini gösteren Yaratan'ın bilgisine ulaşan son idrake yükseltmede yoğun çaba sarfetmeyi gerektirir.

Taha Abdurrahman'ın buraya kadar dediklerini iman-akıl ilişkisi bağlamında kendi anladığımı kadarıyla şu şekilde ifade edebilirim: Bir açıdan bakıldığında akılda iman yoktur. Akıl ile iman yana yana gelmez. Akıl alanı ve delillendirmesi farklı; iman alanı ve delillendirmesi farklıdır. Akıl ile iman gerekseydi her akıllı kişi iman ederdi. Ama durum böyle değil. Sanki bu durumda imanın akılla olmayacağı kabul edilebilir gibidir. Peki, gerçekten böyle midir? Akıl imanda mutlak bir fonksiyonu olmasa dahi bir dereceye kadar da mı fonksiyonu yoktur? Ayrıca imanda fonksiyonu olmayan bu akıl hangi akıldır? Hemen ifade edelim ki, bu akıl soyut akıldır. Soyut akılla yetinildiğinde gerçekten bu akılla iman gerçekleşmez, bir arada olmaz da... Zira bu akıl sınırlıdır ve hakikati külli anlamda kavrayamaz. Başka akılların devreye girmesi gerekir. Böyle baktığımızda akıl sadece soyut akıl olmadığını görürüz. Soyut akıl bizi bir noktaya kadar götürebilir. Bu soyut akla, zihnin akli diyelim. Bu noktadan sonra bizi götürecektir zihnin akli değil, kalbin akıldır. Buna sezgisel akıl da diyebiliriz.

Sanki şöyle olmaktadır: Varlığı düşünmek suretiyle akıl belli gerçekleri kavrayabilir, bir noktaya kadar gelebilir. Ancak varlığın hakikatini tam idrak edemeyebilir. Bu anlamıyla bizde mevcut soyut akıl eksik kalmaktadır. İşte tam bu noktada kalbin aklına, sezgisel akla, bütünü kavrayacak akla ihtiyaç vardır. Bu akıl, ancak eşyadaki örtüyü kaldırıp hakikati açığa çıkarabilir. Buna din dilinde “hidayet” demek de mümkündür. Hidayet bir noktaya kadar akılla gelinen yerde bir sıçrama yapıp hakikatle buluşmaktır. Bu sıçrama ise sezgisel yolla olmaktadır. Çoğu bilimsel keşiflerin bu şekilde olduğunu hatırlarsak mesele daha iyi anlaşılır. Bilim adamı deney yapar yapar yapar ancak bir sonuca ulaşamaz. Tam ulaşamadığını zannettiği bir noktada bir sıçrama oluşur ve sonunda sezgisel bir yolla buluşunu gerçekleştirir. Sonuç olarak şunu diyebiliriz: Tanrı'ya salt akılla ulaşılmaz. Ancak Tanrı'ya akılsız da ulaşılmaz. O zaman akıl bizi götürdüğü bir nokta vardır. Akılla bu noktaya gelmeden olmaz. Hatta bu şarttır. Ama hakikatin keşfi için bu şart, yeterli değildir. İşte bu noktada soyut akıl, çıkarımsal akıl, zihnin aklını aşmış kalbin akıyla, sezgisel akılla olaylara yaklaşmak gerekir.

KAPİTALİZMİN EKONOMİ FELSEFESİ VE İNSANIN İNSANİLEŞMESİ

İLHAN AKKURT

Maalesef, bu konularda insan haklarını düzenlemek hedefindeki ilahi dinler de belli bir zaman sonunda aslından saptırılarak birilerinin çıkarları için kullanılmıştır. Kapitalizmin aslı sanıldığı gibi serbest pazar veya özel mülkiyet değildir. Bunlar amaçlanan hedefe varmak için kullanılan araçlardır. Kapitalizm; ekonomik faaliyetlerimizin temelinde yatan asıl gerçeği, toplumsal bir ihtiyaç olmaktan çıkarıp bireyselleştirerek, salt bireyin kendisi için maddi kazanca/servet yığmaya/güç sahibi olmasına indirgeyerek, insanın doymak bilmez egosuna/hırslarına bağlamıştır. Kapitalizmin aslı tek kelimeyle, *biriktirmektir*. Ama ihtiyacından çok fazlasını biriktirmektir. Doymak bilmez hırslarını tatmin için servet ve güç sahibi olmak, her şeye hâkim olmaktır. Bu da sadece kendini düşünen, başka bir ifadeyle egoizmdir. Kapitalizm içimizdedir ve aslında ilk insandan beri hep vardır. Egoist hırslarımızın ve doymak bilmez nefsi isteklerimizin önündeki ahlaki sınırların önünü açan bir sistemdir. İşte Batı medeniyeti, bu egoist duygulara set çeken Tanrı'yı güya öldürünce ego tanrılığını ilan etti.

Ekonomi; bir insanın ve toplumun hayatını devam ettirme, varlığını sürdürme faaliyetlerinin aslını teşkil eder. Kültürel, sağlık, spor, savunma, bağımsızlık gibi diğer bütün faaliyetlerin hepsinin ekonomiyle ilgili doğrudan bağı vardır. Her faaliyet neticede parayla yapılmaktadır. Bu durumda ekonomik faaliyetler insanoğlunun ana faaliyetidir. Bu öneminden dolayı bir insanın, bir toplumun ve bir medeniyetin ekonomiye bakışını belirleyen *ekonomi felsefesi* son derece önemli bir konudur.

Hâl böyle olunca bir sistemin veya bir medeniyetin ekonomik faaliyetlere bakışı tek bir bireye, topluma, ırka, bölgeye has olmayıp tüm insanlığı kapsamalıdır. Bu ana faaliyetimizi, sadece kendi çıkarlarımızı üstün tutacak bir anlayışla düzenleyip, diğer insanların hakları gözetilmediğinde ortaya kargaşa ve çatışmaların çıkacağı çok açıktır. İnsanlık tarihine baktığımızda maalesef bu konuda, her toplum kendi çıkarını ön plana alan bir yol izleyerek, dünya nimetlerini bir an önce ele geçirmek için dünyayı ateşe vermiş, binlerce çatışma çıkarılmış ve milyonlarca insan katledilmiştir.

Peki, insanlık için önemli bir dönüm noktası teşkil eden aydınlanma çağı dediğimiz, 'feodalitenin ve teokratik' anlayışların terk edilip, bilim ve aklın rehberliğinde kurulduğu iddia edilen çağdaş uygarlığın kurduğu *kapitalist ekonomik sistem* bu konuda çatışmaları durduracak yeni

bir insani anlayış ortaya koyabilmiş midir? Bu soruya her insanın cevabı hayır olacaktır. Çünkü aydınlanmadan bu yana son üç asırda, yüzlerce küçük ve iki büyük dünya savaşı sonunda yaklaşık 250 milyon insan katledilmiştir. Sadece bu dönemde, dünya üzerinde bulunan 190 ülkenin 170'i kısa bir dönem de olsa İngiltere tarafından sömürge yapılmış, bu ise dünyanın yaklaşık % 90'ıdır. Bu katledilen insan sayısı, aydınlanma çağından önceki 5 bin yıllık insanlık tarihinde katledilen insan sayısının neredeyse iki katıdır. Bu savaşlar farklı devletlerin dünya kaynaklarını ele geçirme savaşlarıdır. Günümüzde doğrudan işgalle sömürgecilik mümkün olmadığından, dolaylı yollarla bu işler hâlâ devam etmektedir.

Bütün bu sömürü ve çatışmaların temelinde, insanlara çağdaş uygarlık diye yutturulan Batı medeniyetinin ürünü kapitalist sistemin ekonomik anlayışı yatmaktadır. Bu ekonomik sistem iki önemli ana esas üzerine kurulmuştur. Bunlardan ilki bu sistemin insan tipidir. Kapitalizmin fikir babalarından Adam Smith *Ulusların Zenginliği* (1776) kitabında teorisini bu anlayış üzerine kurarak kapitalist insan tipini güncel anlamıyla şöyle tanımlamıştır: “Toplum, çıkarı peşinde koşan bireylerden oluşur. Bireyin motivasyonu çıkarıdır. Toplumun çıkarını bireyin düşünmesine gerek yoktur. Birey egoist olmalı ve çıkarı peşinde koşmalı. Çünkü birey yararına olan, toplum yararına olacaktır. Ayrıca toplum yararı için ahlaki değerler oluşturmaya gerek yoktur.”¹

Bu durumda, Batı medeniyeti ve onun kurduğu kapitalist ekonomik sistemin insan tipi, bireysel çıkar/kâr peşinde koşan egoist insandır. Bu medeniyette ekonominin itici gücü, insan çıkarı ve ölçüsüzce servet yağmaktır. Kapitalizm insanı ekonomik faaliyette bulunmak için egosunu harekete geçirerek, motive etmeye çalışmaktadır. “Başkalarının hakları önemli değil onları düşünmeyeceksin, onlara ne olursa olsun sen en büyük olmak zorundasın” der. Toplumun yararı için ahlaki değerler de gereksizmiş.

İkinci ana temel ise, eski Yunan'da Kyrene okulu, filozof Epikür'den gelen ve Jeremy Bentham, James Mill ve John Stuart Mill gibi düşünür-

1 Adam Smith, *Ulusların Zenginliği*, çev. M. Tanju Akad, Alan Yayıncılık, İstanbul, 2002, cilt:2, s. 40-41.

Yüksek düzeyde borçlanma özgür olmayı henüz başaramadığımızın bir kanıtı değil mi? Sermaye bizi tekrar borçlu kılan yeni bir Tanrı değil mi? Kapitalizm, günahattan arınmak yerine, günah yükleyen bir kültürün ilk örneğidir.

lerin başını çektiği faydacılık felsefesidir. Bu anlayışa göre insan doğası gereği egoist ilgi ve eğilimlere sahip olduğu ve bunları doyurarak mutluluğa erişeceği tezini savunurlar.² Başka bir ifadeyle insan hazları peşinde koşar ve acıdan kaçır. Amerikalı filozof William James'in geliştirdiği pragmatizm/faydacılık felsefesi de benzer anlayışa sahiptir. Adam Smith, kapitalizmin dayandığı insanı tanımlarken, bu ikinci temel ise bu insanın hayat gayesini tanımlar. Tabii, insan egoist olursa, bu insanın da egoist/nefsi hazları için yaşaması çok uyumlu bir tanımdır. Smith'in kitabını dilimize tekrar çevirenlerden Mustafa Acar³, Smith'e yapılan ve tartışmalı gördüğü bu eleştirileri şöyle sıralar: “Başka bir deyişle Smith'in en çok eleştirildiği konulardan biri, onun kişisel menfaati yahut şahsi çıkarı peşinde koşmayı ve bencilliği yücelttiği iddiasıdır. Buna göre Smith 'homo-economicus'un mucididir, şahsi çıkarından başka hiçbir şey düşünmeyen açgözlü insanın meşrulaştırıcısıdır, bencilliği normal kabul etmektedir, bir görünmez el marifetiyle kişisel çıkarı bayraklaştırmaktadır vs.”⁴

Kapitalizme yön veren bu iki temel anlayış, egonun her iki yönünü de meşrulaştıran bir sistemdir. Bu anlayış “Ben üstünüm ve dilediğimi, egomun/nefsimin her istediğini yapabilirim” şeklinde özetlenebilir. Böylece kapitalizm egoizmi her alanda meşrulaştırdı. Sadece

2 Mustafa Gündüz, *Ahlak Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005, s.31.

3 Adam Smith, *Milletlerin Zenginliği: Doğası ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme: Doğası ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme*, çev. Mustafa Acar, Liberus Yayınları, İstanbul, 2022.

4 Mustafa Acar, “Adam Smith ve Milletlerin Zenginliği: Görünmez El, Homo-Economicus, Neomerkantilizm, Serbest Ticaret, Vesaire...”, *Fikir Coğrafyası*, 20 Ocak 2022.

Kapitalizm içimizdedir ve aslında ilk insandan beri hep vardır. Egoist hürslarımızın ve doymak bilmez nefsi isteklerimizin önündeki ahlaki sınırların önünü açan bir sistemdir.

ekonomik alanda değil, aslında her türlü insani ilişkilerin kökünde yatan bir hayat anlayışına dönüştü. Batı medeniyetinin esas umdelerinden maddecilik, bireyselcilik ve hümanizmin aslı egoyu yücelten bu anlayışlardır. Bu durumda yere göğe sığdıramadıkları ve bir maymuncuk gibi kullanarak, her kapıyı açtıkları özgürlük, hiçbir ahlaki ölçü tanımayan egoist davranış ve arzuların özgürlüğü olmaktadır. Egoizmin aslı kendini ve kendi çıkarlarını her şeyin üstünde görmektir. Batı dünyasının kültür ve inanç kökleri, kendisini diğer insanlardan üstün görmeye dayanır. Eski Yunan'da, Roma'da, Yahudilikte ve Hristiyanlıkta daima kendini diğer insanlardan üstün görme anlayışı vardır.

Bu iki anlayış temel alındıktan sonra kapitalizmin ekonomi felsefesi oluşturuldu. Bu amaçla egoizmin önünü açan, "İnsan ihtiyaçları sonsuzdur, kaynaklar kıttır", "Bırakınız yap-sın, bırakınız geçsin", "En düşük maliyetle en yüksek kâr" "Pazarda en büyük olma" "Pazarın tek düzenleyicisi rekabet veya görünmez el" gibi egoizmi meşrulaştıran ilkeler kapitalist ekonominin ilkelerine dönüştü. Bunlar her türlü ahlaki ve devlet sınırlamasına karşı çıkararak, nefsi hazların ölçüsüzce tatmini olan üretmek ve çılgınca tüketmenin önünü açmıştır. Özellikle "İnsan ihtiyaçları sonsuz, kaynaklar kıt" anlayışı dünyamız için son derece tehlikeli bir hedefdir. Kaynakların kıt olduğu bir dünyada insan ihtiyaçları sonsuz demek, tam bir altına hücum sendromu yaratarak dünya kaynaklarını yağmalamaktır. Şu andaki tüketim çılgınlığını karşılamak için üç dünya daha gerekmektedir. Durdurulamazsa, bu tüketimle dünya kaynaklarının çoğu 50 yıl gibi bir zaman diliminde tükenecektir. İşte bu çarpık anlayışla ortaya çıkan tablo budur. İlk birkaç yüzyılda, bu ilkelerle sermaye sahipleri ölçüsüzce ekonomik faaliyetlerini sürdürmüş ve Batı'da, "altta kalanın canı

çıksın" misali büyük bir sefalet yaşanmış, dünya ülkeleri sömürgeleştirilince, buna tepki olarak komünizm doğmuştur. Bütün bu kötü gelişmelerin sonucunda, ekonomik hayatta daha insafli düzenlemelere gidilmek zorunda kalmışlardır. Ancak bu kötü sonuçların sebebi egoist insan modeline dokunulmamıştır.

DÜNYANIN BORÇ ESARETİ VE BATI MEDENİYETİNİN İNSAN TİPİ

Kapitalist ekonomik sistemle dünya ülkeleri ve insanlık nasıl bir ekonomik sefalete sürüklendi? Ekonominin en önemli iki göstergesi olan, kısaca servetin ve borcun dağılımı nasıl, onu görelim. 2010'da en zengin 388 kişinin serveti dünya nüfusunun yarısına denk gelen en yoksul %50'sinin toplam servetine eşitti. Her geçen yıl servetin toplandığı eller azalarak, 2015 yılında bu sayı 80'e, 2016'da 62'ye, 2017'de 43'e, 2019'da 26'ya ve 2021'de ise 10 kişiye düşmüştür. Yoksulluğun beraberinde getirdiği adaletsizliklerin olmadığı bir gelecek yaratma amacıyla 90 ülkede ortaklarla ve yerel topluluklarla beraber çalışan 17 organizasyonun bir araya gelerek oluşturduğu uluslararası konfederasyon niteliğindeki OXFAM'ın hazırladığı rapor dikkat çekicidir.

Raporda günümüzde "dünyanın en zengin 10 kişisinin toplam serveti, dünya nüfusunun yarısı olan 3,7 milyar insanınkinden ve %1'in serveti %99'undan daha fazla" olduğu vurgulanmıştır. 2022 yılında dünyadaki servet toplamı 550 trilyon dolara ulaşmıştır. Bu servet dünyadaki 7,8 milyar insana eşit dağıtılsaydı kişi başına servet 70 bin dolar olacaktı. Afrika'da açlığı bitirmek için gereken para 50 milyar dolardır. Doğrusu kapitalizmle ne kadar övünseler azdır! Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF) tarafından yayımlanan rakamlara bakıldığında, dünya ülkelerinin toplam borç miktarı, 2022'nin ilk çeyreğinde, geçen yılın sonuna kıyasla 3,3 trilyon dolar artarak 305,3 trilyon dolara yükselmiştir.

Yaklaşık 15 yıl önce küresel gayri safi yurt içi hâsıla yaklaşık 70 trilyon dolar, küresel borç 140 trilyon dolardı. Gelirin iki katı bir borç vardı. 2022 yılında küresel gayri safi hâsıla 100 trilyon dolar olmuş, küresel borç toplamı ise 305 trilyon dolarla 3,5 katına çıktı. Son açıklanan Zürih merkezli Küresel McKinsey Enstitüsü'nün

raporuna göre, 2000 yılında 156 trilyon dolar olan küresel servet 20 yılda, 2020 yılında üçe katlanarak 514 trilyon dolara ulaştı. Son 20 yılda da borç 6 kat artmasına karşılık varlıklar 3 kat artmıştır. 2022 yılında, dünyanın toplam serveti 550 trilyon dolar, borçları ise 305 trilyon dolar, başka bir ifadeyle aslında servetin yarısından fazlası borç. İlerleyen zaman içinde borçların artış hızı daha da fazlalaşmıştır. Şurası açıktır ki zaman geçtikçe borçlarımız azalmayıp aksine devamlı artmaktadır. Eldeki bazı istatistiklere göre AB ülkelerinin borç miktarının millî gelirlerine oranı 3 kat, Japonya'nın 4 kat, ABD, Çin, Hindistan ve bizim gibi gelişmekte olan ülkelerin oranıysa 1,5 kattır. Bu toplam borcu, dünyanın toplam nüfusuna bölersek kişi başına düşen borç miktarı 38 bin 500 dolardır.

Bakmayın siz ülkelerin açıklanan cafcıflı millî gelirlerine. Kapitalizmle dünya insanların vardığı gelir seviyesi bu. Daha kötüsü bu borçlar azalacak yerde, her yıl daha da artmaktadır. Gidiş tam bir borç esaretine doğrudur. Bakın bu konularda Güney Koreli bir felsefeci "Borç özgürlüğü yok eder" diyerek neler yazmış: "Yüksek düzeyde borçlanma özgür olmayı henüz başaramadığımızın bir kanıtı değil mi? Sermaye bizi tekrar borçlu kılan yeni bir Tanrı değil mi? Kapitalizm, günahattan arınmak yerine, günah yükleyen bir kültürün ilk örneğidir."⁵ Evet, kapitalist ekonomik sistemle dünya devletleri ve insanlık tam bir esarete sürüklenmektedir. Hem de özgürlük söylemlerini dillerinden düşürmedikleri halde.

Neresinden bakarsanız bakın bu kötü gidişin savunulacak ve medeniyet deyip övünülecek bir yönü yoktur. Bu "doymak bilmez, açgözlü egoist dürtüleri" insanlık için normal bir durum sanmak, genellemek ve meşrulaştırıp yaygınlaştırmak, insanlık için en büyük sapkınlık ve tehlikedir. Bu sapkınlıkların sınırı yoktur. İnsanlık tarihinde bir sürü sapkın liderin, kendini firavun gibi tanrı ilan ettiği bir gerçektir. Hitler gibi diktatörleri yetiştiren, bu sapkın fikirlerden başka bir şey değildir. Bazı insanlarda böyle sapkın bir damarın olduğu bir gerçektir. Ancak bunlar normal dışı davranış ve anlayışlardır.

5 Byung-Chul Han, *Psikopolitika-Neoliberalizm ve Yeni İktidar Teknikleri*, çev. Haluk Barışcan, Metis Yayınları, İstanbul, 2020, s. 17.

Benzer durum sapkın bazı cinsel anormalliklerin şu an insanlara normal gibi dayatılmasıdır. Bu fikirler, adına medeniyet diyeceğimiz, insanlık için evrensel olma iddiasındaki bir sistemin esasları olamaz. Her ne kadar bu ilkeler Batı'nın/kapitalizmin ekonomik felsefesi olsa da ekonomi bir insanın her türlü faaliyetleri ve insani/toplumsal ilişkilerini kapsadığından insanın insana, maddeye ve topluma bakışını belirler. Ayrıca Batı medeniyetinin ahlaki davranışları üzerinde en etkili Alman düşünür olan Immanuel Kant'ta mum dikmiş, tencere kapığını bulmuştur. Kant, kurduğu ahlak anlayışına "görev ahlakı" diyerek "insani ilişkilerde ahlaki/doğru olan davranışların kaynağı, insan aklına uygun olmasıdır" demiştir. Kant'a göre, bir insanın başka bir insana karşı iyi bir davranışı; dinî bir vecibe, komşuluk, merhamet, sevgi, dostluk gibi duygulardan değil, akla uygun ve görevi olduğundandır. Başka bir deyişle hasta bir komşuya yardım etmek, merhametten veya dostluktan değil insanın görevidir. Bunda ne var dersiniz. Görev bilinciyle yapılp, sevgiden, merhametten ve dostluktan kaynaklanmayan bir davranış, tıpkı resmiyetteki gibi alt bir memurun üstüne saygısının görev gereği bir mecburiyetten olmasına benzer. Böyle bir davranış resmiyetten doğduğundan insanlar arasında, yüreklerde bir sevgi duygusu oluşturmaz. İşte bu yüzden, Batı insanı son derece nazik, saygılı ve centilmen olmasına rağmen, hepsi birbirine karşı çok soğuk ve resmîdir. 18 yaşına kadar anne-baba sevgisi yerine görev icabı, el bebek gül bebek büyütülen bir çocuğun, daha sonra ailenin görevi bitince, bir yabancı gibi yuvadan dışlandığı bir ailede sevgi bağı olmaması ve yaşlıların yalnızlaşmasının sebebi budur. Toplumda insanlar arasında sevgi ve merhamet duyguları yoksa dostluk ölür, mutluluk ve huzur yok olur.

İNSANIN İNSANİLEŞMESİ VE MUTLULUK FELSEFESİ

Ekonomi, insan hayatının her alanını kapsadığından daha insani bir medeniyet için işe önce ekonomiye bakış açımızdan başlamalıyız. "Ekonomi her insanın olmazsa olmazı olan, hayatını devam ettirme faaliyetleridir" demiştik. İnsanın bu dünyaya dönük bütün çabası, amacı, bu hayatı iyi şartlarda yaşayacak bir ortama dönüştürmektir. Bütün çatışmaların, bilimsel çalışmaların, teknolojik gelişmelerin ve

kurulan toplumsal sistemlerin gerçek itici gücü budur. Eğer böyle bir hedefimiz olmasaydı, hâlâ taş devri şartlarında yaşardık. Bizim için her insanın bu dünyaya yönelik çabası “iyi şartlarda yaşayıp mutlu bir hayat sürmek” olduğundan, bu arzu her insanın en değerli hakkıdır.

Bu yüzden ekonomik faaliyetlerin ana düsturu “insanı yaşatmak” olmalıdır. Diğer bir ifadeyle insana, “insanca yaşayacak bir dünya kurmak” her insanın hedefi olmalıdır. Bu esas, “sosyal devlet” üzerine oturtulan yönetimin asli görevi olmalıdır. İşte Adam Smith’in “Birey egoist olmalı ve çıkarı peşinde koşmalı. Çünkü birey yararına olan, toplum yararına olacaktır” demesi gibi biz de “hedefi insanca yaşamak olan insanın faaliyetleri sonuçta, toplum/insanlık yararına da olacaktır. Toplum yararına olan, kendi yararına da olacaktır. İnsan yeryüzünün en değerli varlığıdır.

Bu yüzden, “İnsanlar iyi şeylere layıktır” anlayışı insani bir medeniyetin en önemli esası olmalıdır. İnsanı ekonomik faaliyet için güdülemek, sadece egoist haz ve biriktirme hırsıyla gerçekleşmez. “İnsanlığa hizmet/faydalı olmak” hayatın her alanında insan faaliyetlerinin ana hedefi kılınmalıdır. Bu amaçla bir insan kendi öz malı/bahçesi/tarlasında kendi hayatının devamı için çalışsa bile, bu faaliyetinde başkasının hakkına tecavüz edip, çevresine zararlı olamaz ve kazancından ihtiyaç fazlasını insanlık için harçayabilir. İnsanlık için faydalı olacak yeni bir şeyler araştırmak/geliştirmek, yatırım yapmak ve insanlara insanca yaşayacak iş kapısı açmak, kazanıp vergi vermek çok değerli bir insanlık hizmetidir. İnsanca bir dünya ve medeniyet için önce “insan sevgisi” yüreklere işlenmelidir. Bir başka deyişle insanı egonun ve maddenin esaretinden kurtarıp, “önce insanı insanileştirmek gerek.” İnsanın insanileşmesi demek karşılıklı haklara saygıyı gerektirir. İnsan insanileştikten sonra; ister özel mülkiyete, isterse kolektivistizme dayalı bir ekonomik yapıda, ister demokrasi, isterse mutlakiyet rejimine dayalı bir yönetim sisteminde olsun; adil bir paylaşımın yanı sıra olacağından, böylesi insanlardan meydana gelen toplumlarda çatışmalar dibe vuracaktır. Kapitalizm tek kelimeyle *biriktirmek* ise, insani bir medeniyet ise tek kelimeyle *paylaşmak* esasına dayanır.

Ancak şunu da iyi anlayalım ki; burada insani bir ekonominin belirlenen ana temelleri, daha çok, insanın maddeye/servete bakışına, neden ve nasıl bir ekonomik faaliyette bulunmasına yöneliktir. Bu ilkeleri uyguladığımız ülkelerde, “ekonomik hayatta rekorlar kırılır, ülke ekonomik bakımdan uçar ve refah patlaması yaşanır” demek istemiyoruz. Bu ilkeler, sömürden uzak, daha paylaşımcı, daha insani ve daha çatışmasız bir dünya içindir. İnsani bir medeniyetin önceliği servet biriktirmek değil çatışmasız bir dünya kurmaktır. İşte gerçek medeniyet te budur. Ekonomik ilerleme ve gelişme yahut zenginleşme ise, eskiden işgal ve sömürü ile gerçekleşirken günümüzde daha çok teknolojik gelişme ve eğitime önem vermekle, yatırımların önünü açmakla sağlanıyor. Bu ana ilkeleri iyi değerlendiren her ülke, günümüzde ekonomik bakımdan gelişir. İşte komünist Çin, kapitalist ABD, Şintoist ve Budist Hindistan, Güney Kore ve Japonya ortada. Aşırı devletçi, despot Kuzey Kore ise yerinde saymaktadır.

Kapitalizm “faydacılık felsefesi” gereği, insanın bu dünyadaki hedefini, güç biriktirmek ve nefsi hazların tatmini olarak görür. Bu felsefe gereğince insanlar, karşılıklı ilişkileri öncelikle kendi faydalarını gözeterek düzenler ve mutluluğu ancak nefsi hazların doyurulmasına bağlarlar. Oysa insanın bu dünyaya yönelik amacı, iyi şartlarda mutlu yaşamaktır. Mutluluğa ise nefsi hazlardan ziyade; karşılıklı sevgi, adalet, dayanışma ve paylaşmaya dayanan mutluluk felsefesiyle ulaşılabilir. İnsan sosyal bir varlıktır ve yalnız yaşayamaz. Bir arada çatışmasız yaşamak, kendi çıkarlarımız peşinde koşmakla değil, ancak karşılıklı dayanışma ve sevgi ile sağlanır. Ancak bu ahlaki davranışlarımız Kant’ın aksine görevimiz gereği ve akla uygunluktan değil, sevgiden, dostluk duygusundan, ahlak inancımızdan, insani davranışlarımızdandır. Bu davranışlar gönülden gelirse resmî ve soğuk olmaktan çıkarak, kalplerde sevgi ve mutluluk oluşturur. Ancak insan böyle olursa dünyamızda insanlar arasında sevgi ve dostluk yaygınlaşır, çatışmalar dibe vurur. Böylece kapitali, çıkarı ve gücü üstün tutan kapitalist ekonomi, insanı üstün tutan insani bir ekonomiye dönüşür.

MESELE GERÇEKTEN “ANLAM” MI?

YAKUP ALTIYAPRAK

Hz. Peygamber’in irtihaliyle başlayan ve geçen tarihî süreçte büyüyerek bir sorunlar yığını hâline gelen İslâm tarihinin problemlerinin temel kaynağı Kur’ân-ı Kerim’in yorumlanması şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu tartışmalarda meselelerin tarafları kendilerine dinî kaynaklı referanslar üreterek uygulamalarını ortaya dayandırmışlardır. Öyle ki kendini İslâm dairesi içinde sunan ve yaptıkları uygulamaları İslâm’a dayandıran bu yapı ve hiziplerin her biri tarih boyunca ancak kendine taraftar buldukları ölçüde varlıklarını devam ettirmişlerdir. Bugün artık normal bir tartışma zemini içinde bir araya gelmesi mümkün olmayan birçoğu kurumlaşmış bu yapıların İslâm’a göre yerini ortaya koymak belli bir paradigmanın söylemleri çerçevesinde gerçekleşeceğinden anlamlı olmayacaktır. O zaman en azından bugün toplumsal anlamda “hangi din”, “hangi İslâm” gibi sorularla çok sık karşılaşmamızı sağlayan bu yapıların varlık zemini ortaya çıkarılmalıdır.

Halifelik tartışmalarından mezheplerin varlığına, gündelik iba-

det formlarından en uç felsefi ve kelami tartışmalara uzanan ve artık yüzyılların oluşturduğu bir kısır döngüye dönüşmüş bu durumu düzeltmek maalesef mümkün gözükmemektedir. Ama yaşanan bu sürecin kaynağı gerçekten Kur’ân mıdır? Yaşanan süreci bir imtihan boyutunda anlamlandırmak gerekse de bu çok parçalı yapıların varoluşlarının temel zeminini gerçekten İslâm mıdır? Yani Kur’ân kendini İslâm adı altında sunan bu yapıların hepsine meşruiyet sağlayan anlamalara müsait midir ya da nihai bir Kur’ân anlamı ortaya koyularak

ortada olan sorunları çözmek mümkün müdür?

İMGENİN “HAKİKAT”E DÖNÜŞMESİ

Öncelikle şunu ortaya koyarak başlayalım: Ne kaybolan bir din ne buharlaşan bir anlam ne de bizi unutan bir Allah var. Sadece yakınımızdaki dağın hemen arkasından bir ordu geldiğini söylese inandığımızı söyleyeceğimiz bir peygamber yok ve gelmeyecek. Yani ikinci bir asr-ı saâdet olmayacak. O zaman ortada olan problemleri çözmek ancak yaşayan dini anlayarak

ona ulaşarak ve onu içselleştirerek mümkün olacaktır. Yoksa dinin kendisine değil de imgesine sahip olduğumuz sürece bu sorulara cevap vermemiz mümkün değildir.

Eğer “din toplumsal bir ihtiyaçtır” ve “Tanrı olmasaydı insanlar onu yaratırdı” gibi peşinen reddettiğimiz fakat sosyolojik gerçekliği olan ifadelerden hareket edersek şunu görürüz: İnsanların bir toplum içinde dinle tanışması öncelikle dinin kendisiyle değil dinin toplum içindeki algısıyla olur. Toplum içindeki bu din algısı genellikle form olarak dinî kaynaklı olsa da çoğunlukla din dışı kültürlerin dini kullanarak kendini sunan şekliyle olur. Diğer dinler gibi İslâm da ulaştığı toplumlara etki ederken orada var olan kültürün direnişiyle karşılaşmış ve bu kültürler İslâm’ın baskın olduğu yerlerde kendilerini İslâmize ederek yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Din kitaplarının ve dinlerin tahrifiyle sonuçlanan bu süreç Kur’ân korunsun da maalesef İslâm’ın da tahrif edilmesiyle sonuçlanmıştır. Büyük oranda bid’at ve isrâiliyyâtla şekillenen bu

süreçleri ortaya koymak ve temizlemek mümkün olmamıştır. Dinler çok defa birtakım ritüeller, edebî ve sözlü kültür ürünleriyle sistematik bir şekilde dejenerasyona uğramıştır. Ve bu toplumlarda Kur’ân’ı anlama bu unsurlar üzerinden gerçekleşmiştir. Yani anlam büyük oranda isteklerin, emellerin ve niyetlerin bir uzantısı olarak ortaya konan bir şeydir ve anlam büyük oranda siyasaldır.

Konumuza açıklık getirmesi açısından İslâm tarihindeki iki temel anlam paradigmasından söz edebiliriz: Bunlardan birincisi tasavvufî anlamdır ki buna göre; Kur’ân’ın bir zahir (dış) bir de batın (iç) anlamı vardır. Zahir anlam herkesin anlayabileceği anlamdır. Batın anlam ise sadece tasavvuf erbabının anlayacağı ve Allah tarafından onlara verilen anlamdır ki bu mantalite bu insanlara sınırsız bir din -İslâm- yorumu ve serbestliği vermiştir. İkincisi ise metni bağlamından koparıp sadece zahiri anlamı esas alıp ona göre hareket eden harici mantıktır ki bu da İslâm dünyasına büyük acılar yaşattır.

Konunun daha rahat anlaşılması için bu durumları daha bayağı ve banal bir şekilde gündelik hayat içinde sıkça gördüğümüzü de ekleyelim: Özellikle kendini İslâm kimliği ile sunan kişi, yapı ve grupların; menfaatleri için oldukça banal bir tarzda Kur’ân kisvesine, ayete, hadise, kullanabilecekleri diğer İslâmî enstrümanlara sığınmalarına şahit oluruz. Diğer ikisi kadar temel bir sistematik geliştirmese de aynı mantığın uzantısı olarak Allah, din, kitap deyip her türlü ahlaksızlığı yapmaktan, insanların emeklerini sömürerek servet sahibi olmaktan çekinmeyen ve bunu da dinen kendilerinin hakkı olarak gören basit, pragmatik bir çevreyi ve onların anlam anlayışlarını görürüz. Burada acı olan şudur: İslâm bu dünyaya zaten fazladır da bu insanlara fazla olmak onların yanından geçmek şöyle dursun maalesef onların kullandığı bir enstrümana bile dönüşmektedir.

Tüm bunlar ışığında var olan yapıların dini tahrif etme çabalarına şahit oluruz. Mesele gerçekten dini anlama meselesi değil bu yapıların kendini devam ettirme meselesidir. Bir toplum içinde ilkin bu yapıların oluşturduğu din anlayışıyla karşılaşılır. Bu yapılar ışığında ortaya konan Kur’ân; öncelikle mucizeler kitabına, peygamberler tarihi; kahramanlık hikâyelerine, peygamberler de mütsel unsurlara dönüştürülür. Kur’ân bazen tarihî hikâyelerin bazen de aşk öykülerinin anlatıldığı (Yusuf kıssasının Yusuf u Züleyha’ya dönüşmesi) bir kitaba dönüşür ve toplum içinde dinin kendisinden ziyade öncelikle imgesiyle karşılaşılır. Maa-

lesef din bu yapıları ve mantaliteyi dönüştürememiş, bizzat bu yapılar ve bu mantalite dini dönüştürmüştür. Diğer dinlerin de tahrifiyle sonuçlanan bu süreci Baudrillard şöyle ifade eder: “Kitleler her zaman için bir Tanrı düşüncesi yerine bir Tanrı imgesini yeğlemiştir. Çünkü Tanrı düşüncesi hiçbir zaman resmi bir din kurumu olan kilisenin dışına çıkamamıştır. Bunu ne günah ne de bireysel kurtuluş umudu gerçekleştiribilmiştir. Tanrı’dan kitlelere; şehit ve aziz masalları, kıyamet günü ve ölüm dansı hikâyesi, büyüçülük, kiliselerdeki gösteri ve törenlerden başka bir şey kalmamıştır. -Bütün bunlar Tanrı düşüncesinin aşkınlığına karşı var olmuşlardır.- Çünkü kitlelerde ritüelin aşkınlığı vardır. Kitleler putperest doğmuş ve putperest kalmışlardır.”

Bu sosyolojinin aşılması için meselelerin ilmî düzeyde çözülmesi gerekir. İslâm’ın anlaşılması ve yaşanan hayata çözüm üretmesi ancak ona vâkıf ilim adamlarının getireceği çözümlerle ve bu çözümler ışığında toplumu şekillendirmekle mümkünken bu gerçekleşmemiştir. Çünkü bu ilmî çabalar büyük oranda bahsettiğimiz sosyal yapıların şekillendirdiği bir düzlemde ortaya çıkmakta, büyük oranda bu yapıları meşrulaştırma vazifesi görmekte ve yine bu siyasal yapıların kendilerini birtakım dinî kaynaklı referanslarla akladıkları yerlere dönüşmektedir. Yoksa bu kadar üniversite, ilahiyat fakültesi, fıkıh, hadis, tefsir... vd. profesörlerinin olduğu bir yerde ortadaki bu keşmekeşliği başka türlü açıklamak mümkün değildir.

Kur’ân hiçbir zaman bir edebî metin gibi çözümlenip ortaya koyulamaz. Kulun Kur’ân’a yaklaşırken Allah’la girdiği iletişimin boyutu hiçbir zaman ifade edilip indirgenemez. Kur’ân yolculuğu böyle bir minvalde ilerler. Bu ilişkide kalp ekseninde oluşan anlam hiçbir zaman dilin tam olarak ifade edip ortaya koyacağı bir şey değildir.

METODOLOJİ PROBLEMİ

İslâm’ı anlama söz konusu olunca karşılaşılan zorluklardan biri de bu yolda geliştirilen metotlardır. Şurası bir gerçektir; İslâm’ı anlama çerçevesinde geliştirilen İslâmî disiplinlerin belli usuller çerçevesinde ortaya koyulması doğal bir zorunluluktur. Fakat bu usuller çerçevesinde geliştirilen tartışmalarda metotlar bazen mutlaklaştırılmış, “anlam” a öncelenmiş hatta “anlam” zaman zaman bu metotlara kurban edilmiştir. Fıkıhtan hadis, tefsir ve kelama, oradan mezhep içtihatlarına varana kadar pek çok alanda bu durumla karşılaşılır. Sistem kurmak ve metodoloji geliştirmek disiplinlerin doğası olsa da her alanda bir anlam ortaya koymak belki dinin de istediği bir şey değildir. Bu bakımdan dinin her alanında -fizikten metafiziğe- mutlak anlam ortaya koyma çabaları metotlara bağlı kaldığı sürece her zaman tartışmalı olmuş, belli yaklaşımların ve kabullerin ötesine geçememiştir. Dinin bu alanlarda bıraktığı boşluğun belki de bile-isteye bırakıldığı, buralarda bir mutlaklık ortaya koyulmaması gerektiği anlaşılmamış, bu bir eksiklik olarak görülmüştür. Şurası unutulmalıdır: İtikat hiçbir zaman belli problemlere indirgenip mezhepsel düzlemde ortaya ko-

yulamaz. Fıkıh her zaman insan içselliğini çözümleyemez.

Aynı problem son yüzyıldaki İslâmî hareketler için de söz konusu olmuştur. Bu bağlamda Kur’ân’ı anlama metodu, dine davet metodu, çeşitli hareket metotları geliştirilmeye ve bunların dolayımından dinî öğretiler yorumlanmaya çalışılmıştır. Özellikle son yüzyılda çokça karşılaştığımız İslâmcılık çabaları kaybolan bir anlam ve tahrif edilen bir din algısından hareketle “öze dönüş” söylemleri ışığında gerçekleşmiş, dine dönme ve dinî düşünceyi ihya etme çabaları oldukça sık gündeme gelmiştir.

Yapısalcı bir mantıkla metodolojik bir din ortaya koyulmaya çalışılmış, zaman zaman herkesin imtihanının bu metodoloji çerçevesinde olması gerektiği gibi anlayışlar üretilmiş hatta üretilen bu hareket metotları bazen “sünnetullah” olarak da yorumlanmıştır. “Kur’ân’a dönüş” parolası çerçevesinde yönelinen Kur’ân, dinî kavramları yeniden yorumlayarak güncelleştirme çalışmaları, yeniden bir şirk ve küfür tanımı, peygamberin hayatının parçalanarak metodolojik tarzda yorumlanması, Müslümanca bir yaşamın, İslâm’ı hâkim kılmanın hatta cennete gitmenin bun-

Var olan bir işleyişi İslâmize etmek çözüm değildir. Bu hayata karşı dinî kaynaklı bir dil geliştirip onun doğrultusunda bir düşünce geleneği ortaya koyulamadıkça Müslümanların oradan oraya savrulmaları maalesef kaçınılmazdır.

ların dolayımından mümkün kılınması bazen Allah'la aramıza koyulan aşılması gereken engeller olarak ortaya çıkmış, böylelikle İslâm ona yaklaştığımızı, onu yaşadığımızı düşündüğümüz sırada elimizden akıp giden bir şey hâline gelmiştir. Unutulmaması gereken gerçek şudur: Neticede Kur'an yolculuğu tek başına yapılan bir yolculuktur ve insanlardan da çok azı inanır.

Tabii bu durum sadece İslâmî hareketler için gerçekleşmemiş Kur'an'a bilimsel ve entelektüel yaklaşımlarda da aynı mantalite kendini oldukça zarif bir tarzda gerçekleştirmiştir. Özellikle son dönemlerdeki yorum çabaları ışığı altında Kur'an'a salt bir metin olarak yaklaşım bir öznesne ilişkisi içinde onu anlayıp dil bilgisi ve dilin kuralları ışığında tarihî süreç içindeki nihai anlamını ortaya koymaya çalışanlar ve onların çabaları da nihai bir sonuca ulaşamamıştır.

Bu süreç; metodun aşkınlaştırılması ve Kur'an'ın onun bir aracı olarak tarihsel ve dilsel bir metne dönüştürülmesi ile sonuçlanmakta, ulaşılmak istenen anlam da bizden sürekli uzaklaşım tarihin karanlıkları içinde kaybolup gitmektedir. Böylece beklenen tefsirler ve Kur'an sözlükleri de bir türlü ortaya çıkamamaktadır.

Öncelikle Kur'an hiçbir zaman bir edebî metin gibi çözümlenip ortaya koyulamaz. Kulun Kur'an'a yaklaşırken Allah'la girdiği iletişimin boyutu hiçbir zaman ifade edilip indirgenemez. Kur'an yolculuğu böyle bir minvalde ilerler. Bu ilişkide kalp ekseninde oluşan anlam hiçbir zaman dilin tam olarak ifade edip ortaya koyacağı bir şey değildir.

Peki, öyleyse İslâm adına sürekli gündeme getirilen ve onu savunmasız kılmaya çalışan kısır sorunlara nasıl çözüm bulacağız? İslâm söz konusu olunca cariyelikten çok eşliliğe, kadın haklarından köleliğe varana kadar önümüze getirilen sorunları ilmî olarak nasıl aşacağız? Genellikle iyi bir niyetten kaynaklanmayan ve kendi zemininde tartışılmayan bu gibi konuların hem itikadi bir yönü yoktur hem de Müslümanlara bir şey kazandırmadığı bir gerçektir ve yine de her birinin kendi minvalinde açıklamaları vardır. Burada asıl sorun, bu tartışmaların kendi eksenindeki bir alanda yapılmasıdır.

Bugün ekonomiden eğitime, hukuka, toplumsal yaşam kurallarına varana kadar dünya sistemine Kur'an kaynaklı bir çözüm modeli geliştirilememesinin sebebi Kur'an'ın anlaşılabilirliği veya böyle bir yorumlamaya imkânının olmaması

değildir. Bunun sebebi kendini Müslüman addedip kendince onun temsilciliğini yapan kişi, grup ve yapıların böyle bir derdinin olmamasıdır. Maalesef bu hayata karşı onu tüm dinamikleriyle kavrayıp Kur'an'dan yola çıkarak ona çözümler üretme derdinde ve birikiminde insanların olmaması en büyük handikabımızdır. Ve bu da ümmi bir imana sahip insanları bu hayatta çoğu zaman çaresiz bırakmıştır.

Mesele, var olan dünyayı İslâm çerçevesinde kavrayıp, çözümlenip ona karşı çözümler üretecek bir dili ve düşünsel geleneği oluşturma meselesidir. Mesele, İslâm'dan yola çıkarak bu dünyaya tüm yönleriyle -hukuktan eğitime, ekonomiden bilimene yeni modeller ortaya koyma meselesidir. Bu da bunun için her anlamda bedel ödeyecek nesillerin yetişmesiyle olur. Var olan bir işleyişi İslâmize etmek çözüm değildir. Bu hayata karşı dinî kaynaklı bir dil geliştirip onun doğrultusunda bir düşünce geleneği ortaya koyulamadıkça Müslümanların oradan oraya savrulmaları maalesef kaçınılmazdır.

Yoksa dönülecek bir Kur'an yoktur. Kur'an indiği günden beri bizimledir, hep yanımızdadır. Onun anlamının anahtarı öncelikle samimiyetten geçer, dilden değil. O bakımdan İsmet Özel'in de belirttiği "öze dönüş çabalarının öze dönüş çabası olarak kalması" gibi Kur'an'daki anlama dönüş de veya onu ortaya koyma çabaları da bir çaba olarak kalmakta, nihayete ermemektedir. Çünkü dönülecek bir öz olmadığı gibi yitip kaybolmuş bir anlam da yoktur.

Coşkulu, Yaslı ve Hüzünlü Bir Ses: Murid Bergûsi

EDWARD W. SAID

Yıllarca süren bir sürgünden 1996 yılında Batı Şeria'daki Ramallah'a dönüşün anlatıldığı *Şairin Filistin'i*¹ yoğun ve son derece coşkulu kitap, hâlihazırda Filistinli mülteciler meselesinin elimizdeki en güzel varoluşsal metinlerinden birisidir.² Meşhur şair Murid Bergûsi [Mourid Barghouti]³ tarafından kaleme alınmıştır. Bergûsi eserinde de adını sık sık andığı Mısırlı

Murid Bergûsi

- 1 Murid Bergûsi (Mourid Barghouti), 1944 yılında Filistin'de Ramallah'a yakın Deyr Gassâna'da doğdu. Üniversite eğitimi için Kahire'ye gitti ve burada Radva Âşur'la evlendi. Bu evlilikten yine bir şair olan oğulları Temim Bergûsi doğdu. Toplu şiirleri 1997'de Beyrut'ta, 2013'te Kahire'de basıldı. İki şiir seçkisi, eşi Radva Âşur tarafından İngilizceye çevrildi. *Ramallah'ı Gördüm* [Şairin Filistin'i] otobiyografik romanıyla Necib Mahfuz Edebiyat Ödülü'nü aldı. Roman, Mısırlı romancı Ahdaf Suveyf'in İngilizce çevirisi ve Edward Said'in önsözleriyle neşredildi. On beş civarında şiir kitabı yayımlandı. Diğer bir eseri *Orada Doğdum, Burada Doğdum* ünlü çevirmen Humphrey Davies'in İngilizce çevirisi ve John Berger önsözleriyle yayımlandı. Murid Bergûsi 14 Şubat 2021'de vefat etti. [çev.]
- 2 Okuduğunuz metin Edward W. Said'in Murid Bergûsi'nin *I Saw Ramallah* (American University Press, Cairo, 2000) kitabının Ahdaf Suveyf tarafından yapılan İngilizce tercümesine yazdığı 11 Ağustos 2000 tarihli sunuş yazısıdır. Metnin başlığı ve ara başlıkları bize aittir. [çev.]
- 3 *Ramallah'ı Gördüm* olarak bilinen eser Türkçeye *Şairin Filistin'i* adıyla çevrilmiştir. [çev.]

seçkin akademisyenlerden ve romancılardan Radva Âşur⁴

- 4 Arap romanının önemli isimlerinden romancılardan Radva Âşur 2014 yılında kansere yenik düşerek vefat etti. Bergûsi "Sen ve Ben" adlı şiirini Radva Âşur'a ithaf etmiştir. "Sen özgür bir vatan gibi güzelsin/ Ben işgal edilmiş bir vatan gibi yorgun/ Sen tek başına kalmış direnişçi gibi hüzünlü/ Ben yakın bir savaş için uyanmış/ Sen bombardımanın durması gibi arzulanın/Ben enkazlar arasında kalbi paralanmış olan/Sen eğitim uçuşu yapan pilot gibi gözü pek/ Ben o pilotun anneanesi gibi gururlu/ Sen hastanın babası gibi endişeli/Ben hemşire gibi sakin/ Sen çisenti gibi şefkatli/Ben büyümek için sana muhtaç çimen/ İkimiz de intikam gibi serkeş/ İkimiz de affetmek kadar uysal/ Sen mahkemenin sütunları gibi sağlam/Ben bir mağdur gibi şaşkın/Ne zaman buluşsak/Dünyayı savunuruz/İki avukat gibi." Mehmet Hakkı Suçin, "Murid Bergûsi Beş Şiir", *Kod Adı Maske* (Mevsimlik Şiir Dergisi), 2021, sayı: 2, s. 62. [çev.]

ile evlidir. Her ikisi de 1960'lı yıllarda Kahire Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğrenciydiler ve evliliklerinin 17 yıllık bir zaman dilimini birbirlerinden ayrı geçirdiler. Biri Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) temsilcisi olarak Budapeşte'de, diğeri de oğulları Temim ile Kahire'de, Ayn Şems Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı profesörü olarak...

Şairin Filistin'i adlı kitapta yazarın Batı Şeria'dan sürülmesi ve otuz yıl sonra dönmesi olayı anlatılırken bu ayrılığın siyasi sebeplerine de işaret edilmiştir. Eser, 1997 senesinde ilk neşredildiğinde Arap dünyasının tamamında büyük coşkuyla karşılanmış, Necip Mahfuz Edebiyat Ödülü'ne değer görülmüştü. Kitaba dair başka bir sevindirici nokta da

Murid Bergûsi, 1967 Arap-İsrail savaşı nedeniyle otuz yıl süreyle Filistin dışında yaşamak zorunda bırakılan dünyaca ünlü bir şair ve entelektüel.

kendisi de önemli romancılar-
dan ve eleştirmenlerden olan
ve *Güneşin Gözünde* ile *Aşkın
Haritası* başta olmak üzere
eserlerini İngilizce yazan Mısır-
lı Ahdaf Suveyf tarafından zarif
ve etkileyici bir şekilde İngiliz-
ceye tercüme edilmesidir. Bu
iki kabiliyetin aynı kapak altın-
da birleşmesi önemli bir edebî
hadisedir. Bu kitap hakkında
sunuş çerçevesinde birkaç söz
söylemekten gayet bahתיارım.

ŞAİRİN ESERİNİN BİRİCİKLİĞİ VE GÜCÜ

Kudüs'e, tam kırk beş yıllık
bir aradan sonra, buna benzer
bir ziyarette bulunmuş bir kişi
olarak böyle bir geri dönüşe
eşlik eden karmaşık duyguları;
mutluluk ve tabii ki pişmanlık,
hüzün, şaşkınlık, öfke gibi gayet
iyi bilirim. Bergûsi'nin eserinin
biricikliği ve gücü, benzer bir
durumda girdap gibi içinden
çıkılması zor duygu ve fikirle-
rin tarihini titizlikle yazması ve
onları netleştirmesindedir. Ha-
tırlamak gerekir ki Filistin sıra-
dan bir yer değildir. Tek tanrılı
dinlerin bilinen bütün tarihleri
ve gelenekleriyle harmanlan-
mıştır, her türden nice fatih
ve medeniyetin gelip geçtiğini
görmüştür.

20. yüzyılda, çoğu 1948'de tra-
jik bir şekilde mülksüz kılın-
arak dağıtılan yerli Arap sakin-
ler ile bölgeye sonradan gelip
bir Yahudi devleti kuran ve
1967'de Batı Şeria ve Gazze'yi
ele geçiren, çoğunlukla Avrupa
kökenli Siyonist Yahudilerin si-

yasi hareketinin durmaksızın
çekişme sahasına dönüşmüş-
tür. Bundan dolayıdır ki bugün
her Filistinli bir zamanlar bir
Filistin olduğunu bilme ve fa-
kat şimdi onun yerinde Filistin'i
topyekûn inkâr eden yeni bir
isim, ulus ve kimlik olduğunu
görme tuhaflığını yaşamakta-
dırlar. Bu yüzden Filistin'e "geri
dönüş" denen vaka tuhaf olma-
sının yanı sıra ısrarla rahatsız-
lık vericidir de.

Bir anlamda Bergûsi'nin bu an-
latısı, Arafat'ın FKÖ'sü ile İsrail
arasında vuku bulan ve gülünç
bir şekilde "Barış Süreci" diye
isimlendirilen süreçle müm-
kûn kılınmıştır. 1993 yılının
Eylül'ünde başlayan ve benim
bunları yazdığım güne [2000
Ağustos'unun başlarına] ka-
dar hâlâ sonuçlandırılmayan
bu Amerikan aracılığındaki
antlaşma süreci ne Gazze ve
Batı Şeria'da gerçek bir Filistin
hâkimiyetini sağlamıştır ne de
Araplar ve Yahudiler arasında
barış ve uzlaşma imkânı oluş-
masına izin vermiştir.

ÖTEKİLER HÂLÂ BURALARIN EFENDİSİ

Böyle olmakla birlikte bu antlaş-
ma sayesinde, 1967'de İsrail'in
işgalle ele geçirdiği bölgelerden
bazı Filistinliler evlerine dö-
nebilmiştir. Eserin girişindeki
sınır sahnesi de zaten bu mutlu-
luk verici hadisenin tetiklediği
olayları tasvir etmektedir. Ür-
dün Krallığı'nı Filistin'den ayrı-
ran Ürdün Nehri köprüsünde
Filistinli görevliler de olmasına

rağmen, hâlâ İsraili kadın ve er-
kek askerlerin kontrolü ellerin-
de tutmaları Bergûsi'nin hızla
farkına vardığı bir ironi olmuş-
tur. Yazarın az ve öz şekilde ifa-
de ettiği gibi, "ötekiler hâlâ bura-
ların efendisi"dir. Gerçi kendisi
bir Batı Şerialı olarak burada
güzelce anlattığı bu ziyareti ger-
çekleştirebilmektedir, oysa Fi-
listinlilerin büyük çoğunluğu
(3,5 milyon civarı) 1948 yılında
İsrail'in işgal ettiği bölgelerden
gelen mültecilerdir ve bu yüz-
den bugünkü şartlar altında dö-
nüş yapamamaktadırlar.

Bergûsi'nin eserinde yoğun bir
siyaset vurgusu olduğu bir ger-
çekse de bu vurgu soyut ve ide-
olojik bir niteliğe sahip değil-
dir: Siyasetten bahis açılmışsa
eğer bu tamamen Filistinlilerin
hayatını çepeçevre saran ve ge-
nellikle onların seyahat ve ika-
met haklarını sınırlayan şartlar
kontekstindedir. Dünyada bir
ülkenin vatandaşı olup, bir pa-
saportu bulunan ve kimlikleri
üzerinde her daim düşünmek
zorunda kalmaksızın özgürce
gezebilen insanların değerini
bilmediği bu tarz durumlar,
devletsiz Filistinliler için çok
gerginlik verici bir anlam içerir.
Avrupa, Avustralya, Kuzey ve
Güney Amerika ve Arap ülke-
lerindeki milyonlarca Filistinli
mülteci, esasında birer pasa-
port sahibi olmalarına rağmen
yerinden edilip mülksüz kılın-
manın, bu sebeple de yanlış
yerde bulunmanın meşakkatini
yüklenmişlerdir.

Bunun sonucu olarak
Bergûsi'nin kitabı bir yerde
ikamet edip edemeyeceğine,
nereye gidip nereye gidemeye-
ceğine, ne kadar kalabileceğine
ve en önemlisi, orada olmadığı
zaman neler olacağına ilişkin

sorunlarla örülmüştür. Ağabeyi Munif beklenmedik ve acı bir şekilde ölür Paris'te, zira kimse ona yetişip yardım edemez ya da etmez. Eser, suikasta kurban gitmiş romancı Ghassan Kanafani ve karikatürist Naci el-Ali gibi kültürel önemi haiz kişiliklerin uğrak yeridir. Bu kişiler, ne kadar başarılı ve sanatsal donanım sahibi olurlarsa olsunlar bir Filistinlinin her an beklenmedik bir ölüme kurban gidebileceği veya açıklanmayan bir şekilde ortadan kaybolabileceği gerçeğinin hatırlatıcısıdır. Coşkulu ve hayat dolu sayılabilecek bu eserin yer yer yaşlı, hüznü bir sese bürünmesi işte bu nedenledir.

HAYATLA BARIŞIK ŞİİRSEL DOKU

Fakat bu kitaba derin bir kendine özgülüğün şaşmaz damgasını vuran esas cihet, onun hayatla barışık şiirsel dokusudur. Bergûsi'nin eseri şaşırtıcı mertebede kırıcılıktan ve töhmet altında bırakmaktan uzaktır; o, ne yaptıkları sebebiyle İsrailileri azarlar ve aleyhlerinde nutuklar atar ne de ülkede yadrganası antlaşmaları kabul eden Filistin yönetimini hatasını söyleyerek azarlar. Elbette tepeleri kıvrım kıvrım uzanan Filistin coğrafyasının yerleşimcilerce lekelendiğini (hatta çirkinleştirildiğini) söylemekten geri durmaz. Sözde barış yapımcılar için epey münasebetsiz bu hakikati, özellikle de Ramallah ve Deyr Gassâna gibi yerler yılmadan ve değişmeden Filistinli kalabilmişken, dile getirmekte sonuna kadar haklıdır fakat bütün

yaptığı bundan ibarettir. Soyadının kelime anlamını kurcalamasında herhangi bir ironi söz konusu değildir (Gerçi kesin bir bilgiye sahip değilim ama sanırım Bergûsi ailesi Filistin'in en kalabalık ailesini oluşturuyor, tahmini rakamlara göre 25 bin kişi). Bergûsi kelimenin Arapça "bit" kelimesinden geldiği gerçeğini anlatmaktan kaçınmaz, fakat bu küçük ve mahcup edici detay şaşılacak bir şekilde anlatıma daha fazla insanilik katmış ve insanın içine işlemesini

YORUM

Bir şair kahvede oturmuş
Kâğıda bir şeyler yazıyordu.
Annesine mektup yazdığını düşündü
İhtiyar kadın.
Sevgilisine aşk mektubu yazdığını zannetti
Genç kadın.
Bu adam resim yapıyor olmalı, dedi
Çocuk.
Ticari bir sözleşme hazırlıyor diye düşündü
İş adamı.
Kesin kartpostal yazıyor, dedi
Turist.
Borç harç hesabı diye düşündü
Memur.
Usulca şaire doğru yürüdü
Sivil polis!

Mehmet Hakkı Suçin, "Murid Bergûsi Beş Şiir", *Kod Adı Maske* (Mevsimlik Şiir Dergisi), 2021, sayı: 2, s.58.

sağlamıştır.

Ama vatana geri dönüş ve kavuşmanın orta yerinde bir kaybediş hikâyesidir Bergûsi'nin eserine gerçek ayrıcalığını veren. Dahası Bergûsi'nin şiirlerine özünü veren, anlatımına değer kazandıran onun bu kaybedişin sebeplerine karşı gösterdiği reddediş ve direniştir. Bergûsi şöyle der: "İşgal, bilinmeyen bir sevgiliye âşık nesiller yarattı bizden: uzak, çetrefil;

muhafızlarla, surlarla, nükleer füzelerle ve katıksız bir terörle çevrilmiş bir sevgili." Bu sebeple, şiirlerinde ve dönüşüne eşlik eden bu anlatısında duvarları yıkma, muhafızları atlatma, onun Filistin'ine bir yol arama ve onu Ramallah'ta bulma arayışı vardır.

Bir zamanların Kudüs'ünün bağlık dış mahallesi konumundaki Ramallah son yıllarda Filistin şehir hayatının bir merkezi hâline gelmiştir. Ramallah'ın nispeten özerk bir yapısı, küçümsenmeyecek derecede kültürel etkinlikleri ve hızla artan bir nüfusu vardır. Demek ki yersiz yurtsuz kılınmış sürgün yazar Bergûsi bu yakın zamanda canlanıp yeniden keşfedilmiş Ramallah'ta kendisini tekrar bulmaktadır. Yalnızca kendisini yeniden ve yeniden yurtsuzluğun farklı şekillerinde bulmak üzere... "Bir insana bir kere köklerinden sökülüp atılma tecrübesi yeter, sonsuzca kadar köklerinden sökülmesi için."

Bu sebeptendir ki neşesine ve coşkunlarına rağmen bu anlatı doğup büyüdüğü yerlere kavuşmaktan daha çok sürgünü merkeze alır. Esere trajik boyutunu ve çarpıcı tekinsizliğini veren işte bu durumdur. Bu sebeple, bu eser bize Filistinli tecrübesinin insani boyutunu ve içeriğini çok taze bir şekilde sunar.

Çeviren ve Notlandırın:
Ali Ekrem BUĞRA

Hayrettin Karaman'a Vefa

ÖMER KANTARCI

İnsan kelimesinin etimolojisi- ne baktığımızda bir yoruma göre *nisyandan* yani unutmaktan türediği bilgisine rastlarız. İnsan unuttur, unutkandır. “Hafıza-i beşer nisyan ile maluldür” atalar sözü de bu yanımızı açıklar. Peki, unutmanın karşısında ne vardır; hatırlamak, kıymet bilmek ve vefa duygusu. Bu ise yakınlık, ahbablık ve ülfetle aynı anlama gelen *ünsiyetle* bağlantılıdır elbet. Ünsiyet etmekse yakınlık kurup dostluk etmektir. Ne var ki günümüzde dijitalleşmeyle birlikte birçok kişi meşhur olmak, tanınmak, bilinmek için can atar. Amaç biraz da unutulmamaktır.¹ Modern zamanlarda herkesin az da olsa medyatik/meşhur/popüler olma şansı vardır. Sosyal mecraların, ekranların artması bazı simaların saman alevi gibi bir yanıp bir sönmeye neden olabiliyor. Bir zamanlar popüler olan insanlar tekrar gündeme gelmek için olur olmaz şeyleri deneyebiliyor, netice genelde hüsrana. Geri dönüşüm kutuları doluyor, kaydedilen önemli

1 Hz. Meryem'in sözleri aklımıza geliyor; “*Meryem bundan önce ölseydim de unutulup gitseydim, dedi.*” (Meryem Suresi, 23) Unutulmayı isteyen mübarek bir kadını Allah unutulmaz yaptı, kıyamete kadar onun ismini baki kıldı. Onu unutulmaz yapan kuşkusuz ahlaki, iffeti ve rabbine olan teslimiyetiydi.

dosya sayısı sınırlı. Sayılı günler için geldiğimiz dünyaya hoş bir seda bırakmak sahici işlere, salih amellere, sabırlı ve biraz da ciddi olmamıza bağlı.

Ülkemizde genelde kişi hayatta iken değil de vefat edince arkasından anma toplantıları yapılır, yazılar yazılır, kitaplar hazırlanır. Son yıllarda bu durum biraz değişmeye başladı. Türkiye’de ilmi, fikri, edebî ya da sanat çalışmalarından dolayı öne çıkan, birçok insana dokunan, sorumluluğunu yerine getiren eşhasa karşı daha vefakâr olunduğunu görmek güzel bir gelişme. Müminin bir vasfı da kadir kıymet bilmesidir. Özellikle belli bir yaşa gelen büyüklerin gönüllerinin yapılması, hayır dualarının alınması, fikirlerinin yeni formlarla gençlere, nesillere aktarılması ve tartışılması kültürel zenginliğimizi, gelecek ufukumuzu daha da güçlendirecektir.² Sezai Karakoç, Rasim Özdenören gibi isimlerle ilgili onlar hayattayken tertiplenen programlar, yayımlanan kitaplar vefa kavramının sözden file geçtiğini gösteriyor.

2 Yeri gelmişken belirtelim. *Umrân*’ın son yıllarda İslâm düşünürlerini dosya konusu yapması, fikri boşluklarımızı doldurduğu gibi sahici gündem oluşturduğu için vefa kapsamında da değerlendireceğimiz önemli bir adımdır.

Hayrettin Karaman

Bu konuda atılan güzel adımlardan biri de Bursa’da Yıldırım Belediyesi’nden geldi. Bir müddettir Bursa’da yaşayan ilim adamı Hayrettin Karaman’ın *Dert Söyletir, Aşk Ağlatır* isimli şiir kitabı ve onun şiirlerinden oluşan ilahi albümü belediyenin tertip ettiği “İlme Adanmış Bir Ömür: Hayrettin Karaman Programı” ile kamuoyuna sunuldu. Tayyare Kültür Merkezi’ndeki programda talebeleri hocalarının farklı yönlerine değindiler. Konuşmacılar arasında eski Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez, Tahsin Gorgün, Feridun Yılmaz, Yasin Aktay, Murteza Bedir gibi isimler de vardı. Geceye katılan misafirlere hocanın şiir kitabı ve ses sanatçısı Mehmet Kemiksiz’in bestelediği 13 şiirden oluşan aynı isimli albüm hediye edildi. Kemiksiz verdiği bir röportajda hocanın üniversiteden talebesi olduğunu, duygusal yönünü merak ettiğini, bu çalışma vesilesiyle şiirlerine daha yakından baktığını, besteleme sürecinde bir ay boyunca hocanın şiirleriyle yatıp kalktığını söyledi.

TALEBELERİNİN DİLİNDEN

Yasin Aktay hem programa konuşmacı olarak katıldı hem de gazetede köşesinde konuyla ilgili bir yazı kaleme aldı. Hoca’nın ismini birçokları gibi

imam hatip lisesinde okurken ders kitaplarından öğrendiğini aktaran Aktay, o dönemde İslâm dünyasının bir çıkışa/huruca hazırlandığını, bunun için de imanlı, bilgili, hayırlı nesillerin yetişmesi gerektiğini belirtir ve şöyle devam eder: “Nesiller İslâm’dan uzak bir eğitim sistemiyle yetişmiş, heba olmuş. Yeni nesillerin yetişmesi lazım. Aklı, bilimi, iradeyi, özneyi, kitabiliği tamamen bir kenara bırakmış köhne bir dinsellikle kotalılabilecek bir iş değildi. Sa’ye sarılıp hikmete râm olmak gerekiyordu. Bir çıkış, bir yeniden doğuş, bir uyanış gerekiyordu. Bunun idrakinde, hasretinde, derdinde olan küçük bir azınlık vardı ülkede. Bunun yeni nesillerin huruç hareketine dönüşmesi gerekiyordu.”³ Aktay’a göre Karaman Hoca, içtihat kavramı üzerinden “kurulu konforlu dindarlıkları çıldırttığını, ölü toprağı üzerine sinmiş bir milletin kendi iradesine sahip çıkmasını, bidat ve hurafelerden sıyrılarak sahih İslâm’ı anlaması ve günümüz dünyasında üzerine düşen vazifeyi deruhte etmesi” gerektiğini hatırlatmıştı.

Vefa gecesinin konuklarından biri de Diyanet İşleri Eski Başkanı Mehmet Görmez’di. Karaman Hoca’yla ilgili anlattığı bir anekdot onun meselelere nasıl yaklaştığını göstermesi bakımından calibi dikkat: “Hayrettin Karaman Hoca’mızın hatıratının üçüncü cildi benim kalbime kâbus gibi çökmüştür. Sebebi ise 50 yıl sonra hiçbir şeyin değişmediğini gösteriyor olması. Şöyle anlatayım, Bursa’da dünyanın en iyi kumaşını üre-

ten bir fabrika var. Günde 10 bin metre kare kumaş üretiyor. Kumaş çok kaliteli ve güzel ama ufak bir sorun var. Her metre karede bir defo var. Fabrikanın sahipleri bunu hocalara danışmak istiyorlar. Diyorlar ki: Efendim kumaş çok güzel ama her metrede defo var. Hocalardan birisi de ‘100 işçi tut, bu oluşan defoları tamir ettir, ondan sonra bunları piyasaya sür!’ diyor. Bir başka hoca ise ‘yetiştiremezsiniz, 1000 işçi tutun diyor.’ Fabrikanın sahibi daha sonra Hayrettin Karaman Hoca’ya giderek ona soruyor ‘ne yapayım?’ diye. Hoca ‘Evladım fabrikayı yenile, makineyi yenile’ diyor.”⁴ Karaman Hoca’nın meseleleri temelinden ele alması, çözüm üretirken pansuman tedavisi yerine bataklığı kurutmaya, kökünden halletmeye çalışması, içtihat kapısını açık tutmasıyla ilgili bir tutumdur.

Hayrettin Karaman Hoca ilahiyat ve imam hatip okulları, fıkıh, İslâm hukuku, farklı dinî yorumlar, din-devlet ilişkileri, güncel dinî konular, laik düzende İslâm’ı yaşamak, İslâmî hareket öncüleri ve Diyanet kurumu üzerinden Türkiye’de birçok meseleyle irtibatlı, ülkemizin son 80 yılındaki tartışmalara şahit olan bir ilim adamıdır. Temel kaynakları ihata edip karşı karşıya kalınan problemleri zaruret maslahat dengesi içinde ele alan, başka bir ifadeyle “laik düzende Müslümanca yaşamının imkânlarını arayan bir fakih”tir.⁵ İmam hatip okullarının, o zamanki adıyla Yüksek İslâm Enstitülerinin kurulmasında talebe ve daha sonra hoca

olarak yer almış, Türkiye’de dinî grupların birleştikleri ve ayrıştıkları konuları incelemiş, bu konularda eserler kaleme almış, dergi ve yayınlarla, televizyon programları ve gazete yazılarıyla mütedeyyin camianın, ülkemizin meselelerini tartışmıştır. Sevenleri olduğu gibi sevmeyenleri, kabul edilen görüşleri olduğu kadar tartışılan görüşleri de olmuştur.⁶ Hayrettin Hoca’nın eserlerinde hakkında yayılan asılsız iddialara ve çarpıtılan yaklaşımlarına cevaplar da yer alır. 1970’li yıllardan bugüne Hoca farklı isim ve çevrelerin hedefinde olmuş, onlara cevap yetiştirmeye çalışmıştır.⁷

DETLERİN SÖYLEDİĞİ

Hayrettin Karaman Hoca’nın *Dert Söyletir* isimli şiir kitabı ilk olarak 2002 yılında yayımlanmıştı. Hoca’mızın şiire olan vukufiyeti bu yönünü bilmeyenler için epey şaşırtıcı oldu. *Umran* dergisine verdiği mülakatta⁸ şiir yazma konusunda ilham aldığı kişilerden birinin Yüksek İslâm’da iken Farsça derslerine giren Yaman Dede namıyla bilinen Abdulkadir Keçeoğlu olduğunu belirtiyor. Onun derslerinde *Mesnevi*’den şiirler okurken ağladığını ve bundan çok etkilendiğini ifade ediyor.⁹

6 Hakkında geniş bir mülakat için bkz. *Umran*, sayı: 149, 151.

7 Şiir kitabında bununla alakalı yakın dönemde yazılmış şiirler de vardır, “Göndermeyin Diyen Bir Cüppe Giymişe” şiiri bunlardan biridir. Hayrettin Karaman, *Dert Söyletir Aşk Ağlatır*, Yıldırım Belediyesi Kültür Yayınları, Bursa, 2023, s. 257.

8 *Umran*, sayı: 151, Mart 2007.

9 Aslen Kayserili bir gayrimüslim olan Yaman Dede, Farsça hocası vesilesiyle Mevlana’yı tanıır, *Mesnevi*’yi okumaya başlar. Muhalled esere meftun olan

3 Yasin Aktay, “Hayreddin Karaman’a Vefa Adına”, *Yeni Şafak*, 7 Ekim 2023. Aynı gazeteden Ersin Çelik ve Ömer Lelesiz ile *Star* gazetesinden Halime Kökçe de program hakkında yazılar kaleme aldılar.

4 Ersin Çelik, “Hayreddin Karaman Hoca’ya Vefa”, *Yeni Şafak*, 3 Ekim 2023.

5 Ercan Yıldırım, *Türkiye’nin İslâmcı Düşünürleri*, Varoluş Yayınları, Ankara, 2023, s. 252.

Karaman'ın şiirinin arkasında İstanbul'da Yüksek İslâm'da okuduğu dönemde okul dışında aldığı edebiyat, Arapça, Farsça gibi derslerin, istifade ettiği hocaların (Yusuf Cemil Efendi, Ali Nihat Tarlan) da etkisinin olduğunu söyleyebiliriz.

Hayrettin Karaman *Dert Söyletir*'deki klasik vezinle yazdığı şiirlere daha sonraki baskılarda yeni şiirler eklendi. İlk baskılarda yaklaşık 150 sayfa olan kitap Yıldırım Belediyesi tarafından yapılan son baskısında çok daha fazla zenginleşecek ve 476 sayfaya ulaşacaktır. Eserdeki başlıklar ve muhteviyatı klasik şiir kitabından çok daha farklı. İslâm'ı ve ümmetin her coğrafyasını, meselesini kendine dert edinmiş bir âlimin sadece gönül dünyası değil fikir dünyası hakkında da okuyucuya çok şey öğretiyor. Kitapta Hz. Peygamber (s.) ile Mekke ve Medine'deki kutsal mekânlar hakkında, hac ve umre yolculukları sırasında yazılmış, hissiyatı yüksek şiirler var. Özellikle kitabın ilk bölümünde bu şiirlerle karşılaşırız. Kitabın Hz. Peygamber'e yazılmış olan bir şiirle açılması elbette tesadüfi değil. "Şemâil" isimli şiiri kitaptan önce Dursun Ali Erzincanlı'nun bir şiir kasetinde dinlemiş ve çok sevmiştim, Hoca'mıza ait olduğunu sonradan öğrendim. "Ne uzun ne kısa kararında boy / Soy İbrahim'den, ne asil bir soy / Saçları hoş, siyah, dalgalı bir koy / Kemalini giydir beni benden soy / Varlığın maşuku cemalin göster / Bu kul varlığından soyunmak ister

Hakk'ın halîlisin, habîbi sensin / Gönüllerin eşsiz tabîbi sensin

Diamendi -ki önceden ismi buyduhıtida eder ve Abdulkadir ismini alır.

/ En güzel hutbenin hatîbi sensin / Ümmetin en büyük nasîbi sensin / Aşkımın Leylası yüzünü göster / Mecnun seni gözden sakınmak ister."¹⁰

Hoca'muz yıldan yıla gönül dünyasında hissettiklerini şiire dökmeye devam etmiş, kitaba farklı bölümler de eklemiştir. "Dostlar" isimli bölümde Ali Ulvi Kurucu, Karadavi, merhum Raşit Küçük ve yakın eş ve dostu yazılmış şiirler yer alıyor. "Ümmet Coğrafyası" isimli bölümde ise Hayrettin Hoca'yı etkileyen şehir ve ülkeler üzerine yazdığı şiirler var; Erzurum, Azerbaycan, Filistin ve Kudüs bunlardan bazıları. Bir kısım talebesiyle yazışmaları da şiirler üzerinden olmuş. "Yaran ile Şiirler" isimli bölümde Necdet Çağal, Mehmet Yalar ve Salih Sedat Ersöz'ün hocalarının şiirlerine kendi yazdıkları şiirlerle karşılık verdiklerini görüyoruz. Hayrî mahlasını kullanan Hoca'nın şiirlerinin konuları ülkemizin geçirdiği süreçlere, dertlerimize, çözüm yollarına işaret etmesi bakımından da dikkat çekici; aile, imam hatipler, eğitim, mücadele, iman, İslâm, insan, öğüt, modernite, küreselleşme, teknoloji ve siyaset gibi konu başlıkları buna işaret ediyor.

Geçmişe dönüp baktığımda Hayrettin Karaman'ın ismine ilk kez babamın kütüphanesini karıştırırken rastladığımı hatırlıyorum. 1970'li yıllarda arkadaşlarıyla çıkardıkları *Nesil* dergisinde, yine kütüphanedeki kitaplarıyla ona daha da aşina oldum. Evimizdeki kitaplarından bazıları hatırlayabildiğim kadarıyla şunlardı; *Arapça-Türkçe Yeni Kamus (Bekir Topaloğlu ile birlikte)*, *Arapça Oku-*

10 Hayrettin Karaman, *Dert Söyletir Aşk Ağlatır*, s. 15 vd.

ma Eski Metinler Kitabı (Bekir Topaloğlu ile birlikte), *Günlük Hayatımızda Helaller Haramlar, Ana Hatlarıyla İslâm Hukuku 1-2-3, Gerçek İslâm'da Birlik*. İnternetin yaygınlaşmadığı yıllarda, 2000'li yılların başında haftada iki kez *Yeni Şafak*'ta yazardı, sırf onun yazıları olduğu için o günlerde babam beni gazete almaya gönderirdi. Hâlen istikrarlı bir şekilde aynı gazete de ilerleyen yaşına rağmen yazmaya, okumaya, öğrenmeye ve öğretmeye devam etmesi onun ilmi çalışmalarına ne kadar önem verdiğini gösteriyor. Bir ömür muallim olmak böyle bir şey olsa gerek.

Hayrettin Karaman Hoca, 28 Şubat sürecinde üniversitelerde başörtüsü yasağı zulmü başlayınca ders verdiği Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki görevinden yasağa ve sisteme tepki göstererek istifa etti. O, kürsülerden istifa etse de yazmaya, okumaya ve anlatmaya devam ettiği için ondan istifade etmeye devam ettik. Hoca'nın üniversitede talebesi olamadım ama lise ve sonrasında lisans eğitimi aldığım sırada birçok kitabından istifade ettiğimi söyleyebilirim. Özellikle *İslâm'ın Işığında Günün Meseleleri* üniversiteyi okuduğum dönemde satın aldığım ilk hacimli eserlerinden biridir. Yakın bir ağabeyimle Cuma namazı meselesini konusunda fikir ayrılığına düşmüş, Hoca'nın bu meseleye dair yazdığı sahil kaynaklara dayanan açıklamaları beni çok ikna etmişti. İmam hatip ve ilahiyat eğitiminin -ek-sik ve problemlili yanları olmakla beraber- Türkiye'de tartışılan dinî meseleleri daha iyi anlamayı, çözüm geliştirmeyi kolaylaştırdığını bu eserler (ve olay) vesilesiyle öğrendiğimi söyleye-

bilirim. Yine lisede okuduğum bir dönemde ilimize konferans için gelmişti, babamla birlikte programa katılmıştık. Programın içeriğini pek hatırlayamasam da Hoca'nın cümleleri aklımda; evlerimize dönünce Hz. Lokman'ın oğluna tavsiyelerini içeren ayetleri (Lokman Suresi 12-19) okumamızı söylemişti. Ben de eve dönünce bu ödevi yerine getirmiştin.

YENİ BİR NESİL İÇİN

Hayrettin Karaman'ın 1970'li yıllarda bir grup arkadaşıyla *Nesil* dergisini ve yayınlarını kurduğunu bu mecralarda yazdığından bahsetmiştik. Hoca'muz sadece hayatı boyunca sahih kaynaklardan beslenen, günümüz ve geçmiş arasında bağ kurabilen, geleneği ne toptan ret ne de hepten kabul eden bir nesil için uğraştı. Hayatını adadığı şeylerden biri de imam hatip okullarıdır. Bu okullarda okuyan gençler için arkadaşlarıyla kitaplar yazdı, müfredatlarının hazırlanmasına katkılar sundu, gençlerin şuurlu yetişmeleri için maddi ve manevi destek oldu, vakıf ve dernekler kurulmasına öncülük etti. İmam hatip nesline ömrünü adadı, çocuklarına en büyük vasiyet olarak bu okullarda okumalarını söyledi. Bu ilmi çalışmaları sırasında dinî otoritelerle görüş ayrılığına da düştü, uzun yıllara yayılan tartışmalar da yaşadı. Ama hep mutedil olmaya, camianın birlik ve beraberliğine gayret etti. Elbette Hoca'muzun da tartışılan, eleştirilen yönleri, tavırları ve yorumları olmuştur. Bu müktesebatı tüm yönleriyle en iyi şekilde değerlendirmek imam hatip, ilahiyat camiasının ve mütedeyyin kesimin görevidir diyebiliriz.

Hayrettin Karaman Hoca'nın uzmanlık alanı fıkıh olmasına rağmen yazılarına ve eserlerine bakıldığında bakış açısının fıkıhla sınırlanamayacağı, siyasi ve ekonomik alanlarda Müslümanların güçlenmesi, yeni şartlarda İslâmî çözümler üreterek var olmalarını sağlamak için çaba harcadığı hemen fark edilecektir.¹¹ Hoca'nın son yıllarda peyderpey yayımladığı *İslâmî Hareket Öncüleri* isimli hacimli eserin ciltleri onun çağdaş dünyadaki İslâmî öncülere bakışının genişliğini göstermesi bakımından da önemli. İslâmcı düşüncenin kendini ifade etmede imkân bulmada zorlandığı zamanlarda çekinmeden İslâmcı olduğunu söylemesi, meselelere ümmet bilinciyle ve sınırları kaldırarak yaklaşması önemli bir tavır olarak görülmelidir.

Buna örnek babında son günlerde hepimizin yakından takip ettiği Filistin mücadelesi bağlamında *Dert Söyletir, Aşk Ağlatır* kitabındaki Kudüs ve Filistin'le ilgili şiirleri verebiliriz. Şiirlerin farklı tarihlerde yazılması Hoca'nın bu meseleye de kuşatıcı bir bakışla yaklaştığını, devam eden bir bilinci gösteriyor. 1993 yılında yazılmış "Attığında O Taşı (İntifada)" şiirinde hem mücahitlere destek hem de diğer Müslümanlara uyarılar var. Aradan onca yıl geçmesine rağmen esasen pek bir şey değişmemiş: "Ey şanlı mücahit vur gazâna Allah şahit / Müstebkire vur devir ya gazi ol, ya şehit / Sen ayakta kaldıkça ayakta kalır dâvâ / Allah'ın eri sensin, gönülde sen ümit (...) Ümmet oyu-

11 Kamil Yeşil'in hocamız hakkında güzel bir değerlendirmesi için <https://www.dunyabizim.com/ictihadin-esiginde-bir-lim-bir-fakih-hayreddin-karaman-makale,1294.html>

na geldi parçalandı, yutuldu / Birliğe giden yollar haydutlarca tutuldu / Reçeteler hatalı, lider sahte, din garip / Nutuklar atılıyor âyetler unutuldu."¹²

Bursa Yıldırım Belediyesi'nin düzenlediği vefa gecesi, yeni bir baskıyla yayımlanan şiir kitabı ve güftesi hocaya ait şiirlerin bestelenmesi doksan yaşına yaklaşmış, hayatı mücadelelerle, "öğrenmek ve öğretmekle" geçmiş bir ilim adamının gönül dünyası, duyguları ve edebî yönünü dostlarıyla ve kamuoyu ile yeniden bir araya getirdi. Bu buluşma Hoca'nın gönül dünyasına daha yakından bakmamıza vesile olduğu gibi onun mücadelesini, ilmî çalışmalarını, hareketin hiç eksilmediği hayatını da bize tekrar hatırlattı. Yazıyı şiirle hitama erdirelim. 2002'de Avustralya'da yazdığı "Münâcât" şiiri içinden geçtiğimiz günlerde duygularımıza tercüman olabilecek evsafa:

"Ya Rabbi gözlerden akan yaş için / Yolunda verilen nice baş için / Zalime atılan her bir taş için / Artık gözyaşını dindir Allah'ım

Semaya yönelen eller yüzüne / Kur'an'ı okuyan diller yüzüne / Şehitler kanundan seller yüzüne / Zalimleri korkut, sindir Allah'ım.

Çok uyuduk artık uyandır bizi / Tek senin rengine boyandır bizi / Dayanamıyoruz dayandır bizi / Yeniden izzete döndür Allah'ım"¹³

12 Hayrettin Karaman, *Dert Söyletir Aşk Ağlatır*, s. 300-301.

13 Hayrettin Karaman, *Dert Söyletir Aşk Ağlatır*, s. 111-112.

Derviş Zaim'in 'Devir' Filmi Yahut Tabiatın Döngüsü

MERVE ÖZGEZ

Türk sinemasının önemli yönetmenlerinden Derviş Zaim, Boğaziçi ve Warwick üniversitelerinde sırasıyla İşletme ve Kültürel Çalışmalar (MA) eğitimi gördü. Onun *Ares Hikâkalar Diyarında* (1994) adlı romanı, bir yandan kendi kendini yaratırken bir yandan yalanlayan bir kurgunun, o kurguyla beraber zamanın, mekânın ve birbirlerinin sınırlarını zorlayan ele avuca gelmez kahramanların ve neticede her şeye ve herkese gölge eden bir eksen karakterin romanıydı. Zaim'in okurunu dikkat çekici dili ve üslubuyla, durmadan dolaşan bir ipin ucunu yakalamaya çağırdığı bu romanı Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandı.

Derviş Zaim "rüya içinde rüya, dünya içinde dünya" sunan bu anlatısının ardından *Tabutta Rövaşata* (1997) adlı ilk filmini çekti. Yurt içi ve yurt dışında birçok ödül kazanan bu filmi, yine benzer biçimde, itibarlı birçok ulusal ve uluslararası festivallerden başarıyla dönen *Filler ve Çimen* (2000), *Çamur* (2003), *Cenneti Beklerken* (2006), *Nokta* (2008), *Gölgeler ve Suretler* (2011), *Devir* (2012), *Balık* (2014) ve *Rüya* (2017) adlı uzun metrajlı kurmaca filmleri ile *Paralel Yolculuklar* (2003; ortak yönetmen: Panicos Chrysanthou) adlı belgesel izledi. Zaim'im 2019'da yayımlanan *Rüyet* adlı ikinci romanı ise geçmiş ve gelecek, özgürlük ve zorunluluk, arzu ile gerçeklik arasında sıkış-

mış insanın kendisine bir anlam, bir kimlik, bir hikâye, tutarlı ve bütünlüklü bir "metin" yaratma çabasını anlatır. Romanlarıyla filmleri arasında örtüşmeler ve geçişler bulunan Zaim hâlen çeşitli üniversitelerde sinema konusunda ders vermektedir.

Hayatını ve sanat serüvenini kısaca özetlediğimiz Derviş Zaim gerek yönettiği filmler gerekse yazdıklarıyla çeşitli açılardan ele alınıyor. Şüphesiz irili ufaklı bu metinler toplamı Zaim filmlerinin temaları, çektiklerinde öne çıkan temsiller, yönetmenin biçimsel arayışları, anlatıya yüklediği anlam gibi pek çok unsur üzerine ufuk açıcı katkılar sunuyor. Bir yönetmen olarak Zaim'i ayrıcalıklı kılan hususlardan biri onun sinemanın pratiği kadar teorisi üzerine de kafa yormasıdır. Sinemada hayli meşakkatli bir yolda yürüyen Zaim, Türk sinemasında örneği sınırlı kalan, gelenekle irtibat kurmaya çaba harcayan bir film dili inşasının akla gelen ilk isimlerindedir. Gölge oyunu, ebru, hat, minyatür gibi gelenekli sanatlardan ve bu birikimin anlam dünyasından hareket ederek yeni bir sinema dilinin dayanması gereken esasları oluşturmaya çalışır. Bunu yaparken bir taraftan gelenek üzerine düşünür, öte yandan da modern olana kayıtsız kalmaz. Onun bu arayışı Doğu ile Batı arasında kalmanın, bu gerilimli etkileşim alanının imkânlarından beslenmesi seçtiği konulardan karakterlerine,

kurgu tercihlerinden oyuncu yönetimine kadar yönetmenliğinin her alanına yayılır. Şurası açıktır ki öne çıkardığı noktalarla Zaim filmlerinin katmanlarının yoğunlaşması ve dolayısıyla filmelerini anlamak isteyenlerden daha büyük bir dikkati talep etmesi onun teorik olanı gündeminden uzaklaştırmamasıdır.¹

Derviş Zaim, bir röportajında Kültür ve Turizm Bakanlığı'ndan neden destek almadığına matuf bir soruya, kendisinin bağımsız sinema çeken biri olarak görevlerinden birinin alternatif kaynakların kendisinde bulunmasının gerekliliğini vurgular. Bunu başardığını söylemenin kendisini mutlu ettiğini de dile getiren Zaim, sinemayı eğlence yanında "eğitim, propaganda, kültür aktarımı ve kimlik inşası" gibi pek çok farklı işlevde kullanabiliyor. İnsanların en önemli meselelerinden birinin tabiatla münasebeti olduğunu düşünen Zaim'in "insan ve doğa ilişkisi üzerine bir film yapmak aklımda vardı." dediği ve hakkında çok konuşulmayan fakat şahsen çok beğendiğim *Devir* (2012) filmi üzerinden onun dünyasını keşfetmeye çalışacağım.

Filmin insanlar tarafından bilinmemesi sebebinin belgesele

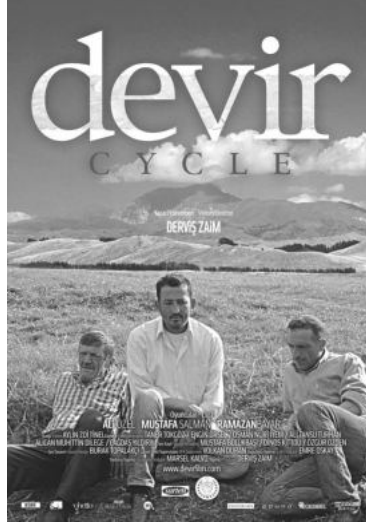
1 Daha detaylı bir bakış için. Ayşe Pay, *Yönetmen Sineması: Derviş Zaim*, Küre Yayınları, İstanbul, 2009; Barış Saydam-Tuba Deniz (ed.), *Derviş Zaim Sinemasına Tersten Bakmak*, Küre Yayınları, İstanbul, 2021.

yakın bir kurmaca olmasından kaynaklandığını düşünüyorum. Bence insanlar yeni şeyler denemeyi sevdikleri kadar konfor alanlarından çıkmaktan hoşlanmıyorlar. *Devir* filminin denemeye çalıştığı şey çok başarılı. Bizi belgesel ile kurmaca arasında bırakmayı planlayan filmi seyretmeye başladığımda belgesel izlediğime çok eminim, ta ki karakterlerin başına ince işlenmiş olaylar gelmeye başlayınca kadar. Gerçekte var olan karakterleri ve gelenekleri bir yola çıkararak Zaim'in *Devir* filminin türü olarak belgesel diyemsek de belgesel izlemeyi sevenlere öneririm.

Film, Burdur'a bağlı Hasanpaşa köyünde kökü çok eskilere giden bir gelenekten ortaya çıkmıştır. Mekânın köyle sınırlandırılması, düzenlenmesi ve kontrol altına alınması ve mekânla filmdeki özneler arası ilişki üzerine yoğunlaşmayı dahası filmin tarihi, siyasi ve dünya görüşüne dair anlamlarını kavramayı kolaylaştırıyor.

İNSANLA TABİATIN BAĞININ KESİLMESİ

Derviş Zaim filmin nasıl şekillendiğini uzun uzadıya anlatır bir konuşmasında: "Her yıl çobanlar yaylada koyunlarını köye indirdikleri anda sürüleriyle küçük bir gölden geçme yarışması yapıyorlar. Her çoban sürüsünü ayrı ayrı gölden geçiriyor. Sürüsünü tereddütsüz hızlı bir biçimde gölden geçiren çoban birinciliği kazanıyordu. Profesör Metin And bunun çok eski bir arınma şekli olduğunu yazar. Bunu okuduktan sonra çok büyük bir enerji ve platform sağlayabileceğini düşündüm yapacağım filme. Dolayısıyla bunun nerelere gidebileceğini kafamda

çevirdikten sonra ekibi toplayıp Hasanpaşa köyüne gittim ve o törenin olacağı zamanı bekledim. O töreni çektim ve tören bittikten sonra yavaş yavaş etrafla temas etmeye başladım. Bu köylüyle olan temaslarım çerçevesinde karakterlerle tanıştım ve hangi köylünün hangi karakteri oluşturmaya namzet olacağını düşünmeye çalıştım. Karşılıklı olarak orada gördüğüm insan malzemesiyle benim düşüncelerim birbirini potansiyel olarak da tetiklediler ve bu senaryo ortaya çıkmaya başladı. Set esnasında senaryoyu oluşturmaya çalıştığımı söyleyebilirim. Filmi çektim, montajladım sonra tekrar gittim tekrar çektim, yaklaşık 4-5 kez gittim. Dolayısıyla metodolojik olarak diğer filmlerimden çok farklı bir tarafı olduğunu söyleyebilirim."

Derviş Zaim filmin çekimlerini yaklaşık sekiz aylık bir sürede senenin değişik zaman dilimlerinde gerçekleştirdiğini belirtir. Bir kamera ile köye giren ve köyde bir geleneği kayda almaya başlayan *Devir* filmi, belgesel gibi hissettirse de kurmaca bir hikâyeye de sahip. İki türün birbirine geçtiği, belgesel ve kurmacanın sınırlarında dolaşan

film, Hasanpaşa köyünde geleneksel bir çoban yarışmasını, yazın bitiminde koyun yıkama şenliği yapan çobanların çevre ile ilişkisini anlatır. Geleneksel bir çoban bayramı da denebilir.

Derviş Zaim, çobanlar hakkında "Anadolu'nun ortasında bir köyde doğduğunuzu ve hayatınız boyunca çobanlıkla uğraştığınızı hayal edin. Modern hayatın köye girmesinden önce o köyde yaşayan bir çoban için senenin iki önemli anı önemli olurdu. Bu anlardan biri çobanın sürüsüyle ilkbaharda yaylaya çıktığı zaman; öteki de sürüyle beraber sonbaharın başında yayladan köye indiği zamandı." der. Peki bu çobanlar modernizm yüzünden şenliklerini yapamayacak hâle gelirlerse, bu ritüel ortadan kalkarsa ne olur?

Çobanlar yarışmadan önce koyunlarının postunu köylerinde bulunan kırmızı renkli bir kayadan toz boya elde edip boyamaktadırlar. Ama sonrasında kırmızı kayaların bulunduğu yerde bir mermer ocağı açılır ve kayaların bulunduğu alanın etrafı tellerle çevrilir. Kırmızı boyayı doğal yollarla elde edemeyen çobanlar sorunu İstanbul'da bir nalburdan hazır kırmızı toz boya alarak çözerler. Rengi açık kalan boyayı köylüler beğenmezler. Zaim, bu sahneye bir röportajında işaret ederek kapitalizmin tam anlamıyla bu olduğunu, "bin yıldır o kayadan toz boya elde eden çobanlara gidip 'ben bu toprakları istimlak ettim artık buralar benim' diyen taş ocağının tam olarak kapitalizmi temsil ettiğini" söyler. *Devir* filmi, doğa ile insan arasındaki bağı kesen olgunun kapitalizm olduğu düşüncesindedir.

BİR GELENEĞİN FİLME AKTARILMASI

Modern kültüre rağmen kendi kültürlerini ayakta tutma çabaları filmin önemli unsurlarındandır. Yarışın sekiz yıldır birincisi Tıknaz, genç çobanların şenliği “Acaba bu yıl kim birinci gelecek?” anlayışına indirgemeye başladıklarını fark etmiştir. Tıknaz bu anlayışın verimli bir anlayış olmadığını, şenliğin doğayla günümüzdekinden daha başka türlü bir ilişki kurmak için lazım olduğunu düşünür. Kapitalist dünyada bu gelenekleri hâlâ sürdürdüklerini bize sinemayla anlatan Zaim, köylülerin geleneklerinin doğallığını bozacak sorunlar ortaya çıksaydı ne olurdu, diye düşünüp anlatmak istediği gerçekliği kurmaca zemine oturtmuştur.

Yönetmenin modernizm eleştirisini ne denli ustaca ve incedelikli yaptığını ortaya koyan *Devir* filmin tamamında gerçek mekânlar ve gerçek oyuncular yer alıyor. Genelde filmlerinde geleneksel sanatlarla sinemayı buluşturan Derviş Zaim bunu postmodern bir dille gerçekleştirme kolaylığından uzak durma hassasiyetiyle yapmıştır. Ne var ki *Devir* filminde geleneksel bir sanat yok. Kendisi bunu şöyle anlatıyor: “Daha önceki filmlerimdeki yapıyı hatırlarsanız, bir tane geleneksel sanatla ilgilenen karakter, o karakterin karşı karşıya kaldığı meseleler ve geleneksel sanatla olan ilişkisi filmin aksiyon çizgisini belirliyordu. *Devir* filminin gelenekle bağlantısı yüzlerce seneden beri devam eden bir geleneğin filme aktarılması.” Bu aktarımı filmin ismiyle de bütünleştiren Zaim, tabiatın döngüsüne çok önem verdiğini, filminde de bunu aktarmak için yola çıktığını ve filmin isminin tam da bu sebeple

Devir olduğunu belirtir. Zaim bu noktada şunları dile getirir: “Benim gelenek adını verdiğim dolap, meşrebi geniş bir dolap. Bu da iyi bir şey... Çünkü yaşadığım coğrafya böyle bir coğrafya. Bunun bir zenginlik olduğunu düşünüyorum.”

Derviş Zaim, çoban şenliğini merkeze alarak insan-doğa ilişkisine ve gelenek-modernizm çatışmasına odaklandığı bu filmde eski Türk kültürüne ait bazı göndermelerde bulunuyor. Mesela Takmaz Dayı, Mustafa ve Ali'nin birlikte et yedikleri sahnede yemek bittikten sonra Takmaz Dayı, Ali'ye hayvanın sağlam doğması için hayvanın kemiklerini bir yere gömmesini, eksik kemikler için de tahta parçası koymasını tembihler. “Hayvan öldüğünde kemikleri tam, eksiksiz olarak gömülürse ancak tekrar tam ve eksiksiz şekilde, bir bütün olarak devrini tamamlayacaktır.”

BİR KÖYÜN KAPİTALİZMLE İMTİHANI

Bu durumla filmin finaline yakın bir zamanda tekrar karşılaşırız. Geleneksel hayatın temsili filmde çobanlarken modernitenin temsili maden şirketiyle beraber köye gelen mühendistir. Mühendis modern, kapital ekonomik sistemin ürettiği bir insandır. Doğadaki bir geyiği avlayıp onun boynuzlarını kesip alabilir. Köydeki çobanlar ise mühendisin tam tersi bir şekilde canlıya ve doğaya saygılıdır. Mühendisin şoförlüğünü yapan Çoban Ali ve maden şirketinin mühendisi ava çıkar. Mühendis bir geyik vurur ve geyiğin boynuzlarını kesip alır, cesedi bırakır. Ali bu durumdan rahatsız olur. Hayvanın yeniden tam bir şekilde dünyaya gelmesi için tah-

talardan suni bir boynuz yapar ve geyiğin ölüsünün yanına götürür. Hayvanın kemikleri tam bir şekilde gömülür. Böylece geyik bir daha dünyaya geldiğinde eksik ve kusurlu doğmayacaktır.

Derviş Zaim filmi için “Belgesel değil, ama belgesel stilden yararlanıyor” der ve ekler: “Köy ve yöre halkını gayet soft bir şekilde ele aldım. Yaşananlar bir durum. Orada yaşayan insanlar geleneklerine bağlı bir yöre halkı ve ben de onları çektim.” Zaim durum öyküsü olarak nitelendirir köyde yaşananları. Karakterler birileri tarafından temsil edilmek yerine kendilerini temsil ederler. Gerçekçi bir şekilde Hasanpaşa köyünün kapitalizmle imtihanını gözler önüne serer. Yönetmen, çobanların geleneksel olan ile modern olan arasında yaşadıkları sıkışmışlıkları gösterir.

Derviş Zaim'in filmleri fantastikle gerçekçiliğin, yoksunlukla sınıfsal farklılığın, geçmişle bugünün, geleneksel sanatla sinema dilinin, estetikle estetik dışının gerilimine ve bağlantısına dayanan görsel bir bütün sunar. Onun kültürden, gelenekten, ritüellerden ve mitolojiden beslenen *Devir* filmine yansıdığı hâliyle kapitalizm, insanın ve hayvanın tabiatla bağını kesmekte ve hayatla yapay bir ilişkilene kurmalarına yol açmaktadır. Bu yüzden Zaim'in dediği gibi “Bu film, inançlarıyla modern dünya arasında kalmış, nereye ait olduklarını öğrenmek veya gençlerine öğretmek için mücadele veren çobanların yaşadığı tuhaf, komik, zaman zaman trajik dünyayı ele alıyor.” Şu hâlde yukarıdaki satırlar aynı zamanda Zaim filmlerinin Türk sinemasındaki önemini belirgin kılmaya dönük çabaların hareket edebileceği bir zemin sunar.